

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΛΑΔΟΥ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΜΕΤΑ ΤΟΝ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

ΕΘΝ ΕΠΟΧΑΛΕΤΩΝ
ΛΑΦΕΡΕΡΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
ΚΩΛΕΤΕΣ ΑΝΑΡΤΟΥ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Αριθμ. Εισαγωγής: 161

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1998

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΛΑΟΥ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΚΑΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΕΙΝΩ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΜΕΤΑ ΤΟΝ Β' ΚΑΙΣΕΩΜΕΝΟ ΙΣΤΑΙΝΟ

ΤΗΝ ΙΝΟΥΑΛΑΙΤΗΝ
ΛΑΚΕΡΙΑ ΕΡΩΤΗΝΟΥ
ΚΑΙΣΕΝ ΑΡΑΨΟΥ

ΕΙΣΤΗΝΕ

ΚΕΙΤΡΟΜΗ ΕΥΚΡΕΣΕΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- 1) .....
- 2) .....
- 3) .....

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 1998

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
Η καλλιέργεια καπνού	4
Περιγραφή του αντικειμένου δραστηριότητας των καπνεμπορικών - μεταποιητικών επιχειρήσεων	9
Εξαγωγικό εμπόριο	12
Η Πολιτική του καπνού	15
Ο καπνός και η εθνική οικονομία	17
Το μέλλον της καλλιέργειας καπνού στην Ελλάδα	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	
Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	
Ποικιλίες καπνού	22
Καλλιέργεια του καπνού κατά ποικιλία	26
Παραγωγή καπνού κατά ποικιλία	38
Απόδοση	51
Αριθμός Παραγωγών	63
Παραγωγοί ανά ποικιλία καπνού	73
Σύνοψη της παραγωγής καπνού στην Ελλάδα	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	
ΚΑΠΝΟΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	

Γενικά πληροφοριακά στοιχεία για τις κυριότερες επιχειρήσεις του κλάδου	90
Μιχαηλίδης Α. Καπνική Α.Ε.	91
ΣΕΚΕ Α.Ε.	96
ΑΤΙC Α.Ε.	98
ΕΞΕΛΚΑ Α.Ε.	101
ΝΤΑΙΜΟΝ ΕΛΛΑΣ ΚΑΠΝΙΚΗ Α.Ε.	104
ΜΙΣΣΙΡΙΑΝ Α.Ε.	106
ΓΛΕΟΥΔΗΣ Ν. «ΚΑΒΕΞ» Α.Ε.	109
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Η. Α.Ε.	112
ΣΧΟΙΝΙΑΣ Α.Ε.	114
ΑΛΛΑΜΑΝΗΣ Γ. ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΠΝΙΚΗ Α.Ε.	116
ΝΑΞΙΑΔΗΣ Ζ. Α,Ε, ...	119
ΠΑΤΡΙΔΗΣ Ο.Ν. Α.Κ.Ε.	121
Πωλήσεις των κυριότερων επιχειρήσεων του κλάδου	123
Επενδύσεις των επιχειρήσεων παραγωγής προϊόντων καπνού που έχουν υπαχθεί στον αναπτυξιακό νόμο 1892/90	125
Ανάλυση της αγοράς του καπνού της πρώτης μεταποίησης καπνού σε φύλλα	128
Ανάλυση του μεγέθους αγορασθείσας παραγωγής καπνού σε φύλλα ανά ποικιλία	133
Μερίδια των καπνεμπορικών - μεταποιητικών επιχειρήσεων του	

κλάδου.....	138
-------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ - ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΚΑΠΝΟΥ

Εισαγωγές καπνών ανά κύρια κατηγορία	143
Ανάλυση των εισαγωγών καπνών ανά χώρα προέλευσης	146
Εισαγωγές καπνών ανά κατηγορία και ανά χώρα προέλευσης	151
Εξαγωγές καπνών κατά την περίοδο 1964 - 1980	158
Διαχρονική εξέλιξη των εξαγωγών ελληνικού καπνού στην περίοδο 1964 - 1980	161
Εξαγωγές καπνών κατά την περίοδο 1995 - 1996	166
Ανάλυση των εξαγωγών καπνών κατά χώρα προορισμού την περίοδο 1995 - 1996	170

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

Η αγορά καπνού στην Ελλάδα	180
Ο Καπνός στην ελληνική και ευρωπαϊκή αγροτική πολιτική	192
Ο καπνός και η δημόσια οικονομία	195
Συμπεράσματα για τη σημασία της καλλιέργειας του καπνού στην ελληνική οικονομία	198

Πολιτική καπνού μέχρι τα μέσα του 1950	201
Πολιτική καπνού πριν από την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα	204
Πολιτική καπνού μετά την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα	207
Η αναδιάρθρωση της παραγωγής καπνού και η αλλαγή της σύνθεσης των ποικιλιών	213
Η αναμόρφωση της κοινής οργάνωσης αγοράς του ακατέργαστου καπνού το 1997	219
Σταδιακή αποδέσμευση και κατάργηση της ΚΟΑ καπνού	221
Οριακή μεταβολή του υπάρχοντος συστήματος	225
Ριζική μεταρρύθμιση της ΚΟΑ καπνού. Οι προτάσεις της επιτροπής	228
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	236
Πολιτική καπνού	242
Εναλλακτικές δραστηριότητες στην παραγωγή καπνού στην Ελλάδα	244
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	248

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Η ενασχόληση με τη δημιουργία μιας εργασίας αποφέρει θετικής συνέπειες για τους φοιτητές ειδικά όταν το θέμα προκαλεί το προσωπικό ενδιαφέρον τους.

Έτσι ο συνάδελφος μου και εγώ αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με ιδιαίτερη θέληση και να δραστηριοποιηθούμε ανάλογα όταν ο εισηγητής μας ανακοίνωσε το θέμα. Αμέσως συνειδητοποιήσαμε τη σπουδαιότητα και τη σημασία του θέματος ειδικά στη σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα και ενεργήσαμε γρήγορα για τη συλλογή των στοιχείων. Στην προσπάθεια μιας αυτής αρωγός ήταν ο εισηγητής κ. Κροκίδας , ο οποίος υπέδειξε τις πηγές, απ' τις οποίες αντλήσαμε την κατάλληλη βιβλιογραφία. Έτσι ανατρέξαμε στην κεντρική βιβλιοθήκη της Α.Τ.Ε., στο γεωτεχνικό επιμελητήριο Ελλάδος, στην Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, στον Εθνικό Οργανισμό Καπνού, καθώς και στις εταιρείες Καρέλια και Παπαστράτο.

Σ' αυτό το σημείο προβάλλει επιτακτική η ανάγκη να ευχαριστήσουμε τον κ. Κροκίδα, το Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου και συγκεκριμένα της Σ.Σ.Ο.Ε..

Καταλήγοντας στο σύντομο αυτό πρόλογο ελπίζουμε η προσπάθειά μας να είναι ικανοποιητική και να αποκομίσει θετικά σχόλια και εποικοδομητικές κρίσεις.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο καπνός είναι μια από τις σημαντικότερες καλλιέργειες της ελληνικής γεωργίας. Η καπνοπαραγωγή προσφέρει σημαντικό εισόδημα σε πολλά αγροτικά νοικοκυριά περιοχών της χώρας που υστερούν ή είναι λιγότερο ευνοημένες και όπου οι καλλιέργειες γίνονται κάτω από αντίξοες συνθήκες. Ο καπνός επίσης προσφέρει απασχόληση σε πολλές αγροτικές περιοχές καθώς και πρώτη ύλη σε έναν από τους πιο δυναμικούς κλάδους της ελληνικής βιομηχανίας, αυτός της βιομηχανίας σιγαρέτων. Η καλλιέργεια καπνού στην Ελλάδα αποτελεί μια αξιόλογη πηγή συναλλάγματος για το ελληνικό κράτος μέσα από εξαγωγές και από την ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ η κατανάλωση προϊόντων καπνού είναι μια σημαντικότερη πηγή κρατικών εσόδων.

Κατά τα πρόσφατα χρόνια και πιο συγκεκριμένα από το 1989, η καπνοκαλλιέργεια στην Ελλάδα δέχεται πιέσεις λόγω των αλλαγών στην αγροτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και των τάσεων στην παγκόσμια αγορά καπνού. Η Ε.Ε. υιοθέτησε μέτρα που μείωσαν την ενίσχυση τιμών και εξαγωγών, περιόρισαν τις παραγόμενες ποσότητες και επηρέασαν τη σύνθεση των ποικιλιών της ελληνικής παραγωγής καπνού. Στη διεθνή αγορά καπνού, η υπερπαραγωγή και η εξαγωγή πολιτική κάποιων σημαντικών καπνοπαραγωγών χωρών επηρέασαν τα ελληνικά καπνά ανατολικού τύπου. Ταυτόχρονα, συγκεκριμένες

ποικιλίες ανατολικού τύπου (Τσεμπέλια, Μαύρα κ.λ.π.) παρουσιάζουν πολύ χαμηλή ζήτηση στη διεθνή αγορά λόγω των αλλαγών στις συνήθειες των καπνιστών.

Ο ελληνικός τομέας καπνού είναι σε δυσχερή θέση και πολλά αγροτικά νοικοκυριά αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Λόγω της μεγάλης σημασίας του καπνού για την ελληνική αγροτική και εθνική οικονομία, πρέπει όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων του ελληνικού κράτους, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των συνεταιρισμών καπνού και των οργανισμών μεταποίησης και εμπορίας καπνού, να λάβουν επείγοντως μέτρα για την εξασφάλιση της μακρόχρονης αειφόρου ανάπτυξης της καπνοκαλλιέργειας στη χώρα.

Η καλλιέργεια καπνού

Η Ελλάδα είναι από τους κυριότερους παραγωγούς καπνών ανατολικού τύπου στον κόσμο. Οι ποικιλίες Μπασμάς, Κατερίνη και Κάμπα Κουλάκ Κλασικά δεν αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα εμπορίας. Αντίθετα οι ποικιλίες Τσεμπέλια, Μαύρα και Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά, είχαν μια μειούμενη ζήτηση, αυξημένα αποθέματα και χαμηλές τιμές. Η Ελλάδα άρχισε την καλλιέργεια των καπνών Βιρτζίνια το 1982. Ο καπνός Βιρτζίνια υιοθετήθηκε με πολύ γοργούς ρυθμούς από τους Έλληνες καπνοπαραγωγούς λόγω των καλών προοπτικών εμπορίας που πρόσφερε και των τιμών ενίσχυσης μέχρι το 1992. Η Ελλάδα παράγει επίσης Μπέρλεου που δεν παρουσιάζει ομαλή πορεία παραγωγής λόγω της κυμαινόμενης ζήτησης.

Στο διάστημα που μεσολάβησε από την είσοδο της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δηλαδή από το 1981 μέχρι το 1988, έτος επιβολής του συστήματος των Μέγιστων Εγγυημένων Ποσοτήτων από την Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, οι εκτάσεις καπνοκαλλιεργειών μειώθηκαν ελαφρά (κατά 5%), ο αριθμός καπνοκαλλιεργητών μειώθηκε κατά 14% και η εσοδεία αυξήθηκε κατά 11%. Έτσι, η καλλιεργούμενη έκταση ανά καλλιεργητή και η παραγωγή ανά καλλιεργητή αυξήθηκαν.

Κατά την περίοδο που ακολούθησε την αναθεώρηση της πολιτικής καπνού (1988) και μέχρι το 1994, οι καλλιεργούμενες με καπνό εκτάσεις μειώθηκαν δραματικά (22%), ο αριθμός των καλλιεργητών επίσης (κατά 20%), ενώ η εσοδεία συνέχισε να αυξάνεται (14%), Ως εκ τούτου, η καλλιεργούμενη έκταση ανά καλλιεργητή μειώθηκε ενώ η παραγωγή ανά καλλιεργητή παρέμεινε σχετικά σταθερή, λόγω των αυξημένων εσοδειών.

Το κόστος της παραγωγής καπνού δεν έχει μελετηθεί επαρκώς στην Ελλάδα. Η παραγωγή καπνού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη χρήση των διαθέσιμων εργατικών χεριών. Όλες οι ποικιλίες ανατολικού τύπου είναι έντασης εργασίας, ενώ τα Μπέρλεϋ και Βιρτζίνια βασίζονται περισσότερο στη χρήση μηχανημάτων και χημικών προϊόντων. Εκτεταμένη έρευνα δημοσιευμένων αποτελεσμάτων έδειξε ότι μόνο τα Μπέρλεϋ και τα Βιρτζίνια είχαν θετικά οικονομικά αποτελέσματα μέχρι το 1992, ενώ κατά τα επόμενα χρόνια καμιά από τις ποικιλίες καπνού δεν είχε θετικά αποτελέσματα, κυρίως λόγω των μειωμένων τιμών. Η ένταση εργασίας που απαιτείται για την καλλιέργεια ποικιλιών ανατολικού τύπου καλύπτεται από τα μέλη του καπνοπαραγωγού νοικοκυριού που, ούτως ή άλλως, θα παρέμεναν οικονομικά ανενεργά αν δεν εργάζονταν στα καπνά. Με αυτή την έννοια, οι ποικιλίες αυτές προσφέρουν ένα εισόδημα που επαρκεί για μια οικογενειακή εκμετάλλευση. Το εισόδημα όμως αυτό δεν μπορεί να συγκριθεί με παρόμοια εισοδήματα που επιτυγχάνονται σε μη αγροτικούς τομείς.

Η τιμή που παίρνουν οι αγρότες αποτελείται από την αγοραία τιμή και από την ενίσχυση τιμής, που αποκαλείται «πριμ». Για την περίοδο 1985-93 παρατηρήθηκαν οι παρακάτω τάσεις σε πραγματικές (αποπληθωρισμένες) τιμές:

- Οι πραγματικές τιμές μειώθηκαν για όλες τις ανατολικές ποικιλίες καπνού εκτός από τα Τσεμπέλια και τα Μαύρα, των οποίων η τιμή αυξήθηκε ελαφρά μετά το 1991.
- Οι πραγματικές τιμές για τα Μπέρλεϋ αυξήθηκαν, ενώ οι τιμές για τα Βιρτζίνια κυμαίνονται στην τιμή του 1985.
- Η πραγματική αξία της παραγωγής (το γινόμενο τιμών επί τις παραχθείσες ποσότητες) μειώθηκε για όλες τις ποικιλίες ανατολικού τύπου λόγω των μειωμένων ποσοτήτων και των χαμηλότερων πραγματικών τιμών.
- Η πραγματική αξία της παραγωγής για τα Μπέρλεϋ και τα Βιρτζίνια αυξήθηκε.
- Η πραγματική αξία της παραγωγής ανά παραγωγό (το πηλίκο της πραγματικής αξίας παραγωγής προς τον αριθμό των παραγωγών) αυξάνεται για όλες σχεδόν τις ποικιλίες ανατολικού τύπου λόγω της συνεχούς μείωσης του αριθμού των παραγωγών καπνών ανατολικού τύπου.
- Η πραγματική αξία της παραγωγής ανά παραγωγό μειώθηκε για τα Μπέρλεϋ και αυξήθηκε για τα Βιρτζίνια.

- Η πραγματική αξία της παραγωγής ανά εκτάριο (το πηλίκo της πραγματικής αξίας παραγωγής προς το σύνολο των καλλιεργούμενων εκτάσεων) αυξήθηκε μόνο για τα Βιρτζίνια, τα Μπέρλεϋ και τα Μαύρα λόγω της δραστηκής μείωσης της καλλιεργούμενης γης, ενώ για όλες τις άλλες ποικιλίες ανατολικού τύπου μειώθηκε.

Τα χαρακτηριστικά των οικογενειών που ζουν από την καλλιέργεια καπνού δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς στην Ελλάδα. Δεν υπάρχει δημοσιευμένη πληροφορία όσον αφορά το δημογραφικό, κοινωνικό και οικονομικό προφίλ αυτών των οικογενειών. Από την ερευνητική εμπειρία στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας και άτυπες πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από συνεντεύξεις με ειδικούς στα θέματα καπνού στις κυριότερες καπνοπαραγωγές περιοχές της χώρας προκύπτει ότι οι καλλιεργητές καπνού ανατολικού τύπου είναι μεγάλης ηλικίας, χαμηλού μορφωτικού επιπέδου και κυρίως ζουν στις ορεινές και λιγότερο ευνοημένες περιοχές της χώρας. Το μεγαλύτερο πρόβλημα των νοικοκυριών που ζουν από την καλλιέργεια καπνού ανατολικού τύπου φαίνεται να είναι ο χαμηλός βαθμός διαδοχής, γεγονός που οφείλεται στο χαμηλό εισόδημα που προσφέρει η καλλιέργεια ποικιλιών αυτού του τύπου και οι δύσκολες συνθήκες ζωής που συνδέονται με την καλλιέργεια ορισμένων ποικιλιών καπνού, όπως ο Μπασμάς. Περαιτέρω έρευνα για την καλύτερη κατανόηση της κοινωνικής

λειτουργίας και της οικονομικής θέσης των καπνοκαλλιεργητών στην Ελλάδα θα ήταν σκόπιμη.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Περιγραφή του αντικειμένου δραστηριότητας των καπνεμπορικών - μεταποιητικών επιχειρήσεων

Στον κλάδο του καπνού εκτός από τους παραγωγούς - αγρότες και τις βιομηχανίες τελικών προϊόντων καπνού (σιγαρεττοβιομηχανίες) δραστηριοποιείται ένας σχετικά μικρός αριθμός επιχειρήσεων, οι καπνεμπορικές - μεταποιητικές μονάδες (επιχειρήσεις πρώτης μεταποίησης). Το κυρίως αντικείμενο εργασιών τους συνίσταται στην επεξεργασία και στην εξαγωγή των εγχωρίων παραγομένων καπνών.

Αναλυτικότερα, οι καπνεμπορικές επιχειρήσεις αγοράζουν τα φύλλα καπνού από τους καπνοπαραγωγούς σε χωρικά δέματα, τα οποία λύνονται στις εγκαταστάσεις τους και περνάνε από υγραντήριες μηχανές για να μαλακώσουν. Κατόπιν γίνεται η διαλογή σε ένα-ένα φύλλο καπνού και η ταξινόμηση κατά ποιότητες. Επίσης τα φύλλα καπνού περνάνε από ηλεκτρικά κόσκινα για να καθαριστούν και να απαλλαγούν από ξένες ουσίες (χώματα, σκόνες κλπ.).

Η ξήρανση που πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις πρώτης μεταποίησης διαφέρει ανάλογα με την ποικιλία των καπνών. Συγκεκριμένα η ξήρανση στα ανατολικού τύπου καπνά πραγματοποιείται με φυσικό κυρίως τρόπο (στον ήλιο), η ξήρανση στα

μπέρλεϋ γίνεται στον αέρα, ενώ η ξήρανση στα βιρτζίνια γίνεται σε ειδικούς κλιβάνους. Τα φύλλα καπνού δεματοποιούνται κατά ποιότητες και δημιουργούνται τα λεγόμενα εμπορικά δέματα, τα οποία διαφέρουν από τα χωρικά επειδή έχουν υποστεί περαιτέρω επεξεργασία και έχουν συμπιεστεί.

Επιπλέον, στη διαδικασία της πρώτης μεταποίησης περιλαμβάνονται οι υγρασιομετρήσεις, με σκοπό τη σταθεροποίηση της υγρασίας του καπνού σε χαμηλά επίπεδα.

Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων των μεταποιητικών επιχειρήσεων περιλαμβάνεται επίσης η λεγόμενη "αλλαμπούρα", δηλαδή η αλλαγή της θέσης των δεμάτων από πάνω προς τα κάτω και το αντίθετο, έτσι ώστε να αποκτήσουν όλα την ίδια υγρασία. Οι ποικιλίες Βιρτζίνια και Μπέρλεϋ υπόκεινται σε περαιτέρω επεξεργασία, η οποία αφορά την απομίσχωσή τους (αφαίρεση του μίσχου).

Για την επεξεργασία των Βιρτζίνια και Μπέρλεϋ απαιτείται ειδικός μηχανολογικός εξοπλισμός, αρκετά υψηλότερης αξίας από τον εξοπλισμό που απαιτούν τα ανατολικού τύπου καπνά. Σημειώνεται δε ότι μηχανολογικό εξοπλισμό για την επεξεργασία των αναφερομένων ποικιλιών διαθέτουν μόνον 5 καπνεμπορικές επιχειρήσεις στον κλάδο, ενώ η πλειοψηφία αυτών διαθέτει μηχανολογικό εξοπλισμό για την επεξεργασία καπνών ανατολικού τύπου. Οι εταιρείες που δεν διαθέτουν μηχανολογικό εξοπλισμό για την επεξεργασία των Βιρτζίνια και

Μπέρλεϋ αναθέτουν τη μεταποίηση των καπνών τους στις 5 άλλες καπνεμπορικές επιχειρήσεις.

Εξαγωγικό εμπόριο

Το διεθνές εμπόριο στη σημερινή κατάσταση της διεθνούς οικονομίας απαιτεί επιστημονική μεθοδολογία, στρατηγική φαντασία και πλήρη γνώση της οικονομικής συγκυρίας σε διεθνές επίπεδο. Επιπλέον, επειδή η διεθνής αγορά δεν πρόκειται να αναπτύσσεται στο εξής με τους προηγούμενους ρυθμούς ανάπτυξης, ο ανταγωνισμός αναμένεται να είναι όλο και πιο σκληρός. Επομένως η στρατηγική της ανάπτυξης των εξαγωγών της χώρας μας, βραχυπρόθεσμα, τουλάχιστον, θα πρέπει να στοχεύει στην ανατροπή της συρρίκνωσης των εξαγωγών (διατήρηση του market share) σαν αποτέλεσμα της κακής γενικά πορείας της Κοινοτικής και διεθνούς οικονομίας. Θα πρέπει, λοιπόν αφ' ενός να σχεδιαστούν μέτρα με σκοπό τη μείωση του κόστους και την ποιοτική βελτίωση των παραγομένων προϊόντων, που στοχεύουν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και αφ' ετέρου μέτρα προσπέλασης στις αγορές του εξωτερικού (π.χ. εφαρμογή του marketing και σωστή οργάνωση της εμπορίας).

Στην περίπτωση των εξαγωγών καπνού η Ελλάδα θα πρέπει να προσπαθήσει για την αύξηση ή τουλάχιστον τη διατήρηση του μεριδίου (market share) στη διεθνή αγορά καπνού ανατολικού τύπου. Με άλλα

λόγια τίθεται το πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού καπνού έναντι των άλλων ανταγωνιστικών χωρών (Τουρκίας, Γιουγκοσλαβίας, Βουλγαρίας) παραγωγών καπνού ανατολικού τύπου όπως ο ελληνικός.

Είναι γνωστό ότι οι εξαγωγές είναι στενά συνδεδεμένες με τις αλλαγές στις αγορές του εξωτερικού και με τη συμπεριφορά των ανταγωνιστών στις αγορές αυτές. Άλλωστε, αυτός είναι ο λόγος που δημιουργεί σοβαρά προβλήματα γύρω από τις προβλέψεις τους αφού οι ασχολούμενοι με τις εξαγωγές έχουν να αντιμετωπίσουν απρόβλεπτες εξελίξεις που λαβαίνουν χώρα έξω από την εσωτερική αγορά. Θα μπορούσε να λεχθεί ότι ο σοβαρότερος παράγοντας που επηρεάζει τις βραχυχρόνιες διακυμάνσεις των εξαγωγών ενός προϊόντος είναι η τάση της εξέλιξης της ζήτησης στις κυριότερες αγορές εξαγωγές του. Επίσης, οι εξαγωγές του επηρεάζονται από την τιμή του, από την τιμή που το προσφέρουν οι ανταγωνιστές του, από την ποιότητά του και την τιμή των υποκατάστατών του.

Στην περίπτωση των εξαγωγών καπνού οι πληροφορίες γύρω από την ποσοτικοποίηση των επιδράσεων των παραγόντων που επηρεάζουν τις μεταβολές των εξαγωγών του είναι πολύ χρήσιμες, αφού οι υπεύθυνοι στον τομέα των εξαγωγών, κάνοντας χρήση των ευρημάτων της εμπειρικής έρευνας, θα διευκολυνθούν αρκετά στο έργο της χάραξης και άσκησης της ορθής πολιτικής προώθησης των εξαγωγών καπνού.

Η σημασία της αύξησης των εξαγωγών καπνού είναι πολλαπλή γιατί όχι μόνον θα βοηθήσει α) σε αυξημένη εισροή πολύτιμου συναλλάγματος, β) στη διατήρηση του εισοδήματος των παραγωγών καπνού, γ) στην απορρόφηση του καπνού από τα χέρια των παραγωγών, δ) στη μείωση της παράδοσης καπνού στην παρέμβαση, αλλά και το σημαντικότερο θα αποτρέψει την επιβολή περιοριστικών μέτρων για ορισμένες ποικιλίες καπνού (όπως προβλέπουν σε ορισμένες περιπτώσεις, οι Κοινοτικοί Κανονισμοί) βοηθώντας έτσι τη διατήρηση της καπνοκαλλιέργειας στη χώρας μας και ιδιαίτερα σε περιοχές όπου οι εναλλακτικές δυνατότητες παραγωγής άλλων γεωργικών προϊόντων είναι πολύ περιορισμένες.

Η πολιτική του καπνού

Η Ελλάδα ακολουθεί την Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) από την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα το 1981. Η πολιτική για τον καπνό μέχρι το 1992 αποτελούνταν από ένα μηχανισμό παρέμβασης για την αγορά των ποσοτήτων καπνού που δεν είχαν πωληθεί, ένα σύστημα ενίσχυσης τιμών μέσω πριμ που καταβαλλόταν στον παραγόμενο καπνό και επιδοτήσεις εξαγωγών. Η πολιτική άλλαξε κατά τι με την εισαγωγή ενός χαλαρού συστήματος μέγιστων παραγόμενων ποσοτήτων το 1998. Το 1992 συνέβησαν σημαντικότερες αλλαγές στην κοινή οργάνωση αγοράς καπνού. Η νέα οργάνωση εισήγαγε ένα πολύ αυστηρό σύστημα ποσοτώσεων που περιλάμβανε την παραγωγή όλων των ποικιλιών καπνού, την κατάργηση όλων των εξαγωγικών επιδοτήσεων, μείωση των πριμ καθώς και βοήθεια για τον επαναπροσανατολισμό των λιγότερο ευνοημένων ποικιλιών. Ο επαναπροσανατολισμός στόχευσε στην αλλαγή των καλλιεργούμενων ποικιλιών Τσεμπέλια και Μαύρα προς άλλες ποικιλίες καπνού ή άλλες καλλιέργειες.

Η πολιτική αυτή πέτυχε να μειώσει τις παραγόμενες ποσότητες των ποικιλιών Τσεμπέλια και Μαύρα. Αυτό οφείλεται τόσο στο

μηχανισμό τιμών που σηματοδότησε την αλλαγή των κοινοτικών προτεραιοτήτων όσο και στη λειτουργία των προγραμμάτων επαναπροσανατολισμού. Όμως, η πολιτική αυτή δημιούργησε δυσαρέσκεια μεταξύ των καλλιεργητών, κυρίως λόγω του ότι το σύστημα ποσοτώσεων θεωρήθηκε πολύ αυστηρό και δύσκαμπτο. Το σύστημα αυτό δεν προώθησε την παραγωγή ευνοημένων ποικιλιών όπως ο Μπασμάς και η Κατερίνη. Οι καλλιεργητές ισχυρίζονται ότι ένα κυλιόμενο σύστημα ποσοτώσεων που θα επέτρεπε τη μεταφορά ποσοτήτων που δεν παράχθηκαν, είτε λόγω κακών καιρικών συνθηκών είτε λόγω κακού σχεδιασμού, στα επόμενα έτη θα ήταν δικαιότερο. Η αναθεωρημένη πολιτική δεν εξασφαλίζει την παραγωγή ορισμένων ποικιλιών ανατολικού τύπου, όπως ο Μπασμάς, η Κατερίνη, τα Μυρωδάτα και τα Καμπά Κουλάκ Κλασικά, λόγω των χαμηλών τιμών ενίσχυσης και περιορίζει το εισόδημα των καλλιεργητών λόγω της κατάργησης των εξαγωγικών επιδοτήσεων, η απώλεια των οποίων μεταφέρεται ουσιαστικά στον παραγωγό.

Οι τελευταίες προτάσεις της Επιτροπής για την αναμόρφωση της κοινής οργάνωσης αγοράς καπνού (1996) αποσκοπούν στη ριζική μεταρρύθμιση του τομέα, αλλά ακόμη δεν έχουν τελική μορφή.

Ο καπνός και η εθνική οικονομία

Οι εξαγωγές καπνού αντιπροσωπεύουν περίπου το 4% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών. Οι ποικιλίες ανατολικού τύπου ξεπερνούν το 75% της ποσότητας και το 82% της αξίας του εξαγόμενου καπνού. Η αξία του καπνού στο εμπορικό ισοζύγιο συνεχώς αυξάνεται. Οι εξαγωγές καπνού κατευθύνονται κυρίως προς την Ευρώπη. Τα κράτη - μέλη της Ε.Ε. απορροφούν περίπου το 40% της συνολικής αξίας των εξαγωγών. Οι χώρες της αμερικανικής ηπείρου είναι οι δεύτερες σε σειρά εισαγωγείς ελληνικού καπνού, με τις χώρες της Ασίας να ακολουθούν. Οι προσανατολισμός των εξαγωγών του ελληνικού καπνού υπογραμμίζει τη σημασία που έχουν για τα ελληνικά καπνά οι αλλαγές στην παγκόσμια αγορά καπνού.

Ο καπνός καλλιεργείται σε περιοχές με υψηλή εθνική σημασία ή σε φθίνουσες οικονομικά περιοχές. Εκεί μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην αύξηση των αγροτικών εισοδημάτων και στην αντιστροφή της τάσης εγκατάλειψης των περιοχών αυτών.

Ο καπνός είναι μια πολύ σημαντική καλλιέργεια για την ελληνική γεωργία καθώς δίνει εισόδημα και εργασία σε 71.000 περίπου οικογένειες και αντιπροσωπεύει το 4,5% περίπου της συνολικής αξίας

της ελληνικής αγροτικής παραγωγής. Η συνεισφορά του καπνού στην απασχόληση αφορά και άλλους κλάδους, αφού ο καπνός είναι η πρώτη ύλη για τη βιομηχανία καπνού και σιγαρέτων της χώρας. Οι τομείς αυτοί της μεταποίησης απασχολούν περίπου 13.000 άτομα. Επιπρόσθετα, αυτοί οι τομείς είναι πολύ δυναμικοί και αντιπροσωπεύουν το 10% περίπου της προστιθέμενης αξίας ολόκληρου του τομέα Τροφίμων - Ποτών και Καπνού. Ο καπνός είναι μια πολύ σημαντική πηγή κρατικών εσόδων, λόγω της φορολογίας των τσιγάρων και των άλλων προϊόντων καπνού, που φτάνει το 10% περίπου των έμμεσων φόρων και το 6% περίπου των συνολικών εσόδων του ελληνικού κράτους.

Το μέλλον της καλλιέργειας καπνού στην Ελλάδα

Για να συνεχίσει ο καπνός σημαντικό ρόλο στην ελληνική αγροτική και εθνική οικονομία, τα παρακάτω σημεία πρέπει να τεθούν ως στόχοι:

- Η οικονομική θέση των παραγωγών καπνού πρέπει άμεσα να βελτιωθεί και να ενδυναμωθεί
- Πρέπει να επιτευχθεί η προσαρμογή στη διεθνή αγορά καπνού, μέσα από τον αναπροσανατολισμό της παραγωγής προς επιθυμητές ποικιλίες ανατολικού τύπου και σταδιακή μείωση των λιγότερο εμπορεύσιμων ποικιλιών του ίδιου τύπου.
- Η ποιότητα του παραγόμενου καπνού οφείλει να βελτιωθεί. Η πολιτική καπνού πρέπει να παρέχει οικονομικά κίνητρα και οι παραγωγοί πρέπει να ανταποκριθούν αφού αναγνωρίσουν ότι η ποιοτική αναβάθμιση της παραγωγής είναι προς το συμφέρον τους, τόσο για το άμεσο όσο και για το απώτερο μέλλον.

- Οι φορείς και οι οργανισμοί πρέπει να βρουν κοινά σημεία επαφής και να ιδρύσουν ένα φορέα που θα συντονίζει τις δράσεις τους και θα προστατεύει τα κοινά συμφέροντα.
- Η κοινή οργάνωση αγοράς καπνού πρέπει να λάβει υπόψη της ανάγκες των καπνοκαλλιεργητών και τους στόχους της κοινωνικής και αγροτικής ανάπτυξης κατά το σχεδιασμό μελλοντικών στρατηγικών.

ΚΕΡΑΛΑΙΟ 10

**Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΚΑΠΝΟΥ

Στην Ελλάδα καλλιεργούνται κυρίως τύποι καπνού:

■ Καπνός ανατολικού τύπου, που περιλαμβάνει τις ποικιλίες:

- * Μπασμάς
- * Κατερίνη
- * Καμπά Κουλάκ Κλασικά
- * Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά
- * Μυρωδάτα
- * Τσεμπέλια
- * Μαύρα

■ Καπνός μη ανατολικού τύπου, που περιλαμβάνει τις ποικιλίες:

- * Μπέρλεϋ
- * Βιρτζίνια

Ο καπνός ανατολικού τύπου περιλαμβάνει πολλές ποικιλίες που μπορούν να καλλιεργηθούν σε διαφορετικές περιβαλλοντικές συνθήκες.

Υπάρχουν περίπου 80 ποικιλίες και βιότυποι που καλλιεργούνται στην Ελλάδα. Μετά την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), οι ποικιλίες αυτές ταξινομήθηκαν σε οκτώ διαφορετικές ομάδες ποικιλιών καπνού ανατολικού τύπου, σύμφωνα με τον Κανονισμό 2501/87. Στον πίνακα 1 αναφέρεται συνοπτικά η ταξινόμηση των βασικών ποικιλιών ανατολικού τύπου, με τη λατινική και την ελληνική ονομασία.

Πίνακας 1: Ποικιλίες ανατολικού τύπου καπνού στην Ελλάδα

ΠΟΙΚΙΛΙΑ	ΤΥΠΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ
Μπασμάς	Μπασμάς Ξάνθης (Basma Xanthi)	Θράκη - Δυτ. Μακεδονία
	Μπασμάς Μακεδονίας	Λοιπή Μακεδονία
	Ζίχνα	Νοτιοδυτικό Παγγαίο όρος
Κατερίνη	Κατερίνη Σαμψούς Katerini Σ53 (Sampsous)	Νομός Πιερίας (Μακεδονία)
	Κατερίνη Σ79 (Katerini Σ79)	Μακεδονία και λοιπή Ελλάδα
Καμπά Κουλάκ Κλασικά και Ελασσόνα	Καμπά Κουλάκ Μακεδονίας (Macedonia Kaba - Koulak)	Γρεβενά, Κοζάνη, Κιλκίς, Καστοριά
	Καμπά Κουλάκ Καρατζόβης	Πέλλα
	Κοντούλα	Θεσσαλονίκη
	Ελασσόνας	Θεσσαλία
Καμπιά Κουλακ Μη Κλασικά, Μυρωδάτα Σμύρνης, Τραπεζούς, Θεσσαλία Κ63	Καμπιά Κουλάκ Μη Κλασικά Μακεδονίας (Macedonian Kaba - Koulak)	Φθιώτιδα, Αιτωλοακαρνανία, Ήπειρος, Πελοπόννησος, Θεσσαλία
	Δυτική Μακεδονία Κ63	Δυτ. Μακεδονία
	Μυρωδάτα Σμύρνης	Βοιωτία, Αιγαίο
	Τραπεζούς	Φθιώτιδα
	Τραπεζούς	Φθιώτιδα
Μυρωδάτα	Μυρωδάτα Αργινίου	Αιτωλοακαρνανία
Ζιχνομυρωδάτα	Ζιχνομυρωδάτα	Καρδίτσα (δεν συνεχίζεται)
Τσεμπέλια	Τσεμπέλια Αργινίου	Αιτωλοακαρνανία, Φθιώτιδα, Ήπειρος
Μαύρα	Μαύρα Θεσσαλίας	Θεσσαλία
	Μαύρα Υπάτης	Φθιώτιδα
	Μαύρος Άργους	Πελοπόννησος

Πηγή: Κανονισμός ΕΟΚ 2501/87

Το 1992, με τον Κανονισμό 2075/92 της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), οι διάφορες ποικιλίες καπνού της ευρωπαϊκής γεωργίας ταξινομήθηκαν σε οκτώ διαφορετικές ομάδες σύμφωνα με τη διαδικασία ξήρανσης. Στην Ελλάδα καλλιεργούνται ποικιλίες που ανήκουν σε έξι από τις οκτώ ομάδες της Ε.Ε. (Πίνακας 2). Καλλιεργούνται κλασικές ποικιλίες ανατολικού τύπου όπως Μπασμάς, Κατερίνη και Καμπά Κουλάκ Κλασικά, άλλες ανατολικού τύπου ποικιλίες όπως Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά, Τσεμπέλια και Μαύρα, καθώς και μη παραδοσιακές ποικιλίες, όπως Μπέρλεϋ και Βιρτζίνια.

Πίνακας 2.: Καλλιεργούμενη έκταση, αριθμός παραγωγών και ποσότητα που πουλήθηκε κατά ποικιλία στην Ελλάδα το 1994

Κοινοτική ταξινόμηση (2075/92)	Όνομασία ελληνικής ποικιλίας	Καλλιεργούμενη έκταση σε ha	Αριθμός παραγωγών	Ποσότητα που πουλήθηκε σε τόνους
I	Βιρτζίνια	11.368	6.224	29.747
II	Μπέρλεϋ	3.713	2.461	11.700
V	Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά, Τσεμπέλια	7.496	9.668	15114
VI	Μπασμάς	21.854	27.762	23.267
VII	Κατερίνη Σ79	12.959	11.510	22.206
VIII	Καμπά Κουλάκ Κλασικά, Μυρωδάτα Αγρινίου, Ζιχνομυρωδάτα	10.349	12.438	17.555
ΣΥΝΟΛΟ		67.739	70.063	119.589

Πηγή: Εθνικός Οργανισμός Καπνού της Ελλάδας, 1995

Οι ποικιλίες Μπασμάς, Καμπά Κουλάκ Κλασικά, Μυρωδάτα και Ζιχνομυρωδάτα (ομάδες VI και VIII) έχουν χαρακτηριστικό άρωμα και γεύση και χρησιμοποιούνται κυρίως στην παραγωγή τσιγάρων ,ε

χαρμάνι αμερικανικού τύπου. Οι ποικιλίες αυτές καλλιεργούνται από τη συντριπτική πλειονότητα των παραγωγών (πάνω από το 45% του συνολικού αριθμού των παραγωγών) με παραγωγή σχεδόν στο 45% του συνολικού όγκου παραγωγής του καπνού στην Ελλάδα.

Οι ποικιλίες Τσεμπέλια, Μαύρα και Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά (ομάδα V) χρησιμοποιούνται ως «γέμισμα» για τσιγάρα με ελληνικό χαρμάνι. Αυτές οι ποικιλίες δεν έχουν το ιδιαίτερο άρωμα και τη γεύση των άλλων, ανατολικού τύπου ποικιλιών (Μπασμάς κ.λ.π.). Καλλιεργούνται σχεδόν από το 28,5% του συνολικού αριθμού των παραγωγών και συνιστούν το 25,5% της συνολικής παραγωγής καπνού στην Ελλάδα.

Η ποικιλία Βιρτζίνια (ομάδα I) καλλιεργήθηκε στην Ελλάδα πολύ πρόσφατα (1981) και χρησιμοποιείται ως «γέμισμα» χωρίς ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Στη γρήγορη επέκταση της ποικιλίας αυτής συντέλεσαν διάφοροι λόγοι. Η ποιότητα βελτιώθηκε και η ποικιλία διατίθεται τώρα σε πολύ απαιτητικές αγορές. Είναι αξιοσημείωτο ότι μόλις 6% των παραγωγών παράγουν περισσότερο του 24% της συνολικής παραγωγής καπνού.¹

---

¹ Βλέπε βιβλιογραφία: Δημαρά Ε. - Σκούρας Δ., Αθήνα 1997, σελ. 28

ΚΕΦ. 1 - ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΚΑΤΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΚΑΤΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ

Η τάση των μεταβολών της συνολικής έκτασης του καπνού διαμορφώνεται από τη βασική της καλλιέργεια, που είναι ο καπνός ανατολικού τύπου. Η καλλιέργεια των διαφόρων ποικιλιών καπνού παρουσιάζει ποικίλες τάσεις. Πολλές ποικιλίες ανατολικού τύπου μειώνονται ενώ άλλες έχουν ενδείξεις κυμαινόμενης σταθεροποίησης. Μη ανατολικού τύπου ποικιλίες (Μπέρλεϋ και Βιρτζίνια) δείχνουν αυξητική τάση. Η σύνθεση της έκτασης των διαφόρων ποικιλιών καπνού έχει αλλάξει εντυπωσιακά την περίοδο 1975 - 94.

Οι ποικιλίες του Μπασμά αποτελούν τυπική περίπτωση κυμαινόμενης σταθεροποίησης. Την περίοδο 1975 - 94 η έκταση με Μπασμά κυμάνθηκε γύρω από μια μέση τιμή 22.612 ha, με ελάχιστη 20.038 ha το 1985 και μέγιστη 27.144 ha το 1986. Η περίοδος 1984 - 89 χαρακτηρίζεται από τις υψηλότερες τιμές σε έκταση με Μπασμά. Ο Μπασμάς αποτελούσε πάνω από το 20% της έκτασης του καπνού το 1975 και το ποσοστό αυξήθηκε σε 32% το 1994 (διάγραμμα 1).

Οι ποικιλίες Κατερίνης επίσης καλύπτουν σταθερή έκταση. Με την εξαίρεση μιας κορυφής την περίοδο 1986 - 88, η μέση έκταση από

το 1975 μέχρι το 1994 κυμαινόταν στα 11.000 ha. Στην ίδια περίοδο, όμως, το ποσοστό της έκτασης των ποικιλιών Κατερίνης, συμπεριλαμβανόμενης της ποικιλίας Σ79, ως προς τη συνολική έκταση του καπνού αυξήθηκε (διάγραμμα 2)

Οι ποικιλίες Καμπά Κουλάκ Κλασικά παρουσιάζουν σαφή τάση μείωσης. Μετά από μια μέγιστη έκταση 34.271 ha το 1976, η έκταση με Καμπά Κουλάκ Κλασικά συνεχώς μειώνεται. Πάντως, μετά το 1986 η μείωση της καλλιέργειας επιταχύνθηκε και έφτασε στο ελάχιστο (7.595 ha) το 1994. Στην κατηγορία Καμπά Κουλάκ Κλασικά περιλαμβάνεται και η ποικιλία Ελασσόνα (διάγραμμα 3)

Οι ποικιλίες Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά επίσης δείχνουν σαφή πτωτική τάση. Η μείωση της έκτασης με τις ποικιλίες Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά άρχισε το 1977. Το 1976 σημειώνεται η μέγιστη έκταση 16.345 ha. Η μείωση έφτασε στο ελάχιστο, των 552 ha, το 1994. Η μέση τιμή της περιόδου 1975 - 94 ήταν 4.865 ha. Στις ποικιλίες Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά περιλαμβάνονται οι ποικιλίες Μυρωδάτα Σμύρνης, Τραπεζούς και Κ63 της Δυτικής Μακεδονίας.

Γενικά, το ποσοστό της έκτασης με Καμπά Κουλάκ Κλασικά και Μη Κλασικά στη συνολική έκταση του καπνού μειώθηκε από 27,48% και 11,81% αντίστοιχα το 1975 σε 11,24% και 0,57% το 1994 (διάγραμμα 4).

Οι ποικιλίες Μυρωδάτα παρουσιάζουν ιδιαίτερη μείωση μετά το 1986. Η μέγιστη έκταση καλλιεργήθηκε το 1979 (4.504 ha) και η

ελάχιστη το 1993 (2.713 ha). Η μέση έκταση με Μυρωδάτα την περίοδο 1975 - 94 ήταν 3.892 ha. Τα Μυρωδάτα παρέμειναν πολύ σταθερά καταλαμβάνοντας από 4% μέχρι 55 των καπνοκαλλιεργειών την περίοδο 1975 - 94.

Τα Ζιχνομυρωδάτα καλλιεργήθηκαν σε πολύ μικρή έκταση και αποτέλεσαν μια ειδική καλλιέργεια, η οποία δεν συνεχίστηκε μετά το 1991.

Η έκταση με Τσεμπέλια παρουσιάζει σχετική σταθερότητα κατά την περίοδο 1975 - 86, λόγω του έντονου προστατευτισμού. Μετά το 1986 παρατηρείται σημαντική μείωση, τόσο σε απόλυτες τιμές όσο και στο ποσοστό συμμετοχής τους στη συνολική έκταση με καπνό (διάγραμμα 5).

Οι ποικιλίες Μαύρα διατήρησαν σταθερή έκταση μέχρι το 1989, αλλά μειώθηκαν στη συνέχεια και σημείωσαν την ελάχιστη τιμή των 1.809 ha το 1994. Η μέση τιμή της έκτασης την περίοδο 1975 - 94 ήταν 5.382 ha. Τα Μαύρα αποτελούσαν το 5% της έκτασης με καπνό το 1975 και μόνο το 2,7% το 1994 (διάγραμμα 6).

Τα Μέρλεϋ είναι ιδιαίτερα ασταθής καλλιέργεια. Την περίοδο 1975 - 84 η έκτασή τους αυξάνεται, ενώ την περίοδο 1984 - 90 μειώνεται και φτάνει στην ελάχιστη τιμή της το 1990. Στη συνέχεια και μέχρι το 1994 η έκταση πάλι αυξάνεται. Η μέγιστη τιμή (10.531 ha) παρατηρείται το 1984, ενώ η μέση έκταση για την περίοδο 1975-94 είναι 5.441 ha. Τα Μπέρλεϋ αποτελούν ιδιαίτερα ασταθές ποσοστό στη

συνολική έκταση του καπνού, με διακύμανση από 10,1% το 1985 (μέγιστο) μέχρι 2,1% (ελάχιστο) το 1990 (διάγραμμα 9).

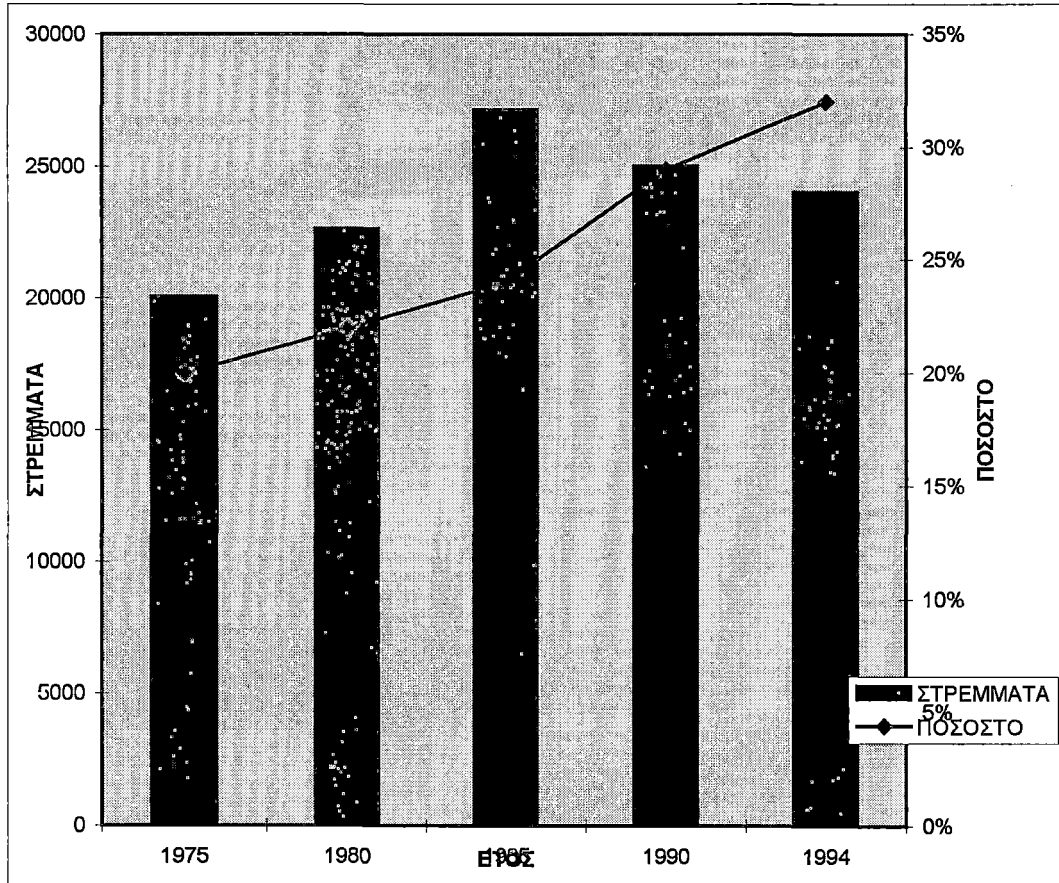
Τα Βιρτζίνια αποτελούν τυπική περίπτωση υιοθέτησης μιας νέας κερδοφόρας καλλιέργειας. Ο ρυθμός υιοθέτησης της είναι εμφανής από την έκταση που καλλιεργήθηκε μέχρι το 1992. Η καλλιέργεια άρχισε το 1982 σε συνθήκες αγρού (μη πειραματική) σε 27 ha και έφτασε στο μέγιστο με 28.328 ha το 1992, έτος κατά το οποίο επιβάλλεται το σύστημα των ποσοτώσεων. Το ποσοστό των Βιρτζίνια στο σύνολο της έκτασης του καπνού έφτασε στην υψηλότερη τιμή το 1992 (27,8%), ενώ μειώθηκε στο 16,8% το 1994 (παραγωγή 8).²

---

² Πρακτικά 1^{ος} επιστημονικού συνεδρίου για το καπνό, 4 - 6 Νοεμβρίου 1994 Αγρίνιο, Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Θεσσαλονίκη 1995 - σελ. 820

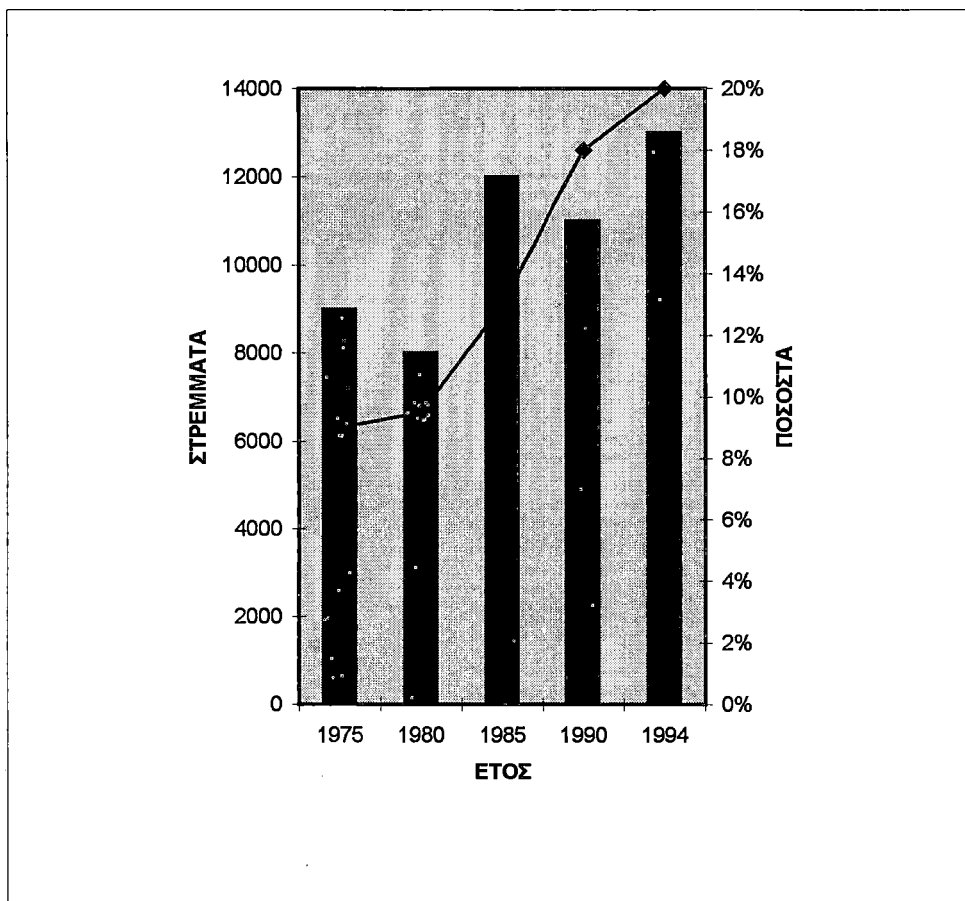
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΠΑΣΜΑ

ΕΤΟΣ	ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1975	20038	20%
1980	22612	22%
1985	27144	24%
1990	25000	29%
1994	24000	32%

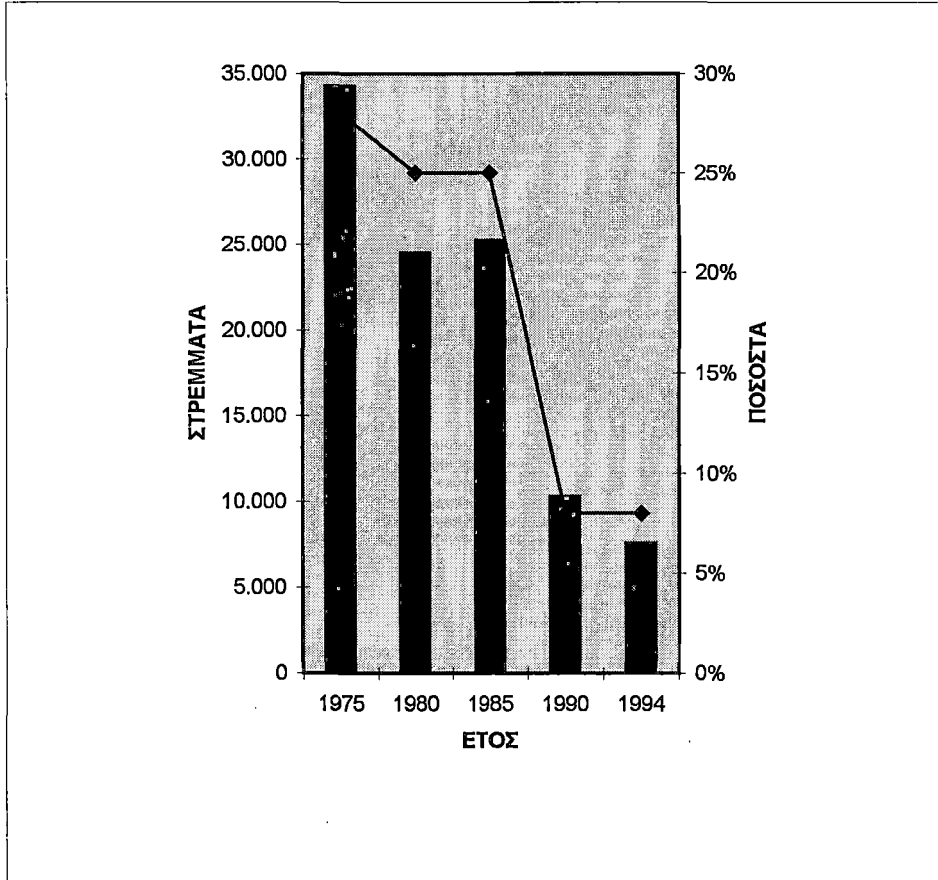
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

ΕΤΟΣ	ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1975	9000	9%
1980	8000	9,50%
1985	12000	13%
1990	11000	18%
1994	13.000	20%

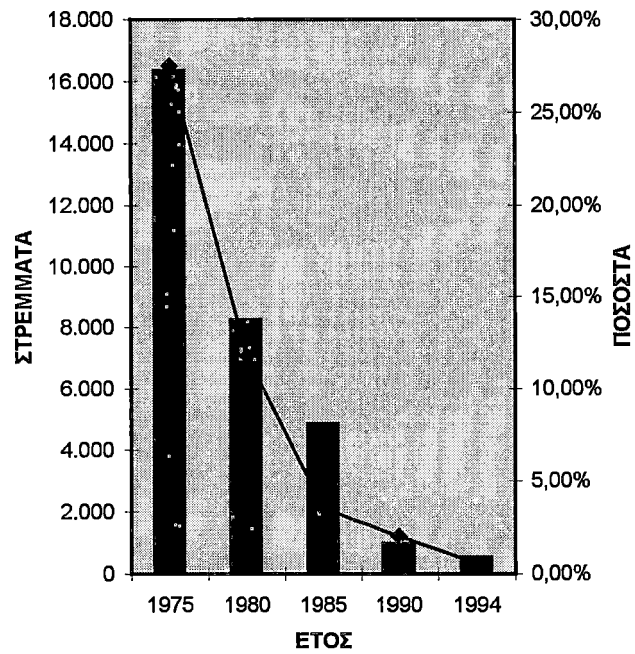
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΜΠΑ ΚΟΥΛΑΚ ΚΛΑΣΙΚΑ

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΠΟΣΟΣΤΑ
1975	34.271	28%
1980	24.480	25%
1985	25.232	25%
1990	10320	8%
1994	7.595	8%

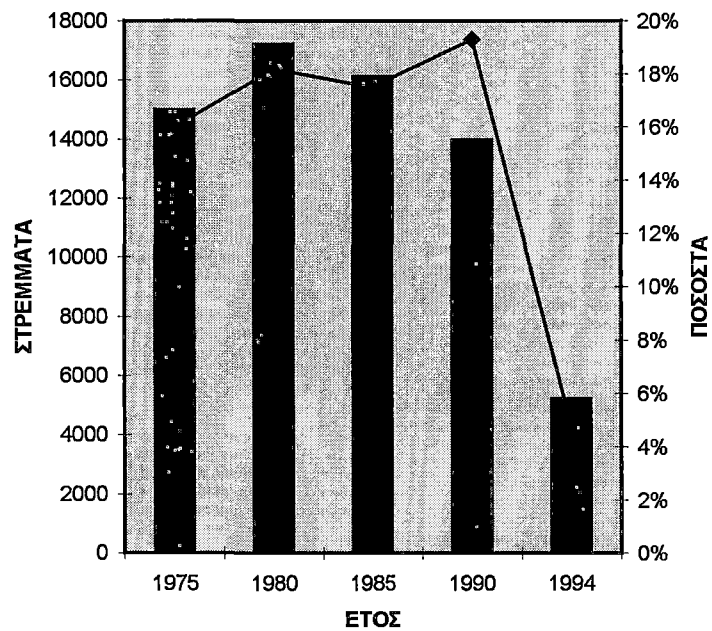
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΜΠΑ ΚΟΥΛΑΚ ΜΗ ΚΛΑΣΙΚΑ

ΕΤΟΣ	ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ
1975	16.345	27,48%
1980	8250	11,81%
1985	4865	3,50%
1990	980	2%
1994	552	0,57%

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΣΕΜΠΕΛΙΑ

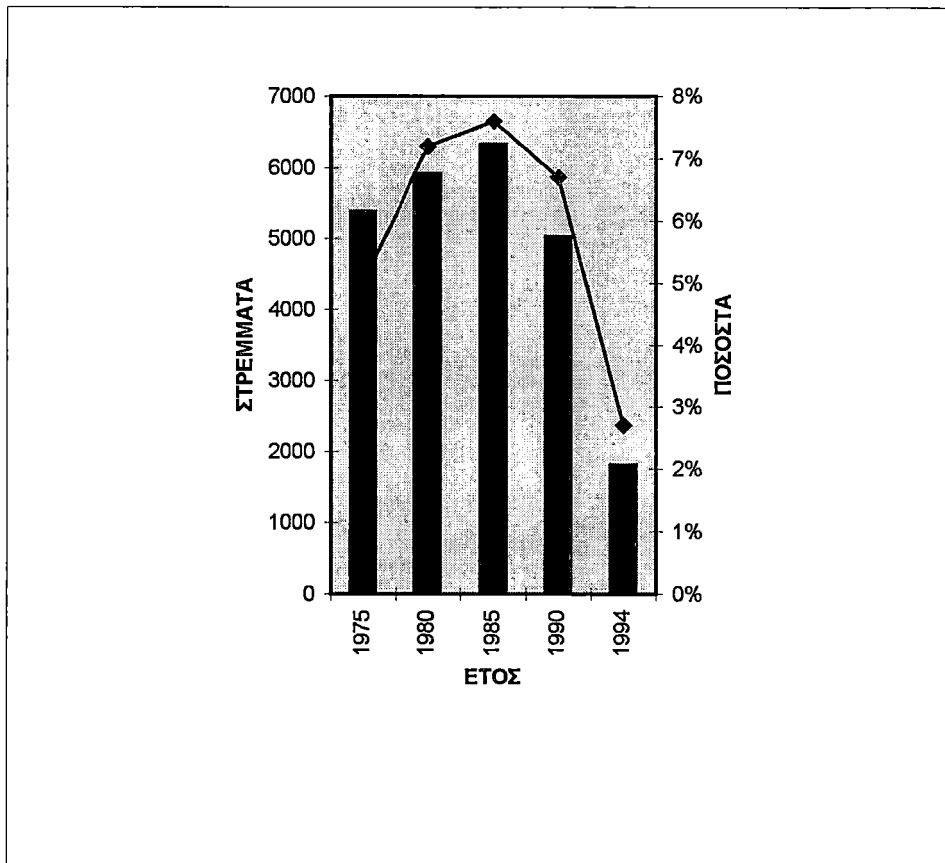
ΕΤΟΣ	ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ
1975	15000	16%
1980	17230	18,20%
1985	16120	17,50%
1990	13980	19,30%
1994	5230	4,80%

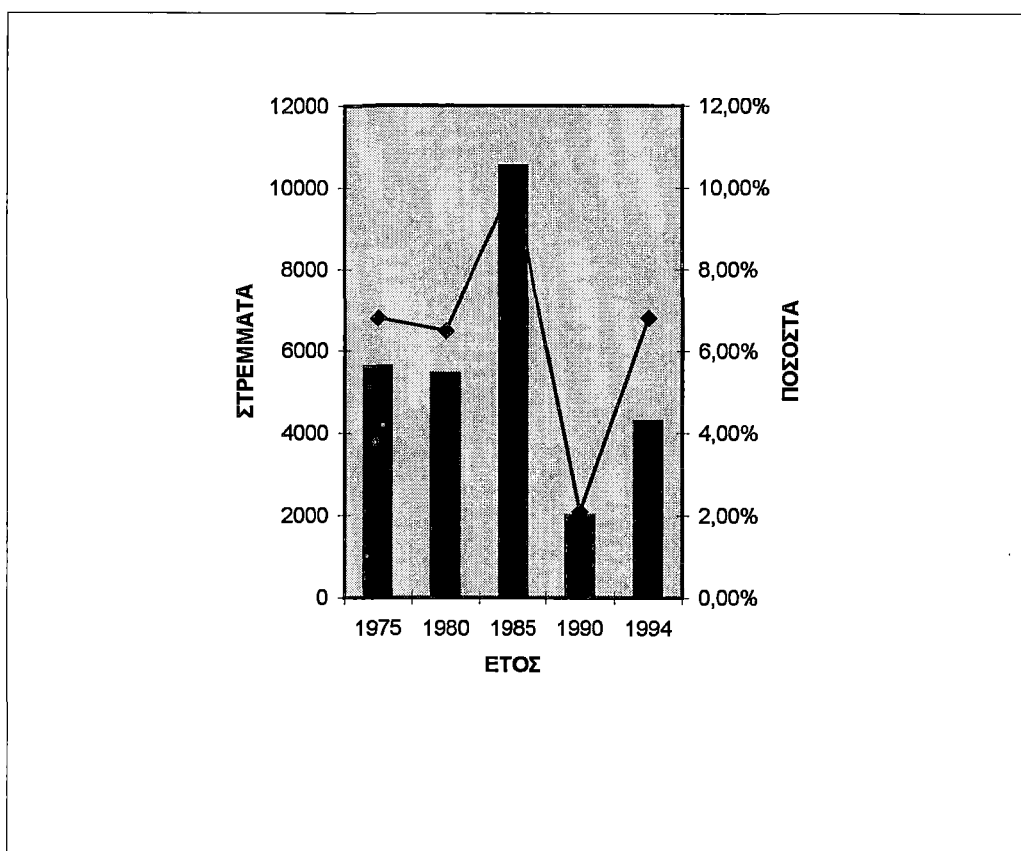
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΑΥΡΑ

ΕΤΟΣ	ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ
1975	5382	5%
1980	5920	7,20%
1985	6320	7,60%
1990	5032	6,70%
1994	1.809	2,70%

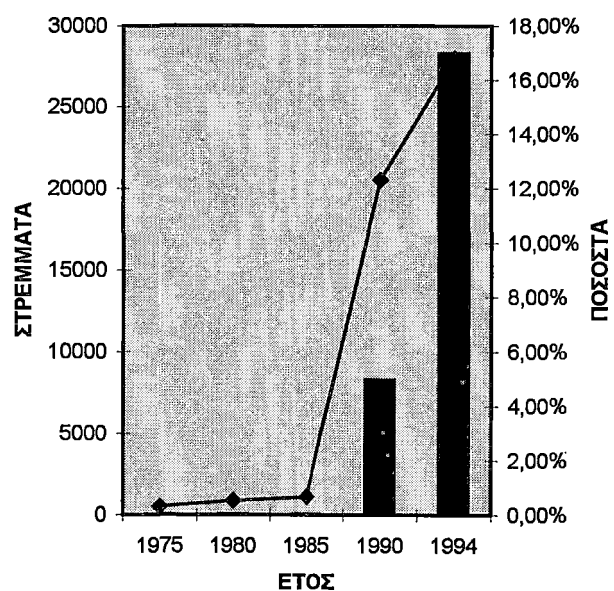
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΠΕΡΛΕΥ

ΕΤΟΣ	ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ
1975	5620	6,80%
1980	5441	6,50%
1985	10531	10,10%
1990	2010	2,10%
1994	4280	6,80%

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ

ΕΤΟΣ	ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ
1975	24	0,30%
1980	27	0,52%
1985	32	0,65%
1990	8280	12,30%
1994	28328	16,80%

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΠΝΟΥ ΚΑΤΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ

Τα στοιχεία στα οποία βασίστηκε η ανάλυση αναφέρονται στον όγκο παραγωγής που δήλωσαν οι παραγωγοί στον Εθνικό Οργανισμό Καπνού και μόνο για τα έτη 1992 - 94 αναφέρονται σε ποσότητες που εμπορεύτηκαν οι παραγωγοί. Τα δημοσιευμένα στοιχεία που προέρχονται από διαφορετικές πηγές, παρουσιάζουν μικρές διαφορές μεταξύ τους και εξαρτώνται από τον αριθμό των ποικιλιών που περιλήφθηκαν στην εκτίμηση.

Ο όγκος παραγωγής του Μπασμά κυμαίνεται γύρω από ένα μέσο όρο 22.000 τόνων σε μικρή ανοδική τάση μέχρι το 1992. Το ελάχιστο παρατηρήθηκε το 1983 και το μέγιστο το 1991, ένα έτος δηλ. πριν από την επιβολή των ποσοτώσεων. Κατά μέσο ο Μπασμάς συμμετέχει κατά 17% στο συνολικό όγκο παραγωγής καπνού την περίοδο 1975 - 94. Το διάγραμμα 1 δείχνει πλευρές της παραγωγής του Μπασμά στη Ελλάδα.

Η Κατερίνη δείχνει πολύ σταθερή πορεία παραγωγής κατά την περίοδο 1975 - 94 με μέσο όρο 15.000 τόνους. Είναι αξιοσημείωτο το ότι η παραγωγή παρέμεινε σταθερή και μετά την επιβολή των

ποσοστώσεων ενώ αυξήθηκε το ποσοστό συμμετοχής της στη συνολική παραγωγή καπνού και το 1994 αποτελούσε σχεδόν το 15% του συνολικού όγκου παραγωγής (διάγραμμα 2).

Τα Καμπά Κουλάκ Κλασικά παρουσιάζουν μια σταθερά μειούμενη τάση όσον αφορά τον όγκο παραγωγής, ιδιαίτερα μετά το 1988, αλλά όχι τόσο έντονη όσο εκείνη της έκτασης καλλιέργειας. Αυτό πρέπει να αποδοθεί στις συνεχώς αυξανόμενες αποδόσεις της ποικιλίας αυτής. Η μέση παραγωγή των Καμπά Κουλάκ Κλασικά την περίοδο 1974 - 95 ήταν περίπου 25.000 τόνοι. Η μείωση στον όγκο παραγωγής αντανακλάται επίσης και στο ποσοστό συμμετοχής της ποικιλίας αυτής στο συνολικό όγκο παραγωγής καπνού. Τα Καμπά Κουλάκ Κλασικά αποτελούσαν μόνο το 8% του συνολικού όγκου παραγωγής το 1994 (διάγραμμα 3).

Τα Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά παρουσιάζουν μια εντυπωσιακή μείωση του όγκου παραγωγής. Αντιμετώπισαν πολύ σοβαρά προβλήματα στην αγορά και χαρακτηρίστηκαν ως μη ευνοούμενη ποικιλία από την υφιστάμενη αγροτική πολιτική. Η πολιτική καπνού της Κοινότητας σηματοδότησε τις προθέσεις της για μείωση της παραγωγής της ποικιλίας αυτής με περιορισμό της παραγωγής και χαμηλές τιμές στήριξης. Οι παραγωγοί απάντησαν στη μείωση των τιμών και τους περιορισμούς εγκαταλείποντας την καλλιέργεια των ποικιλιών αυτών με επιταχυνόμενο ρυθμό. Αποτέλεσμα, το 1994 ο όγκος παραγωγής έφτασε μόλις το 20% του μέσου όγκου παραγωγής

της περιόδου 1975 - 94 και το ποσοστό των Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά στο συνολικό όγκο παραγωγικής μειώθηκε σχεδόν στο 1%. Η εξέλιξη της παραγωγής των Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά παριστάνεται γραφικά στο διάγραμμα 4).

Τα Μυρωδάτα παρουσιάζουν μακροχρόνια σταθερότητα στον όγκο παραγωγής με μέση παραγωγή 5.550 τόνους. Οι ποσοτώσεις δεν επηρέασαν ιδιαίτερα τον όγκο παραγωγής αυτής της ποικιλίας. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το ποσοστό συμμετοχής των Μυρωδάτων αυξήθηκε μετά το 1992.

Τα Ζιχνομυρωδάτα παρουσιάζουν πτωτική τάση μέχρι το 1992. Στη συνέχεια, η καλλιέργεια της ποικιλίας αυτής σταμάτησε.

Τα Τσεμπέλια δείχνουν σταθερά αυξανόμενη τάση μέχρι το 1988, όταν παρατηρήθηκε το μέγιστο των 32.000 τόνων. Από τότε ο όγκος παραγωγής μειώθηκε και το 1994 ήταν μόνο 15.000 τόνοι. Η μείωση στα Τσεμπέλια μπορεί να αποδοθεί στις ίδιες αιτίες με αυτές της μείωσης των Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά. Μετά την αυστηρή επιβολή των ποσοτώσεων, η συμμετοχή των Τσεμπελιών ήταν σχεδόν το 12% του συνολικού όγκου παραγωγής. Το διάγραμμα 5 απεικονίζει την εξέλιξη της παραγωγής Τσεμπελιών την περίοδο 1975 - 94.

Τα Μαύρα δείχνουν πολύ ασταθή πορεία όσον αφορά τον όγκο παραγωγής. Η παραγωγή ήταν πολύ υψηλή την περίοδο 1987 - 89 και έφτασε στο μέγιστο το 1988. Η μέση παραγωγής της περιόδου 1975 - 94 ήταν σχεδόν 8.000 τόνοι. Για τους ίδιους λόγους με τα Κάμπα

Κουλάκ Μη Κλασικά και τα Τσεμπέλια, η παραγωγή των Μαύρων μειώθηκε δραματικά (σχεδόν 50%) και έφτασε στο ελάχιστο το 1994. Το ποσοστό συμμετοχής των Μαύρων στο συνολικό όγκο παραγωγής, ως αποτέλεσμα του επαναπροσανατολισμού, μειώθηκε από ένα μέγιστο 10,5% το 1989 σε ένα ελάχιστο 3% το 1994. Η εξέλιξη της παραγωγής των Μαύρων στην Ελλάδα την περίοδο 1975 - 94 φαίνεται στο διάγραμμα 6.

Η παραγωγή των Μπέρλεϋ παρουσιάζει ακραίες διακυμάνσεις. Μέχρι το 1984, όταν ο όγκος παραγωγής έφτασε τους 32.500 τόνους, παρατηρείται ανοδική τάση. Μετά το 1984 παρατηρείται πτωτική τάση μέχρι το 1990, όταν ο όγκος της παραγωγής έφτασε στο ελάχιστο ποσό των 4.000 τόνων. Αυτό αποδίδεται στις μη ικανοποιητικές τιμές κατά την περίοδο αυτή. Μετά το 1990 η παραγωγή αυξάνεται πάλι. Η μέση παραγωγή της περιόδου 1975 - 94 ήταν σχεδόν 16.500 τόνοι με εξαιρετικά υψηλή απόκλιση, ενδεικτική των διακυμάνσεων της παραγωγής. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα και τη μεγάλη διακύμανση του ποσοστού συμμετοχής των Μπέρλεϋ στο συνολικό όγκο παραγωγής καπνού κατά την περίοδο 1975 - 94. Το μικρότερο ποσοστό παρατηρείται το 1990 (3%) ενώ το υψηλότερο το 1983 (24%). Μετά το 1992 το ποσοστό αυξάνεται. Το διάγραμμα 7 δείχνει την εξέλιξη της παραγωγής των Μπέρλεϋ στην Ελλάδα για την περίοδο 1975 - 94.

Η παραγωγή των Βιρτζίνια αυξήθηκε σταθερά μέχρι το 1992, όταν έφτασε στο μέγιστο των 71.500 τόνων. Μετά την εισαγωγή του

συστήματος των ποσοστώσεων, το 1992, ο όγκος παραγωγής των Βιρτζίνια μειώθηκε απότομα και έφτασε τους 29.747 τόνους το 1994, που αντιστοιχεί στο 40% του όγκου παραγωγής το 1992. Τα Βιρτζίνια αποτελούν περίπου το 25% της συνολικής παραγωγής καπνού στην Ελλάδα. Η εξέλιξη της παραγωγής των Βιρτζίνια για την περίοδο 1975 - 94 παρουσιάζεται στο διάγραμμα 7.³

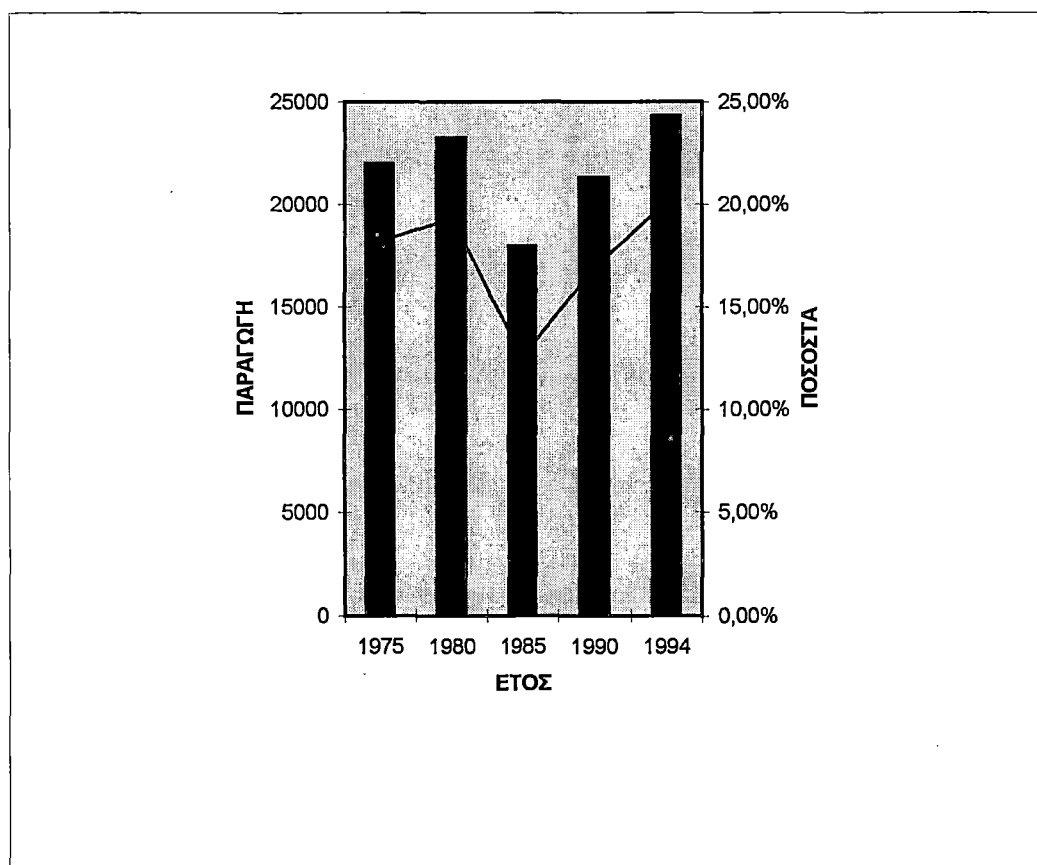
---

³ Βλέπε βιβλιογραφία : Δημαρά Ε. - Σκούρας Δ. «Η καλλιέργεια του καπνού στην Ελλάδα» Αθήνα 1997, σελ. 33

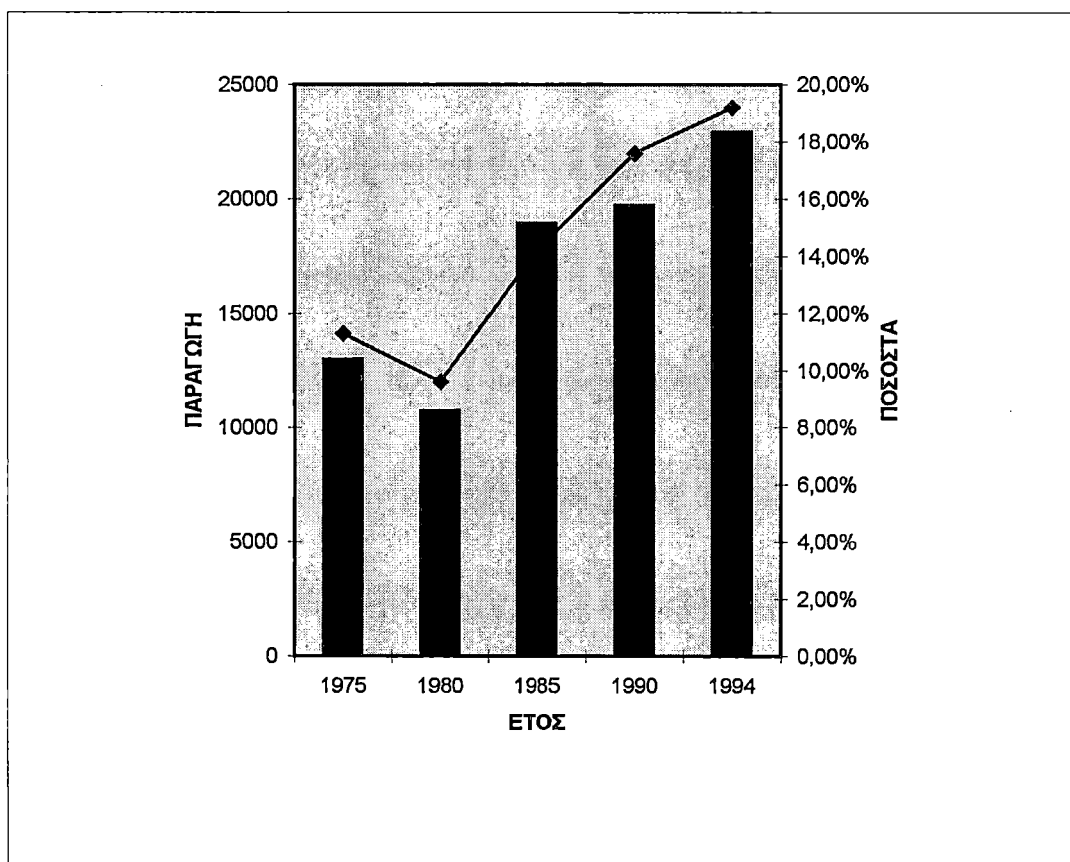
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΠΑΣΜΑ

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΠΟΣΟΣΤΑ
1975	22000	18,20%
1980	23250	19,30%
1985	17960	12,50%
1990	21320	16,90%
1994	24325	20,10%

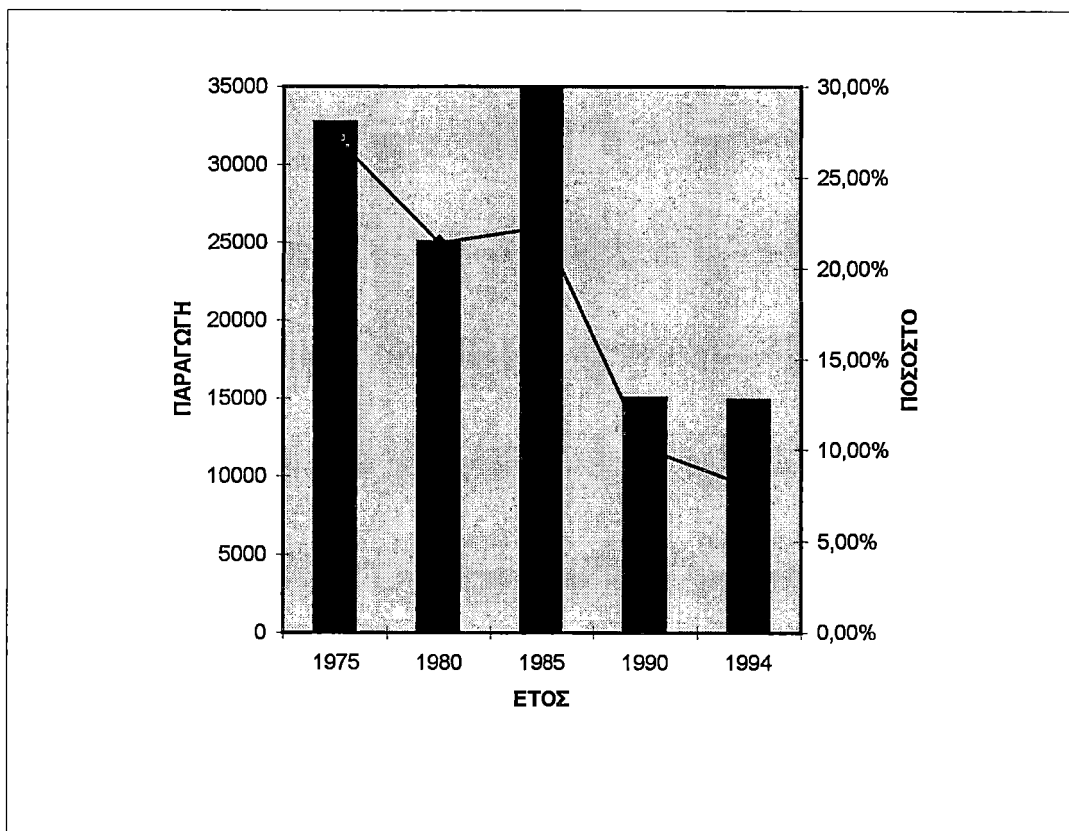
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΠΟΣΟΣΤΑ
1975	12980	11,30%
1980	10732	9,60%
1985	18928	14,20%
1990	19721	17,60%
1994	22930	19,20%

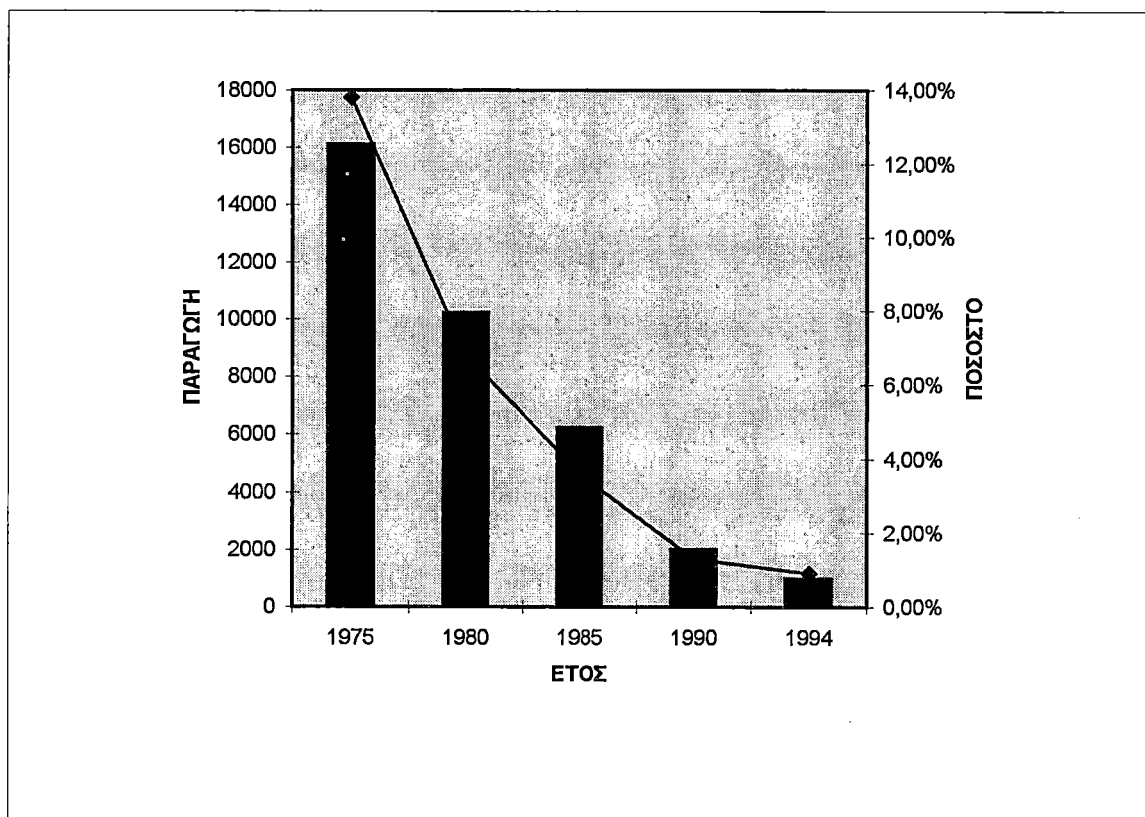
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΜΠΑ ΚΟΥΛΑΚ ΚΛΑΣΙΚΑ

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1975	32720	27,20%
1980	25050	21,40%
1985	34910	22,30%
1990	15020	10,10%
1994	14890	8%

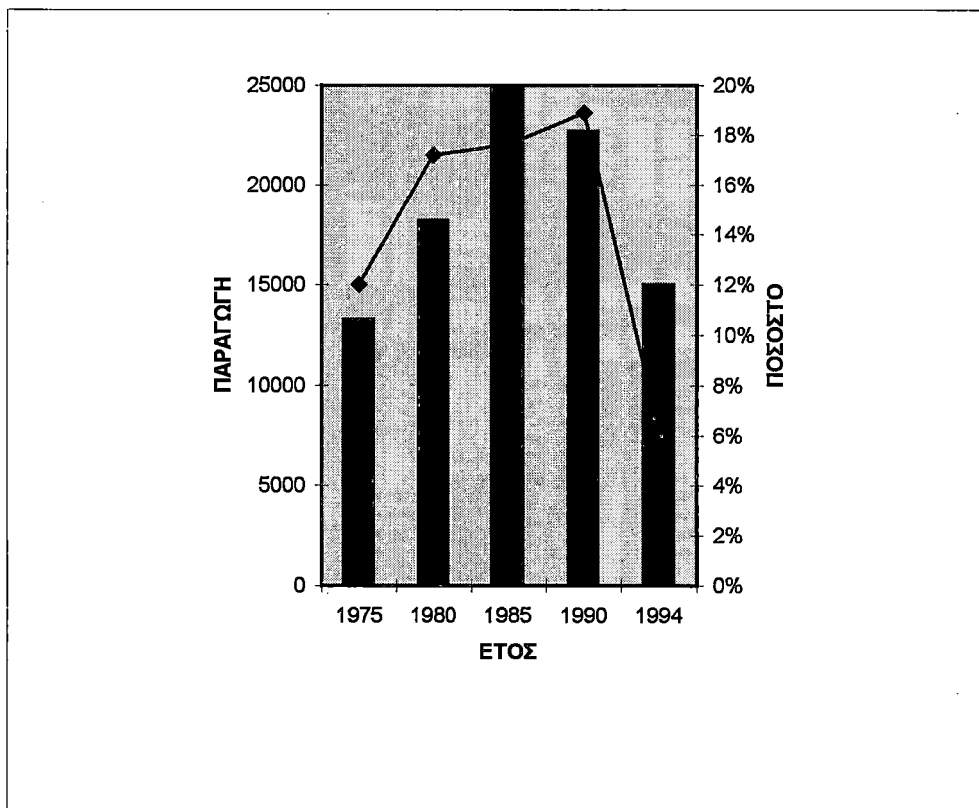
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΜΠΑ ΚΟΥΛΑΚ ΜΗ ΚΛΑΣΙΚΑ

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1975	16120	13,80%
1980	10230	6,80%
1985	6232	3,60%
1990	2020	1,30%
1994	995	0,90%

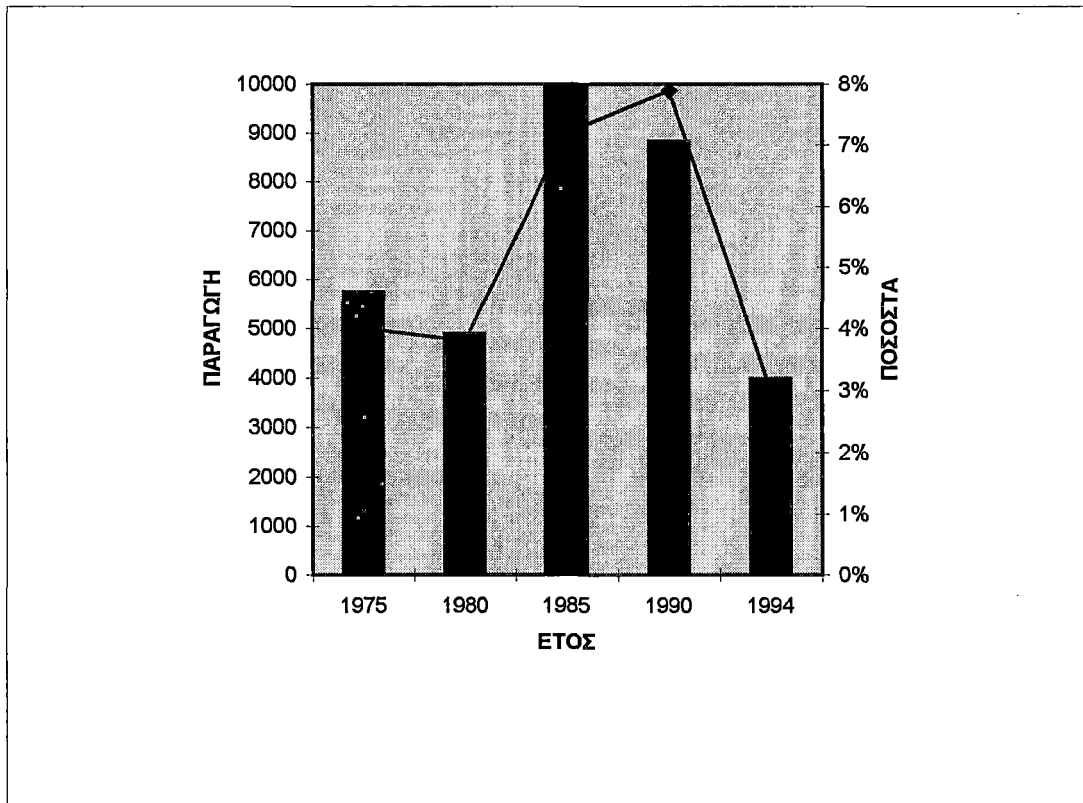
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΣΕΜΠΕΛΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1975	13280	12%
1980	18220	17,20%
1985	24988	17,60%
1990	22672	18,90%
1994	15000	6,20%

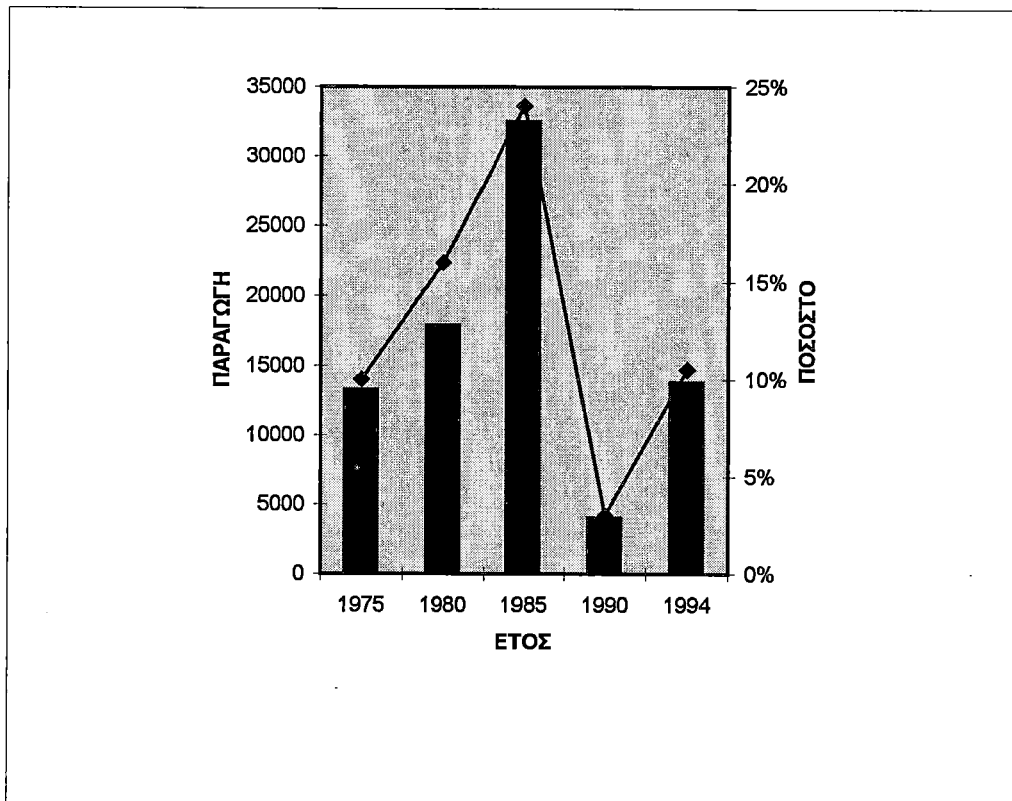
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΑΥΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1975	5732	4%
1980	4890	3,80%
1985	10000	7,20%
1990	8830	7,90%
1994	3990	3%

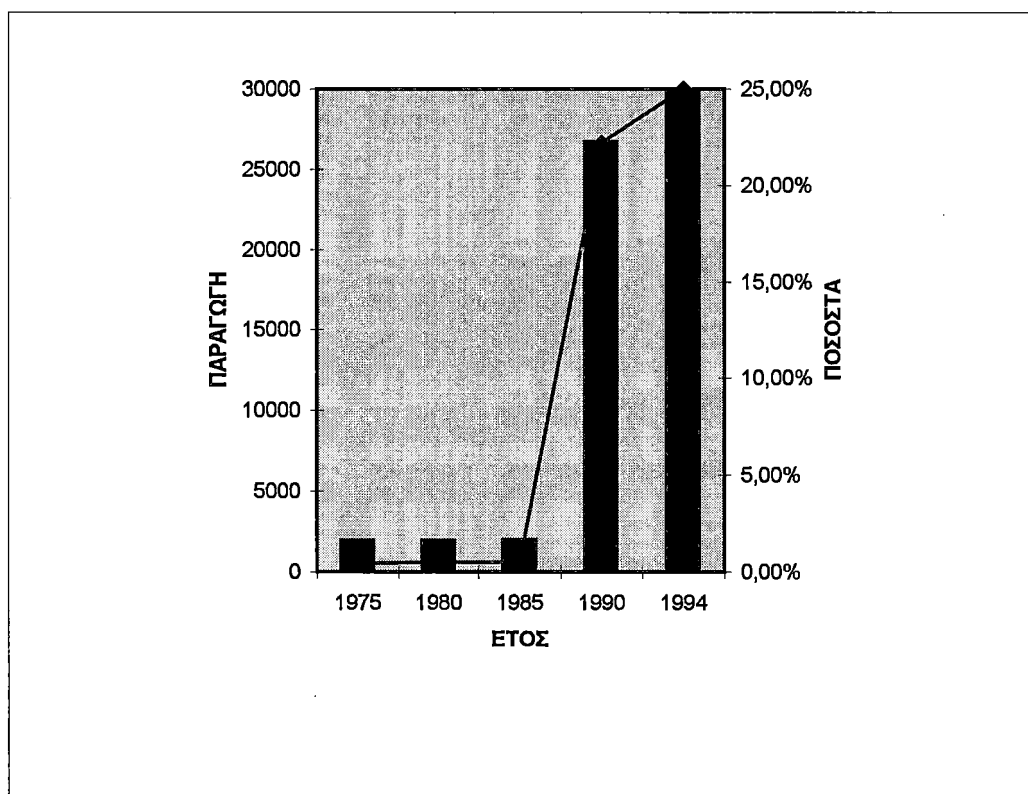
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΠΕΡΛΕΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1975	13280	10%
1980	17890	16%
1985	32500	24%
1990	4000	3%
1994	13830	10,50%

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΙΤΖΙΝΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΠΟΣΟΣΤΑ
1975	1978	0,42%
1980	1980	0,49%
1985	2000	0,50%
1990	26720	22,20%
1994	29747	25%

ΑΠΟΔΟΣΗ

Η συνολική απόδοση του καπνού (όγκος παραγωγής σε κιλά ανά εκτάριο καλλιεργούμενης έκτασης) υπερτριπλασιάστηκε κατά την περίοδο 1961 - 94. Αυτό πρέπει να αποδοθεί σε δύο κύριους παράγοντες:

- στη γρήγορη εξέλιξη της γεωργικής τεχνολογίας και
- στην εισαγωγή ποικιλιών (Βιρτζίνια) με πολύ υψηλές αποδόσεις και την ταυτόχρονη εγκατάλειψη της καλλιέργειας των ανατολικών ποικιλιών σε μη αρδευόμενη γη.

Ο όρος γεωργική τεχνολογία αναφέρεται σε ένα ευρύ φάσμα παραγόντων που περιλαμβάνουν την επέκταση της άρδευσης, τη χρήση σύγχρονων λιπασμάτων και γεωργικών φαρμάκων, τη βελτίωση των ποικιλιών από τοπικούς πειραματισμούς σταθμούς του Εθνικού Οργανισμού Καπνού, τη βελτίωση της πρόβλεψης των καιρικών συνθηκών και της διάδοσης των πληροφοριών στους παραγωγούς καθώς και τη χρήση σύγχρονων γεωργικών μηχανημάτων. Το ελληνικό

κράτος επηρέασε το βαθμό χρήσης της γεωργικής τεχνολογίας με δύο τρόπους:

- Έκανε επενδύσεις για τη διάθεση του αρδευτικού νερού, κατασκευάζοντας πολλά μεγάλα και μικρά έργα. Η παροχή του αρδευτικού νερού διευκόλυνε τη διαδικασία της υιοθέτησης σύγχρονων μεθόδων άρδευσης στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις (π.χ. στάγδην άρδευση) και επέστρεψε τη χρήση ποικιλιών κατάλληλων για αρδευόμενη γη.
- Έκανε έρευνα στην καλλιέργεια του καπνού και προσπάθησε και διαδώσει την πληροφόρηση μέσω των τοπικών γραφείων του Υπουργείου Γεωργίας και του Εθνικού Οργανισμού Καπνού, προσφέροντας υπηρεσίες εφαρμογών και πιλοτικά προγράμματα.

Βέβαια, η ίδια κατάσταση κυριάρχησε και στην καλλιέργεια ανταγωνιστικών ως προς τον καπνό φυτών, σε ορισμένες περιοχές και υπό ορισμένες συνθήκες. Για παράδειγμα, το βαμβάκι παρουσιάζει την ίδια εξέλιξη στην απόδοση.

Πριν από την εισαγωγή του συστήματος των ποσοστώσεων το 1992, οι αποδόσεις του καπνού έφτασαν στο μέγιστο των 2.050 Kgr ανά εκτάριο, ενώ μετά το 1992 έπεσαν σχεδόν σε 1.850 Kgr ανά εκτάριο. Από την άλλη πλευρά, η μεγαλύτερη απόδοση του βαμβακιού

σημειώθηκε το 1987 (3.718 Kgr/ha), το 1991 μειώθηκε (2.506 Kgr/ha) και αυξήθηκε πάλι το 1994 (3.315 Kgr/ha).

Οι αποδόσεις δεν αυξήθηκαν με τον ίδιο ρυθμό για κάθε ποικιλία καπνού. Η ανάλυση που ακολουθεί αναφέρεται μόνο στην περίοδο 1975 - 91, επειδή μετά το 1992 είναι καταγεγραμμένη μόνο η ποσότητα καπνού που διακινήθηκε στο εμπόριο και όχι η παραχθείσα. Βέβαια, η διαφορά δεν είναι μεγάλη, εκτιμάται όμως ότι η παραχθείσα ποσότητα ξεπερνάει αυτήν που διοχετεύθηκε στο εμπόριο. Οι ποσότητες που παράγονται και δεν πωλούνται αποθηκεύονται στη γεωργική εκμετάλλευση για να πωληθούν αργότερα σε ελαφρά υψηλότερη τιμή. Οι αποδόσεις των διαφόρων ποικιλιών καπνού που μπορεί να καλλιεργηθούν σε μη αρδευόμενη γη (Μπασμάς, Τσεμπέλια, Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά, Μυρωδάτα, Μαύρα) εξαρτώνται από το βαθμό εγκατάλειψης των ξηρικών καλλιεργειών. Τα Τσεμπέλια και τα Μαύρα έχουν τους υψηλότερους ρυθμούς αύξησης όσον αφορά τις αποδόσεις. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές γι' αυτές τις ποικιλίες, καθώς και η εγκατάλειψη των ξηρικών καλλιεργειών που καταμετρήθηκε στην Αιτωλοακαρνανία ήταν πολύ υψηλή κατά την περίοδο που μελετάμε. Η αναλογία μέγιστης προς ελάχιστη απόδοση ήταν πάνω από 2 για τα Τσεμπέλια και σχεδόν 2,8 για τα Μαύρα. Από την άλλη ο Μπασμάς και η Κατερίνη δεν παρουσιάζουν την ίδια αύξηση των αποδόσεων, αφού έχουν αναλογίες υψηλών προς χαμηλές αποδόσεις περίπου 1,5 και 1,9 αντίστοιχα.

Η καλλιέργεια των Βιρζίνια άρχισε το 1982 και έφτασε στην υψηλότερη απόδοση το 1990 με 3.190 Kgr ανά εκτάριο. Η αύξηση των αποδόσεων του καπνού είναι στενά συσχετισμένη με το βαθμό υιοθέτησης της γεωργικής τεχνολογίας και των καινοτομιών από τους παραγωγούς. Οι ενδείξεις από μελέτες που έγιναν στην Ελλάδα δείχνουν ότι ο ρυθμός υιοθέτησης γεωργικών καινοτομιών είναι πολύ υψηλός στην ελληνική γεωργία. Οι παραγωγοί είναι πολύ δεκτικοί και ανοικτοί στις διάφορες τεχνολογικές εκδοχές που είναι διαθέσιμες για την παραγωγή του καπνού και αναλαμβάνουν επιχειρηματικό κίνδυνο. Αυτό το σημείο αναπτύσσεται περισσότερο σε άλλο τμήμα της παρούσας μελέτης.

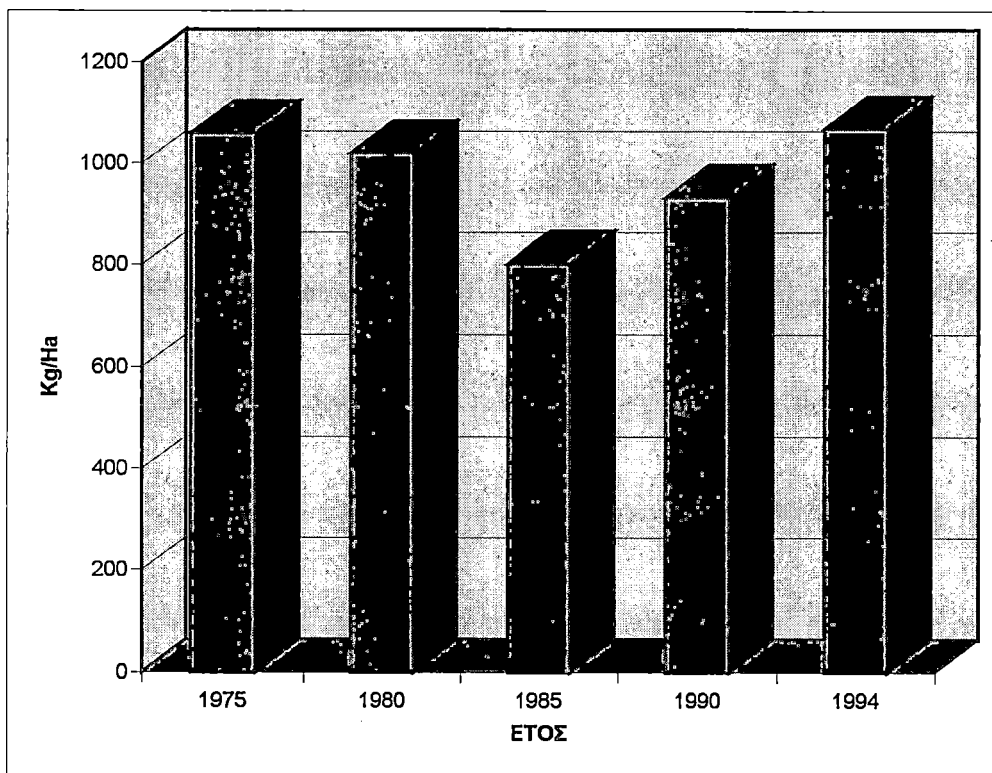
Τα διαγράμματα 1-8 δείχνουν την εξέλιξη των αποδόσεων ανά εκτάριο για τις ποικιλίες: Μπασμάς (1), Κατερίνη (2), Καμπά Κουλάκ Κλασικά (3), Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά (4), Τσεμπέλια (5), Μαύρα (6), Μπέρλεϋ (7), Βιρτζίνια (8).⁴

---

⁴ Βλέπε βιβλιογραφία: Δημαρά Ε - Σκούρας Δ., «Η Καλλιέργεια του καπνού στην Ελλάδα», Αθήνα 1997, σελ. 35

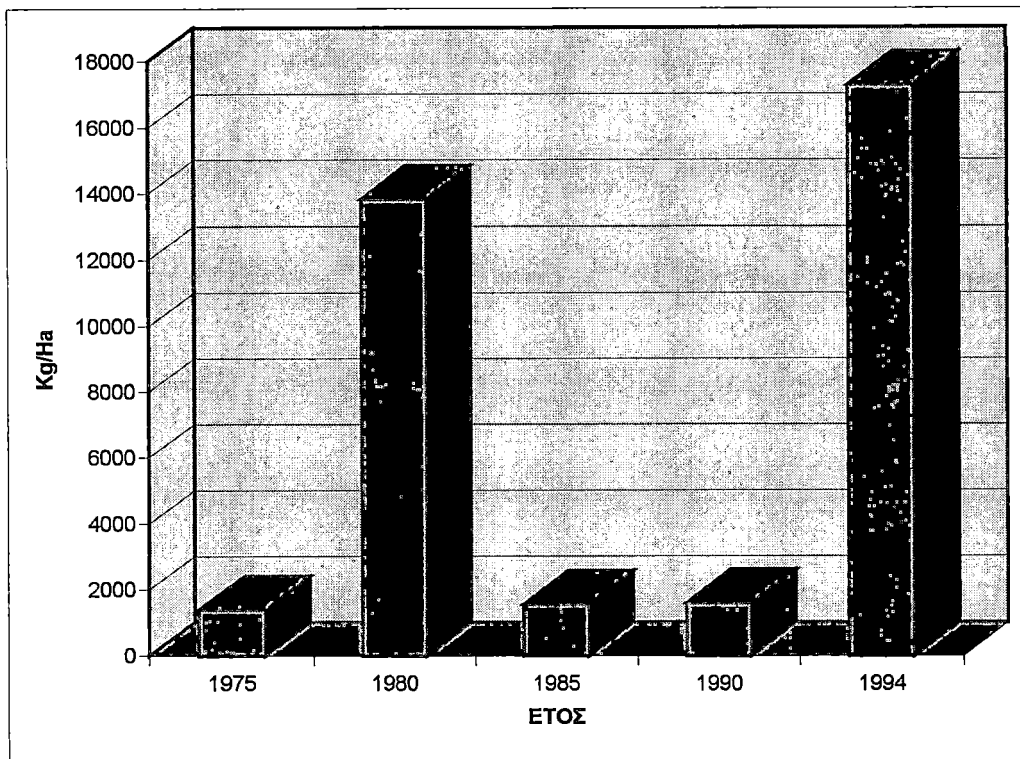
ΑΠΟΔΟΣΗ & ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΝΑ ΠΑΡΑΓΩΓΟ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ
1975	1059
1980	1020
1985	802
1990	932
1994	1068

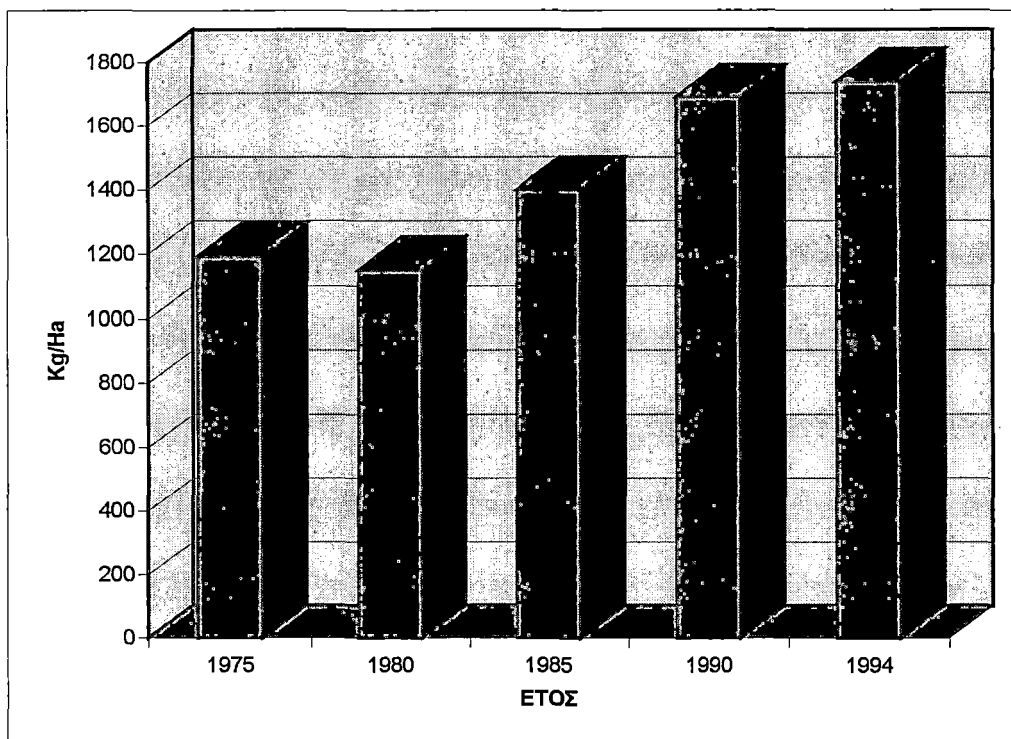
ΑΠΟΔΟΣΗ & ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΝΑ ΠΑΡΑΓΩΓΟ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ
1975	1400
1980	13830
1985	1560
1990	1600
1994	17260

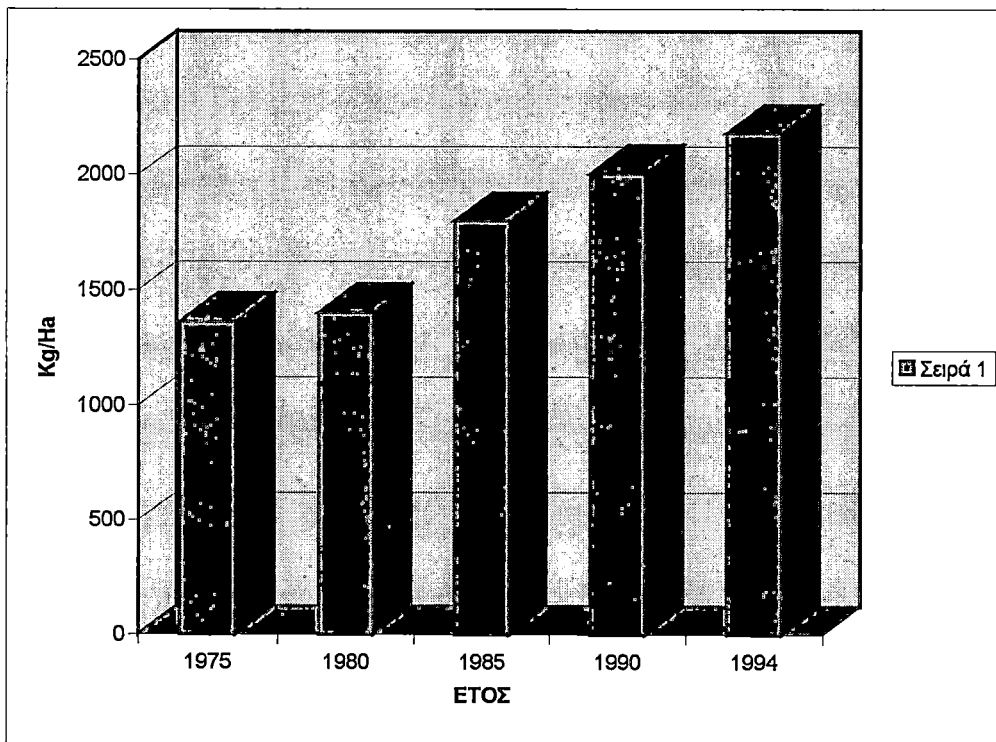
ΑΠΟΔΟΣΗ & ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΝΑ ΠΑΡΑΓΩΓΟ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ
1975	1192
1980	1150
1985	1400
1990	1690
1994	1740

ΑΠΟΔΟΣΗ & ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΝΑ ΠΑΡΑΓΩΓΟ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

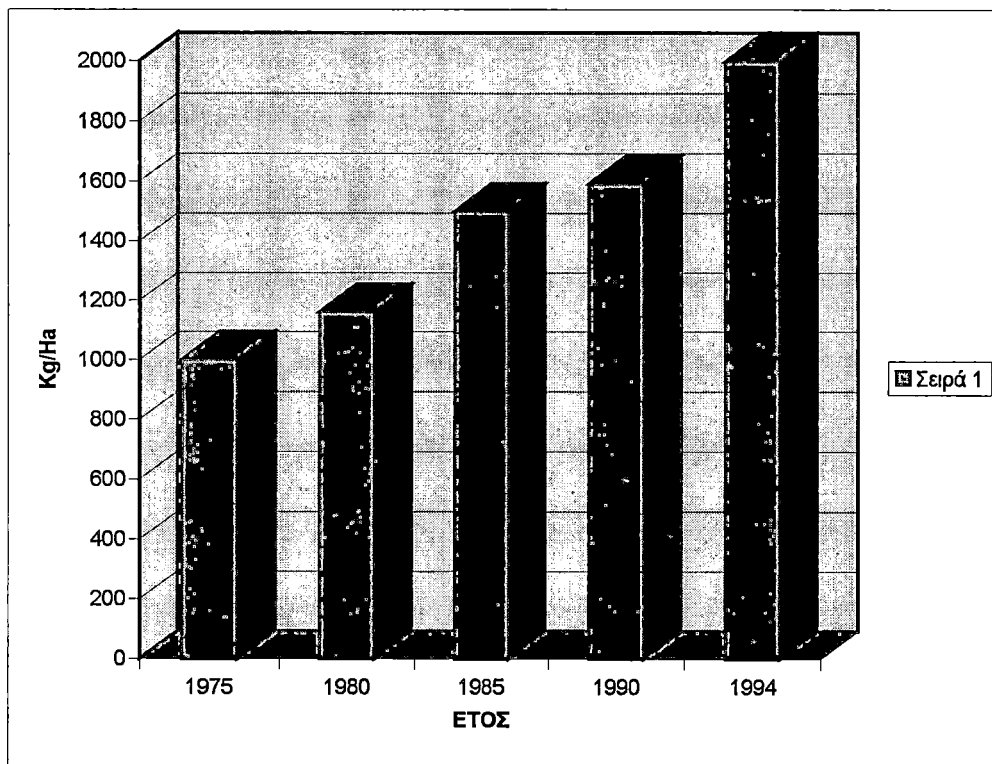
ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ
1975	1362
1980	1402
1985	1798
1990	2004
1994	2179

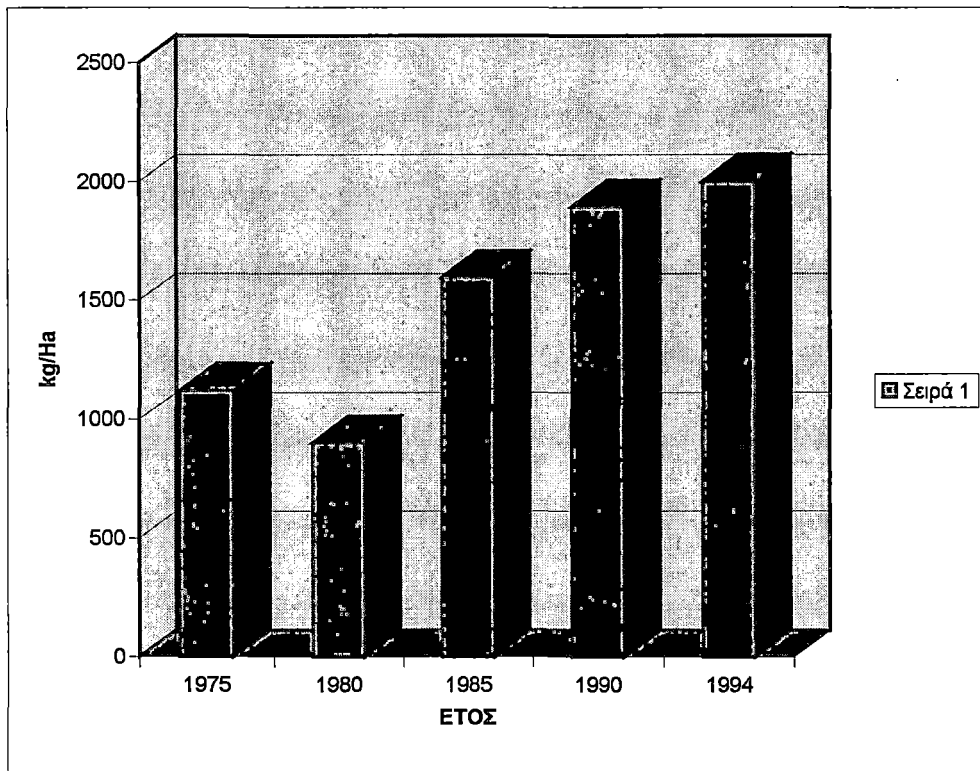
ΑΠΟΔΟΣΗ & ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΝΑ ΠΑΡΑΓΩΓΟ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ
1975	1000
1980	1160
1985	1498
1990	1592
1994	1999

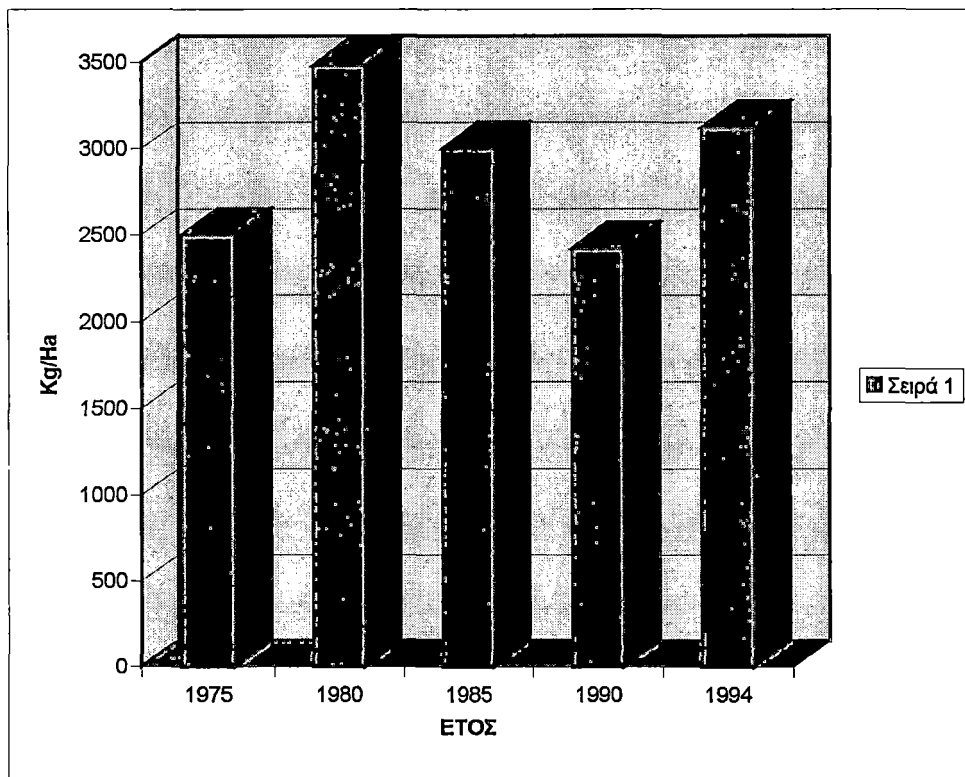
ΑΠΟΔΟΣΗ & ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΝΑ ΠΑΡΑΓΩΓΟ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ
1975	1120
1980	899
1985	1595
1990	1894
1994	2001

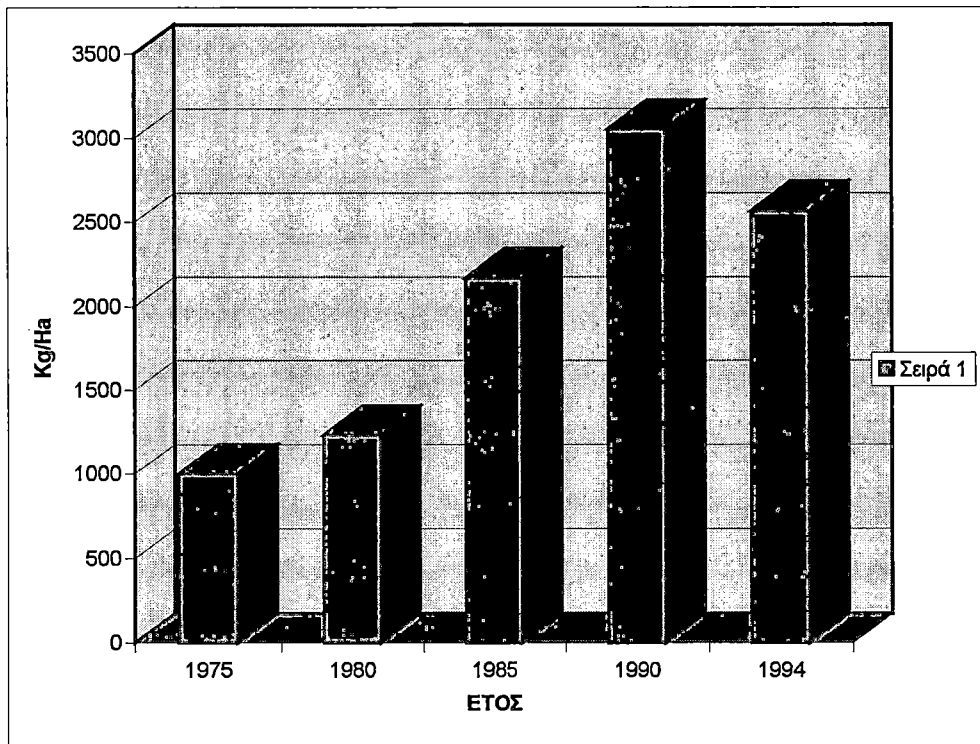
ΑΠΟΔΟΣΗ & ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΝΑ ΠΑΡΑΓΩΓΟ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ
1975	2500
1980	3482
1985	3001
1990	2422
1994	3124

ΑΠΟΔΟΣΗ & ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΝΑ ΠΑΡΑΓΩΓΟ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ
1975	1000
1980	1230
1985	2169
1990	3052
1994	2567

ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

Ο αριθμός των παραγωγών καπνού στην Ελλάδα αυξανόταν μέχρι το 1967, οπότε και έφτασε στο μέγιστο των 201.336. Από τότε ο αριθμός των παραγωγών μειώνεται διαρκώς και υπολογίζεται σε 70.000 το 1994, σχεδόν το ένα τρίτο του υψηλότερου αριθμού της περιόδου 1961 - 94. Οι παραγωγοί καπνού υπολογίζονται σχεδόν στο 7% του συνολικού αριθμού των παραγωγών στην Ελλάδα. Η συνεχής μείωση των παραγωγών καπνού είναι ένα ιδιαίτερα πολύπλοκο φαινόμενο και επιδέχεται δύο κυρίως ερμηνείες:

- Οι παραγωγοί μειώθηκαν ακολουθώντας τη γενικότερη τάση εγκατάλειψης της γεωργικής δραστηριότητας που κυριάρχησε στην ελληνική αλλά και στην ευρωπαϊκή γεωργία μετά το 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο. Την τάση αυτή ακολούθησε μια εκτεταμένη εξωτερική μετανάστευση που μοιραία οδήγησε στην απερήμωση της ελληνικής υπαίθρου. Επιπλέον, πρέπει να συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι ο καπνός καλλιεργείται στις πιο μειονεκτικές και προβληματικές αγροτικές περιοχές της Ελλάδας, όπως η Αιτωλοακαρνανία, η Θράκη

και η Ανατολική Μακεδονία, όπου η επίδραση της εγκατάλειψης της καλλιέργειας του καπνού είναι περισσότερο έντονη και σοβαρή.

- Οι παραγωγοί καπνού μειώθηκαν με μεγαλύτερο ρυθμό σε σχέση με παραγωγούς άλλων καλλιεργειών και αυτό δείχνει είτε ότι κάποιοι παραγωγοί στράφηκαν σε άλλες κύριες καλλιέργειες είτε ότι εγκατέλειψαν την καλλιέργεια με πιο γρήγορο ρυθμό απ' ό,τι οι παραγωγοί άλλων καλλιεργειών.

Πάντως, επειδή ο καπνός καλλιεργείται σε πολύ δύσκολες εδαφοκλιματικές συνθήκες, η αλλαγή σε άλλη καλλιέργεια στο ίδιο χωράφι δεν πρέπει να θεωρείται εύκολη. Μια εξήγηση μπορεί να είναι ότι οι παραγωγοί καπνού αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την καλλιέργεια λόγω της αυστηρής πολιτικής που ασκήθηκε σχετικά με την έναρξη της καλλιέργειας (άδεια καπνοπαραγωγοί) και της πολιτικής τιμών για ορισμένες ποικιλίες. Μετά την είσοδο της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα το 1981, ο αριθμός των καπνοπαραγωγών μειώθηκε από σχεδόν 100.000 σε 70.000, γεγονός εντυπωσιακό αφού δείχνει έναν ετήσιο ρυθμό εγκατάλειψης μεγαλύτερο των 2.000 παραγωγών. Μετά την επιβολή των ποσοτώσεων το 1992, ο αριθμός των παραγωγών μειώθηκε κι άλλο. Η διαδικασία εισόδου και εξόδου των καπνοπαραγωγών θα πρέπει να διερευνηθεί περισσότερο λόγω της σπουδαιότητας του ζητήματος για την ελληνική γεωργία. Οι καπνοπαραγωγές περιοχές είναι είτε «εθνικής σημασίας», όπως η

Θράκη και η Ανατολική Μακεδονία, είτε ιδιαίτερα μειονεκτικές και προβληματικές, όπως η Αιτωλοακαρνανία.

Δυστυχώς, η αγροτική οικογένεια που παράγει καπνό δεν έχει μελετηθεί εκτεταμένα στην Ελλάδα. Η γνώση είναι μερική, με την έννοια ότι αφορά μόνο ορισμένες οικονομικές πλευρές της παραγωγικής διαδικασίας της αγροτικής οικογένειας και καθόλου κοινωνιολογικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις σχετικά με την οργάνωση του αγροτικού νοικοκυριού. Η γνώση είναι επίσης αποσπασματική, αφού αφορά ορισμένες περιοχές και την παραγωγή ορισμένων ποικιλιών, όπως την παραγωγή ανατολικού καπνού των ποικιλιών Τσεμπέλια και Μαύρα στην Αιτωλοακαρνανία και την παραγωγή των ποικιλιών Κατερίνη, Καμπά Κουλάκ Κλασικά και Μη Κλασικά, Βιρτζίνια και Μπέρλεϋ στη Θεσσαλία. Δεν υπάρχει δημοσιευμένη πηγή πληροφορίας σχετικά με την οικονομική οργάνωση της αγροτικής οικογένειας που παράγει Μπασμά ή άλλες ποικιλίες ανατολικών καπνών.

Η αγροτική οικογένεια που παράγει καπνό χαρακτηρίζεται από ένα μεγάλο βαθμό ετερογένειας στα κύρια χαρακτηριστικά της. Η ετερογένεια οφείλεται στη γεωγραφική θέση και τη μορφή της γεωργικής δραστηριότητας μεταξύ των ορεινών / μειονεκτικών και πεδινών κοινοτήτων. Επιπλέον, η ετερογένεια μέσα στην ίδια κοινότητα μπορεί να αποδοθεί σε ασύγχρονη διαδικασία εκσυγχρονισμού και προσαρμογής μεταξύ των διαφόρων αγροτικών οικογενειών.

Στις ορεινές / μειονεκτικές περιοχές της Ελλάδας η καλλιέργεια του καπνού είναι κυρίως ξηρική και με μικρό βαθμό εκμηχάνισης, με την αξιοποίηση και ανταλλαγή περισσότερης οικογενειακής εργασίας. Στις κοινότητες αυτές η εξωτερική μετανάστευση σε αναζήτηση εναλλακτικών ευκαιριών απασχόλησης και υψηλότερου επιπέδου διαβίωσης είχε ως αποτέλεσμα την κοινωνικών απερήμωση και επιτάχυνε την εγκατάλειψη της γης. Οι κοινότητες αυτές είχαν ειδικευτεί στην καλλιέργεια ανατολικών ποικιλιών όπως τα Μαύρα, τα Τσεμπέλια και ο Μπασμάς. Το εισόδημα του αγροτικού νοικοκυριού προέρχεται σχεδόν εξ ολοκλήρου από τη γεωργία παρά από εξω - γεωργικές δραστηριότητες, λόγω έλλειψης εναλλακτικών ευκαιριών απασχόλησης. Η κοινωνική απερήμωση αυτών των περιοχών είχε ως αποτέλεσμα έναν αγροτικό πληθυσμό μεγαλύτερης μέσης ηλικίας, χαμηλότερου επιπέδου εκπαίδευσης και περισσότερο συντηρητικό και διστακτικό στο να ακολουθήσει τις μεταβολές της αγοράς και να αποδεχθεί νέες ιδέες και τεχνικές στην παραγωγή διαδικασία, όπως οι πρακτικές για την ποιοτική αναβάθμιση του προϊόντος, οι νέες ποικιλίες (ανατολικές και ξένες) και η σύγχρονη τεχνολογία. Έτσι, το εξωτερικό φυσικό και οικονομικό περιβάλλον καθώς και η εσωτερική διάρθρωση του αγροτικού νοικοκυριού εμποδίζουν τη μελλοντική καλλιέργεια του καπνού στις περιοχές αυτές. Βέβαια, οι εναλλακτικές προς τον καπνό καλλιέργειες είναι περιορισμένες στις περιοχές αυτές. Η παραγωγή του καπνού σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές θα έπρεπε να γίνει το

επίκεντρο της αγροτικής πολιτικής στην Ελλάδα. Η πολιτική του κράτους θα ήταν σκόπιμο να κατευθυνθεί στη βελτίωση των παραγωγικών συνθηκών σ' αυτές τις περιοχές.

Το αγροτικό νοικοκυριό που παράγει καπνό στις πεδινές περιοχές δείχνει έναν υψηλό βαθμό εκσυγχρονισμού και μεγαλύτερη οικονομική αποτελεσματικότητα. Αυτό το καπνοπαραγωγό νοικοκυριό είναι περισσότερο εξειδικευμένο στην παραγωγή καπνού. Η πολυαπασχόληση του αρχηγού και των άλλων μελών του νοικοκυριού είναι μια διαδεδομένη πρακτική για τη συγκέντρωση ενός βιώσιμου οικογενειακού εισοδήματος. Τα πεδινά νοικοκυριά είναι προοδευτικά και δυναμικά, επειδή ο πληθυσμός είναι νεότερος και με μεγαλύτερη κατάρτιση. Τα νοικοκυριά αυτά υιοθέτησαν τις ποικιλίες Μπέρλεϋ και Βιρτζίνια και επένδυσαν σε μηχανήματα και κτίρια για μεταποίηση και αποθήκευση. Τέτοια νοικοκυριά χρησιμοποίησαν την αγροτική πολιτική για αναδιάρθρωση των μη προωθούμενων ποικιλιών και υιοθέτηση των ποικιλιών με καλές προοπτικές στην αγορά.⁵

Μια πρόσφατη μελέτη παραγωγών στην Αιτωλοακαρνανία συγκέντρωσε κοινωνικοοικονομικές πληροφορίες σχετικά με αγροτικά νοικοκυριά που παράγουν καπνό. Η ανάλυση αυτών των κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών είναι αποκαλυπτική, δεν θα έπρεπε όμως να γενικευθεί για τους ακόλουθους λόγους:

---

⁵ Βλέπε βιβλιογραφία: Δημαρά Ε. - Σκούρας Δ., «Η καλλιέργεια του καπνού στην Ελλάδα», Αθήνα 1997, σελ. 37

1. Αναφέρεται σε μια συγκεκριμένη περιοχή η οποία:

- έχει μια πολύ συγκεκριμένη αγροτική δομή (εκτεταμένη άρδευση, μικρού μεγέθους εκμεταλλεύσεις κ.λ.π.)
- έχει μακρά παράδοση στην καλλιέργεια προβληματικών ποικιλιών καπνού (Τσεμπέλια, Μαύρα).
- αντιμετώπισε ορισμένα προβλήματα αναδιάρθρωσης της καλλιέργειας του καπνού.
- έχει μη ανεπτυγμένο τον εξω - γεωργικό τομέα.

2. Αναφέρεται σε συγκεκριμένο χρόνο (1992), όταν οι παραγωγοί δεν είχαν ακόμη βιώσει:

- την αναμορφωμένη Κοινή Αγροτική Πολιτική και τη συμφωνία της GATT
- όλη την επίδραση της αναμορφωμένης αγοράς του καπνού (μέγιστες εγγυητικές ποσότητες, μειούμενες τιμές στήριξης, σταμάτημα της εξαγωγικής επιδότησης κ.λ.π.)
- την επίδραση της αναμορφωμένης περιφερειακής πολιτικής της Κοινότητας και τη μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων κ.λ.π.

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται συνοπτικά τα κύρια χαρακτηριστικά του καπνοπαραγωγού νοικοκυριού και τα αδημοσίευτα πορίσματα της μελέτης που αναφέρθηκε πιο πάνω.

Δυστυχώς, δεν υπάρχουν στοιχεία για εκμεταλλεύσεις που δεν παράγουν καπνό, για να συγκριθούν τα χαρακτηριστικά των δύο τύπων εκμεταλλεύσεων. Ακόμη, τα στοιχεία που παρουσιάζονται εδώ δεν διαφοροποιούνται σε ορεινές και πεδινές κοινότητες και έτσι χάνεται πολύτιμη πληροφόρηση. Πάντως, από τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν μπορούν να προκύψουν κάποια γενικά συμπεράσματα αναφορικά με τα νοικοκυριά που παράγουν καπνό.⁶

Πίνακας 3.: Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά καπνοπαραγωγών στην Αιτωλοακαρνανία, 1992

Περιγραφή του χαρακτηριστικού	Μέσος	Συχνότητα στο δείγμα
Γενικά χαρακτηριστικά		
Ηλικία του αρχηγού της εκμετάλλευσης	48,6	
Επίπεδο εκπαίδευσης του αρχηγού της εκμετάλλευσης:		
Δεν τελείωσε την υποχρεωτική εκπαίδευση		20%
Τελείωσε τουλάχιστον την υποχρεωτική εκπαίδευση		80%
Μέσος αριθμός παιδιών	1,22	
Μέσος αριθμός παιδιών που ζουν στο νοικοκυριό	1,06	
Μέσος χρόνος που ανέλαβαν την εκμετάλλευση	1972	
Φυσικά χαρακτηριστικά του αγροτικού νοικοκυριού		
Συνολική χρησιμοποιούμενη γη σε ha	7,27	
Συνολική αρόσιμη χρησιμοποιούμενη γη σε ha	4,03	
Συνολική αρδευόμενη χρησιμοποιούμενη γη σε ha	4,30	
Συνολική γη με μόνιμες καλλιέργειες σε ha	1,22	
Ποσοστό αρδευόμενης επί της συνολικής χρησιμοποιούμενης γης	70,4%	
Εξειδίκευση του αγροτικού νοικοκυριού	0,59	
Τύπος της εκμετάλλευσης:		
Μεικτή γεωργική και κτηνοτροφική		76%
Άλλος τύπος εκμετάλλευσης		24%
Χαρακτηριστικά της εργασίας του αγροτικού νοικοκυριού		
Οικογενειακή εργασία σε ετήσιες μονάδες εργασίας		2,43
Μονάδες εργασίας πολυαπασχόλησης αρχηγού	0,21	
Μονάδες εργασίας οικογενειακής πολυαπασχόλησης (μαζί με του αρχηγού)	0,45	
Ανάγκες για εργασία Τρίτων σε ετήσιες μονάδες εργασίας	0,93	
Αριθμός εκμεταλλεύσεων δείγματος N = 111		

Πηγή: 1992, Μελέτη γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Αιτωλ/νία

⁶ Πρακτικό 1^{ου} Επιστημονικού συνεδρίου για τον καπνό, σελ. 113

Η μέση ηλικία του παραγωγού δείχνει σχετικά νέα νοικοκυριά, ενώ το ποσοστό των παραγωγών που τελείωσαν τουλάχιστον την υποχρεωτική εκπαίδευση είναι υψηλό. Ο πολύ μικρός μέσος αριθμός παιδιών δείχνει το μεγάλο ποσοστό των ανύπαντρων νέων παραγωγών. Αυτό στο δείγμα υποστηρίζεται επίσης από το γεγονός ότι αναλαμβάνοντας την εκμετάλλευση κατά μέσο όρο το 1972 έχει ως αποτέλεσμα μια μέση περίοδο εμπειρίας μικρότερη των 15 ετών:

Οι εκμεταλλεύσεις είναι σχετικά μεγάλες, με μέση έκταση χρησιμοποιούμενης γης γύρω στα 7,3 ha, από την οποία πάνω από 4 ha είναι γεωργικά και 4,3 ha αρδευόμενη. Το ποσοστό της αρδευόμενης στη συνολική χρησιμοποιούμενη γεωργική γη είναι πολύ μεγάλο και αυτό οφείλεται στις ειδικές φυσικές συνθήκες που κυριαρχούν στην Αιτωλοακαρνανία. Η έκταση που αντιστοιχεί σε μόνιμες καλλιέργειες, κυρίως στις ελιές για ελαιόλαδο, είναι 1,2 ha. Οι εκμεταλλεύσεις είναι μεικτές, γεωργικής και κτηνοτροφικής κατεύθυνσης, με μεγάλο βαθμό εξειδίκευσης όπως δείχνει ο δείκτης Hirschman - Herfindahl.

Οι ανάγκες σε εργασία είναι ένα μέτρο του μεγέθους της εκμετάλλευσης που αντανάκλα την ένταση της καλλιέργειας. Εκμεταλλεύσεις με μέσο μέγεθος 7,3 ha έχουν συνολικές ανάγκες σε εργασία που υπολογίζονται σχεδόν σε 3,4 ετήσιες μονάδες εργασίας (οικογενειακής ή όχι). Οι εκμεταλλεύσεις που παράγουν καπνό χρησιμοποιούν την οικογενειακή εργασία εντατικά. Όπως θα φανεί

αργότερα σ' αυτό το κεφάλαιο, ο ανατολικός καπνός είναι καλλιέργεια έντασης εργασίας με χρήση της οικογενειακής εργασίας σε όλη τη διάρκεια του έτους και εποχιακή εργασία τρίτων κατά τη συγκομιδή. Οι εποχιακές ανάγκες εργασίας κατά τη συγκομιδή μπορεί να είναι πολύ μεγάλες και απαιτούνται ιδιαίτερες διαχειριστικές ικανότητες από τον αρχηγό της εκμετάλλευσης για το συντονισμό και την επίβλεψη της δραστηριότητας αυτής. Η εποχιακή εργασία στην Αιτωλοακαρνανία προσφέρεται από μετανάστες της Αλβανίας. Όμως αυτή η προσφορά εργασίας είναι ασταθής, καθώς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εξωτερική πολιτική της Ελλάδας. Οι απαιτήσεις σε εποχιακή εργασία και η προσφορά εργασίας από μετανάστες δημιουργούν εξαρτήσεις του αγροτικού νοικοκυριού και εξωτερικές και μη ελεγχόμενες πηγές κινδύνου και αβεβαιότητας.

Από τις πληροφορίες που συλλέξαμε κατά τη διάρκεια των επισκέψεών μας σε ορεινές καπνοπαραγωγές περιοχές της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, διαμορφώσαμε κάποια άποψη για τα χαρακτηριστικά του καπνοπαραγωγού αυτών των περιοχών. Οι παραγωγοί αυτών των περιοχών έχουν πολύ χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και έλλειψη οποιαδήποτε επίσημης γεωργικής κατάρτισης. Στις περιοχές της Κομοτηνής και της Ξάνθης οι καπνοπαραγωγοί ανήκουν σε μεγάλο βαθμό στη θρησκευτική μειονότητα των μουσουλμάνων (σχεδόν το 60% του συνολικού των καπνοπαραγωγών στους δύο αυτούς νομούς). Η μέση ηλικία του αρχηγού της

εκμετάλλευσης είναι γύρω στα 55 χρόνια, γεγονός που θα πρέπει να προσελκύσει την προσοχή των επίσημων φορέων σχετικά με το μέλλον της καπνοπαραγωγής στις περιοχές αυτές. Τα καπνοπαραγωγά νοικοκυριά σ' αυτές τις περιοχές δεν έχουν ευκαιρίες εναλλακτικής απασχόλησης σε συνεχή βάση. Επίσης, λείπει η δυνατότητα επενδύσεων για τον εκσυγχρονισμό των εκμεταλλεύσεων και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Αυτό, σε συνδυασμό με τα πολύ χαμηλά εισοδήματα για τους παραγωγούς Μπασμά, αποθαρρύνει τους νέους να διαδεχθούν τους γονείς τους στην καλλιέργεια του καπνού. Τα ακαθάριστα εισοδήματα εκτιμώνται σε λιγότερο από 1,8 εκατομμύρια δραχμές ανά οικογένεια, που κατά μέσο όρο απαρτίζεται από τέσσερα μέλη.

ΚΕΦ. 1 - ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΑΝΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΚΑΠΝΟΥ

ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΑΝΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΚΑΠΝΟΥ

Τα στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των παραγωγών ανά ποικιλία καπνού είναι διαθέσιμα μόνο για την περίοδο 1981 - 94.

Οι παραγωγοί Μπασμά μειώθηκαν από 31.680 από 1986 (μέγιστη τιμή) σε 24.699 το 1990 (ελάχιστη τιμή). Από τότε, ο αριθμός των παραγωγών Μπασμά αυξάνεται και κυμαίνεται στις 28.000 μετά την επιβολή των ποσοστώσεων το 1992. Ο μέσος αριθμός παραγωγών για την υπό θεώρηση περίοδο ήταν 28.000. Οι παραγωγοί Μπασμά υπολογίζονται σχεδόν στο 40% του συνόλου των καπνοπαραγωγών στην Ελλάδα. Αν σκεφθούμε ότι ο Μπασμάς καλλιεργείται κυρίως στη Θράκη, το ζήτημα της σταθεροποίησης του αριθμού των καπνοπαραγωγών είναι πολύ σημαντικό. Το διάγραμμα 1 δείχνει την εξέλιξη του αριθμού των παραγωγών Μπασμά στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1981 - 94.

Οι παραγωγοί Κατερίνης αυξήθηκαν, ιδιαίτερα μετά την επιβολή των ποσοστώσεων το 1992, και έφτασαν στο μέγιστο των 10.000 παραγωγών το 1994. Οι παραγωγοί της ποικιλίας αυτής υπολογίζονταν στο 13,6% του συνόλου των καπνοπαραγωγών το 1994. Το διάγραμμα

2 δείχνει την εξέλιξη του αριθμού των παραγωγών Κατερίνης στην Ελλάδα την περίοδο 1981 - 94.

Οι παραγωγοί Καμπά Κουλάκ Κλασικά μειώνονται διαρκώς από το 1981. Μετά από ένα ελάχιστο 7.396 παραγωγών το 1992, αυξήθηκαν πάλι το 1993 και 1994. Οι παραγωγοί των Καμπά Κουλάκ Κλασικά αναλογούν στο 12,5% του συνόλου των καπνοπαραγωγών. Το διάγραμμα 3 δείχνει την εξέλιξη του αριθμού των παραγωγών των Καμπά Κουλάκ Κλασικά στην Ελλάδα την περίοδο 1981 - 94.

Οι παραγωγοί της ποικιλίας Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά παρουσιάζουν έναν εξαιρετικά υψηλό ρυθμό εγκατάλειψης της καλλιέργειας. Από 8.136 παραγωγοί το 1981, μόνο 624 βρέθηκαν καταγεγραμμένοι το 1994. Η μείωση αυτή είναι της τάξης του 1.300% για την περίοδο των 15 ετών και πρέπει να αποδοθεί στα προγράμματα αναδιάρθρωσης που ακολούθησε το ελληνικό κράτος για τις ποικιλίες Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά και για άλλες ανατολικού τύπου ποικιλίες. Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι οι παραγωγοί των Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά αναλογούσαν σχεδόν στο 8% του συνόλου των καπνοπαραγωγών το 1981 και μόνο στο 0,8% το 1994. Το Διάγραμμα 4 δείχνει την εξέλιξη του αριθμού των παραγωγών των Καμπά Κουλάκ Κλασικά στην Ελλάδα την περίοδο 1981 - 94.

Ο αριθμός των παραγωγών των Μυρωδάτων παρέμεινε σχετικά σταθερός κατά την περίοδο 1981 - 94. Ακολουθώντας τη γενικότερη πτωτική τάση, οι παραγωγοί των Μυρωδάτων μειώθηκαν από 5.794 το

1981 σε 3.252 το 1992 και αυξήθηκαν στη συνέχεια σε 3.653 το 1994. Οι παραγωγοί των Μυρωδάτων αναλογούσαν στο 5,2% του συνόλου των καπνοπαραγωγών το 1994.

Οι παραγωγοί των Ζιχνομυρωδάτων μειώθηκαν από 1.085 σε 314 όταν η ποικιλία σταμάτησε να καλλιεργείται.

Οι παραγωγοί της ποικιλίας Τσεμπέλια παρουσίαζαν αύξηση μέχρι το 1985, όταν έφτασαν στο μέγιστο των 20.000 και μειώθηκαν με αργό ρυθμό σε 16.255 το 1991 και με επιταχυνόμενο ρυθμό στη συνέχεια, φτάνοντας στο ελάχιστο των 9.000 το 1994. Οι παραγωγοί των Τσεμπελιών αναλογούσαν σε περισσότερο από το 21% του συνόλου των καπνοπαραγωγών το 1992 και σε λιγότερο από το 13% το 1994. Η δραστική αυτή μείωση πρέπει να αποδοθεί τόσο στην εγκατάλειψη της καλλιέργειας όσο και στην αναδιάρθρωση της καλλιέργειας που προώθησε το ελληνικό κράτος ιδιαίτερα στην περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας, στην οποία κυρίως καλλιεργούνται τα Τσεμπέλια. Στο διάγραμμα 5 παρουσιάζεται η εξέλιξη του αριθμού των παραγωγών της ποικιλίας Τσεμπέλια στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1981 - 94.

Οι παραγωγοί των Μαύρων παρουσιάζουν τις ίδιες τάσεις όπως οι παραγωγοί της ποικιλίας Τσεμπέλια αλλά πιο έντονες. Μειώθηκαν από σχεδόν 7.500 το 1981 σε λιγότερο από 2.000 το 1994. Οι παραγωγοί των Μαύρων αναλογούσαν σε περισσότερο από το 7% του συνόλου των καπνοπαραγωγών το 1981 και μόνο το 2,8% το 1994. Η

μείωση αυτή πρέπει να αποδοθεί στα προγράμματα αναδιάρθρωσης και φαίνεται στο διάγραμμα 6.

Ο αριθμός των παραγωγών Μπέρλεϋ είχε πολλές διακυμάνσεις, όπως και ο όγκος παραγωγής και η καλλιεργούμενη με αυτή την ποικιλία έκταση. Οι παραγωγοί Μπέρλεϋ έφτασαν το μέγιστο σχεδόν αριθμό των 4.000 το 1984. Αναλογούσαν σχεδόν στο 4% του συνόλου των καπνοπαραγωγών το 1984 και 3,5% το 1994. Η εξέλιξη του αριθμού των παραγωγών Μπέρλεϋ την περίοδο 1981 - 94 φαίνεται στο διάγραμμα 7.

Οι παραγωγοί των Βιρτζίνια έφτασαν στο μέγιστο των 7.319 το 1992, που είναι εξαιρετικά μεγάλος αριθμός, αν σκεφθεί κανείς ότι το 1982 υπήρχαν μόλις 3 παραγωγοί. Η υιοθέτηση αυτής της ποικιλίας ήταν πολύ σημαντική για την ελληνική γεωργία λόγω των υψηλών τιμών και αποδόσεών της. Ο αριθμός των παραγωγών μειώθηκε το 1994 λόγω της πολιτικής μείωσης της παραγωγής Βιρτζίνια στα όρια της ποσόστωσης. Οι παραγωγοί των Βιρτζίνια αναλογούσαν στο 9% του συνόλου των καπνοπαραγωγών το 1994 (διάγραμμα 8).

Ο πίνακας 4 δείχνει συνοπτικά την παραγωγή του καπνού στην Ελλάδα. Τα κύρια χαρακτηριστικά της παραγωγής όλων των ποικιλιών δίνονται για τρία ενδεικτικά έτη: Το 1981, για την περίοδο πριν από την ένταξη της χώρας στην Ε.Ο.Κ., το 1988, για την περίοδο πριν από την

επιβολή των ποσοτώσεων, και το 1994, ως τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία.⁷

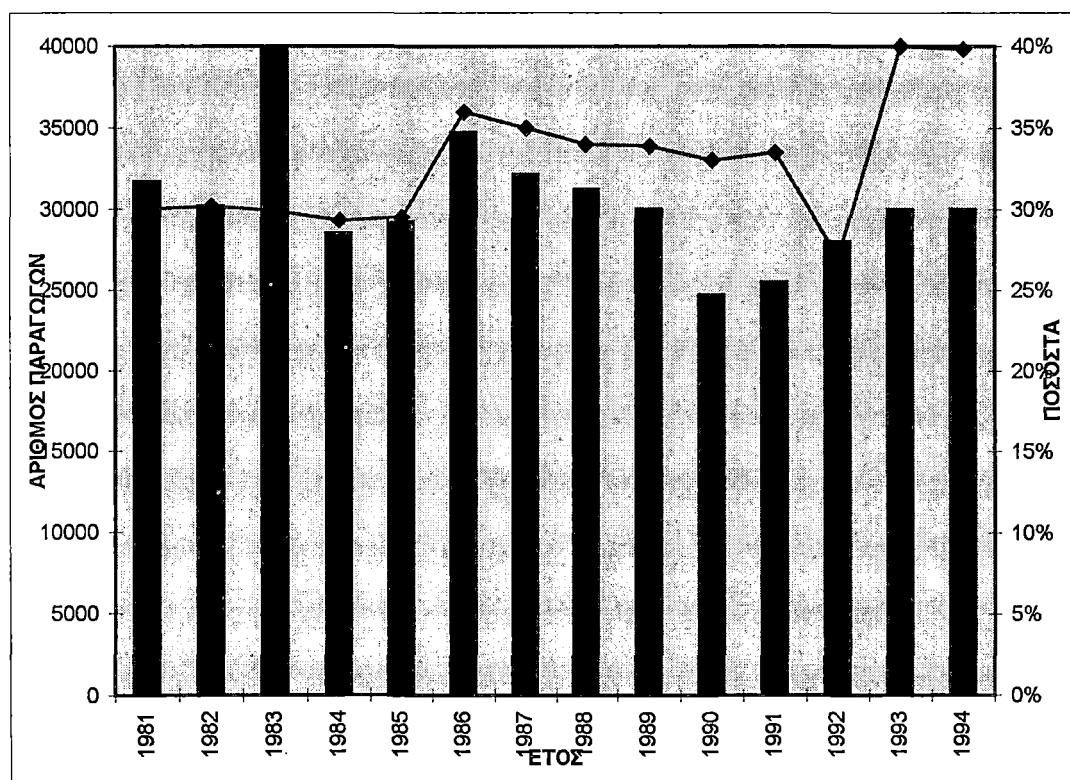
⁷ Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικό 1^{ου} Επιστημονικού συνεδρίου για τον καπνό, σελ. 122, 123, 124, 125

ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΑΝΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΚΑΠΝΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΜΠΑΣΜΑ

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1981	31680	30%
1982	30180	30,20%
1983	39998	29,90%
1984	28532	29,30%
1985	29232	29,50%
1986	34728	36%
1987	32120	35%
1988	31211	34%
1989	30000	33,90%
1990	24699	33%
1991	25510	33,50%
1992	28000	27%
1993	30001	40%
1994	29980	39,80%

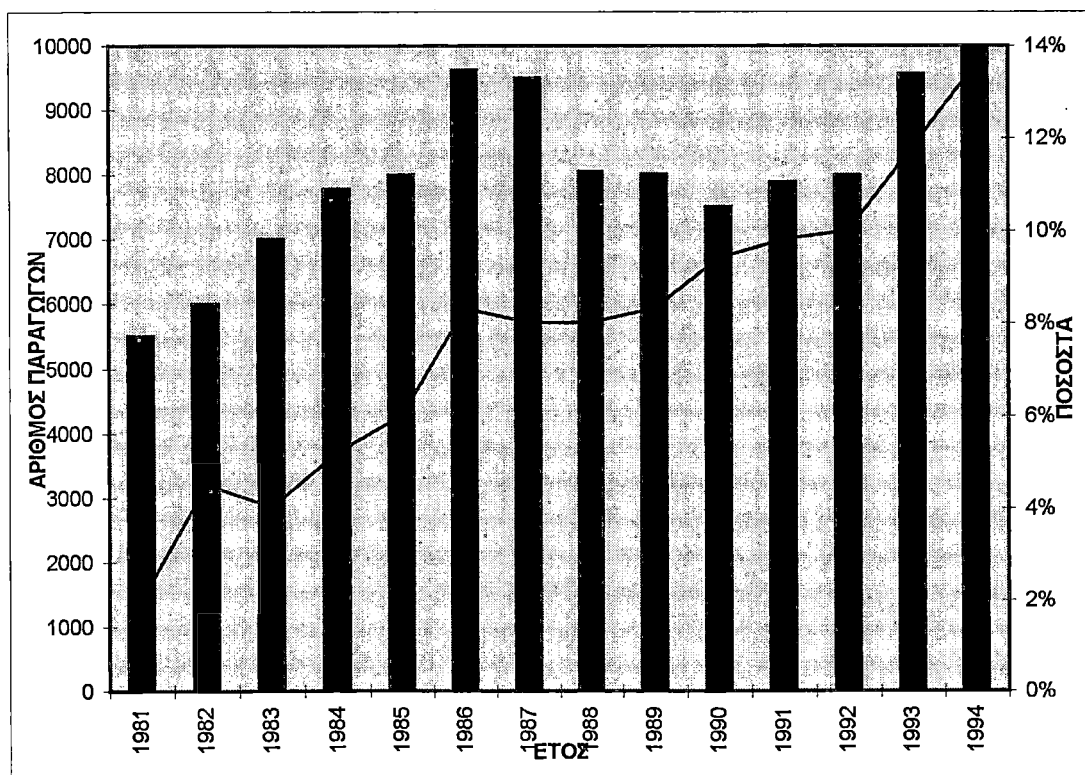

ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΑΝΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΚΑΠΝΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

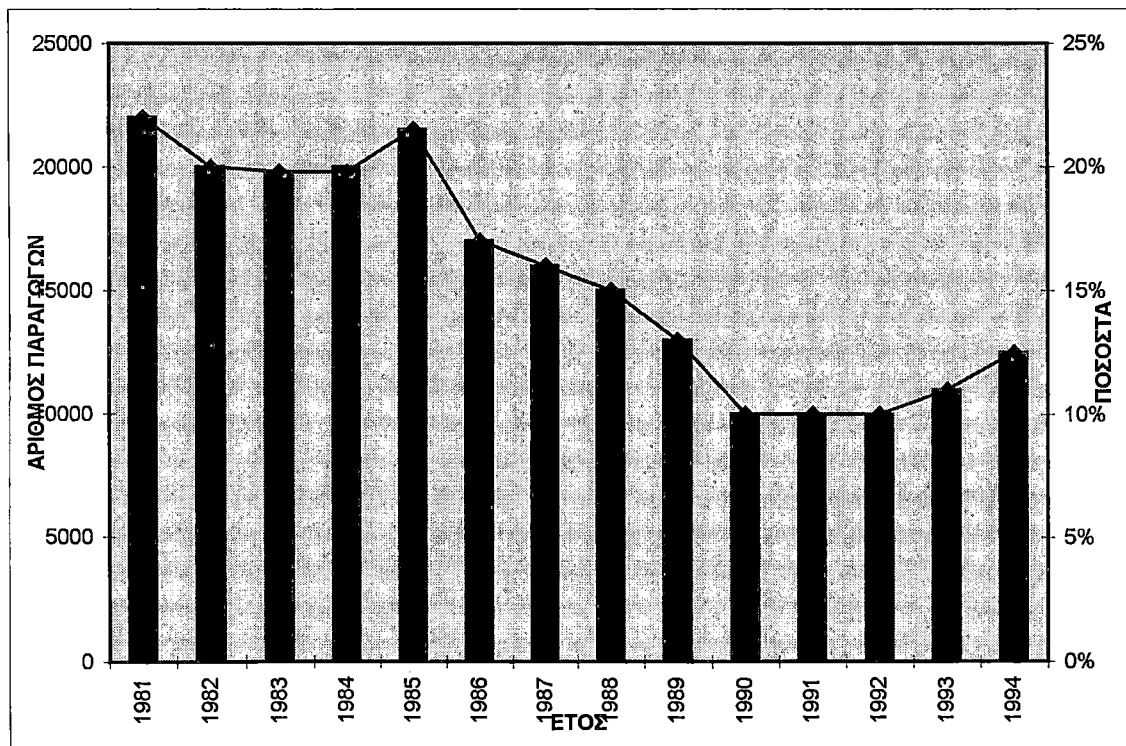
ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1981	5500	2%
1982	6000	4,50%
1983	7000	4,00%
1984	7780	5,20%
1985	8000	6,00%
1986	9620	8%
1987	9500	8%
1988	8050	8%
1989	8001	8,30%
1990	7500	9%
1991	7890	9,80%
1992	8000	10%
1993	9560	12%
1994	10000	13,60%

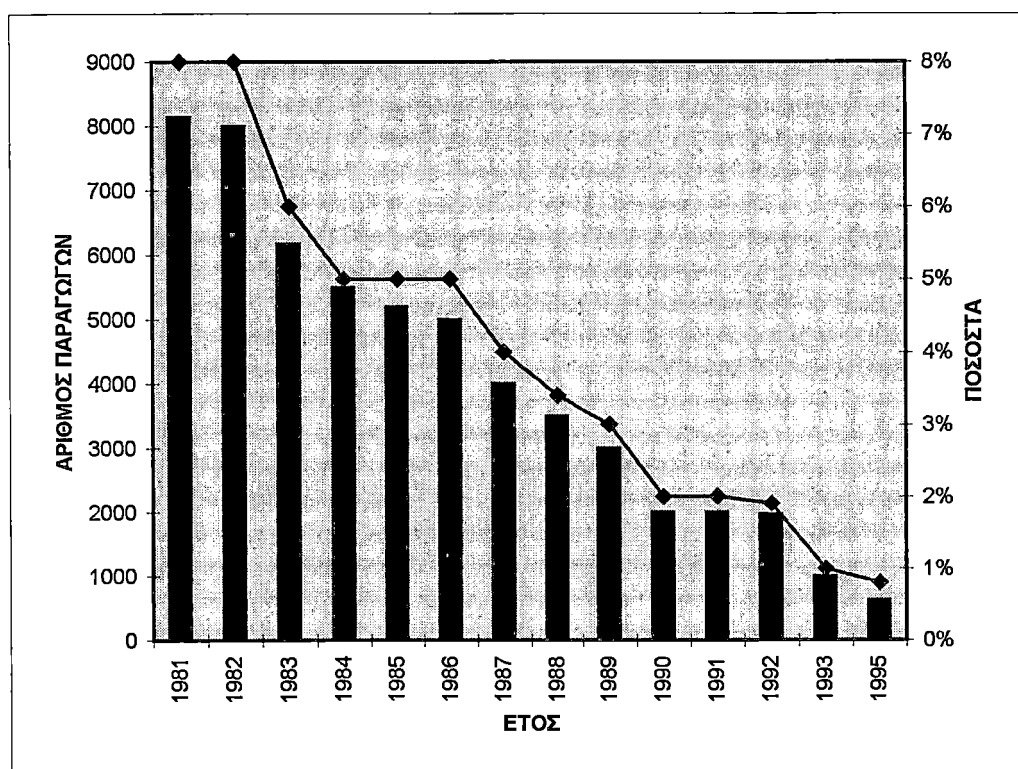
ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΑΝΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΚΑΠΝΟΥ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3
ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΚΑΜΠΑ ΚΟΥΛΑΚ ΚΛΑΣΙΚΑ

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1981	22000	22%
1982	20000	20,00%
1983	19800	19,80%
1984	20000	20%
1985	21500	22%
1986	17000	17%
1987	16000	16%
1988	15000	15%
1989	13000	13%
1990	10000	10%
1991	10000	10%
1992	10000	10%
1993	11000	11%
1994	12500	12,50%

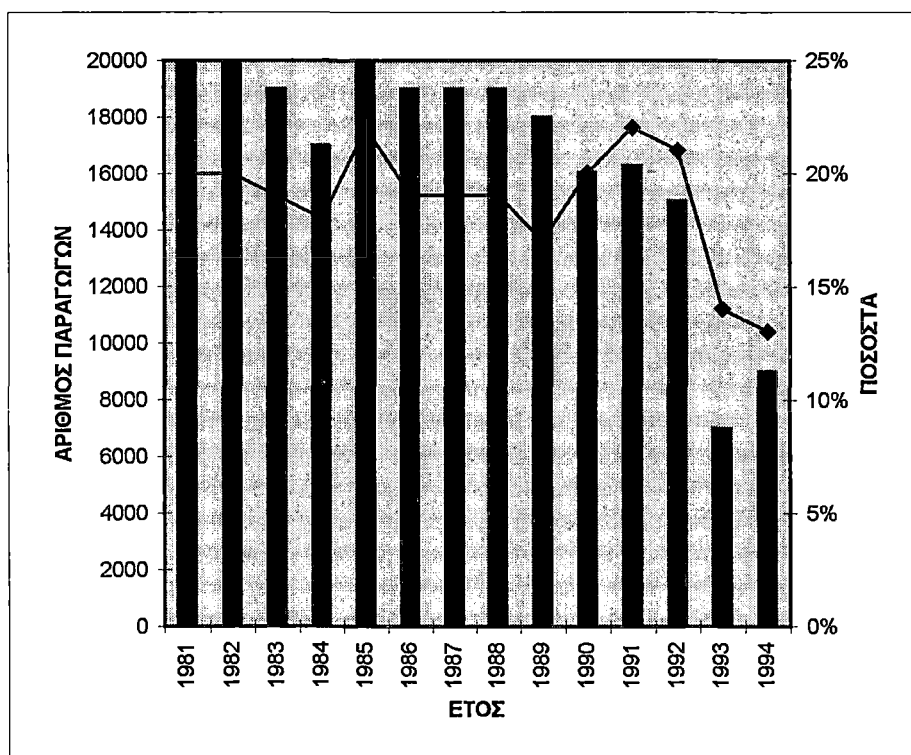
ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΑΝΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΚΑΠΝΟΥ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4
ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΚΑΜΠΑ ΚΟΥΛΑΚ ΜΗ ΚΛΑΣΙΚΑ

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ
1981	8136	8%
1982	8000	8%
1983	6170	6%
1984	5500	5%
1985	5200	5%
1986	5000	5%
1987	4000	4%
1988	3500	3,40%
1989	3000	3%
1990	2000	2%
1991	2000	2%
1992	1970	1,90%
1993	1000	1%
1995	624	0,80%

ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΑΝΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΚΑΠΝΟΥ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5
ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΤΣΕΜΠΕΛΙΑ

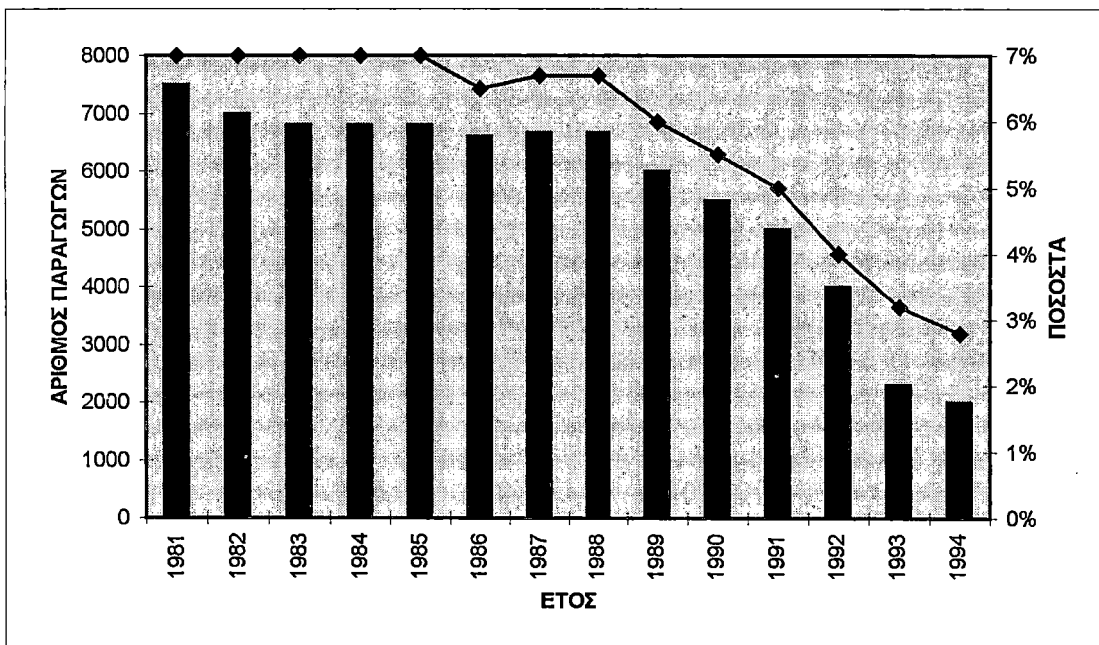
ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ
1981	20000	20%
1982	20000	20%
1983	19000	19%
1984	17000	18%
1985	20000	22%
1986	19000	19%
1987	19000	19%
1988	19000	19%
1989	18000	17%
1990	16000	20%
1991	16255	22%
1992	15000	21%
1993	7000	14%
1994	9000	13%

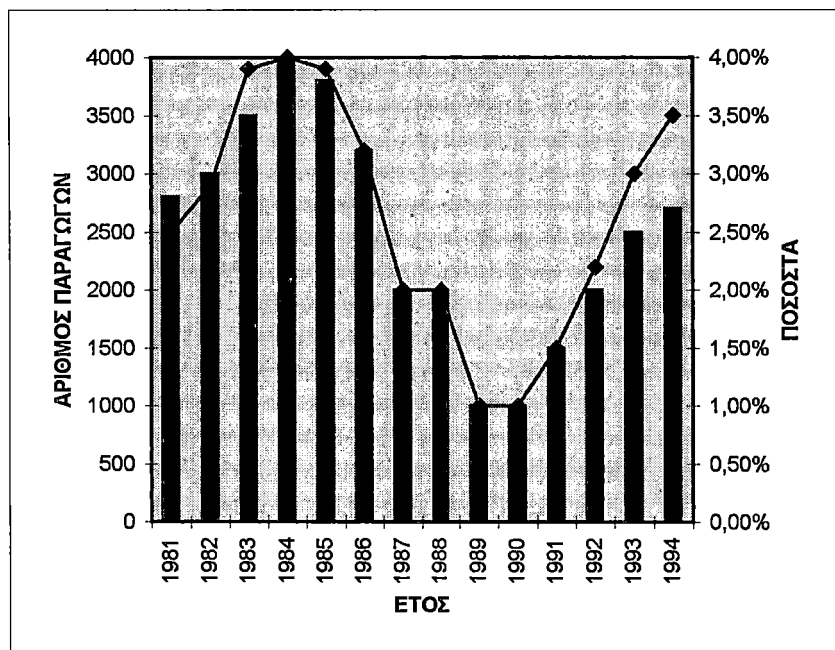
ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΑΝΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΚΑΠΝΩΝ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6
ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΜΑΥΡΩΝ

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΑ
1981	7500	7%
1982	7000	7%
1983	6800	7%
1984	6800	7%
1985	6800	7%
1986	6600	6,50%
1987	6667	6,70%
1988	6667	6,70%
1989	6000	6%
1990	5500	5,50%
1991	5000	5%
1992	4000	4%
1993	2300	3,20%
1994	2000	2,80%

ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΑΝΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΚΑΠΝΩΝ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7
ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΜΠΕΡΛΕΥ

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΑ
1981	2800	2,50%
1982	3000	2,90%
1983	3500	3,90%
1984	4000	4%
1985	3800	3,90%
1986	3200	3,20%
1987	2000	2%
1988	2000	2%
1989	1000	1%
1990	978	1%
1991	1500	1,50%
1992	2000	2,20%
1993	2500	3%
1994	2700	3,50%

ΚΕΦ. 1 - ΣΥΝΟΨΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΣΥΝΟΨΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**Έκταση**

Την περίοδο 1981 - 88 η καλλιεργούμενη έκταση αυξήθηκε ή παρέμεινε σταθερή για όλες τις ποικιλίες εκτός από τις Κασμά Κουλάκ Κλασικά και Μη Κλασικά για τις ανατολικού τύπου ποικιλίες και εκτός των Μπέρλεϋ για τις μη ανατολικού τύπου ποικιλίες. Την περίοδο 1988 - 94 η καλλιεργούμενη έκταση μειώθηκε για όλες τις ποικιλίες λόγω της επιβολής των ποσοτώσεων.

Παραγωγή

Η παραγωγή παρουσιάζει ακριβώς τις ίδιες τάσεις με την καλλιεργούμενη έκταση κάθε ποικιλίας.

Αριθμός παραγωγών

Την περίοδο 1981 - 88 ο αριθμός των παραγωγών μειώθηκε ή παρέμεινε σταθερός για κάθε ποικιλία καπνού εκτός από την Κατερίνη. Στην περίοδο 1988 - 94 ο αριθμός των παραγωγών μειώθηκε για όλες

τις ανατολικού τύπου ποικιλίες, εκτός της Κατερίνης και αυξήθηκε για τις μη ανατολικού τύπου ποικιλίες.

Έκταση ανά παραγωγό

Η έκταση ανά παραγωγό αυξήθηκε την περίοδο 1981 - 88 για όλες τις ποικιλίες εκτός των Μπέρλεϋ. Στην περίοδο 1988 - 94 η έκταση ανά παραγωγό μειώθηκε για όλες τις ποικιλίες εκτός των Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά από τις ανατολικού και των Μπέρλεϋ από τις μη ανατολικού τύπου ποικιλίες.

Παραγωγή ανά παραγωγό

Την περίοδο 1981 - 88 η παραγωγή ανά παραγωγό αυξήθηκε για όλες τις ποικιλίες καπνού, ενώ την περίοδο 1988 - 94 παρέμεινε σταθερή ή συνέχισε να μειώνεται για όλες τις ποικιλίες πλην των Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά.

Αποδόσεις

Από το 1981 μέχρι το 1988 η απόδοση αυξανόταν ή παρέμενε σταθερή για όλες τις ανατολικού τύπου ποικιλίες και μειώθηκε για τα Μπέρλεϋ. Την περίοδο 1988 - 94 αυξήθηκε για όλες τις ποικιλίες εκτός από τα Τσεμπέλια, που παρουσίασαν μια μικρή μείωση.

Πίνακας 4.: Ανασκόπηση της καλλιέργειας του καπνού στην Ελλάδα τα έτη, 1981, 1988, 1994

Ποικιλία καπνού	1981			1988			1994		
	Εκταση (000 ha)	Αριθμός παραγωγών	Εκταση ανά παραγωγή	Εκταση (000 ha)	Αριθμός παραγωγών	Εκταση ανά παραγωγή	Εκταση (000 ha)	Αριθμός παραγωγών	Εκταση ανά παραγωγή
Ανατολικές ποικιλίες									
Μπασμάς	21.607	29.121	0,7	25.007	29.090	0,9	21.854	27.762	0,8
Κατερίνη	8.470	7.355	1,1	12.991	9.709	1,3	12.959	11.510	1,1
Καμπά Κουλάκ									
Κλασικά	21.282	20.687	1,0	15.063	13.519	1,1	7.595	8.785	0,9
Καμπά Κουλάκ									
Μη Κλασικά	5.919	8.136	0,7	1.640	2.12	0,8	552	624	0,9
Τσεμπέλια	16.328	19.006	0,9	16.285	17.861	0,9	5.135	7.072	0,8
Μαύρα	6.232	7.449	0,8	6.586	6.586	1,0	1.809	1.972	0,9
Μυρωδάτα	4.186	5.794	0,7	3.936	4.940	0,8	2.754	3.653	0,8
Μη ανατολικές ποικιλίες									
Μπέρλεϋ	6.246	2.624	2,4	3.303	1.788	1,8	3.713	2.461	1,5
Βιρτζίνια	41	5	8,2	1.574	791	2,0	11.368	6.224	1,8
ΣΥΝΟΛΟ	90.311	100.177	1,1	86.517	86.404	1,0	67.739	70.063	1,0

	1981			1988			1994		
	Παραγωγή (000 tn)	Απόδοση (Kgr/ha)	Παραγωγή ανά παραγωγό	Παραγωγή (000 tn)	Απόδοση (Kgr/ha)	Παραγωγή ανά παραγωγό	Παραγωγή (000 tn)	Απόδοση (Kgr/ha)	Παραγωγή ανά παραγωγό
Ανατολικές ποικιλίες									
Μπασμάς	21.272	984	730	24.410	976	839	23.276	1.065	838
Κατερίνη	13.017	1.537	1.770	19.235	1.481	1.981	22.206	1.714	1.929
Καμπά Κουλάκ Κλασικά	30.682	1.442	1.483	23.709	1.574	1.754	12.954	1.706	1.474
Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά	7.891	1.333	970	3.362	2.050	1.585	1.188	2.152	1.904
Τσεμπέλια	19.497	1.194	1.026	30.084	1.847	1.646	10.228	1.992	1.446
Μαύρα	6.743	1.082	905	13.267	1.975	1.893	3.689	2.039	1.871
Μυρωδάτα	6.247	1.492	1.078	5.885	1.495	1.191	4.601	1.671	1.259
Μη ανατολικές ποικιλίες									
Μπέρλεϋ	20.665	3.309	7.875	9.553	2.892	5.271	11.700	3.151	4.754
Βιτζΐνια	76	1.854	15.200	4.525	2.875	4.801	29.747	2.617	4.780

Πηγή: Εθνικός Οργανισμός Καπνού της Ελλάδος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20

**ΚΑΠΝΟΕΜΠΟΡΙΚΕΣ
ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

ΚΕΦ. 2 - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ

**ΓΕΝΙΚΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ**

Δίδονται παρακάτω ορισμένα γενικά πληροφορικά στοιχεία για τις κυριότερες καπνεμπορικές - πρώτης μεταποίησης επιχειρήσεις του κλάδου. Σε κάθε εταιρεία αναφέρονται οι αγορασθείσες ποσότητες καπνών ανά ποικιλία βάσει των συμβολαίων εσοδείας 1995 και 1997 που υπέγραψαν. Τα εν λόγω στοιχεία προήλθαν από τον Εθνικό Οργανισμό Καπνού και την Ομοσπονδία Βιομηχανιών Επεξεργασίας Καπνού.

ΚΕΦ. 2 - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ

ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ Α. ΚΑΠΝΙΚΗ Α.Ε.

Ιδρύθηκε στις 26 Μαΐου 1994 με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Προήλθε από τη συγχώνευση των επιχειρήσεων ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ Α. Α.Ε., η οποία είχε ιδρυθεί το 1980 και ΒΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ Μ. Α.Ε., η οποία είχε ιδρυθεί το 1950. Ουσιαστικά η εταιρεία δραστηριοποιείται στην επεξεργασία καπνού από το 1886 στη Δράμα.

Πρόκειται για μία από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις επεξεργασίας καπνού όχι μόνο στην ελληνική αγορά αλλά και στα Βαλκάνια, καθώς έχει πραγματοποιήσει σημαντικού ύψους επενδύσεις διατηρώντας εργοστάσια σε Βαλκανικές Χώρες.

Διαθέτει δύο ιδιόκτητα εργοστάσια στη Βιομηχανική Περιοχή Σίνδου Θεσσαλονίκης και στο Πολύκαστρο Κιλκίς.

Το εργοστάσιο στο Πολύκαστρο, τέθηκε σε λειτουργία το Μάιο του 1995. Περιλαμβάνει σύγχρονο μηχανολογικό εξοπλισμό για την επεξεργασία ανατολικού τύπου καπνών και θεωρείται ένα από τα πιο εκσυγχρονισμένα εργοστάσια επεξεργασίας ανατολικού τύπου καπνών παγκοσμίως.

Στο εργοστάσιο της Βιομηχανικής Περιοχής της Σίνδου πραγματοποιείται η επεξεργασία των Βιρτζίνια και Μπέρλεϋ και

θεωρείται ένα από τα πιο σύγχρονα εργοστάσια επεξεργασίας στην Ευρώπη. Στον ίδιο χώρο περιλαμβάνονται επίσης αποθηκευτικοί χώροι συνολικού εμβαδού 37.000 τ.μ.

Επιπλέον στους αποθηκευτικούς της χώρους περιλαμβάνεται το κτίριο της εταιρείας ΒΙΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ στο Λαγκαδά Θεσσαλονίκης, ενώ παράλληλα χρησιμοποιεί την αποθήκη της εταιρείας ΣΙΜΧΑ στην Ξάνθη. Οι δύο αναφερόμενοι αποθηκευτικοί χώροι έχουν συνολικό εμβαδόν 56.000 τ.μ.

Πέρα από τα εργοστάσια που διαθέτει στην ελληνική αγορά η εταιρεία έχει επεκταθεί και έχει πραγματοποιήσει σημαντικού ύψους επενδύσεις στις Βαλκανικές χώρες.

Συγκεκριμένα διατηρεί 2 εργοστάσια επεξεργασίας καπνών στην Αλβανία συμμετέχοντας κατά 60% στις εταιρείες ΜΙΚΑΒΕΡΑΤ SA, η οποία εδρεύει στο Berat Αλβανίας και ΜΙΚΑΚΟΡΣΑ SA στην Korca Αλβανίας.

Συμμετέχει κατά 50% στην κοινοπραξία RODOP TUTUN TICARET A.S. η οποία εδρεύει στην Τουρκία και ασχολείται με την επεξεργασία καπνών ανατολικού τύπου. Το εργοστάσιο τέθηκε σε λειτουργία το Μάρτιο του 1995 και το κόστος της εν λόγω επένδυσης έχει φθάσει μέχρι σήμερα σε 8.100.000 δολάρια.

Επιπλέον συμμετέχει σε επιχείρηση, η οποία διατηρεί εργοστάσιο επεξεργασίας καπνών (Βιρτζίνια και Μπέρλεϋ) στη Σλοβακία καθώς και σε κοινοπραξία στην Αλγερία όπου βρίσκεται

εργοστάσιο υπό κατασκευή και το οποίο πρόκειται να αποπερατωθεί σε 2 περίπου χρόνια. Τον Ιούνιο του 1996 εξαγόρασε το 71% των μετοχών της STRUMICA TABAK A.D. στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία Μακεδονίας, η οποία προϋπήρχε από το 1919. Οι επενδύσεις σε μηχανολογικό εξοπλισμό που πραγματοποιήθηκαν στο εργοστάσιο επεξεργασίας καπνού είναι της τάξεως των 3.000.000 δολαρίων.

Επίσης μέσα στο 1997 η εταιρεία εξαγόρασε μια ακόμη επιχείρηση επεξεργασίας καπνών στο Λέτσε Ιταλίας. Στα άμεσα σχέδια της εταιρείας περιλαμβάνεται η επέκταση των εργασιών της σε δύο ακόμα χώρες.

Το μεγαλύτερο μέρος των επεξεργαζομένων ποσοτήτων καπνού διατίθεται στο εξωτερικό (95% επί των συνολικών της πωλήσεων) με κυριότερους προορισμούς τις Η.Π.Α., την Ιαπωνία, την Κορέα, την Ευρώπη, ενώ πρόσφατα ξεκίνησε συνεργασία με χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Η εταιρεία εξάγει σε 87 περίπου επιχειρήσεις από τις 100 που δραστηριοποιούνται συνολικά στον κλάδο του καπνού και τελικών προϊόντων καπνού. Βασικός πελάτης της στην ελληνική αγορά είναι η εταιρεία ΕΘΝΟΣ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ Γ. Α. ΚΕΡΑΝΗΣ Α.Ε. Συγκεκριμένα έχει αναλάβει την κάλυψη των αναγκών της ως άνω εταιρείας σε καπνά, καθώς επίσης και την αποθήκευσή τους. Για το λόγο αυτό πραγματοποιεί παράλληλα και εισαγωγές καπνών από διάφορες χώρες του κόσμου.

Η εταιρεία υπέγραψε συμβόλαια για την αγορά καπνών εσοδείας 1996 συνολικής ποσότητας 26.628.518 κιλών, τα οποία αφορούν τις εξής ποικιλίες: βιρτζίνια 10.177.813 κιλά, μπέρλεϋ 3.493.779 κιλά, καμπά κουλάκ μη κλασικά 41.362 κιλά, τσεμπέλια 2.257.224 κιλά, μαύρα 1.188.469 κιλά, κατερίνη 4.440.570 κιλά, Σ.79 1.245.021 κιλά, καμπά κουλάκ κλασικά 1.477.610, Ελασσόνα 1.783.511 κιλά, Κ.63 40.715 κιλά και μυρωδάτα Αγρινίου 482.444 κιλά.

Συγγενής επιχείρηση είναι η ΜΟΣΚΩΦ Π. Α.Ε.,

Ασχολείται με την επεξεργασία καπνών σε φύλλα και συγκεκριμένα επεξεργάζεται μόνον Μπασμά. Τα συμβόλαια αγοράς που υπέγραψε για την εσοδεία 1996 ήταν 5.452.189 κιλά.

Διατηρεί ιδιόκτητο εργοστάσιο και αποθήκες στην Ξάνθη συνολικού εμβαδού 40.420 τ.μ. επί οικοπέδου εκτάσεως 28.000 τ.μ.

Συγγενής επιχείρηση είναι επίσης η GREEK AMERICAN η οποία υπέγραψε συμβόλαια για την αγορά καπνών της εσοδείας 1996 συνολικής ποσότητας 309.932 κιλών, τα οποία αφορούν τις ποικιλίες: βιρτζίνια 69.569 κιλά και μπασμά 240.364 κιλά.

Η εταιρεία ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ Α. ΚΑΠΝΙΚΗ ΑΕ συμπεριλαμβανομένων και των συγγενών της επιχειρήσεων υπέγραψε συμβόλαια εσοδείας 1997 συνολικής ποσότητας 24.330.473 κιλών και αφορούσαν τις εξής ποικιλίες: βιρτζίνια 5.269.343 κιλά, μπέρλεϋ 4.496.791 κιλά, καμπά κουλάκ μη κλασικά 53.469, τσεμπέλια 941.778, μαύρα 897.944 κιλά, Κ63 2.945 κιλά, Κ63 47.101 κιλά, μπασμάς

5.061.462 κιλά, κατερίνη 3.833.186 κιλά, Σ79 865.776 κιλά, καμπά
κουλάκ κλασικά 1.264.392 κιλά, Ελασσόνα 1.424.852 κιλά και
μυρωδάτα Αγρινίου 171.434 κιλά.⁸

---

⁸ Βλέπε βιβλιογραφία: Μελέτη ICAP, σελ. 21, 22, 23, 24

ΚΕΦ. 2 - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ

ΣΕΚΕ Α.Ε.

Ιδρύθηκε το 1947, με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Πρόκειται για συνεταιριστική επιχείρηση, οι μέτοχοι της οποίας ανέρχονται σε 16 ενώσεις καπνοπαραγωγών σε όλη την Ελλάδα. (Κομοτηνής, Καβάλας, Ξάνθης, Σερρών, Κατερίνης, Λαγκαδά κ.λ.π.).

Διατηρεί 3 ιδιότητα εργοστάσια με αποθηκευτικούς χώρους στη Θεσσαλονίκη, στην Καβάλα και στην Ξάνθη αντίστοιχα. Επιπλέον ιδιότητες αποθήκες βρίσκονται στη Δράμα και Σέρρες. Η παραγωγική δυναμικότητα των καπνών ανατολικού τύπου του εργοστασίου της Θεσσαλονίκης ανέρχονται σε 15 τόνους ανά 8ωρο, του εργοστασίου της Καβάλας σε 10 - 12 τόνους και της Ξάνθης σε 15 τόνους ανά 8ωρο αντίστοιχα. Επίσης η παραγωγική δυναμικότητα του εργοστασίου της Ξάνθης για τα καπνά βιρτζίνια και μπέρλεϋ είναι 40 - 50 τόνους ανά 8ωρο.

Απασχολεί 70 άτομα μόνιμο προσωπικό, ενώ σε περιόδους αιχμής προσλαμβάνει εποχιακό προσωπικό που φθάνει έως τα 1.000 άτομα συνολικά.

Επεξεργάζεται καπνά ανατολικού τύπου, βιρτζίνια και μπέρλεϋ. Σημειωτέον ότι τα βιρτζίνια και τα μπέρλεϋ επεξεργάζονται μόνο στο εργοστάσιο που διατηρεί στην Ξάνθη.

Η εταιρεία υπέγραψε συμβόλαια για την αγορά 16.850.043 κιλών καπνών εσοδείας 1996. Συγκεκριμένα τα 5.215.600 κιλά αφορούσαν καπνά Βιρτζίνια, 2.942.372 κιλά Μπασμά, 2.717.831 κιλά καπνά Μπέρλεϋ, 2.450.162 κιλά Κατερίνη, 1.080.510 κιλά Τσεμπέλια, 1.056.923 κιλά Ελασσόνα, 620.816 κιλά Καμπά Κουλάκ Κλασικά, 391.679 κιλά Καμπά Κουλάκ μη Κλασικά, 164.518 κιλά Μαύρα, 134.294 κιλά Σ79 και 75.338 κιλά της ποικιλίας Κ63.

Επίσης υπέγραψε συμβόλαια για την αγορά καπνών 19.038.312 κιλών εσοδείας 1997, τα οποία αφορούσαν τις εξής ποικιλίες: βιρτζίνια 6.406.267 κιλά, μπέρλεϋ 2.413.473 κιλά, καμπά κουλάκ με κλασικά 150.953 κιλά, τσεμπέλια 1.084.210 κιλά, μαύρα 751.826 κιλά, Κ63 45.712 κιλά, Κ63 81.664 κιλά, μπασμάς 3.215.745 κιλά, Κατερίνη 2.951.884 κιλά, Σ79 152.996 κιλά, καμπά κουλάκ κλασικά 861.836 κιλά, Ελασσόνα 921.746 κιλά.

Διαθέτει το 80% περίπου των ποσοτήτων που επεξεργάζεται στο εξωτερικό, σε όλες τις χώρες του κόσμου με κυριότερους προορισμούς την Ευρώπη, την Αμερική, την Ιαπωνία, την Κορέα, την Αφρική, την Αίγυπτο, την Τυνησία, τις πρώην Ανατολικές χώρες κ.λ.π.⁹

⁹ Βλέπε βιβλιογραφία: Μελέτη ICAP, σελ. 35, 36

ΚΕΦ. 2 - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ

A.T.I.C. A.E.

Ιδρύθηκε το 1987 με έδρα την Αθήνα. Ασχολείται με την επεξεργασία καπνών σε φύλλα (Ανατολικού τύπου, Βιρτζίνια και Μπέρλεϋ). Είμαι μία από τις 5 επιχειρήσεις του κλάδου η οποία διαθέτει τον κατάλληλο μηχανολογικό εξοπλισμό για την επεξεργασία σε Βιρτζίνια και Μπέρλεϋ.

Διαθέτει δύο ιδιόκτητα εργοστάσια και αποθηκευτικούς χώρους στην Καλαμαριά Θεσσαλονίκης (εμβαδού 4.500 τ.μ. επί οικοπέδου εκτάσεως 10.390 τ.μ.) και στις Σέρρες (εμβαδού 8.500 τ.μ. επί οικοπέδου εκτάσεως 19.500 τ.μ.). Επίσης διατηρεί ενοικιαζόμενες αποθήκες σε πολλές περιοχές ανά την Ελλάδα (Θεσσαλονίκη, Αγρίνιο, Γιαννιτσά, Αγαθούπολη κ.λ.π.).

Απασχολεί 30 άτομα μόνιμο προσωπικό και 300 άτομα σε εποχιακή βάση. Υπέγραψε συμβόλαια εσοδείας 1996 για την προμήθεια 10.694 τόνων και αναλυτικά για τις εξής ποικιλίες: 2.921 τόνων Βιρτζίνια, 900 τόνων Μπέρλεϋ, 138 τόνων Καμπά Κουλά μη Κλασικά, 1.472 τόνων Τσεμπέλια, 389 τόνων Μαύρα, 1.735 τόνων Μπασμά, 491 τόνων Κατερίνη, 730 τόνων Σ79, 486 τόνων Καμπά Κουλάκ Κλασικά,

814 τόνων Ελασσόνα, 39 τόνων Κ.63 και 568 τόνων Μυρωδάτα Αγρινίου.

Το 90% - 95% των επεξεργασμένων ποσοτήτων διατίθεται στο εξωτερικό με κυριότερες χώρες προορισμού τις εξής: Γερμανία, Ιταλία, Φιλανδία, Πολωνία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Ρωσία, Κροατία, Αίγυπτο, Η.Π.Α. και Ινδονησία. Μεταξύ των κυριότερων πελατών της αναφέρονται οι κάτωθι οίκοι του εξωτερικού:

- UNIVERSAL - Η.Π.Α.
- DELTA FINA - Ιταλίας
- ΙΤΟΦΙΝΑ - Σουηδίας

Η ΑΤΙC κατέχει το 100% των μετοχών των εταιρειών GREAT ΜΕΓΑΛΗ ΚΑΠΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ και ΑΠΛΑ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ Α.Ε.

Η GREAT ιδρύθηκε το 1963, με έδρα τη Θεσσαλονίκη με αρχική επωνυμία GRETOBA ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΚΑΠΝΙΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε., η οποία τροποποιήθηκε στη σημερινή στις 20-4-1996.

Οι αναφερόμενες δύο επιχειρήσεις επεξεργάζονται καπνά για λογαριασμό της μετόχου ΑΤΙC Α.Ε.

Έτσι για την εσοδεία 1997 η ΑΤΙC Α.Ε. (συμπεριλαμβανομένων των συγγενών της επιχειρήσεων υπέγραψαν συμβόλαια αγοράς για την προμήθεια 10.009 τόνων καπνών που αφορούσαν τις εξής ποικιλίες: Βιρτζίνια 2.759 τόνους, Μπέρλεϋ 734 τόνους, Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά 186 τόνους, Τσεμπέλια 1.853 τόνους, Μαύρα 261 τόνους,

Μπασμάς 1.321 τόνους, Κατερίνη 431 τόνους, Σ79 795 τόνους, Καμπά
Κουλάκ Κλασικά 317 τόνους, Ελασσόνα 1.070 τόνους, Μυρωδάτα
Αγρινίου 282 τόνους.¹⁰

---

¹⁰ ¹⁰Βλέπε βιβλιογραφία: Μελέτη ICAP, σελ. 41, 42

ΚΕΦ. 2 - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ

ΕΞΕΛΚΑ Α.Ε.

Ιδρύθηκε το 1976 με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Προήλθε από μετατροπή της εταιρείας ΕΞΕΛΚΑ ΕΠΕ, η οποία είχε ιδρυθεί το 1969.

Στις 6 Απριλίου 1995 η εταιρεία εξαγόρασε και συγχώνευσε δι' απορροφήσεως την εταιρεία ΙΝΤΕΡΤΑΒ Α.Ε., η οποία είχε ιδρυθεί το 1953. Ωστόσο στις 7 Απριλίου 1997 εξαγόρασε και συγχώνευσε δι' απορροφήσεως την εταιρεία ΤΡΑΝΣΛΑΝΤΑ ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΗ Α.Ε., η οποία ιδρύθηκε το 1994 και προήλθε από μετατροπή της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης ΤΡΑΝΣΛΑΝΤΑ ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΠΕ. και προϋπήρχε από το 1966 και ήταν θυγατρική εταιρεία της πολυεθνικής ROTHMANS.

Πρόκειται για μία από τις μεγαλύτερες μεταποιητικές μονάδες καπνού σε φύλλα.

Η ΕΞΕΛΚΑ Α.Ε. ελέγχεται κατά 73,3% από την Ελβετική εταιρεία SPIERER FRERES & CO SA, η οποία ασχολείται με την εμπορία καπνών. Η προαναφερόμενη εταιρεία διατηρεί επίσης θυγατρική στην Τουρκία, ενώ στη χώρα μας λειτούργησε ως υποκατάστημα ξένης εταιρείας από το 1958. Είναι θυγατρική της

πολυεθνικής STANDARD COMMERCIAL, η οποία κατέχει την τρίτη θέση στον κλάδο του καπνού σε παγκόσμιο επίπεδο.

Το υπόλοιπο 26,63% των μετοχών την ΕΞΕΛΚΑ κατέχει η ΤΡΑΝΣΕΛΛΗΝΙΚΗ Α.Ε., η οποία ιδρύθηκε το 1968, ελέγχεται από την SPIERER FRERES AND CO S.A. - Ελβετίας καθώς και τους μετόχους αυτής.

Η ΤΡΑΝΣΕΛΛΗΝΙΚΗ Α.Ε. ασχολείται με τη φύτευση και την εμπορία καπνών και σύμφωνα με πηγές της αγοράς πρόκειται να εξαγορασθεί και να συγχωνευθεί δι' απορροφήσεως από την ΕΞΕΛΚΑ Α.Ε.

Η εταιρεία επί του παρόντος διατηρεί την έδρα της στη Θεσσαλονίκη. Επιπλέον κατέχει στην ιδιοκτησία της εργοστάσιο και αποθήκες στην Αλεξάνδρεια Ημαθίας καθώς και στην Παλαιά, Συμμαχική οδό Ωραιοκάστρου στο Ωραιόκαστρο Θεσσαλονίκης.

Το ιδιόκτητο εργοστάσιο που διατηρούσε στη διεύθυνση Κολοκοτρώνη 5, στη Σταυρούπολη πωλήθηκε πρόσφατα.

Απασχολεί 100 περίπου άτομα μόνιμο προσωπικό, ενώ κατά τις περιόδους αιχμής προσλαμβάνει εποχιακό προσωπικό που φθάνει έως και τα 1.700 άτομα συνολικά.

Διαθέτει σύγχρονο μηχανολογικό εξοπλισμό για την επεξεργασία όλων των κατηγοριών καπνού (Βιρτζίνια, Μπέρλεϋ, Ανατολικού τύπου).

Το συμβόλαιο αγοράς της για την εσοδεία του 1996 ανήλθε σε 9,852.760 κιλά, εκ των οποίων τα 2.840.796 κιλά αφορούσαν καπνά της

ποικιλίας Βιρτζίνια, τα 2.445.603 κιλά αφορούσαν τον Μπασμά, τα 2.149.583 κιλά αφορούσαν την Κατερίνη, τα 940.631 κιλά ήταν καπνά Μπέρλεϋ, τα 600.250 κιλά ήταν Ελασσόνα, τα 377.101 κιλά ήταν Τσεμπέλια, τα 300.822 κιλά ήταν Καμπά Κουλάκ Κλασικά, τα 174.574 κιλά ήταν της ποικιλίας Σ79 και τα 23.400 κιλά ήταν της ποικιλίας Κ63.

Τα συμβόλαια αγοράς της εσοδείας 1997 αφορούσαν την προμήθεια 9.398.116 κιλών καπνών και αναλυτικά τις εξής ποικιλίες: Βιρτζίνια 3.235.961 κιλά, Μπέρλεϋ 451.283 κιλά, Κ63 35.478 κιλά, Μπασμάς 2.534.766 κιλά, Κατερίνη 2.157.527 κιλά, Σ79 106.273 κιλά, Καμπά Κουλάκ Κλασικά 400.724 κιλά, Ελασσόνα 476.104 κιλά.

Ποσοστό 90% - 95% των συνολικών ποσοτήτων καπνού που επεξεργάζεται καταλήγει σε αγορές του εξωτερικού. Συγκεκριμένα πραγματοποιεί εξαγωγές προς Βέλγιο, Ολλανδία, Γερμανία, Ιταλία, Ελβετία, Πολωνία, Τσεχία, Ουγγαρία, Αίγυπτο, Κεντρική Δημ. Αφρικής, Η.Π.Α., Καναδά, Ινδονησία, Ιαπωνία, Αυστραλία κ.λ.π.

Μεταξύ των κυριοτέρων πελατών της στην ξένη αγορά αναφέρονται οι οίκοι PHILIP - MORRIS - Αμερικής και REEMTSMA - Γερμανίας.¹¹

---

¹¹ Βλέπε βιβλιογραφία: Μελέτη ICAP, σελ. 48, 49

ΚΕΦ. 2 - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ**ΝΤΑΙΜΟΝ ΕΛΛΑΣ ΚΑΠΝΙΚΗ Α.Ε.**

Ιδρύθηκε το 1978 με έδρα τη Θεσσαλονίκη και αρχική επωνυμία ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΤΙΓΟΝΟΣ Α.Ε.

Στις 9 Ιουνίου 1995 η εταιρεία απορρόφησε τον κλάδο της εταιρείας «ΑΥΣΤΡΟΕΛΛΗΝΙΚΗ Α.Ε». Σημειώνεται ότι η ΑΥΣΤΡΟΕΛΛΗΝΙΚΗ Α.Ε. ασχολείτο με την επεξεργασία καπνών και την εξαγωγή αυτών κυρίως στην Αυστραλία.

Τα συμβόλαια αγοράς για την εσοδεία του 1996 ήταν 9.616.222 κιλά, ενώ για την εσοδεία 1997 ήταν 6.559.942 κιλά. Αναλυτικά οι αγορασθείσες ποσότητες βάσει συμβολαίων εσοδείας 1996 και 1997, ανά ποικιλία καπνού ανήλθαν ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΒΑΣΕΙ ΣΥΜΒΟΛΑΙΩΝ

ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΚΑΠΝΩΝ	ΕΣΟΔΕΙΑΣ 1997 (σε κιλά)	ΕΣΟΔΕΙΑΣ 1996 (σε κιλά)
Βιριζίνια	748.340	2.200.956
Μπέρλεϋ	237.252	1.335.185
Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά	-	53.967
Τσεμπέλια	75.156	289.497
Μαύρα	-	41.846
Μπασμάς	2.003.786	2.129.413
Κατερίνη	1.661.954	1.566.316
Σ79	65.947	615.103
Καμπά Κουλάκ Κλασικά	683.050	615.103
Ελασσόνα	820.284	982.983
Κ.63	50.071	45.454
Μ. Αγρινίου	216.125	223.707
ΣΥΝΟΛΟ	6.599.942	9.616.222

Διατηρεί νοικιασμένο εργοστάσιο, αποθήκες και γραφεία στη Θεσσαλονίκη, όπου πραγματοποιεί επεξεργασία τόσο στα καπνά ανατολικού τύπου, όσο και στα Βιρτζίνια - Μπέρλεϋ. Επιπλέον διατηρεί νοικιασμένο εργοστάσιο στην Καβάλα, όπου πραγματοποιείται η επεξεργασία καπνών ανατολικού τύπου. Νοικιασμένους αποθηκευτικούς χώρους διατηρεί στην Κατερίνη.

Απασχολεί 100 - 120 άτομα μόνιμο προσωπικό, ενώ τις περιόδους αιχμής προσλαμβάνει εποχιακό - έκτατο προσωπικό το οποίο φθάνει τα 540 άτομα συνολικά.

Το 85% - 90% των συνολικών ποσοτήτων που διακινεί καταλήγει σε αγορές του εξωτερικού. Πραγματοποιεί εξαγωγές προς Σοβιετική Ένωση, Ρωσία, Δυτική Ευρώπη, Αμερική, Ιαπωνία, Β. Αφρική, Αλγερία, Ουκρανία, Μολδαβία κ.λ.π.

Μικρότερο μέρος των ποσοτήτων διοχετεύονται στην ελληνική αγορά σε βιομηχανίες τσιγάρων (ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, ΚΑΡΕΛΙΑΣ).

Η εταιρεία δεν μεταπωλεί καπνά σε άλλη καπνεμπορική ελληνική επιχείρηση, αλλά εισάγει κάποιες ποσότητες καπνών, προκειμένου να ικανοποιήσει τις ανάγκες ξένων πελατών της από άλλες χώρες και τα επανεξάγει. Οι ποσότητες που εισάγει και επανεξάγει κυμαίνονται από έτος σε έτος (800 τον, 1.000 τον., 1.500 τον.).¹²

---

¹² Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικά ICAP σελ. 56, 57, 58

ΚΕΦ. 2 - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ

ΜΙΣΣΙΡΙΑΝ Α.Ε.

Ιδρύθηκε το 1972, με έδρα την Καβάλα. Προήλθε από μετατροπή σε Α.Ε. της ομόρρυθμης εταιρείας ΜΙΣΣΙΡΙΑΝ Α. & ΥΙΟΣ Ο.Ε., η οποία προϋπήρχε από το 1920. Στις 5 Ιουνίου 1995 απορρόφησε την επιχείρηση ΦΙΛΙΠΠΟΙ Α.Ε., που είχε ιδρυθεί το 1980.

Επεξεργάζεται καπνά ανατολικού τύπου, Βιρτζίνια και Μπέρλεϋ.

Διατηρεί ιδιόκτητο εργοστάσιο και αποθηκευτικούς χώρους στην Καβάλα.

Η παραγωγική δυναμικότητα αυτού στα καπνά ανατολικού τύπου ανέρχεται σε 25 τόνους ανά θωρο και τα μακρόφυλλα (Βιρτζίνια και Μπέρλεϋ) σε 7,5 τόνους ανά θωρο.

Το δεύτερο ιδιόκτητο εργοστάσιο και αποθηκευτικοί χώροι βρίσκεται στην περιοχή Ζυγός επίσης στην Καβάλα όπου πραγματοποιείται η επεξεργασία στα ανατολικού τύπου μόνο καπνά και η παραγωγική δυναμικότητα σ' αυτά ανέρχεται σε 60 τόνους ανά θωρο.

Η εταιρεία υπέγραψε συμβόλαια αγοράς για την προμήθεια 5.486.026 κιλών εσοδείας 1996 και 6.094.258 κιλών εσοδείας 1997. Αναλυτικά, οι ποσότητες που προμηθεύτηκε ανά ποικιλία καπνών έχουν ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΚΑΠΝΩΝ ΒΑΣΕΙ ΣΥΜΒΟΛΑΙΩΝ

ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΚΑΠΝΩΝ	ΕΣΟΔΕΙΑΣ 1997 (σε κιλά)	ΕΣΟΔΕΙΑΣ 1996 (σε κιλά)
Βιρτζίνια	822.360	821.409
Μπέρλεϋ	215.183	251.303
Τσεμπέλια	6.981	24.505
Κ 63	25.591	-
Μπασμάς	2.127.488	2.177.162
Κατερίνη	1.892.576	1.779.044
Σ.79	23.044	8.199
Καμπά Κουλάκ Κλασικά	241.628	177.003
Ελασσόνα	739.407	247.401
ΣΥΝΟΛΟ	6.094.258	5.486.026

Απασχολεί 35 άτομα μόνιμο προσωπικό, ενώ σε περιόδους αιχμής προσλαμβάνει έκτακτο προσωπικό που φθάνει τα 900 άτομα συνολικά.

Διαθέτει τα επεξεργασμένα καπνά αποκλειστικά στο εξωτερικό (99% επί των συνολικών ποσοτήτων), ενώ πολύ μικρό μέρος αυτών (μόλις 1%) διατίθεται στην ελληνική αγορά, σε βιομηχανίες τσιγάρων.

Πραγματοποιεί εξαγωγές κυρίως προς: Η.Π.Α., Καναδά, Βέλγιο, Ολλανδία, Γερμανία, Ιταλία, Δανία, Νορβηγία, Ελβετία και σε μικρότερη κλίμακα προς Αφρική, Ασία κ.λ.π.

Εμπορεύεται επίσης έτοιμα επεξεργασμένα καπνά τα οποία προμηθεύεται από λοιπές καπνεμπορικές επιχειρήσεις (σε πολύ μικρή όμως κλίμακα).

Μεταξύ των κυριοτέρων πελατών της αναφέρονται οι κάτωθι οίκοι:

- ROTHMANS MANUFACTURING (THE NETHERLANDS) B.V. - Ολλανδία
- RHILIP MORRIS INCORPORATED - Η.Π.Α.
- R.J. REYNOLDS FINLAND - Φιλανδίας
- HOUSE OF PRINCE A/S - Δανίας
- ORLIK TOBACCO COMPANY A/S - Δανίας
- BRITISH - AMERICAN TOBACCO COM. LTD - Ηνωμένου Βασιλείου
- UNIVERSAL - Αμερικής

Σύμφωνα όμως με πηγές της αγοράς η εταιρεία συνεργάζεται με την πολυεθνική εταιρεία UNIVERSAL - Αμερικής, η οποία κατέχει την πρώτη θέση στον κλάδο των καπνών σε παγκόσμιο επίπεδο.¹³

---

¹³ Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικά ICAP, σελ. 62, 63

ΚΕΦ. 2 - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ

ΓΛΕΟΥΔΗΣ Ν. «ΚΑΒΕΞ» Α.Ε.

Ιδρύθηκε το 1996 με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Αποτελεί επέκταση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της ατομικής επιχείρησης ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΛΕΟΥΔΗΣ, η οποία χρονολογείται από το 1929.

Ασχολείται με την επεξεργασία καπνών σε φύλλα. Διαθέτει δύο ιδιόκτητα εργοστάσια συμπεριλαμβανομένων και των αποθηκευτικών χώρων στην Αλεξάνδρεια Ημαθίας και στην Αξιούπολη Κιλκίς.

Απασχολεί 25 άτομα μόνιμο προσωπικό και 600 περίπου άτομα σε εποχιακή βάση. Τα συμβόλαια αγοράς για την εσοδεία 96 αφορούσαν την προμήθεια καπνών 4.854 τόνων και συγκεκριμένα τις εξής ποικιλίες:

Βιρτζίνια 1.769 τόνοι, Μπέρλεϋ 211 τόνοι, Τσεμπέλια 664 τόνοι, Μαύρα 31 τόνοι, Μπασμά 819 τόνοι, Κατερίνη 642 τόνοι, Σ79 140 τόνοι, Καμπά Κουλάκ Κλασικά 223 τόνοι, Ελασσόνα 20 τόνοι, Μυρωδάτα Αγρινίου 334 τόνοι.

Επίσης υπέγραψε συμβόλαια αγοράς για την προμήθεια καπνών εσοδείας 1997 ποσότητας 5.792 τόνων που αφορούσαν τις εξής ποικιλίες: Βιρτζίνια 2.664 τόνοι, Μπέρλεϋ 237 τόνοι, Τσεμπέλια 751 τόνοι, Μαύρα 171 τόνοι, Μπασμάς 650 τόνοι, Κατερίνη 310 τόνοι, Σ79

107 τόνοι, Καμπά Κουλάκ Κλασικά 438 τόνοι, Ελασσόνα 78 τόνοι και Μυρωδάτα Αγρινίου 386 τόνοι.

Το 90% των συνολικών επεξεργασμένων ποσοτήτων της διοχετεύεται σε αγορές του εξωτερικού, με κυριότερες χώρες προορισμού τις εξής: Ρωσία, Αλγερία, Αίγυπτο, Η.Π.Α., Ουραγουάη, Ινδονησία, Κορέα (Νότια), Ευρωπαϊκή Ένωση κ.λ.π.

Η εταιρεία ελέγχεται κατά 80,38% από την εταιρεία JAVELIN CORP, η οποία εδρεύει στη Λιβερία, κατά 9,81% από τη Χριστίνα Συνόδη κατά 7,59% από τη Νίκη Γλεούδη και κατά 2,22% από τη Δωροθέα Γλεούδη.

Η τιτλούχος συμμετέχει με ποσοστό 515 στην KAVEX ELVASAN, η οποία ιδρύθηκε στην Αλβανία το 1993 και ασχολείται με την επεξεργασία και εμπορία καπνών σε φύλλα.

Συγγενής επιχείρηση είναι η IONIAN ΤΟΜΠΑΚΟ ΚΟΜΠΑΝΥ Ο.Ε., η οποία ιδρύθηκε το 1975 με έδρα τη Θεσσαλονίκη και ασχολείται με την επεξεργασία καπνών με φύλλα.

Η αναφερόμενη εταιρεία υπέγραψε συμβόλαια εσοδείας 1996 για την προμήθεια 1.465 τόνων και συγκεκριμένα για τις εξής ποικιλίες: Βιρτζίνια 620 τόνου, Τσεμπέλια 722 τόνοι, Μπασμάς 2 τόνοι, Σ79 88 τόνοι, Μυρωδάτα Αγρινίου 32 τόνοι.

Για την εσοδεία 1997 υπέγραψε συμβόλαια για την αγορά 1.743 τόνων καπνών και αναλυτικά για τις εξής ποικιλίες: Βιρτζίνια 678 τόνοι,

Τσεμπέλια 812 τόνοι, Μπασμάς 26 τόνοι, Σ79 119 τόνοι, Μυρωδάτα Αγρινίου 108 τόνοι.

Σύμφωνα με πληροφορίες της αγοράς συγγενής επιχείρηση είναι επίσης η Λ. ΚΑΜΑΡΑΣ Α.Ε., το σύνολο των μετοχών της οποίας ανήκει σε μέλη της οικογένειας Καμάρα.

Για την εσοδεία 1996 υπέγραψε συμβόλαια αγοράς για την προμήθεια 2.263 τόνων εκ των οποίων Βιρτζίνια 647 τόνους, Μπέρλεϋ 140 τόνους, Τσεμπέλια 115 τόνους, Μαύρα 47 τόνους, Μπασμάς 536 τόνους, Κατερίνη 445 τόνους, Σ79 7 τόνους, Καμπά Κουλάκ Κλασικά 94 τόνους και Μυρωδάτα Αγρινίου 232 τόνους.

Για την εσοδεία 1997 υπέγραψε συμβόλαια για την αγορά 3.528 τόνων που αφορούσαν τις εξής ποικιλίες: Βιρτζίνια 1.847 τόνοι, Μπέρλεϋ 158 τόνοι, Τσεμπέλια 160 τόνοι, Μαύρα 109 τόνοι, Μέρλεϋ 158 τόνοι, Τσεμπέλια 160 τόνοι, Μαύρα 109 τόνοι, Μπασμάς 427 τόνοι, Κατερίνη 282 τόνοι, Σ 79 119 τόνοι, Καμπά Κουλακ Κλασικά 115 τόνοι, Ελασσόνα 58 τόνοι, Μυρωδάτα Αγρινίου 254 τόνοι.¹⁴

---

¹⁴ Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικά ICAP, σελ. 67,68

ΚΕΦ. 2 - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Η. Α.Ε.

Ιδρύθηκε το 1971 με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Προήλθε από μετατροπή σε ΑΕ της ατομικής επιχείρησης ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΗΛΙΑΣ Δ. που προϋπήρχε από το 1969.

Ασχολείται με την επεξεργασία καπνού σε φύλλα. Επίσης ασχολείται σε μικρή κλίμακα με την αντιπροσώπευση, εισαγωγή και χονδρική εμπορία κυνηγετικών όπλων και συναφών ειδών, με τις εξαγωγές ανδρικών υποδημάτων, ξυραφιών, γυναικείων καλσόν, φρούτων και ζυμαρικών.

Διατηρεί δύο ιδιόκτητα εργοστάσια στη Θεσσαλονίκη.

Απασχολεί 12 άτομα μόνιμο προσωπικό και σε περιόδους αιχμής χρησιμοποιεί εποχιακό προσωπικό που φθάνει τα 200 - 250 άτομα.

Το μεγαλύτερο μέρος των επεξεργαζομένων ποσοτήτων της (95%) εξάγεται κυρίως προς Ρωσία, ΗΠΑ, Περού και προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι ποσότητες καπνού βάσει συμβολαίων εσοδείας 1996 που προμηθεύτηκε ανήλθαν σε 3.888 τόνους και αφορούσαν τις εξής ποικιλίες: Καμπά Κουλάκ μη Κλασικά 125 τόνοι, Τσεμπέλια 1.845 τόνοι, Μαύρα 852 τόνοι, Μπασμάς 27 τόνοι, Σ.79 537 τόνοι, Καμπά

Κουλάκ Κλασικά 474 τόνοι, Ελασσόνα 11 τόνοι και Μυρωδάτα Αγρινίου 17 τόνοι.

Επίσης βάσει της εσοδείας 1997 υπέγραψε συμβόλαια για την αγορά 5.855 τόνων που αφορούσαν τις ποικιλίες: Βιρτζίνια 427 τόνοι, Μπέρλεϋ 504 τόνοι, Καμπά Κουλάκ μη Κλασικά 197 τόνοι, Τσεμπέλια 2.742 τόνοι, Μαύρα 712 τόνοι, Μπασμάς 27 τόνοι, Σ 79 638 τόνοι, Καμπά Κουλάκ Κλασικά 489 τόνοι, Ελασσόνα 101 τόνοι, Μυρωδάτα Αγρινίου 19 τόνοι.

Συγγενής επιχείρηση είναι η ΔΗΜ Η. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ. Η εταιρεία είναι οικογενειακής μορφής και ελέγχεται από την οικογένεια Παπαδόπουλου.¹⁵

---

¹⁵ Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικά ICAP, σελ. 72

ΚΕΦ. 2 - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ

ΣΧΟΙΝΑΣ Β. Α.Ε.

Ιδρύθηκε το 1975, με έδρα τη Θεσσαλονίκη και προϋπήρχε με διαφορετική νομική μορφή από το 1948 (ατομική επιχείρηση ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΧΟΙΝΑΣ). Η εταιρεία επεξεργάζεται καπνά ανατολικού κυρίως τύπου. Διατηρεί ιδιόκτητο εργοστάσιο στη Θεσσαλονίκη.

Το μόνιμο προσωπικό που απασχολεί ανέρχεται σε 29 άτομα και παράλληλα απασχολεί 30 άτομα με ημερομίσθιο σε ετήσια βάση, ενώ σε περιόδους αιχμής προσλαμβάνει έκτακτο προσωπικό που φθάνει τα 400 άτομα συνολικά.

Η εταιρεία υπέγραψε συμβόλαια εσοδείας 1996 για την αγορά 3.218.832 κιλών καπνών, εκ των οποίων τα 2.112.964 κιλά αφορούσαν την ποικιλία Μπασμά, τα 196.055 κιλά ήταν Κατερίνη, τα 444.473 ήταν Μαύρα, τα 229.954 κιλά ήταν Σ. 79, τα 213.968 κιλά ήταν Βιρτζίνια και τα 21.418 ήταν Τσεμπέλια. Για την εσοδεία 1997 η εταιρεία υπέγραψε συμβόλαια για την προμήθεια 4.679 τόνων που αφορούσαν τις εξής ποικιλίες: Τσεμπέλια 10 τόνοι, Κ. 63 2 τόνοι, Μπασμάς 2.352 τόνοι, Κατερίνη 1.901 τόνοι, Σ 79 182 τόνοι, Καμπά Κουλάκ Κλασικά 79 τόνοι, Ελασσόνα 153 τόνοι.

Διαθέτει τα επεξεργασμένα καπνά σχεδόν αποκλειστικά στο εξωτερικό (98% επί των συνολικών ποσοτήτων). Συγκεκριμένα

πραγματοποιεί εξαγωγές προς Αμερική, Ιταλία, Αίγυπτο, Γαλλία, Ολλανδία, Γερμανία, Ελβετία, Ρωσία, Ουκρανία, Αίγυπτο κ.λ.π. Ο κύριος όμως όγκος του συνόλου των εξαγωγών της (80% περίπου) κατευθύνεται προς Αμερική.

Μεταξύ των κυριοτέρων πελατών της αναφέρονται οι εξής οίκοι:

- PHILIP MORRIS - Η.Π.Α.
- R. J. REYNOLDS - Η.Π.Α.
- LORYLAARD - Η.Π.Α.

Η εταιρεία ελέγχεται εξ ολοκλήρου από την FRANA S.A. - Ελβετίας, η οποία είναι θυγατρική της πολυεθνικής εταιρείας SOCOTAB - Ελβετίας - Αμερικής.¹⁶

---

¹⁶ Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικά ICAP, σελ. 76

ΚΕΦ. 2 - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ

ΑΛΛΑΜΑΝΗΣ Γ. ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΠΝΙΚΗ Α.Ε.

Ιδρύθηκε το 1987 με έδρα τη Θεσσαλονίκη, μετά από εισφορά των βιομηχανικών κλάδων των εταιρειών ΑΛΛΑΜΑΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. Α.Ε., η οποία ιδρύθηκε το 1957 και ΑΛΛΑΜΑΝΗΣ Γ. Ο.Ε., η οποία ιδρύθηκε το 1953. Το ιστορικό της εταιρείας χρονολογείται από το 1920 με την ατομική επιχείρηση ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΛΛΑΜΑΝΗΣ.

Διατηρεί νοικιασμένο εργοστάσιο στη Θεσσαλονίκη ιδιόκτητο εργοστάσιο στον Εύοσμο και νοικιασμένο εργοστάσιο στο Βόλο. Σ' όλα τα προαναφερόμενα εργοστάσια διατηρεί και αποθηκευτικούς χώρους. Η παραγωγική δυναμικότητα του εργοστασίου της Γεωργικής Σχολής είναι 40 τόνοι ημερησίως, ενώ η παραγωγική δυναμικότητα του εργοστασίου στη Ν. Ευκαρπία είναι 30 τόνοι ημερησίως.

Απασχολεί 40 άτομα μόνιμο προσωπικό, ενώ το εποχιακό προσωπικό που προσλαμβάνει σε περιόδους αιχμής φθάνει τα 550 άτομα συνολικά.

Η εταιρεία υπέγραψε συμβόλαια αγοράς εσοδείας 1996 για την προμήθεια 3.511 τόνων που αφορούσαν τις εξής ποικιλίες: Βιρτζίνια 227 τόνοι, Τσεμπέλια 26 τόνοι, Μπασμάς 1.247 τόνοι, Κατερίνη 976

τόνοι, Σ 79 34 τόνοι, Καμπά Κουλάκ 499 τόνοι, Ελασσόνα 360 τόνοι, Κ 63 51 τόνοι και Μυρωδάτα Αγρινίου 89 τόνοι.

Επιπλέον υπέγραψε συμβόλαια εσοδείας 1997 για την αγορά 3.461 τόνων που αφορούσαν τις εξής ποικιλίες: Βιρτζίνια 30 τόνοι, Κ 63 35 τόνοι, Μπασμάς 1.346 τόνοι, Κατερίνη 1.054 τόνοι, Σ 79 42 τόνοι, Καμπά Κουλάκ Κλασικά 459 τόνοι, Ελασσόνα 447 τόνοι, τα Μυρωδάτα Αγρινίου 48 τόνοι.

Το 80% - 85% των επεξεργαζομένων ποσοτήτων της διατίθεται στο εξωτερικό με κυριότερες χώρες τη Γερμανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Ισπανία, Ιταλία και Ελβετία, ενώ σε μικρότερη κλίμακα πραγματοποιεί εξαγωγές προς ΗΠΑ, Αυστραλία, Ανατολική Ευρώπη, Αφρική, Αίγυπτο, Τυνησία, Μαρόκο.

Μεταξύ των κυριοτέρων πελατών της αναφέρονται οι κάτωθι οίκοι του εξωτερικού:

- PHILIP MORRIS - Η.Π.Α.
- REEMTSMA - Γερμανίας
- ΙΑΠΩΝΙΚΟ ΜΟΝΟΠΩΛΙΟ
- BRITISH AMERICAN TOBACCO - Αγγλίας
- ROTHMAANS MANUFACTURING B.V. - Ολλανδίας
- R.J. REYNOLTS - Φιλανδίας

Η μετοχική σύνθεση της εταιρείας είχε μέχρι τα τέλη Ιουνίου του τρέχοντος έτους ως εξής:

52,5%	ΑΛΛΑΜΑΝΗΣ Γ.Α. Α.Ε.
45,0%	DIMON - Ολλανδίας
2,5%	ΑΛΛΑΜΑΝΗΣ Γ. Ο.Ε.

Ωστόσο τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους η DIMON Ολλανδίας εξαγόρασε το σύνολο (100%) των μετοχών της εταιρείας. Η DIMON κατέχει τη δεύτερη θέση παγκοσμίως στον κλάδο του καπνού παγκοσμίως, διατηρώντας θυγατρικές εταιρείες σε πολλές χώρες του Κόσμου.¹⁷

---

¹⁷ Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικά ICAP, σελ. 79, 80

ΚΕΦ. 2 - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ

ΝΑΞΙΑΔΗΣ Ζ. Α.Ε.

Ιδρύθηκε το 1961, με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Ασχολείται με την επεξεργασία καπνών σε φύλλα. Παλαιότερα ασχολείτο επίσης με την εισαγωγή και χονδρική εμπορία ηλεκτρικών οικιακών συσκευών από τη Ρωσία.

Διαθέτει δύο εργοστάσια και αποθηκευτικούς χώρους στους Αμπελόκηπους και στη Θεσσαλονίκη.

Απασχολεί 20 άτομα μόνιμο προσωπικό, ενώ το εποχιακό προσωπικό που προσλαμβάνει τις περιόδους αιχμής φθάνει τα 350 άτομα συνολικά.

Η εταιρεία υπέγραψε συμβόλαια αγοράς εσοδείας 1996 για την προμήθεια 3.386 τόνων και συγκεκριμένα τις εξής ποικιλίες: Βιρτζίνια 1.044 τόνους, Καμπά Κουλάκ μη Κλασικά 16 τόνους, Τσεμπέλια 38 τόνους, Μαύρα 378 τόνους, Μπασμάς 1.327 τόνους, Σ 79 13 τόνους, Καμπά Κουλάκ Κλασικά 246 τόνους και Ελασσόνα 324 τόνους.

Επιπλέον υπέγραψε συμβόλαιο εσοδείας 1997 για την αγορά 3.714 τόνων και αναλυτικά για τις εξής ποικιλίες: Βιρτζίνια 1.410 τόνους, Καμπά Κουλάκ μη Κλασικά 4 τόνους, Τσεμπέλια 112 τόνους, Μαύρα

299 τόνους, Μπασμά 1.465 τόνους, Σ 79 53 τόνους, Καμπά Κουλάκ Κλασικά 252 τόνους, Ελασσόνα 119 τόνους.

Το 95% περίπου των επεξεργαζομένων ποσοτήτων της καταλήγει στο εξωτερικό με κυριότερες χώρες προορισμού τις εξής: Γαλλία, Βέλγιο, Γερμανία, Ιταλία, Ελβετία, Τυνησία, Λιβύη, Αίγυπτο, Κορέα (Νότια), Ρωσία, Ινδονησία, Ρουμανία, Πολωνία, Βραζιλία.

Πρόκειται για οικογενειακής μορφής επιχείρηση, η οποία ελέγχεται από τους αδελφούς Νικόλαο και Μενέλαο Ναξιιάδη.¹⁸

---

¹⁸ Βλέπε βιβλιογραφία: ICAP, σελ. 84

ΚΕΦ. 2 - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ

ΠΕΤΡΙΔΗ Ο.Ν. Α.Κ.Ε.

Ιδρύθηκε το Σεπτέμβριο του 1983, με έδρα την Καβάλα. Ασχολείται με την επεξεργασία καπνών σε φύλλα.

Διαθέτει δύο εργοστάσια και αποθηκευτικούς χώρους στην Καβάλα, ενώ αποθήκες βρίσκονται επίσης στην Ξάνθη, στις Σέρρες, στη Σταυρούπολη Θεσσαλονίκης και στην Καβάλα.

Απασχολεί 50 άτομα μόνιμο προσωπικό, ενώ το εποχιακό προσωπικό που προσλαμβάνει την περίοδο αιχμής φθάνει τα 400 άτομα συνολικά.

Η εταιρεία υπέγραψε συμβόλαια αγοράς εσοδείας 1996 για την προμήθεια 2.970 τόνων και συγκεκριμένα για τις εξής ποικιλίες: Τσεμπέλια 826 τόνους, Μαύρα 346,5 τόνους, Μπασμά 1.315 τόνους, Κατερίνη 232 τόνους, Σ 79 16 τόνους, Καμπά Κουλάκ Κλασικά 24 τόνους, Ελασσόνα 210 τόνους και Κ. 63 0,5 τόνους.

Επιπλέον υπέγραψε συμβόλαια αγοράς για την εσοδείας 1997 συνολικής ποσότητας 2.542 τόνων και αφορούσαν τις εξής ποικιλίες: Τσεμπέλια 512 τόνοι, Μαύρα 267 τόνοι, Μπασμάς 1.174 τόνοι, Κατερίνη 239 τόνοι, Σ 79 163 τόνοι, Καμπά Κουλάκ Κλασικά 7 τόνοι, Ελασσόνα 180 τόνοι.

Το σύνολο των ποσοτήτων που επεξεργάζεται καταλήγει σε αγορές του εξωτερικού και συγκεκριμένα σε χώρες κυρίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πρόκειται για οικογενειακής μορφής επιχείρησης, η οποία ελέγχεται από τους Οδέττη Κατακαλίδη - Πετρίδη και Γεώργιο Κατακαλίδη.¹⁹

---

¹⁹ Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικά ICAP, σελ. 87

ΚΕΦ. 2 - ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ***ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ***

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι πωλήσεις των σημαντικότερων επιχειρήσεων του κλάδου τα διαχειριστικά έτη 1994, 1995 και 1996, βάσει των δημοσιευμένων ισολογισμών τους. Επίσης αναφέρονται οι πωλήσεις των εταιρειών το έτος 1997, οι οποίες όμως προέρχονται από δηλώσεις των υπευθύνων των αρμοδίων τμημάτων, καθώς οι ισολογισμοί της χρήσης 1997 δεν έχουν δημοσιευθεί επί του παρόντος.

Η εταιρεία ΤΡΑΝΣΛΑΝΤΑ ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΗ Α.Ε. συγχωνεύθηκε δι' απορροφήσεως με την ΕΞΕΛΚΑ Α.Ε. τον Απρίλιο του 1997.

Από στοιχεία διαπιστώνεται ότι υπερδιπλασιασμό πωλήσεων το 1996 έναντι του 1995 παρουσίασαν οι εταιρείες ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΙ ΑΦΟΙ ΑΒΕΕΚ (αύξηση κατά 168%) και ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Η. Δ. Α.Ε. (αύξηση κατά 110%).

Επίσης σημαντική αύξηση στις πωλήσεις τους το 1996/95 εμφάνισαν οι εταιρείες: ΓΛΕΟΥΔΗΣ Ν. ΚΑΒΕΞ ΑΕ κατά 89,99% και ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ Α. ΚΑΠΝΙΚΗ Α.Ε. κατά 61,67%.

Μείωση πωλήσεων το ίδιο χρονικό διάστημα παρουσίασαν οι επιχειρήσεις: ΒΙΤΑΣΤΑΛΗΣ Γ. Α.Ε. κατά 47,41%, ΣΙΜΧΑ Α. ΕΠΕ κατά 41,48%, ΕΞΕΛΚΑ Α.Ε. κατά 34,17% ΑΛΛΑΜΑΝΗΣ Γ. ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΠΝΙΚΗ Α.Ε. κατά 25,36%, ΣΧΟΙΝΙΑΣ Β. ΕΒΕ ΑΕ κατά 20,30% και ΠΕΤΡΙΔΗ Ο.Ν. ΑΚΕ κατά 6,89%.

Σημειώνεται ότι η σύγκριση των πωλήσεων των εταιρειών τα έτη 1995 και 1996 είναι δυνατή μόνο στην περίπτωση που οι ισολογισμοί τους αφορούν ίσα χρονικά διαστήματα (12 μήνες).²⁰

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΩΝ - ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ 1994 - 1997 (σε χιλ. δρχ.)

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	1994	1995	1996	1997
ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ Α. ΚΑΠΝΙΚΗ ΑΕ	8.479.263	14.853.469	24.013.793	25.000.000
ΕΞΕΛΚΑ ΑΕ	9.133.733	14.617.552	9.622.993	9.500.000
ΣΕΚΕ Α.Ε.	9.133.733	9.596.763	11.565.272	8.000.000
ΜΟΣΚΩΦ Π. Α.Ε.	-	8.593.264	9.726.076	6.179.895
ΝΤΑΙΜΟΝ ΕΛΛΑΣ ΚΑΠΝΙΚΗ Α.Ε.	6.550.908	8.189.783	10.207.015	0Δ
ΜΙΣΣΙΡΙΑΝ Α.Ε.	2.836.835	7.153.022	8.533.860	6.000.000
Α.Τ.Ι.Σ. Α.Ε.	3.644.943	5.830.380	6.941.270	8.500.000
ΠΕΤΡΙΔΗ Ο.Ν. ΑΚΕ	4.536.093	4.790.747	4.460.770	0Δ
ΣΧΟΙΝΙΑΣ Β. ΕΒΕ ΑΕ.	2.744.761	4.084.708	3.255.337	0Δ
ΑΛΛΑΜΑΝΗΣ Γ. ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΠΝΙΚΗ ΑΕ	3.512.030	3.864.524	2.884.337	3.500.000
ΓΛΕΟΥΔΗΣ Ν. «ΚΑΒΕΞ» Α.Ε.	1.315.252	2.092.212	3.974.914	3.500.000
GREAT ΜΕΓΑΛΗ ΚΑΠΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΕ	2.652.185	1.890.189	1.015.587	300.00
ΣΙΜΧΑ Α. ΕΠΕ	1.169.691	1.861.159	1.089.151	1.100.000
ΤΡΑΝΣΛΑΝΤΑ ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΕ	66.023	1.825.842	-	-
ΝΑΞΙΑΔΗΣ Ζ. ΑΕ	2.545.020	1.817.199	3.877.988	3.500.000
ΒΙΤΑΣΤΑΛΗΣ Γ. ΑΕ	842.646	1.525.495	802.237	1.000.000
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Η. Δ. ΑΕ	448.422	1.156.553	2/431.780	3.800.000
ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΙ ΑΦΟΙ ΑΒΕΕΚ	2.301.469	840.851	2.255.839	0Δ
ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ Φ. Δ. ΑΕ	789.253	769.211	844.119	0Δ
ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΘΕΣ/ΚΗΣ ΕΛΛΑΣ ΑΕ	685.890	560.352	591.449	0Δ
ΣΥΝΟΛΟ	54.254.417	95.913.275	108.093.787	79.879.895

ΠΗΓΗ: ICAP

0Δ: Όχι διαθέσιμα στοιχεία

²⁰ Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικά ICAP, σελ. 90

ΚΕΦ. 2 - ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ

**ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΑΧΘΕΙ
ΣΤΟΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΝΟΜΟ 1892/90**

Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται οι επενδύσεις των επιχειρήσεων παραγωγής προϊόντων καπνού που έχουν υπαχθεί στον Αναπτυξιακό Νόμο 1892/90.

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του πίνακα τη χρονική περίοδο 1991 - 1997 εγκρίθηκαν 19 επενδυτικά σχέδια από επιχειρήσεις παραγωγής προϊόντων καπνού.

Το συνολικό ύψος των 19 επενδύσεων έφθασε τα 15.129.532.552 δρχ., ενώ οι επιχορηγήσεις έφθασαν τα 7.729.079.155 δρχ., καλύπτοντας το 51,09% κατά μέσο όρο των συνολικών επενδύσεων. Το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων των οποίων εγκρίθηκαν οι επενδύσεις ανήλθε σε 4.220.229.700 δρχ. με 1.397 νέες θέσεις εργασίας.

Τα 8 από τα 19 επενδυτικά σχέδια αφορούν την εταιρεία ΣΕΚΕ Α.Ε. Το ύψος των επενδύσεων των 8 επιχειρήσεων ανήλθε σε 3.496.589.371 δρχ., ενώ το ύψος των επιχορηγήσεων ανήλθε σε

1.510.777.555 δρχ. Συγκεκριμένα οι συνολικές επιχορηγήσεις κάλυψαν το 43,21% του συνολικού ύψους των επενδύσεων των 8 σχεδίων.

Σημαντική επένδυση ύψους 3.200 εκατ. δρχ. πραγματοποίησε η εταιρεία ΣΕΚΑΠ Α.Ε., η επιχορήγηση της οποίας ανήλθε σε 2.048.551.600 δρχ. Η εν λόγω επένδυση εγκρίθηκε στις 30-5-95 και ολοκληρώθηκε στις 3-12-96.

Επιπλέον η εταιρεία ΜΙΣΣΙΡΙΑΝ Α.Ε. πραγματοποιεί επένδυση ύψους 3.050.000.000 δρχ. Η επιχορήγηση αυτής ανήλθε σε 1.832.100 χιλ. δρχ. καλύπτοντας το 60,07% της συνολικής επένδυσης.

Η αναφερόμενη επένδυση εγκρίθηκε στις 30-5-1996 αναμένεται να ολοκληρωθεί στις 31-12-97 και προβλέπεται να δημιουργηθούν 200 νέες θέσεις εργασίας.

Η ίδια εταιρεία, σύμφωνα με τα στοιχεία πραγματοποίησε επένδυση ύψους 986.502.981 δρχ., η οποία εγκρίθηκε στις 30-5-95 και ολοκληρώθηκε στις 31-5-96. Η επιχορήγηση της ανήλθε σε 295.950 χιλ. δρχ. καλύπτοντας το 30% περίπου της επένδυσης.²¹

---

²¹ Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικό ICAP, σελ. 92

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

**ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΑΧΘΕΙ
ΣΤΟΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΝΟΜΟ 1892/90**

Α/Α	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ	ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΕΙΣ	ΗΜΕΡ. ΕΓΚΡΙΣΗΣ	ΗΜΕΡ. ΟΛΟΚΛΗΡ.	ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ
1	ΜΙΚΑΒΕΡΑΤ ΑΕ	ΑΛΒΑΝΙΑ	196.720.000	161.720.000	35.000.000	23.286.000	22/12/92	30/12/93	112
2	ΚΑΝΕΧ FIER TOBACCO COMPANY SA	ΑΛΒΑΝΙΑ	130.119.200	95.119.200	35.000.000	34.929.000	21/06/93	31/06/94	300
3	ΜΙΚΑ ΚΟΡΣΑ ΑΕ	ΑΛΒΑΝΙΑ	163.000.000	125.510.000	35.000.000	34.929.000	24/12/93	31/12/94	
4	ΚΑΝΕΧ ELBASAN	ΑΛΒΑΝΙΑ	141.601.000	106.601.000	35.000.000	34.929.000	24/12/93	30/06/94	48
5	ΜΙΣΣΙΡΙΑΝ ΑΕ	ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	986.502.981	453.552.981	295.950.000	295.347.000	30/05/95	31/05/96	13
6	ΣΕΚΑΠ ΣΥΝΕΤ. ΚΑΠΝ. ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ	ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	320.000.000	640.000.000	2.048.551.600	408.890.899	30/05/95	03/12/96	
7	ΜΙΣΣΙΡΙΑΝ ΑΕ	ΑΝ. ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗ	3.050.000.000	610.000.000	1.832.100.000		30.05/96	31/12/97	200
8	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΒΙΟΜ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΤΙΣ ΑΕ	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1.140.000.000	342.000.000	399.000.000		30/05/96	15/12/97	33
9	Λ. ΚΑΜΑΡΑΣ ΚΑΙ ΣΙΑ ΕΕ	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	300.000.000	90.000.000	120.000.000		24/05/96	24/05/97	2
10	Σ.Ε.Κ.Ε. Α.Ε	ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	800.000.000	419.280.000	240.000.000	8.083.800	29/05/96	30/06/97	19
11	Σ.Ε.Κ.Ε. ΑΕ	ΑΝ. ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗ	18.120.000	2.820.000	8.100.000	516.465.000	08/07/92	31/12/92	
12	Σ.Ε.Κ.Ε. ΑΕ	ΑΝ. ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗ	1.156.798.753	174.298.753	517.500.000	209.578.129	21/12/92	31/12/95	506
13	Σ.Ε.Κ.Ε. ΑΕ	ΑΝ. ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗ	490.641.208	131.313.083	2.099.981.251	64.550.640	26/05/94	20/04/96	40
14	Σ.Ε.Κ.Ε. ΑΕ	ΑΝ. ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗ	588.000.000	117.600.000	323.400.000	144.452.207	25/05/95	16/12/97	4
15	Σ.Ε.Κ.Ε. ΑΕ	ΑΝ. ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗ	295.000.000	52.669.779	144.841.891		27/11/95	30/07/97	4
16	Π. ΚΟΣΚΩΦ ΚΑΠΝΑ ΑΕ	ΑΝ. ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗ	840.000.000	378.000.000	462.000.000		29/05/96	29/11/97	76
17	Σ.Ε.Κ.Ε. ΑΕ	ΑΝ. ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗ	2.162.000	864.800	1.297.200		27/03/91	26/09/91	
18	Η/Ν ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ	ΑΝ. ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗ	1.485.000.000	297.000.000	920.700.000		29/05/96	29/01/98	30
19	Σ.Ε.Κ.Ε. ΑΕ	ΑΝ ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗ	145.867.410	21.880.104	65.640.339	61.640.339	30/12/93	31/12/95	10
	ΣΥΝΟΛΟ		15.129.532.552	4.220.229.700	1.837.091.014				1.397

ΚΕΦ. 2 - ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΠΝΟΥ ΣΕ ΦΥΛΛΑ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΠΝΟΥ ΣΕ ΦΥΛΛΑ

1. Μέγεθος Αγορασθείσας Παραγωγής Καπνού σε Φύλλα των Επιχειρήσεων Α' Μεταποίησης

Ο παρακάτω πίνακας 9 παρουσιάζει την εξέλιξη του μεγέθους της αγορασθείσας παραγωγής καπνού σε φύλλα που διακινήθηκε από τις καπνεμπορικές - μεταποιητικές επιχειρήσεις κατά εσοδεία την περίοδο 1990 - 1997.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΜΕΘΟΔΟΣ ΑΓΟΡΑΣΘΕΙΣΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΠΝΟΥ ΣΕ ΦΥΛΛΑ ΚΑΤΑ ΕΣΟΔΕΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1990 - 1997

ΕΤΟΣ	ΜΕΓΕΘΟΣ ΑΓΟΡΑΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΕ ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ
1990	120.043	-	-
1991	146.000	+ 25.957	+ 21,62%
1992	173.586	+ 27.586	+ 18,89%
1993	130.728	- 42.858	- 24,69%
1994	119.590	- 11.138	- 8,52%
1995	121.029	+ 1.439	+ 1,20%
1996	125.944	+ 4.915	+ 4,06%
1997	126.000	+ 56	+ 0,04%

ΠΗΓΗ: ΕΟΚ, ΟΒΕΚ, ICAP

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα το μέγεθος της αγορασθείσας παραγωγής των ποσοτήτων καπνού σε φύλλα παρουσίασε σημαντικές μεταβολές την πενταετία 1990 - 1994, ενώ την επόμενη τετραετία 1994 - 1997 σταθεροποιήθηκε, παρουσιάζοντας μικρές ανοδικές τάσεις.

Αναλυτικότερα, σημαντική αύξηση παρουσιάστηκε κατά τις περιόδους 1991/90 (αύξηση κατά 21,62%) και 1992/91 (αύξηση κατά 18,89%), ενώ τις επόμενες δύο περιόδους σημειώθηκε μείωση, με μεγαλύτερη το 1993 έναντι του 1992 (μείωση κατά 24,69% το 1993/92 και μείωση κατά 8,52% το 1994/93).

Στα ίδια περίπου επίπεδα κυμάνθηκαν οι αγορασθείσες ποσότητες καπνού σε φύλλα το 1995 έναντι του 1994 (μικρή αύξηση κατά 1,20%), ενώ αύξηση της τάξεως του 4,06% σημειώθηκε το 1996 σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Σε σταθερά επίσης επίπεδα προβλέπεται να κυμανθούν οι αγορασθείσες ποσότητες το 1997 έναντι του 1996.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στις αναφερόμενες στον πίνακα ποσότητες του 1996 περιλαμβάνονται επίσης 4.056 τόνοι καπνών που δεν πριμοδοτήθηκαν και 989 τόνοι το 1995.

Για τα επόμενα χρόνια δεν προβλέπεται αξιόλογη μεταβολή της αγορασθείσας παραγωγής καπνού σε φύλλα, αν και δεν έχουν καθορισθεί ακόμη οι ποσοστώσεις από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα για τις επόμενες εσοδείες.

Το μεγαλύτερο μέρος των ποσοτήτων που διακινούν οι καπνεμπορικές - μεταποιητικές επιχειρήσεις καταλήγει στις αγορές του εξωτερικού. Συγκεκριμένα το 90% - 95% των συνολικών επεξεργασμένων ποσοτήτων καπνών έχει ως προορισμό τις χώρες του εξωτερικού και μόλις το 5% - 10% αυτών διοχετεύεται στην εγχώρια αγορά και συγκεκριμένα στις έξι (6) βιομηχανίες τσιγάρων (ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, ΚΑΡΕΛΙΑΣ, ΚΕΡΑΝΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΣΕΚΑΠ).

Σημειώνεται ότι, παλαιότερα οι ελληνικές βιομηχανίες τσιγάρων αγόραζαν οι ίδιες τα καπνά σε φύλλα απ' ευθείας από τους αγρότες και πραγματοποιούσαν στις εγκαταστάσεις τους την επεξεργασία των καπνών (ξεσπάγγισμα, καθάρισμα, διαλογή, ταξινόμηση κατά ποιότητες κ.λ.π.). Επιπλέον σε μικρότερη κλίμακα διέθεταν ορισμένες επεξεργασμένες ποσότητες σε καπνεμπορικές επιχειρήσεις (Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ είχε διαθέσει ορισμένες ποσότητες στην ΑΤΙC Α.Ε.).

Τα τελευταία 2-3 χρόνια οι βιομηχανίες τσιγάρων έχουν μειώσει σημαντικά τις αγορές των χωρικών καπνών από τους αγρότες και το μεγαλύτερο μέρος των αγορών τους από την εγχώρια αγορά προέρχεται πλέον από τις καπνεμπορικές επιχειρήσεις του κλάδου.

Σε περιορισμένη κλίμακα και περιστασιακά πραγματοποιούν οι ίδιες την επεξεργασία των καπνών στις δικές τους εγκαταστάσεις.

Οι καπνεμπορικές επιχειρήσεις πραγματοποιούν εξαγωγές σχεδόν σε όλες τις χώρες του κόσμου. Πελάτες τους είναι πολυεθνικές

εταιρείες οι οποίες ελέγχουν την αγορά σιγαρέτων και την αγορά καπνών σε φύλλα, διατηρώντας θυγατρικές εταιρίες και εργοστάσια σε πολλές χώρες παγκοσμίως. Οι αναφερόμενες εταιρίες αποτελούν τους μόνιμους πελάτες των καπνεμπορικών επιχειρήσεων έχοντας μαζί τους μακροχρόνιες συνεργασίες. Μεταξύ των κυριότερων πελατών των καπνεμπορικών επιχειρήσεων αναφέρονται οι εξής:

- PHILIP MORRIS INCORPORATED
- ROTHMANS MANUFACTURING B.V.
- REEMTSMA
- R.J. REYNOLDS
- HOUSE OF PRINCE A/S
- ORLIK TOBACCO COMPANY A/S
- BRITISH AMERICAN TOBACCO COM. LTD

Επιπλέον πέρα από τις αναφερόμενες πολυεθνικές επιχειρήσεις, ορισμένες μεσαίου και μικρομεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις πρώτης μεταποίησης διατηρούν μόνιμες συνεργασίες με τα μονοπώλια ορισμένων χωρών. (Ο βασικός πελάτης της εταιρείας ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΛΛΑΣ Α.Ε. είναι το ΓΑΛΛΙΚΟ ΜΟΝΟΠΩΛΙΟ που απορροφά το μεγαλύτερο μέρος των διακινουμένων ποσοτήτων της).

Σε παγκόσμιο επίπεδο το εμπόριο καπνού ελέγχεται ουσιαστικά από 3 πολυεθνικές επιχειρήσεις, οι οποίες διατηρούν θυγατρικές επιχειρήσεις σε πολλές χώρες του κόσμου. Οι εταιρείες αυτές είναι οι εξής:

- UNIVERSAL
- DIMON
- STANDARD COMMERCIAL

Η πολυεθνική εταιρεία DIMON ελέγχει την ελληνική αγορά (κατά 100%) την ΝΤΑΙΜΟΝ ΕΛΛΑΣ ΚΑΠΝΙΚΗ ΑΕ και μέχρι τα μέσα του Ιουνίου του 1997 κατείχε το 45% των μετόχων της εταιρείας ΑΛΛΑΜΑΝΗΣ Γ. ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΠΝΙΚΗ Α.Ε. Έκτοτε η DIMON εξαγόρασε το 100% των μετοχών της αναφερόμενης εταιρείας.

Η πολυεθνική STANDARD COMMERCIAL ελέγχει μέσω της θυγατρικής της SPIERER FRERES AND CO SA Ελβετίας (κατά 73,37%) την εταιρεία ΕΞΕΛΚΑ Α.Ε.

Όσον αφορά την πρώτη πολυεθνική επιχείρηση, τη UNIVERSAL σημειώνεται ότι δεν ελέγχει σήμερα καμία ελληνική επιχείρηση, αλλά σύμφωνα με πηγές της αγοράς συνεργάζεται με τις εταιρίες ΜΙΣΣΙΡΙΑΝ Α.Ε και Α.Τ.Ι.Σ. Α.Ε.²²

---

²² Βλέπε βιβλιογραφία: Μελέτη ICAP, σελ. 95, 96, 97, 98

ΚΕΦ. 2 - ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΠΝΟΥ ΣΕ ΦΥΛΛΑ**ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΑΓΟΡΑΣΘΕΙΣΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΚΑΠΝΟΥ ΣΕ ΦΥΛΛΑ ΑΝΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ**

Στον παρακάτω πίνακα 10 παρουσιάζεται η εξέλιξη του μεγέθους αγορασθείσας παραγωγής καπνού σε φύλλα ανά ποικιλία στις εσοδείες της περιόδου 1990 - 1996.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10 : ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣΘΕΙΣΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΠΝΟΥ ΣΕ ΦΥΛΛΑ ΑΝΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1990 - 1996

ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Μπασμάς	20.186	26.742	23.052	22.911	23.276	23.748	25.738
Κατερίνη	16.394	16.032	14.619	16.858	17.476	18.166	19.137
Σ 79	2.109	4.115	3.642	4.547	4.730	4.782	4.807
Καμπά Κουλάκ Κλασικά	7.156	6.989	6.304	6.532	6.514	5.810	5.971
Ελασσόνα	6.413	6.154	6.921	6.644	6.441	6.173	6.460
Μυρωδάτα Αγρινίου	4.352	4.730	5.098	5.070	4.601	4.592	4.332
Ζιχνομυρωδάτα	395	341	0	0	0	0	0
Τσεμπέλια	22.044	21.276	19.016	12.829	10.228	10.457	10.287
Μαύρα	9.052	9.580	8.986	4.690	3.689	3.885	3.992
Καμπά Κουλάκ μη Κλασικά	1.098	1.018	942	924	844	768	664
Κ 63	566	573	361	311	344	289	329
Μπέρλεϋ	3.820	8.651	13.127	11.530	11.700	11.733	12.374
Βιρτζίνια	26.458	39.799	71.527	37.882	29.747	30.626	31.853
ΣΥΝΟΛΟ	120.043	146.000	173.586	130.728	119.590	121.029	125.944

ΠΗΓΗ: Ε.Ο. Καπνού, ΟΒΕΚ, ICAP

Από τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνεται ότι το 1996 οι μεγαλύτερες ποσότητες καπνού σε φύλλα αφορούσαν την ποικιλία Βιρτζίνια, η οποία κάλυψε το 25,29% των συνολικών ποσοτήτων. Σημειώνεται ότι η ποικιλία αυτή είναι απαραίτητη για την Παρασκευή των σιγαρέτων τύπου American Blend, που κυριαρχούν σ' όλο τον κόσμο.

Τη δεύτερη θέση από πλευράς ποσοτήτων κατέχει ο Μπασμάς, το μερίδιο του οποίου ανήλθε σε 20,44% του συνόλου των ποσοτήτων το 1996 και ακολουθεί η ποικιλία Κατερίνη με ποσοστό συμμετοχής 15,19%. Στην τέταρτη θέση βρίσκεται η ποικιλία Μπέρλεϋ με μερίδιο 9,83% και ακολουθούν τα Τσεμπέλια με μερίδιο 8,17%, τα Ελασσόνα με μερίδιο 5,13%, τα Κουμπά Κουλάκ Κλασικά με μερίδιο 4,74%, τα καπνά Σ 79 με μερίδιο 3,82%, τα Μυρωδάτα Αγρινίου με μερίδιο 3,44% και τα Μαύρα με μερίδιο 3,17%. Τέλος το μικρότερο μερίδιο κατέχουν οι ποικιλίες Καμπά Κουλάκ μη Κλασικά και Κ63 το μερίδιο των οποίων ανήλθε σε 0,52% και 0,26% αντίστοιχα των συνολικών ποσοτήτων το 1996.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στις ποσότητες του 1996 περιλαμβάνονται επιπλέον 4.056 τόνοι καπνών χωρίς πριμοδότηση, εκ των οποίων οι 1.013 τόνοι αφορούν την ποικιλία Μπασμάς, οι 2.023 τόνοι την ποικιλία Κατερίνη και 1.20 τόνοι την ποικιλία Βιρτζίνια. Επίσης στις ποσότητες της ποικιλίας Κατερίνη το 1995 περιλαμβάνονται 989 τόνοι που δεν πριμοδοτήθηκαν.

Τονίζεται ότι τα καπνά Μπέρλεϋ και Βιρτζίνια είναι οι δύο ποικιλίες που θεωρούνται απαραίτητες στην Παρασκευή των σιγαρέτων American Blend. Η ποιότητα των εγχωρίων παραγομένων αυτών ποικιλιών μπορεί να συγκριθεί σήμερα με εκείνη των αντίστοιχων Ευρωπαϊκών καπνών, υπολείπεται όμως ακόμα των διεθνών προδιαγραφών. Έτσι αυτές οι δύο ποικιλίες έχουν να αντιμετωπίσουν το σκληρό διεθνή ανταγωνισμό όσον αφορά κυρίως στην ποιότητα, αλλά και την ποσότητα, τη στιγμή που παράγονται σε πολλές χώρες της γης.

Συνεπώς, ιδιαίτερη βαρύτητα θα πρέπει να δοθεί στη βελτίωση της ποιότητας, γεγονός το οποίο θα οδηγήσει και στη βελτίωση του εισοδήματος των παραγωγών όχι τόσο μέσω της αύξησης των κοινοτικών πριμοδοτήσεων, αλλά κυρίως μέσω της αύξησης της καθαρής τιμής αγοράς.

Ο Εθνικός Οργανισμός Καπνού και η Ομοσπονδία Βιομηχανιών Επεξεργασίας Καπνού, στα πλαίσια χάραξης μιας στρατηγικής πολιτικής στον τομέα του Καπνού έχουν προτείνει τη στήριξη των ευγενών ανατολικών ποικιλιών Μπασμά, Κατερίνη και της ομάδας ποικιλιών των Καμπά Κουλάκ (Κ. Κουλάκ, Ελασσόνα και Μυρωδάτα Αγρινίου) και τη βελτίωση της ποιότητάς τους.

Με τις ποικιλίες αυτές η χώρας μας έγινε γνωστή στη διεθνή αγορά και κατόρθωσε να κατέχει την 5^η θέση στις εξαγωγές καπνών παγκοσμίως.

Επίσης τα καπνά αυτά αν και χρησιμοποιούνται σε μικρότερο ποσοστό (10% - 15%) ωστόσο θεωρούνται απαραίτητα για την Παρασκευή των Αμερικαν Μπλέντ σιγαρέτων που κυριαρχούν σε όλο τον κόσμο.

Όσον αφορά τον Μπασμά σημειώνεται ότι η ποικιλία αυτή έχει την πιο χαμηλή στρεμματική απόδοση και το υψηλότερο κόστος παραγωγής σε άγονες και ορεινές περιοχές, που το εισόδημα των παραγωγών στηρίζεται αποκλειστικά στον καπνό. Η στήριξη της παραγωγής του Μπασμά μπορεί να επιτευχθεί με την καθιέρωση χορήγησης συμπληρωματικού πριμ για τα καπνά εκείνα που δεματοποιούνται σε σειρά «παστάλι».

Για την ποικιλία Κατερίνη έχει προταθεί η αύξηση της ποσόστωσης με παράλληλη μείωση της ποσόστωσης της ομάδας Τσεμπέλια και Μαύρα, με ουδέτερο έστω δημοσιονομικό κόστος για την Κοινότητα. Οι εδαφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες στην Αιτωλοακαρνανία παρέχουν τη δυνατότητα αντικατάστασης των Τσεμπελιών από την Κατερίνη.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ομοσπονδίας Βιομηχανιών Επεξεργασίας Καπνού για την ομάδα ποικιλιών Καμπά Κουλάκ, Ελασσόνα και Μυρωδάτα Αγρινίου απαιτείται η βελτίωση του πριμ. Ο αρχικός καθορισμός του πριμ (εσοδεία 1993) ήταν αδικαιολόγητος, διότι ενώ η επιτροπή ομαδοποίησε τις ποικιλίες αυτές σε ξεχωριστή ομάδα, καθόρισε το ίδιο πριμ με την ομάδα Τσεμπέλια, Μαύρα και

ημιανατολικά της Ιταλίας, που είναι καπνά χαμηλότερης εμπορικής αξίας και ποιότητας.

Αντίθετα με τις ποικιλίες που προαναφέρθηκαν και οι οποίες είναι οι πλέον ζητούμενες, συναλλαγματοφόρες και έχουν προοπτική, οι ποικιλίες Τσεμπέλια και Μαύρα χαρακτηρίζονται από ευκαιριακή ζήτηση και στο μέλλον προβλέπεται να μην υπάρχει ούτε και αυτή, λόγω επικράτησης διεθνώς των Αμέρικαν Μπλέντ. Η περίοδος αυτή θεωρείται κατάλληλη για τη σταδιακή αντικατάστασή τους. Οι ομάδες παραγωγών πρέπει να αναλάβουν δραστήριο ρόλο έτσι ώστε να πείσουν τους παραγωγούς που ενδεχομένως να αντιδράσουν σε μια τέτοια αντικατάσταση, για το δικό τους συμφέρον, που είναι η εξασφάλιση ικανοποιητικού εισοδήματος.²³

---

²³ Βλέπε βιβλιογραφία: Δημαρά Ε. - Σκούρα Δ. «Η καλλιέργεια του καπνού στην Ελλάδα», σελ. 61, 62, 63, 64

ΚΕΦ. 2 - ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΠΝΟΥ ΣΕ ΦΥΛΛΑ***ΜΕΡΙΔΙΑ ΤΩΝ ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΩΝ - ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ***

Στον κλάδο πρώτη μεταποίησης και επεξεργασίας καπνού σε φύλλα δραστηριοποιούνται λίγες σχετικά επιχειρήσεις, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων αφορά μονάδες, οι οποίες είναι εγκατεστημένες στην περιοχή της Θεσσαλονίκης.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα μερίδια των επιχειρήσεων του κλάδου με βάση τα υπογραφέντα συμβόλαια εσοδείας 1996 και 1997, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΟΚ.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα, το μέγεθος των ποσοτήτων καπνού σε φύλλα που επεξεργάζονται και διακινούν οι καπνεμπορικές - μεταποιητικές επιχειρήσεις είναι συγκεντρωμένο σε λίγες μονάδες, με τη ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ Α. ΚΑΠΝΙΚΗ Α.Ε. και τη συγγενή της ΜΟΣΚΩΦ Π. Α.Ε. να κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο, το οποίο ανέρχεται σε 25,8% την εσοδεία του 1996 και σε 19,35 την εσοδεία 1997.

Τη δεύτερη θέση κατέχει η συνεταιριστική επιχείρηση ΣΕΚΕ Α.Ε. με ποσοστό 13,4% την εσοδεία 1996 και με 15,1% την εσοδεία 1997.

Την Τρίτη θέση το 1997 κατέλαβε η ΑΤΙC Α.Ε. και οι συγγενείς της εταιρείας, (GREAT ΜΕΓΑΛΗ ΚΑΠΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΕ και ΑΛΠΑ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΕ) με ποσοστό 7,9% και με 8,7% βάσει της εσοδείας 1996. Την τέταρτη θέση το 1997 κατέλαβε τη ΕΞΕΛΚΑ ΑΕ με μερίδιο 7,4% με μερίδιο 7,4% έναντι 7,8% στην εσοδεία 1996 και ακολουθεί στην Πέμπτη θέση με βάση τα συμβόλαια της εσοδείας 1997 η ΓΛΕΟΥΔΗΣ Ν. «ΚΑΒΕΞ» ΑΕ και η συγγενής επιχείρηση ΙΟΝΙΑΝ ΤΑΜΠΑΚΟ ΟΕ με μερίδιο 6,2% ενώ βάσει της εσοδείας 1996 η ίδια εταιρεία κατέβαλε την έκτη θέση με μερίδιο 5,0%. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι εάν στις ποσότητες των εταιρειών ΓΛΕΟΥΔΗΣ & ΙΟΝΙΑΣΝ ΤΟΜΠΑΚΟ συμπεριληφθούν και οι ποσότητες της συγγενούς επιχειρήσεις ΚΑΜΑΡΑΣ Λ. Α.Ε., τότε η εταιρεία ΓΛΕΟΥΔΗΣ καταλαμβάνει την τρίτη θέση με βάση τα συμβόλαια της εσοδείας 1997 με μερίδιο 9%, ενώ βάσει της εσοδείας 1996 καταλαμβάνει την έκτη θέση με μερίδιο 6,8%.

Ακολουθεί δε στην έκτη θέση βάσει της εσοδείας 1997 η ΝΤΑΙΜΟΝ ΕΛΛΑΣ ΚΑΠΝΙΚΗ ΑΕ με μερίδιο 5,2% το 1997, ενώ βάσει της εσοδείας 1996 κατέλαβε την Πέμπτη θέση μερίδιο 7,7%.

Σημειώνεται ότι μόνον οι 6 αναφερόμενες επιχειρήσεις του πίνακα (συμπεριλαμβανομένων και των συγγενών τους) κατέχουν το 61% περίπου του συνόλου της εσοδείας 1997 και το 68% περίπου της εσοδείας 1996.

Μερίδιο μεταξύ του 2% - 5% στην εσοδεία 1997 κατέχουν 11 επιχειρήσεις στον κλάδο συμπεριλαμβανομένων και των συγγενών τους εταιρειών, οι οποίες κατέλαβαν συνολικά το 33% της εσοδείας 1997. Μερίδιο του 2% - 5% στην εσοδεία 1996 κατέχουν 6 επιχειρήσεις συμπεριλαμβανομένων και των συγγενών τους εταιρειών οι οποίες κατέλαβαν το 18%.

Οι αναφερόμενες πάντως επιχειρήσεις στον πίνακα ελέγχουν το 98,5% της αγοράς βάσει των συμβολαίων της εσοδείας 1997 και το 99% βάσει των συμβολαίων αγοράς της εσοδείας 1996.

Οι υπόλοιπες επιχειρήσεις του κλάδου εκτός του πίνακα κατέχουν πολύ μικρό μερίδιο αγοράς και το μέγεθος των ποσοτήτων τους δεν υπερβαίνει τους 500 τόνους σε ετήσια βάση.²⁴

---

²⁴ Βλέπε βιβλιογραφία: Μελέτη ICAP, σελ. 100, 104

**ΠΙΝΑΚΑΣ 11 : ΜΕΡΙΔΙΑ ΤΩΝ ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ
ΤΑ ΣΥΜΒΟΛΙΑ ΕΣΟΔΕΙΑΣ 1996 ΚΑΙ 1997**

Ποσότητα: σε τόνους

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ 1996	ΜΕΡΙΔΙΟ % 1996	ΠΟΣΟΤΗΤΑ 1997	ΜΕΡΙΔΙΟ % 1997
ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ Α. ΚΑΠΝΙΚΗ ΑΕ και λοιπές συγγενείς επιχ/σεις (ΜΟΣΚΩΦ Π. ΑΕ, GREEK AMERICAN)	32.480	25,8	24.330	19,3
ΣΕΚΕ ΑΕ	16.850	13,4	19.040	15,1
ΑΤΙΣ ΑΕ και συγγενείς επιχειρήσεις (ΑΛΠΑ ΑΕ)	10.890	8,7	10.000	7,9
ΕΞΕΛΚΑ ΑΕ	9.850	7,8	9.400	7,4
ΓΛΕΟΥΔΗΣ Ν. «ΚΑΒΕΞ» ΑΕ & ΙΟΝΙΑΝ ΤΟΜΠΑΚΟ ΟΕ	6.320	5,0	7.810	6,2
ΝΤΑΙΜΟΝ ΕΛΛΑΣ ΚΑΠΝΙΚΗ ΑΕ	9.620	7,7	6.600	5,2
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Η. Δ. ΑΕ & ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜ.	3.890	3,1	6.170	4,9
ΜΙΣΣΙΡΙΑΝ Α.Ε	5.490	4,4	6.090	4,8
ΣΧΟΙΝΙΑΣ Β. ΑΕ	3.220	2,6	4.680	3,7
ΚΕΡΑΝΗΣ Α. Ν. ΑΕ	2.360	1,9	3.800	3,0
ΝΑΞΙΑΔΗΣ Ζ. ΑΕ	3.390	2,7	3.710	2,9
ΚΑΜΑΡΑΣ Λ. ΑΕ	2.260	1,8	3.530	2,8
ΑΛΛΑΜΑΝΗΣ Γ. ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΠΝΙΚΗ ΑΕ	3.510	2,8	3.460	2,7
ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΙ ΑΦΟΙ ΟΕ & ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΙ ΑΕ	2.300	1,8	2.719	2,2
ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΙ ΑΦΟΙ ΑΕ	1.030	0,8	2.640	2,1
ΒΙΤΑΣΤΑΛΗΣ Γ. ΑΕ & ΑΤΑΒ Γ. ΒΙΤΑΣΤΑΛΗΣ Ε.Ε.Κ.	1.640	1,3	2.620	2,1
ΠΑΤΡΙΔΗΣ Ο. Ν. ΑΚΕ	2.970	2,4	2.540	2,0
ΣΙΜΧΑΣ Α. ΕΠΕ	1.920	1,5	1.640	1,3
ΤΑΒΑССΟ ΜΑR	1.130	0,9	1.370	1,1
ΚΑΡΕΛΙΑ ΑΦΟΙ Γ. ΑΕ	1.170	0,9	1.040	0,8
ΣΑΠΟΥΝΤΖΗ Δ. ΥΙΟΙ ΕΕ	1.350	1,1	800	0,6
ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΛΛΑΣ ΑΕ	640	0,5	570	0,5
ΛΟΙΠΟΙ	1.390	1,1	1.802	1,4
ΣΥΝΟΛΟ	125.670	100,0	126.352	100,0

ΠΗΓΗ: ΕΟΚ, ΟΒΕΚ, ICAP

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ - ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΚΑΠΝΟΥ

ΚΕΦ. 3 - ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΑΠΝΩΝ ΑΝΑ ΚΥΡΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΑΠΝΩΝ ΑΝΑ ΚΥΡΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

Στον πίνακα 12 παρουσιάζονται οι εισαγωγές καπνών ανά κύρια κατηγορία την περίοδο 1994 - 96, σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος (ΕΣΥΕ). Σημειώνεται ότι τα στοιχεία εισαγωγών του έτους 1996 από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι προσωρινά και όχι οριστικά. Επομένως ενδέχεται να τροποποιηθούν στο μέλλον.

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα το σύνολο των εισαγόμενων ποσοτήτων καπνών ανήλθε το 1996 σε 24.000 τόνους έναντι 19.808 τόνων το 1995, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 4.192 τόνους και ποσοστιαία αύξηση κατά 21,16%.

Την περίοδο 1995/94 σημειώθηκε ποσοτική αύξηση της τάξεως των 1.793 τόνων, ήτοι 9,95%. Η αξία των εισαγωγών σημείωσε αύξηση κατά 33,93% το 1996 έναντι του 1995 και κατά 21,79% το 1995 σε σχέση με το 1994.

Οι εισαγωγές καπνών χωρίς αφαίρεση των μίσχων κατέλαβαν το μεγαλύτερο μερίδιο στο σύνολο των εισαγομένων ποσοτήτων, το οποίο ήταν της τάξεως ου 48,19% το 1996 και ακολουθούν τα καπνά με μερική

ή ολική αφαίρεση των μίσχων με μερίδιο 38,46% και τέλος τα απορρίμματα καπνού με ποσοστό συμμετοχής 13,35% του συνόλου των εισαγόμενων ποσοτήτων το 1996.

Επιπλέον το μεγαλύτερο μερίδιο στο σύνολο των εισαγωγών (σε ποσότητα) το 1996 κατέλαβε η κατηγορία «Καπνά Flue cured» τύπου Virginia χωρίς αφαίρεση των μίσχων, το οποίο ήταν της τάξεως του 28,88%.

Ακολουθούν κατά σειρά οι κατηγορίες «Άλλα καπνά με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων» με μερίδιο 18,73% τα «Απορρίμματα Καπνού» με ποσοστό συμμετοχής 13,35% τα Καπνά Sun cured ανατολικού τύπου χωρίς αφαίρεση των μίσχων με μερίδιο 12%. Οι υπόλοιπες κατηγορίες καπνών κατέχουν μικρότερο μερίδιο.

Η μέση τιμή εισαγωγής των καπνών το 1996 αυξήθηκε σε σύγκριση με το 1994 και διαμορφώθηκε σε 1.268 δρχ./κιλό έναντι 1.147 δρχ./κιλό. Το 1994 ωστόσο κυμαινόταν σε χαμηλότερα επίπεδα και συγκεκριμένα διαμορφώθηκε σε 1.036 δρχ./κιλό.²⁵

---

²⁵ Βλέπε βιβλιογραφία: Μελέτη ICAP, σελ. 75 - 76

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΑΠΝΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994 - 1996

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΠΝΩΝ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (σε τόνο)	ΑΞΙΑ (σε χιλ. δρχ.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ (δρχ. / κιλό)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (σε τόνο)	ΑΞΙΑ (σε χιλ. δρχ.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ (δρχ. / κιλό)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (σε τόνο)	ΑΞΙΑ (σε χιλ. δρχ.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ (δρχ. / κιλό)
ΚΑΠΝΑ ΧΩΡΙΣ ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΤΩΝ ΜΙΣΧΩΝ									
Καπνά Flue cured τύπου Virginia	2.716	1.852.527	682	4.446	3.662.164	824	6.931	5.498.807	793
Καπνά Light air cured τύπου Burley	3.422	1.317.736	385	2.759	1.776.378	664	1.754	1.142.340	651
Καπνά Light air cured τύπου Maryland	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Καπνά fire cured τύπου Kentucky	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Άλλα καπνά fire cured	-	-	-	-	30	-	-	-	-
Καπνά Light air cured	-	403	-	-	-	-	-	-	-
Καπνά sun cured ανατολικού τύπου	247	373.570	1.512	2.614	1.722.428	659	2.879	2.032.574	706
Καπνά dark air cured	-	-	-	-	-	-	1	541	541
Καπνά Flue cured	903	672.942	745	-	-	-	-	-	-
Άλλα καπνά	903	2.422.035	2.682	2	8.890	4.445	1	1.555	1.555
Μερικό Σύνολο Καπνών χωρίς αφαίρεση των μίσχων	8.191	6.639.213	810	9.821	7.169.890	730	11.566	8.675.817	750
Καπνά με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων									
Καπνά Flue cured τύπου Virginia	4.949	901.230	182	1.389	1.335.782	962	2.670	2.893.752	1.084
Καπνά Light air cured τύπου Burley	796	574.420	723	637	444.256	697	700	785.610	1.122
Καπνά Light air cured τύπου Maryland	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Καπνά fire cured τύπου Kentucky	-	-	-	-	-	-	-	238	-
Άλλα καπνά fire cured	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Καπνά Light air cured	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Καπνά sun cured ανατολικού τύπου	-	-	-	-	-	-	-	16	-
Καπνά dark air cured	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Καπνά Flue cured	-	267	-	125	146.569	1.173	1.366	2.178.646	1.595
Άλλα καπνά	3.661	10.481.029	2.863	6.590	13.444.956	2.040	4.494	15.313.336	3.408
Μερικό σύνολο καπνών με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων	9.406	11.956.946	1.271	8.741	15.371.563	1.759	9.230	21.171.598	2.294
Απορρίμματα καπνού	418	72.579	174	1.246	179.306	144	3.204	581.710	181
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	18.015	18.668.738	1.036	19.808	22.720.759	1.147	24.000	30.429.125	1.268

ΚΕΦ. 3 - ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΚΑΝΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ***ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΚΑΠΝΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ***

Στους παρακάτω πίνακες 13 - 14 παρουσιάζονται οι χώρες εισαγωγής καπνών το 1995 και 1996 αντίστοιχα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία σε προηγούμενο πίνακα το 48,18% των εισαγομένων ποσοτήτων προήλθε από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το 51,82% εισήχθη στη χώρα μας από τις Τρίτες Χώρες.

Οι μεγαλύτερες ποσότητες καπνών το 1995 προήλθαν από τις Κάτω Χώρες (6.413 τόνοι) με μερίδιο εισαγωγής 32,38% του συνόλου των εισαγωγών (σε ποσότητα) και ακολουθούν η Βραζιλία με 3.759 τόνους και μερίδιο 18,98%, η Ζιμπάμπουε με 2.190 τόνους και ποσοστό συμμετοχής 11,06%, η Ιταλία από την οποία εισήχθησαν 2.036 τόνοι, καταλαμβάνοντας το 10,28% και η Τουρκία με ποσότητα εισαγωγής 2.033 τόνους και μερίδιο 10,26% του συνόλου των εισαγωγών.

Οι πέντε αναφερόμενες χώρες (Κάτω Χώρες, Βραζιλία, Ζιμπάμπουε, Ιταλία και Τουρκία) κάλυψαν το 83% συνολικά των συνολικών εισαγομένων ποσοτήτων.

Η υψηλότερη μέση τιμή καπνών το 1995 παρουσιάστηκε στις εισαγωγές από τις Κάτω Χώρες (2.077 δρχ./κιλό) και ακολουθούν οι Η.Π.Α. (1.671 δρχ./κιλό), η Νότια Κορέα (1.616 δρχ./κιλό) το Βέλγιο και Λουξεμβούργο (1.415 δρχ./κιλό) και το Ηνωμένο Βασίλειο (1.160 δρχ./κιλό).

Η χαμηλότερη μέση τιμή εισαγωγής επιτεύχθηκε στις εισαγωγές από τη Μολδαβία με μέση τιμή 220 δρχ./κιλό και ακολουθούν η Τνζανία (402 δρχ./κιλό), η Ουγκάντα (431 δρχ. / κιλό), η Κίνα (460 δρχ. / κιλό) και η Αλβανία (481 δρχ. / κιλό).

Η μέση τιμή εισαγωγής από τις χώρες της Ε.Ε. διαμορφώθηκε στις 1.612 δρχ./κιλό, ενώ από τις Τρίτες Χώρες κυμάνθηκε σε αρκετά χαμηλότερα επίπεδα (715 δρχ. / κιλό).

Από τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα 14, όπου παρουσιάζονται οι χώρες εισαγωγής καπνών το 1996 διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο μέρος των εισαγομένων ποσοτήτων προήλθε από τις Τρίτες Χώρες (το 75,50% του συνόλου των εισαγωγών) και σε μικρότερη κλίμακα από τις χώρες της Ε.Ε. (το υπόλοιπο 24,50%).

Κυριότερη χώρα εισαγωγής το 1996 είναι η Ζιμπάμπουε, από την οποία εισήχθησαν 6.835 τόνοι καπνών, καταλαμβάνοντας μερίδιο της τάξεως του 28,48% και ακολουθούν η Ιταλία με ποσότητα

εισαγωγής 3.478 τόνους και μερίδιο 14,49%, η Βραζιλία με ποσότητα εισαγωγής 2.032 τόνους και μερίδιο 8,47% η Γερμανία με εισαγόμενες ποσότητες 1.192 τόνους καταλαμβάνοντας το 4,97% και η Βουλγαρία με 1.084 τόνους και μερίδιο 4,52% του συνόλου των εισαγωγών.

Οι πέντε αναφερόμενες χώρες (Ζιμπάμπουε, Ιταλία, Βραζιλία, Γερμανία και Βουλγαρία) κάλυψαν το 61% περίπου των συνολικών εισαγομένων ποσοτήτων καπνών το 1996.

Η υψηλότερη μέση τιμή εισαγωγής καπνών από τις χώρες της Ε.Ε. διαμορφώθηκε στις 1.519 δρχ/κιλό, ενώ από τις Τρίτες Χώρες σε 1.187 δρχ. /κιλό.

Η υψηλότερο μέση τιμή διαμορφώθηκε στις εισαγωγές από τη Γερμανία (3.641 δρχ. /κιλό) και ακολουθεί η μέση τιμή από τις ΗΠΑ (2.251 δρχ./κιλό). Η χαμηλότερη μέση τιμή επιτεύχθηκε από τη Μολδαβία (209 δρχ. /κιλό), και ακολουθούν η Σερβία και Μοντενέγκρο (με 217 δρχ./κιλό) και η Αλβανία (με 297 δρχ./κιλό).²⁶

---

²⁶ Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικά ICAP, σελ. 80 - 85

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

ΧΩΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΩΝ ΚΑΠΝΩΝ ΤΟ 1996

	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (σε τόνους)	ΑΞΙΑ (σε χιλ. δρχ.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ (δρχ. / κιλό)
Κάτω Χώρες	6.413	13.321.241	2.077
Ιταλία	2.036	1.040.704	511
Γερμανία	508	501.344	987
Γαλλία	308	258.994	841
Πορτογαλία	153	98.224	642
Ηνωμένο Βασίλειο	72	83.500	1.160
Βέλγιο και Λουξεμβούργο	54	76.390	1.415
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ Ε.Ε	9.544	15.380.397	1.612
Βραζιλία	3.759	3.051.005	812
Ζιμπάμπουε	2.190	1.585.847	724
Τουρκία	2.033	1.094.777	538
Μαλάουι	640	487.395	762
Μολδαβία	593	130.605	220
Κίνα	279	128.347	460
Νότια Κορέα	273	441.086	1.616
Τανζανία	172	69.183	402
Αργεντινή	136	151.950	1.117
Η.Π.Α.	90	150.364	1.671
Ινδία	57	31.226	548
Ουγκάντα	38	16.360	431
Αλβανία	1	481	481
Λοιπές Τρίτες Χώρες	2	1.736	868
ΣΥΝΟΛΟ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	10.260	7.340.362	715
ΓΕΝΙΚΟ	19.808	22.720.759	1.147

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία Στοιχείων ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

ΧΩΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΩΝ ΚΑΠΝΩΝ ΤΟ 1996

ΧΩΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (σε τόνους)	ΑΞΙΑ (σε χιλ. δρχ.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ (δρχ. / κιλό)
Ιταλία	3.478	2.74.626	740
Γερμανία	1.192	4.340.355	3.641
Βέλγιο και Λουξεμβούργο	534	1.350.165	2.528
Γαλλία	453	342.087	755
Σουηδία	130	92.616	712
Πορτογαλία	94	50.935	542
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ Ε.Ε	5.881	8.930.784	1.519
Βραζιλία	2.032	2.042.347	1.005
Ζιμπάμπουε	6.835	4.867.994	712
Τουρκία	876	526.331	601
Μαλάουϊ	575	585.027	1.017
Μολδαβία	218	45.396	209
Κίνα	474	277.815	586
Νότια Κορέα	274	399.858	1.459
Τανζανία	974	657.834	675
Βουλγαρία	1.084	797.951	736
Η.Π.Α.	163	366.967	2.251
Ινδία	165	103.960	630
Ουγκάντα	38	26.137	688
Αλβανία	99	29.410	297
Νότια Κορέα	274	399.858	1.459
Σερβία και Μοντενέγκο	250	54.366	217
Κούβα	72	53.430	742
Δημοκρ. Νότιας Αφρικής	68	57.660	848
Λίβανος	36	33.550	932
Σρι Λάνκα	26	19.295	742
Ναμίμπια	19	14.969	788
Αρμενία	9	2.844	316
Σύνολο Τρίτων Χωρών	18.119	21.498.341	1.187
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	24.000	30.429.125	1.268

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία ΕΣΥΕ

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΑΠΝΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

Στους παρακάτω πίνακες 15 και 16 που ακολουθούν παρουσιάζονται οι εισαγωγές ακατέργαστων καπνών ανά κατηγορία και ανά χώρα προέλευσης το 1995 και 1996 αντίστοιχα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ.

Από τα στοιχεία του πίνακα 15 προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος των εισαγόμενων ποσοτήτων αφορά η κατηγορία «Άλλα Καπνά ακατέργαστα με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων» η οποία κάλυψε το 34% των συνολικών εισαγομένων ποσοτήτων και κυριότερη χώρα προέλευσης της εν λόγω κατηγορίας είναι οι Κάτω Χώρες, που κάλυψαν το 95,5% του συνόλου των εισαγωγών της συγκεκριμένης κατηγορίας.

Τη δεύτερη θέση με μερίδιο 22,44% επί του συνόλου των εισαγωγών (σε ποσότητα) καταλαμβάνει η κατηγορία «καπνά flue cured τύπου Virginia χωρίς αφαίρεση των μίσχων» με μικρότερη χώρα της εν λόγω κατηγορίας τη Βραζιλία, η οποία κατέλαβε το 52,65% των εισαγωγών της εξεταζόμενης κατηγορίας.

Στον πίνακα 16 παρουσιάζονται αντίστοιχα στοιχεία για το έτος 1996. Θα πρέπει να τονιστεί ότι τα στοιχεία εισαγωγών από τις χώρες

της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι προσωρινά και όχι οριστικά και ενδεχομένως να τροποποιηθούν στο μέλλον, καθώς η μέση τιμή εισαγωγής σε ορισμένες χώρες θεωρείται πολύ υψηλή (όπως στην περίπτωση του Βελγίου - Λουξεμβούργου).

Από τα στοιχεία του πίνακα 16 διαπιστώνεται ότι το 1996 οι μεγαλύτερες ποσότητες εισαγωγής αφορούσαν την κατηγορία «καπνά flue cured τύπου Virginia, χωρίς αφαίρεση των μίσχων» η οποία κάλυψε το 28,88% του συνόλου των εισαγωγών. Κυριότερη χώρα της αναφερόμενης κατηγορίας καπνών είναι η Ζιμπάμπουε με 3.118 τόνους και μερίδιο 45% περίπου και ακολουθεί η Ιταλία με ποσότητα 1.718 τόνους και μερίδιο 24,79% των εισαγωγών καπνών flue cured τύπου Virginia, χωρίς αφαίρεση των μίσχων.

Μερίδιο 24,4% καταλαμβάνει η κατηγορία «Άλλα καπνά με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων» στο σύνολο των εισαγωγών το 1996, με κυριότερη χώρα εισαγωγής τις Κάτω Χώρες, απ' όπου εισήχθησαν 3.215 τόνοι, δηλαδή το 55% περίπου των εισαγομένων ποσοτήτων της εξεταζόμενης κατηγορίας.

Τα «Απορρίμματα καπνού» κατέβαλαν το 13,35% των συνολικών εισαγωγών καπνών, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων εισήχθη από τη Ζιμπάμπουε (2.091 τόνοι) που κάλυψε το 53% των εισαγομένων απορριμμάτων καπνού το 1996.

Τα «Καπνά Sun cured» ανατολικού τύπου χωρίς αφαίρεση των μίσχων κατέβαλαν το 12% του συνόλου των εισαγωγών και οι

μεγαλύτερες ποσότητες της εν λόγω κατηγορίας προήλθαν από τη Βουλγαρία, το μερίδιο της οποίας ανήλθε σε 38% περίπου των εισαγομένων ποσοτήτων καπνών Sun cured ανατολικού τύπου χωρίς αφαίρεση των μίσχων.

Μερίδιο 11,13% κατέλαβε η κατηγορία «Καπνά flue cured τύπου Virginia, με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων με κυριότερη χώρα προέλευσης τη Βραζιλία, η οποία κάλυψε το 27,5% των εισαγωγών της αναφερόμενης κατηγορίας.

Η Ιταλία είναι η σημαντικότερη χώρα εισαγωγής της κατηγορίας «Καπνά light air cured τύπου Burley, χωρίς αφαίρεση των μίσχων» η οποία κατέβαλε το 64% των εισαγωγών της εν λόγω κατηγορίας.²⁷

---

²⁷ Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικά ICAP, σελ. 90 - 100

ΠΙΝΑΚΑΣ 15:ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΩΝ ΚΑΠΝΩΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΤΟ 1995

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΧΩΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ton	ΑΞΙΑ ΣΕ ΧΙΛ. ΔΡΧ.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ δρχ. / κιλό
Καπνά flue cured τύπου Virginia, ακατέργαστα χωρίς την αφαίρεση των μίσχων	Ιταλία	571	446.567	782
	Γερμανία		354	
	Σύνολο Χωρών Ε.Ε.	571	446.921	783
	Βραζιλία	2.341	2.127.282	909
	Ζιμπάμπουε	1.190	912.153	767
	Κίνα	154	82.144	533
	Τανζανία	134	62.922	470
	Ινδία	34	18.464	543
	Μαλάουϊ	21	11.853	564
	Λοιπές τρίτες χώρες	1	425	425
Σύνολο Τρίτων Χωρών	3.875	3.215.243	830	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	4.446	3.662.164	824	
Καπνά light air cured τύπου Burley, ακατέργαστα, χωρίς την αφαίρεση των μίσχων.	Ιταλία	850	469.841	553
	Σύνολο χωρών Ε.Ε.	850	469.841	553
	Βραζιλία	791	756.023	956
	Μολδαβία	593	130.605	220
	Μαλάουϊ	481	396.812	825
	Ινδία	23	12.762	555
	Η.Π.Α.	13	4.439	341
	Κίνα	8	5.734	717
	Λοιπές Τρίτες Χώρες		162	
	Σύνολο Τρίτων Χωρών	1.909	1.306.537	684
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	2.759	1.776.378	644	
Καπνά sun cured ανατολικού τύπου, ακατέργαστα χωρίς την αφαίρεση των μίσχων	Γερμανία	449	482.446	1.074
	Πορτογαλία	77	68.208	886
	Βέλγιο & Λουξεμβούργο	54	76.390	1.415
	Σύνολο Χωρών Ε.Ε.	580	627.044	1.081
	Τουρκία	2.033	1.094.747	538
	Αλβανία	1	481	481
	Λοιπές Τρίτες Χώρες		156	
	Σύνολο Τρίτων Χωρών	2.034	1.095.384	539
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	2.614	1.722.428	659	
Άλλα καπνά ακατέργαστα, χωρίς την αφαίρεση των μίσχων (fire cured κ.λ.π.)	Ιταλία	2	7.999	4.000
	Σύνολο Χωρών Ε.Ε.	2	7.999	4.000
	Τουρκία		30	
	Λοιπές Τρίτες Χώρες		891	
Σύνολο Τρίτων Χωρών		921		
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	2	8.920	4.460	
Καπνά flue cured τύπου Virginia ακατέργαστα με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων	Γαλλία	161	153.750	955
	Ηνωμένο Βασίλειο	72	83.500	1.160
	Γερμανία	59	18.544	314
	Σύνολο Χωρών Ε.Ε.	292	255.794	876
	Ζιμπάμπουε	541	452.475	836
	Νότια Κορέα	185	288.831	1.561
	Κίνα	117	40.469	346
	Βραζιλία	79	65.565	830
	Η.Π.Α.	77	145.925	1.895
	Αργεντινή	59	70.261	1.191
	Ουγκάντα	38	16.360	431
	Λοιπές Τρίτες Χώρες	1	102	102
	Σύνολο Τρίτων Χωρών	1.097	1.079.988	984
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.389	1.335.782	962
Καπνά light air cured τύπου Burley, ακατέργαστα με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων	Ιταλία	191	70.265	368
	Πορτογαλία	76	30.016	395
	Σύνολο Χωρών Ε.Ε.	267	100.281	376
	Μαλάουϊ	109	62.291	571
	Ζιμπάμπουε	96	47.870	499
	Νότια Κορέα	88	152.255	1.730
	Αργεντινή	77	81.559	1.059
	Σύνολο Τρίτων Χωρών	370	343.975	930
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	637	444.256	697
	Άλλα καπνά, ακατέργαστα με μερική	Κάτω Χώρες	6.413	13.321.241
Γαλλία		148	104.597	707

ή ολική αφαίρεση των μίσχων	Ιταλία	2	5.506	2.753
	Σύνολο Χωρών Ε.Ε.	6.563	13.431.344	2.047
	Ζιμπάμπουε	125	146.569	1.173
	Μαλάουϊ	27	13.482	499
	Αργεντινή	-	130	-
	Σύνολο Τρίτων Χωρών	152	160.181	1.055
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	6.715	13.591.525	2.024
Απορρίμματα καπνού	Ιταλία	420	40.526	96
	Γαλλία	-	647	-
	Σύνολο Χωρών Ε.Ε.	420	41.173	98
	Βραζιλία	548	102.135	186
	Ζιμπάμπουε	238	26.780	113
	Τανζανία	38	6.261	165
	Μαλάουϊ	2	2.957	1.479
	Σύνολο Τρίτων Χωρών	826	138.133	167
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.246	179.306	144
ΣΥΝΟΛΟ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΩΝ ΚΑΠΝΩΝ		19.808	22.720.759	1.147

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 16: ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΩΝ ΚΑΠΝΩΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΤΟ 1996

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΧΩΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ton	ΑΞΙΑ ΣΕ ΧΙΛ. ΔΡΧ.	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΔΡΧ. / ΚΙΛΟ
Καπνά flue cured τύπου Virginia, ακατέργαστα χωρίς την αφαίρεση των μίσχων	Ιταλία	1.718	966.394	563
	Σύνολο Χωρών Ε.Ε.	1.718	966.394	563
	Ζιμπάμπουε	3.118	2.569.198	824
	Βραζιλία	802	1.030.387	1.285
	Τανζανία	748	594.460	795
	Κίνα	221	132.223	598
	Ζάμπια	218	132.732	609
	Ινδία	107	73.045	683
	Σύνολο Τρίτων Χωρών	5.213	4.532.413	869
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	6.931	5.498.807	793	
Καπνά light air cured τύπου Burley, ακατέργαστα, χωρίς την αφαίρεση των μίσχων.	Ιταλία	1.120	729.233	651
	Σύνολο χωρών Ε.Ε.	1.120	729.233	651
	Μολδαβία	218	45.396	208
	Ζιμπάμπουε	198	143.425	724
	Μαλάουϊ	160	193.782	1.211
	Ινδία	57	30.374	533
	Σύνολο Τρίτων Χωρών	634	413.107	652
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.754	1.142.340	651	
Καπνά sun cured ανατολικού τύπου, ακατέργαστα χωρίς την αφαίρεση των μίσχων	Βέλγιο & Λουξεμβούργο	392	364.249	929
	Σουηδία	130	92.616	712
	Γερμανία	91	121.071	1.330
	Ιταλία	84	14.853	177
	Σύνολο Χωρών Ε.Ε.	697	592.790	850
	Βουλγαρία	1.084	797.951	736
	Τουρκία	876	526.331	601
	Αλβανία	99	29.410	297
	Κίνα	78	49.379	633
	Λίβανος	36	33.550	932
	Αρμενία	9	2.844	316
	Σύνολο Τρίτων Χωρών	2.182	1.439.784	660
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	2.879	2.032.574	706	
Άλλα καπνά ακατέργαστα, χωρίς την αφαίρεση των μίσχων (fire cured κ.λ.π.)	Ιταλία	1	1.555	1.555
	Σύνολο Χωρών Ε.Ε.	1	1.555	1.555
	Ινδία	1	541	541
	Σύνολο Τρίτων Χωρών	1	541	541
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	2	2.096	1.048	
Καπνά flue cured τύπου Virginia ακατέργαστα με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων	Γαλλία	340	249.950	735
	Ιταλία	313	196.799	629
	Γερμανία	12	28.495	2.375
	Σύνολο Χωρών Ε.Ε.	665	475.244	715
	Βραζιλία	735	897.128	1.221
	Ζιμπάμπουε	581	657.992	1.133
	Κίνα	175	96.213	550
	Νότια Κορέα	166	242.633	1.462
	Η.Π.Α.	163	366.967	2.251
	Δημ. Νότιας Αφρικής	68	57.660	848
	Ουγκάντα	38	26.137	688
	Τανζανία	29	25.816	890
	Μαλάουϊ	29	32.520	1.121
	Ναμίμπια	19	14.969	788
	Σύνολο Τρίτων Χωρών	2.005	2.418.508	1.206
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	2.670	2.893.752	1.084
Καπνά light air cured τύπου Burley, ακατέργαστα με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων	Πορτογαλία	94	50.935	542
	Γερμανία	2	3.490	1.745
	Σύνολο Χωρών Ε.Ε.	96	54.424	567
	Αργεντινή	225	329.565	1.465
	Μαλάουϊ	172	171.672	998
	Νότια Κορέα	108	157.225	1.456
	Κούβα	72	53.430	742
	Σρι Λάνκα	26	19.295	742
	Σύνολο Τρίτων Χωρών	604	731.186	1.211
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	700	785.610	1.122

Άλλα καπνά, ακατέργαστα με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων	Κάτω Χώρες	3.215	10.227.693	3.181
	Γερμανία	1.087	4.187.299	3.852
	Ιταλία	242	665.792	2.751
	Βέλγιο & Λουξεμβούργο	142	985.916	6.943
	Γαλλία	113	92.137	815
	Σύνολο Χωρών Ε.Ε.	4.799	16.158.836	3.367
	Ζιμπάμπουε	847	1.146.092	1.353
	Μαλάουϊ	214	187.053	874
	Σύνολο Τρίτων Χωρών	1.061	1.333.399	1.257
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	5.860	17.491.982	2.985
Απορρίμματα καπνού	Ιταλία	171	23.667	138
	Σύνολο Χωρών Ε.Ε.	171	23.667	138
	Ζιμπάμπουε	2.091	351.287	168
	Βραζιλία	495	114.832	232
	Σερβία & Μοντενέγκρο	250	54.366	217
	Τανζανία	197	37.558	191
	Σύνολο Τρίτων Χωρών	3.033	558.043	184
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	3.204	581.710	181	
ΣΥΝΟΛΟ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΩΝ ΚΑΠΝΩΝ		24.000	30.429.125	1.268

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΚΑΠΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1964 - 1980

Ο ελληνικός καπνός ουσιαστικά είναι καπνός ανατολικού τύπου εφόσον 85% περίπου της παραγωγής και της καλλιεργούμενης έκτασης αναλογεί στον τύπο αυτό και το υπόλοιπο 15% αναλογεί σε άλλους τύπους και ιδιαίτερα στον Burley. Η Ελλάδα όπως η Τουρκία, Βουλγαρία και Ρωσία, είναι μία από τις μεγαλύτερες χώρες παραγωγής καπνού ανατολικού τύπου έτσι ώστε οι 110.000 τόνοι παραγωγής κατά μέσο όρο το χρόνο να αποτελούν το 10-12% της παγκόσμιας παραγωγής και το 13-15% της παγκόσμιας καλλιεργούμενης έκτασης σε καπνό ανατολικού τύπου.

Λαμβανομένου επίσης υπόψη ότι το 60 - 70% της παραγωγής εξάγεται με εισροή συναλλάγματος γύρω στα 210 εκ. δολάρια το 1980, ποσό που αντιστοιχούσε στο 17% των συνολικών εξαγωγών αγροτικών προϊόντων και γύρω στο 4,8% των συνολικών εξαγωγών, είναι πολύ εύκολο να δει κανείς τη σπουδαιότητα του καπνού για τον αγροτικό τομέα και την ελληνική οικονομία γενικότερα. Εκτός από την εισαγωγή πολύτιμου συναλλάγματος που αποφέρουν οι εξαγωγές

καπνού, επιπλέον, ο καπνός παίζει ένα σοβαρό οικονομικό και κοινωνικό ρόλο με την έννοια ότι αποτελεί την κύρια πηγή εισοδήματος για περισσότερες από 120.000 αγροτικές οικογένειες, χωρίς να συμπεριλαμβάνονται σ' αυτές και οι 30.000 περίπου εργάτες που ασχολούνται στη βιομηχανική επεξεργασία και την εμπορία του καπνού. Ακόμη θα πρέπει να επισημανθεί η σπουδαιότητα του καπνού και από την δημοσιονομική άποψη αν ληφθεί υπόψη ότι η φορολογία καπνού απόδωσε το ποσό των 18.000 εκατ. δραχμών το 1980.

Για τη Μακεδονία και τη Θράκη, όπου αποτελεί και το κύριο προϊόν, ο καπνός είναι μεγάλης οικονομικής σημασίας για ένα σημαντικό αριθμό μικροκαλλιεργητών επειδή αποφέρει ένα λογικό εισόδημα σε μια, μάλλον, φτωχή περιοχή όπου οι εναλλακτικές δυνατότητες είναι περιορισμένες.

Η Ελλάδα είναι η δεύτερη εξαγωγική χώρα καπνού ανατολικού τύπου μετά την Τουρκία αφού το μεγαλύτερο μέρος του καπνού ανατολικού τύπου (60 - 70%) προορίζεται για εξαγωγές. Η Ε.Ο.Κ., οι Η.Π.Α., η Ιαπωνία, οι Ανατολικές χώρες και μερικές Αφρικανικές χώρες είναι οι κυριότεροι εισαγωγείς ελληνικού καπνού ανατολικού τύπου.

Η Ε.Ο.Κ. είναι η μεγαλύτερη εξαγωγική αγορά για τον ελληνικό καπνό (απορροφά το 30 - 35% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών καπνού ανατολικού τύπου) και ακολουθούν Αμερική και Αν. Χώρες.

Η Δυτική Γερμανία είναι η χώρα που εισάγει το μεγαλύτερο μέρος του Ελληνικού καπνού μέσα στην ΕΟΚ.

Οι εισαγωγές καπνού στην Ελλάδα ήταν πολύ περιορισμένες (γύρω στους 350 τόνους) εφόσον τα καπνεργοστάσια ήταν υποχρεωμένα να χρησιμοποιούν 100% εγχώριο καπνό. Με την απελευθέρωση όμως της αγοράς και εμπορίας του καπνού και την αποδέσμευση της ελληνικής βιομηχανίας από την υποχρέωση να χρησιμοποιεί 100% εγχώριο καπνό η προηγούμενη κατάσταση προβλέπεται να αλλάξει. Αρκεί και μόνο να σημειωθεί ότι οι εισαγωγές καπνών για την παραγωγή τσιγάρων ξένων σημάτων ανήλθαν σε 3.665 και 5.065 τόνους αντίστοιχα για το 1981 και 1982.

ΚΕΦ. 3 - ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

**ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1964 - 1980**

Στον πίνακα 18 δίνεται η διαχρονική εξέλιξη του μεγέθους των ελληνικών εξαγωγών καπνού σαν σύνολο κατά την περίοδο 1964 - 1980 καθώς και η εξέλιξη στις κυριότερες αγορές εξαγωγής (Ε.Ο.Κ., Αν. Χώρες, Η.Π.Α.). Επίσης στον πίνακα 19 δίνεται η ποσοστιαία σύνθεση των εξαγωγών αυτών στις χώρες της Ε.Ο.Κ. και στις Αν. Χώρες αντίστοιχα.

Γενικά, παρατηρείται μια κάποια σταθερότητα στη διαχρονική εξέλιξη των ελληνικών εξαγωγών καπνού με εξαίρεση το 1973.

Από 71.000 τόνους που ήταν οι εξαγωγές το έτος 1964 έφθασαν τους 81.000 τόνους το 1966, έτος με τις υψηλότερες εξαγωγές. Το 1968 έπεσαν πάλι στα επίπεδα του έτους 1964 και με μια κάποια μεγάλη κάμψη το 1973 (οφειλόμενη στην πετρελαϊκή κρίση) και μια κάπως μικρότερη τα έτη 1975 - 1977 έφθασαν και πάλι (1980) τις 70.000 τόνους περίπου, ποσότητα που συνέπεφτε με εκείνη του έτους 1964. Γενικά μπορούμε να πούμε ότι οι εξαγωγές αυξήθηκαν με ένα μέσο ετήσιο ρυθμό 2,16%, ένα ποσοστό που δείχνει, κατά κάποιο τρόπο, τη

σταθερότητα της εξέλιξης των εξαγωγών καπνού. Από τον ίδιο πίνακα (19) φαίνεται ότι το μεγαλύτερο μέρος των ελληνικών εξαγωγών (πάνω από το διπλάσιο τουλάχιστον μέχρι το 1972) μέχρι και το 1976 κατευθυνόταν προς τις χώρες της Ε.Ο.Κ. με μια κάποια παράλληλη εξέλιξη με τις εξαγωγές προς τις Αν. Χώρες από το 1976 - 1980. Επίσης, μπορεί να παρατηρηθεί ότι μέχρι το έτος 1969 η δεύτερη μεγάλη αγορά για τον ελληνικό καπνό ήταν η αγορά των Η.Π.Α. που από το έτος αυτό και μετά τη θέση της παίρνει η αγορά των Αν. Χωρών. Με άλλα λόγια κατά την εξεταζόμενη περίοδο σημειώνεται μια μετατόπιση των ελληνικών εξαγωγών καπνού από αγορά σε αγορά. Εξάλλου, από τον πίνακα (19) φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των εξαγωγών προς την Ε.Ο.Κ., μέχρι το 76% για τα τελευταία πέντε χρόνια του δείγματος, κατευθυνόταν στη Δυτ. Γερμανία, πράγμα που δείχνει το βαθμό υπερσυγκέντρωσης των εξαγωγών στη χώρα αυτή και την πολύ μεγάλη ανισοκατανομή τους μεταξύ των χωρών της ΕΟΚ.

Από την άλλη μεριά στην περίπτωση των ελληνικών εξαγωγών προς τις Αν. Χώρες αν και παρατηρείται μια συγκέντρωση προς την αγορά της ΕΣΣΔ, εν τούτοις η κατανομή κατά χώρες δεν είναι τόσο άνιση όσο στην περίπτωση της ΕΟΚ.

Από τον υπόλοιπο κόσμο ενδιαφέρον για τον ελληνικό καπνό παρουσιάζει η Ιαπωνική αγορά (4.689 τον και 1980). Ενώ οι εξαγωγές στις χώρες της Μέσης Ανατολής, εκτός από την περίπτωση της Αιγύπτου που απορρόφησε το 85% περίπου των εξαγωγών καπνού

στις χώρες αυτές, τουλάχιστον για τα πέντε τελευταία χρόνια, και την περίπτωση του Ισραήλ, είναι μάλλον ανύπαρκτες.²⁸

ΕΤΗ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤΑΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΑΡΔΕΥΤΙΚΟΣ		ΞΕΡΙΚΟΣ	
			ΕΚΤΑΣΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΕΚΤΑΣΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ
1964	1.432.513	133.785	258.294	31.413	1.174.219	102.372
1965	1.321.982	125.625	237.841	33.262	1.084.141	92.363
1966	1.257.656	104.061	234.084	29.841	1.023.572	74.220
1967	1.280.396	114.152	256.894	35.243	1.023.502	78.909
1968	1.123.802	89.564	228.192	28.577	895.610	60.987
1969	1.067.250	79.817	255.313	33.150	811.937	46.667
1970	984.720	94.833	280.810	39.995	703.910	54.838
1971	906.071	88.162	262.677	39.346	643.394	48.816
1972	841.493	85.664	278.352	39.721	563.141	45.943
1973	836.207	91.739	284.514	44.495	551.693	47.244
1974	842.283	82.835	281.281	40.299	561.002	42.536
1975	970.146	119.138	341.810	53.435	628.336	65.703
1976	1.143.912	141.675	432.293	68.061	711.619	73.614
1977	1.058.648	119.774	411.889	62.201	646.759	57.573
1978	1.016.316	129.391	415.474	73.176	600.842	56.215
1979	959.457	127.883	416.607	71.668	542.850	56.215
1980	907.380	117.657	-	-	-	-

Πηγή: Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδας

²⁸ Βλέπε βιβλιογραφία: Δρούγκας «Εξαγωγές Ελληνικού Καπνού», ΑΤΕ, σελ. 15-20

ΠΙΝΑΚΑΣ 18 :

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΚΑΠΝΟΥ (1964-1980)

ΕΤΗ	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ	Ε.Ο.Κ.	ΑΝ. ΧΩΡΕΣ	Η.Π.Α.
1964	71.465	27.097	11.114	14.932
1965	71.420	30.111	15.646	16.181
1966	80.931	32.628	11.678	15.484
1967	80.759	31.242	17.168	24.119
1968	71.617	31.356	8.616	19.460
1969	71.381	34.380	12.972	13.196
1970	64.642	31.569	16.464	9.041
1971	58.272	30.557	10.280	9.027
1972	75.899	30.068	16.233	15.229
1973	46.198	20.600	13.913	6.323
1974	67.162	18.440	12.643	7.954
1975	51.503	15.508	11.398	8.602
1976	55.428	13.697	15.134	10.792
1977	53.087	15.081	14.098	11.454
1978	70.466	18.128	19.175	13.653
1979	55.279	18.893	13.715	6.783
1980	70.672	19.975	24.023	12.506

Πηγή: Δελτίο Οργανισμού Καπνού

O.E.C.D. Trade by Commodities, Series C, imports

ΠΙΝΑΚΑΣ 19:**ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.**

ΧΩΡΕΣ	1976	1977	1978	1979	1980
Βέλγιο - Λουξεμβούργο	7,7	7,4	7,0	8,1	7,8
Γαλλία	8,1	8,3	8,7	7,5	11,4
Δυτ. Γερμανία	68,6	68,4	76,1	63,9	55,4
Δανία	0,6	0,4	0,7	0,8	0,2
Ιταλία	10,1	7,1	6,1	6,4	7,3
Μ. Βρετανία	0,6	1,1	0,3	2,2	0,3
Ολλανδία	4,3	7,3	1,1	11,1	17,6
ΣΥΝΟΛΟ	100	100	100	100	100

Πηγή: O.E.C.D. Trade by Commodities, Series C, imports

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΚΑΠΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994 - 1996

Στον πίνακα 20 παρουσιάζονται οι εξαγωγές καπνών ανά κύρια κατηγορία την περίοδο 1994 - 1996, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ. Τα στοιχεία των εξαγωγών του 1996 από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι προσωρινά.

Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι οι εξαγωγές καπνών το 1996 ανήλθαν σε 130.250 τόνους έναντι 121.408 τόνων το 1995, σημειώνοντας ποσοτική αύξηση της τάξεως των 8.842 τόνων και ποσοστιαία αύξηση κατά 7,28%. Την περίοδο 1995 / 94 παρουσιάστηκε μεγαλύτερη αύξηση και συγκεκριμένα οι εξαγωγές καπνών αυξήθηκαν κατά 15.212 τόνους, σημειώνοντας αύξηση κατά 14,32%.

Παρά τη σημαντική ποσοτική αύξηση των εξαγωγών το 1995 έναντι του 1994, η αξία των εξαγωγών παρέμεινε στα ίδια περίπου επίπεδα (μικρή αύξηση κατά 0,96%) λόγω της μείωσης της μέσης τιμής εξαγωγής των καπνών.

Συγκεκριμένα ενώ η μέση τιμή εξαγωγής των ελληνικών καπνών ήταν 668 δρχ./ κιλό το 1994, ωστόσο το 1995 μειώθηκε στις 590 δρχ. /

κιλό, σημειώνοντας μείωση κατά 11,68%. Η αξία των εξαγωγών το 1996 ανήλθε σε 89.577.458 χιλ. δρχ. έναντι 71.588.337 χιλ. δρχ. το 1995, παρουσιάζοντας αύξηση της τάξεως του 25,13%. Η αναφερόμενη αύξηση στην αξία οφείλεται τόσο στην ποσοτική αύξηση των εξαγωγών (κατά 8.842 τόνους) όσο και στην αύξηση της μέσης τιμής εξαγωγής από 590 δρχ./ κιλό το 1995 σε 688 δρχ. / κιλό το 1996 (αύξηση της μέσης τιμής κατά 16,61 %).

Οι εξαγωγές καπνών sun cured ανατολικού τύπου χωρίς αφαίρεση των μίσχων κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο στο σύνολο των εξαγωγών καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο. Συγκεκριμένα οι εξαγωγές της εν λόγω κατηγορίας κάλυψαν το 59,45 % το 1994, το 64,27 % το 1995 και το 65,22 % το 1996 του συνόλου των εξαγομένων ποσοτήτων.

Την τρίτη θέση κατά το 1996 κατέχουν τα Απορρίμματα Καπνού με μερίδιο 7,96% και ακολουθούν τα καπνά Flue Cured τύπου Virginia χωρίς αφαίρεση των μίσχων με μερίδιο 7,13% , τα καπνά light air cured τύπου Burley με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων με ποσοστό συμμετοχής 2,43%, τα καπνά Flue cured τύπου Virginia με ποσοστό 1,78% και τέλος τα καπνά Flue cured με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων με μερίδιο 0,18% των συνολικών εξαγομένων ποσοτήτων.

Την υψηλότερη μέση τιμή εξαγωγής παρουσιάζουν τα καπνά sun cured ανατολικού τύπου χωρίς αφαίρεση των μίσχων με 863 δρχ. /

κιλό και ακολουθούν τα καπνά light air cured τύπου Burley με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων με 529 δρχ. / κιλό, τα καπνά Flue cured τύπου Virginia με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων με 476 δρχ. / κιλό, τα καπνά light air cured τύπου Burley χωρίς αφαίρεση των μίσχων με 377 δρχ. / κιλό, τα καπνά Flue cured τύπου Virginia χωρίς αφαίρεση των μίσχων με 329 δρχ. / κιλό, τα καπνά Flue cured με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων με 326 δρχ. / κιλό και τέλος τα Απορρίμματα καπνού με 103 δρχ. / κιλό.²⁹

---

²⁹ Βλέπε βιβλιογραφία: Μελέτη ICAP, σελ. 100 - 105

ΠΙΝΑΚΑΣ 20

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΚΑΠΝΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994 - 1996

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΠΝΩΝ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (σε τόνους)	ΑΞΙΑ (σε χιλ. δρχ.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ (δρχ. / κιλό)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (σε τόνους)	ΑΞΙΑ (σε χιλ. δρχ.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ (δρχ. / κιλό)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (σε τόνους)	ΑΞΙΑ (σε χιλ. δρχ.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ (δρχ. / κιλό)
ΚΑΠΝΑ ΧΩΡΙΣ ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΤΩΝ ΜΙΣΧΩΝ									
Καπνά Flue cured τύπου Virginia	1.838	649.662	353	9.008	2.611.343	290	9.287	3.059.922	329
Καπνά Light air cured τύπου Burley	3.120	1.485.537	476	1.918	527.837	275	2.316	872.225	337
Καπνά Light air cured τύπου Maryland	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Καπνά fire cured τύπου Kentucky	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Άλλα καπνά fire cured	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Καπνά Light air cured	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Καπνά sun cured ανατολικού τύπου	63.137	55.002.411	871	78.026	58.040.894	744	84.945	73.329.296	863
Καπνά dark air cured	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Καπνά Flue cured	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Άλλα καπνά	9	1.845	205	-	-	-	-	-	-
Μερικό Σύνολο Καπνών χωρίς αφαίρεση των μίσχων	68.104	57.139.455	839	88.952	61.180.074	688	96.548	77.261.443	800
Καπνά με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων									
Καπνά Flue cured τύπου Virginia	23.994	9.104.225	379	21.479	7.811.028	364	19.945	9.494.807	476
Καπνά Light air cured τύπου Burley	6.967	3.774.604	542	4.586	1.913.990	417	3.164	1.675.129	529
Καπνά Light air cured τύπου Maryland	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Καπνά fire cured τύπου Kentucky	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Άλλα καπνά fire cured	113	33.554	297	-	-	-	-	-	-
Καπνά Light air cured	-	-	-	120	30.863	257	-	-	-
Καπνά sun cured ανατολικού τύπου	-	-	-	17	7.112	418	-	-	-
Καπνά dark air cured	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Καπνά Flue cured	164	48.084	293	-	-	-	229	74.552	326
Άλλα καπνά	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Μερικό σύνολο καπνών με μερική ή ολική αφαίρεση των μίσχων	31.238	12.960.467	415	26.202	9.762.993	373	23.338	11.244.488	482
Απορρίμματα καπνού	6.854	806.487	116	6.254	645.270	103	10.364	1.071.527	103
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	106.196	70.906.409	668	121.408	71.588.337	590	130.250	89.577.458	688

ΚΕΦ. 3 - ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΚΑΠΝΩΝ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ

**ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΚΑΠΝΩΝ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑ
ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1995 - 1996**

Στους πίνακες 21, 22 και 23 παρουσιάζονται οι χώρες εξαγωγής καπνών τα έτη 1994, 1995 και 1996 αντίστοιχα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ.

Από τα στοιχεία του πίνακα 21 φαίνεται ότι κατά το 1994 το 78% περίπου των ελληνικών καπνών προορίζεται για τις Τρίτες Χώρες, ενώ το υπόλοιπο 12% κατευθύνεται σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι μεγαλύτερες ποσότητες απευθύνθηκαν στην Αίγυπτο, η οποία απορρόφησε 22.608 τόνους και κατέλαβε μερίδιο της τάξης του 21,29% του συνόλου των εξαγομένων ποσοτήτων.

Τη δεύτερη θέση κατέλαβαν οι Η.Π.Α. με ποσότητα 13.820 τόνους και μερίδιο 13,01% και ακολουθούν η Αλγερία με ποσότητα 8.012 τόνους και μερίδιο 7,54%, η Ιαπωνία με 7.428 τόνους και μερίδιο 6,99% και η Γερμανία με ποσότητα 7.258 τόνους και μερίδιο 6,83% στο σύνολο των εξαγομένων ποσοτήτων.

Οι πέντε αναφερόμενες χώρες (Αίγυπτος, Η.Π.Α., Αλγερία, Ιαπωνία και Γερμανία) κάλυψαν το 56% περίπου του συνόλου των εξαγωγών (σε ποσότητα) το 1994.

Η υψηλότερη μέση τιμή εξαγωγής (1.358 δρχ. κιλό) αφορούσε τις εξαγωγές καπνών προς την Ισπανία και η χαμηλότερη μέση τιμή (119 δρχ. / κιλό) αφορούσε εξαγωγές προς την Τουρκία.³⁰

---

³⁰ Βλέπε βιβλιογραφία: Μελέτη ICAP, σελ. 115 - 120

**ΠΙΝΑΚΑΣ 21: ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΠΝΩΝ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑ
ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟ 1994**

ΧΩΡΑ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (σε τόνους)	ΑΞΙΑ (σε χιλ. δρχ.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ (δρχ. / κιλό)
Γερμανία	7.258	6.571.202	905
Γαλλία	3.704	2.866.399	774
Ηνωμένο Βασίλειο	3.613	1.121.133	310
Βέλγιο - Λουξεμβούργο	2.456	2.857.958	1.164
Ιταλία	2.399	1.942.024	810
Ολλανδία	2.026	2.111.004	1.042
Ισπανία	898	1.219.571	1.358
Πορτογαλία	587	577.762	985
Δανία	378	440.602	1.167
Σύνολο χωρών Ε.Ε.	23.319	19.707.655	845
Αίγυπτος	22.608	9.487.047	420
Η.Π.Α.	13.820	12.074.975	874
Αλγερία	8.012	4.402.432	549
Ιαπωνία	7.428	6.957.066	937
Πολωνία	5.659	2.804.225	496
Ρωσία	5.391	1.701.831	316
Νότια Κορέα	2.422	2.794.075	1.154
Ουκρανία	2.325	548.417	236
Ελβετία	1.476	1.326.876	899
Ινδονησία	1.476	1.621.425	1.098
Βουλγαρία	1.450	661.577	456
Ισραήλ	1.294	1.057.558	817
Αυστρία	1.212	1.022.342	844
FYROM	1.162	378.037	325
Τυνησία	844	579.855	687
Ουγγαρία	789	377.682	479
Σιγκαπούρη	530	224.897	424
Κροατία	517	297.114	575
Μαρόκο	500	378.269	757
Τουρκία	413	49.348	119
Εσθονία	334	125.109	375
Ταϊβαν	306	170.768	558
Μεξικό	303	191.689	633
Λιβύη	300	345.532	1.152
Λοιπές τρίτες χώρες εκτός Ε.Ε.	2.307	1.620.609	702
Σύνολο τρίτων χωρών	82.878	51.198.755	618
ΣΥΝΟΛΟ	106.196	70.906.409	668

Πηγή: ΕΣΥΕ

Από τα στοιχεία του πίνακα 22 φαίνεται ότι το 65% των ελληνικών καπνών το έτος 1995 είχε ως προορισμό τις Τρίτες Χώρες, ενώ το υπόλοιπο 35% περίπου τις χώρες της Ε.Ε.

Από πλευρά αξίας την πρώτη θέση κατέλαβε η Γερμανία και ακολουθούν η Η.Π.Α., η Ιταλία, η Ολλανδία, η Ρωσία, η Πολωνία, η Αίγυπτος, η Γαλλία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ινδονησία, η Πορτογαλία, η Αλγερία και η Ν. Κορέα. Η εισροή συναλλάγματος από τις 15 αυτές χώρες ανήλθε στο 82% περίπου της συνολικής εισροής.

Από πλευράς όγκου, οι κυριότερες χώρες εξαγωγής, οι οποίες και απορρόφησαν το 82% του συνόλου των εξαγωγών (σε ποσότητα) το 1995 είναι κατά σειρά η Ρωσία, η Γερμανία, οι Η.Π.Α., η Ιταλία, η Αίγυπτος, η Ιαπωνία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Αλγερία, η Βουλγαρία, η Γαλλία, η Ολλανδία, το Βέλγιο - Λουξεμβούργο, η Ελβετία, η Ουκρανία, η Ρουμανία και η Ν. Κορέα, FYROM και Ινδονησία.

Η κυριότερη χώρα προορισμού από πλευράς εξαγομένων ποσοτήτων το 1995. η Ρωσία απορρόφησε 13.187 τόνους και κατέλαβε μερίδιο της τάξεως του 10,88%. Ακολουθεί η Γερμανία με μερίδιο εξαγωγής 9,90%, οι Η.Π.Α. με μερίδιο 9,23% και η Ιταλία με μερίδιο 7,23%. Οι αναφερόμενες 4 χώρες απορρόφησαν το 37% περίπου του συνόλου των εξαγωγών (σε ποσότητα) το 1995.

Η υψηλότερη τιμή εξαγωγής (1.312 δρχ. / κιλό) επιτεύχθηκε στις εξαγωγές προς τη Δανία και ακολουθεί η μέση τιμή προς την Ισπανία (1.223 δρχ. / κιλό), την Πορτογαλία (1.142 δρχ. / κιλό), την Ολλανδία (1.091 δρχ. / κιλό) και τη Σουηδία (1.001 δρχ./κιλό). Η χαμηλότερη μέση τιμή εξαγωγής αφορούσε εξαγωγές προς την Ρουμανία (204 δρχ./κιλό), την Ουκρανία (227 δρχ. / κιλό) και τη Ρωσία (264 δρχ. / κιλό).³¹

---

³¹ Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικά ICAP, σελ. 120 - 130

**ΠΙΝΑΚΑΣ 22:ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΠΝΩΝ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑ
ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟ 1995**

ΧΩΡΑ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (σε τόνους)	ΑΞΙΑ (σε χιλ. δρχ.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ (δρχ. / κιλό)
Γερμανία	11.977	11.801.971	985
Ιταλία	8.762	4.997.487	570
Ηνωμένο Βασίλειο	6.198	2.123.956	343
Γαλλία	4.242	2.515.024	593
Ολλανδία	4.167	4.545.949	1091
Βέλγιο - Λουξεμβούργο	3.847	2.512.828	653
Πορτογαλία	1.523	1.739.903	1.142
Αυστρία	598	487.492	815
Ισπανία	422	515.607	1.223
Δανία	271	355.021	1.312
Σουηδία	205	205.587	1.001
Φιλανδία	112	78.913	701
Σύνολο χωρών Ε.Ε.	42.324	31.879.738	753
Ρωσία	13.277	3.505.219	264
Η.Π.Α.	11.187	8.937.297	799
Αίγυπτος	7.089	2.574.788	363
Ιαπωνία	6.198	5.287.506	853
Πολωνία	6.077	2.958.664	487
Αλγερία	4.749	1.684.959	355
Βουλγαρία	4.656	1.594.738	343
Ελβετία	2.623	1.316.569	502
Ουκρανία	2.451	556.323	227
Ρουμανία	2.177	444.178	204
FYROM	2.140	755.648	353
Ινδονησία	2.128	1.866.597	877
Νότια Κορέα	1.919	1.816.697	947
Ουγγαρία	1.821	822.437	452
Ισραήλ	1.616	1.067.695	661
Ιορδανία	1.031	405.466	393
Σιγκαπούρη	896	331.830	370
Σλοβακία	720	404.481	562
Μαρόκο	618	388.149	628
Τυνησία	600	351.597	586
Λοιπές Τρίτες Χώρες	5.113	2.637.762	516
Σύνολο Τρίτων χωρών εκτός Ε.Ε.	79.084	39.708.600	502
ΣΥΝΟΛΟ	121.498	71.588.338	590

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Σύμφωνα με στοιχεία του πίνακα 23 το 68% περίπου των ελληνικών καπνών κατευθύνθηκε σε Τρίτες Χώρες, ενώ το υπόλοιπο 32% σε χώρες της Ε.Ε.

Κυριότερη χώρα προορισμού το έτος 1996 είναι η Ρωσία, η οποία απορρόφησε 15.006 τόνους και κατέλαβε το 11,52% του συνόλου των εξαγομένων ποσοτήτων. Στη δεύτερη θέση βρίσκονται οι Η.Π.Α. με ποσότητα 12.975 τόνους και μερίδιο της τάξης του 9,96% και ακολουθούν η Γερμανία (12.667 τόνους) με μερίδιο 9,73%, η Ουκρανία (8.024 τόνους) με μερίδιο 6,16%, το Ηνωμένο Βασίλειο (6.247 τόνους) με μερίδιο 4,80%, η Ιαπωνία (5.939 τόνους) με μερίδιο 4,56%, η Ιταλία (5.485 τόνους) με μερίδιο 4,21%, η Νότια Κορέα (5.412 τόνους) με 4,16%, το Βέλγιο - Λουξεμβούργο (5.278 τόνους) με 4,05%, η Γαλλία (5.094 τόνους) με 3,91%, η Ρουμανία (4.629 τόνους) με 3,55%, η Ελβετία (4.124 τόνους) με 3,17%, η Βουλγαρία (3.701 τόνους) με μερίδιο 2,84%, η Ινδονησία (3.609 τόνους) με 2,77% και η Πολωνία (3.608 τόνους) με 2,77% του συνόλου των εξαγωγών, σε ποσότητα, το 1996.

Οι αναφερόμενες 15 χώρες απορρόφησαν το 78% περίπου των ελληνικών εξαγομένων καπνών.

Από πλευράς αξίας εξαγωγών η πρώτη θέση κατέλαβαν οι ΗΠΑ με μερίδιο 13,94% της συνολικής αξίας εξαγωγών και ακολουθούν η Γερμανία με μερίδιο 12,11%, η Γαλλία με 8,94%, η Ν. Κορέα με 7,85%, η Ρωσία με μερίδιο 6,60%, η Ιαπωνία με 6,35%, η Ιταλία με 4,06%, το

Βέλγιο - Λουξεμβούργο με 3,81%, η Ολλανδία με 3,71%, η Ινδονησία με 3,34%, η Ελβετία με 3,14%, το Ηνωμένο Βασίλειο με 3,03% και η Ουκρανία με μερίδιο 2,84% του συνόλου των εξαγωγών σε αξία.

Οι αναφερόμενες 13 χώρες κάλυψαν το 80% της συνολικής αξίας των εξαγωγών το 1996.³²

---

³² Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικό ICAP, σελ. 130 - 135

**ΠΙΝΑΚΑΣ 23: ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΠΝΩΝ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑ
ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟ 1996**

ΧΩΡΑ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (σε τόνους)	ΑΞΙΑ (σε χιλ. δρχ.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ (δρχ./κιλό)
Γερμανία	12.667	10.848.393	856
Ηνωμένο Βασίλειο	6.247	2.711.128	434
Ιταλία	5.485	3.635.761	663
Βέλγιο - Λουξεμβούργο	5.278	3.409.713	646
Γαλλία	5.094	8.011.486	1.573
Ολλανδία	3.301	3.321.431	1.006
Αυστρία	1.111	899.473	810
Πορτογαλία	949	955.732	1.007
Ισπανία	612	918.583	1.501
Φιλανδία	593	178.682	301
Δανία	276	299.468	1.086
Σουηδία	237	101.778	428
Ιρλανδία	74	24.637	334
Σύνολο χωρών Ε.Ε.	41.924	35.316.265	842
Ρωσία	15.006	5.909.631	394
Η.Π.Α.	12.975	12.488.024	962
Ουκρανία	8.024	2.548.198	318
Ιαπωνία	5.939	5.698.828	958
Ν. Κορέα	5.412	7.032.112	1.299
Ρουμανία	4.629	1.564.476	338
Ελβετία	4.124	2.814.939	683
Βουλγαρία	3.701	1.077.707	291
Ινδονησία	3.609	2.993.564	830
Πολωνία	3.608	1.954.029	542
Λευκορωσία	3.595	548.537	153
Αλγερία	2.235	730.032	327
Ουγγαρία	1.642	1.063.617	648
Σιγκαπούρη	1.316	777.081	590
Αίγυπτος	852	143.385	168
Βραζιλία	852	518.195	608
Ουζμπεκιστάν	750	265.165	353
Τυνησία	665	391.786	590
Λιβύη	664	503.618	759
Σλοβακία	638	430.492	675
Τουρκία	633	458.971	726
Ιορδανία	618	188.864	306
Δημοκρ. Τσεχίας	578	581.224	1.006
Λοιπές Τρίτες Χώρες	6.261	3.587.757	573
Σύνολο Τρ. Χωρών εκτός Ε.Ε.	88.326	54.261.193	614
ΣΥΝΟΛΟ	130.250	89.577.458	688

Πηγή: Επεξεργασία Στοιχείων ΕΣΥΕ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 40

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

Η ΑΓΟΡΑ ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το εμπόριο καπνού στην Ελλάδα αρχίζει τον Ιανουάριο και τελειώνει το Μάιο και αφορά την παραγωγή του προηγούμενου έτους. Μεταξύ του χρόνου παραγωγής και της περιόδου εμπορίας, ο καπνός αποθηκεύεται από τον παραγωγό σε συνθήκες που δεν είναι πάντα κατάλληλες για τα φύλλα καπνού. Το εμπόριο του καπνού βασίζεται σε συμβόλαια μεταξύ των παραγωγών και εμπόρων που συμφωνούνται πριν από την καλλιεργητική περίοδο. Τα συμβόλαια μπορεί να συμφωνηθούν μεταξύ ενός αγοραστή (έμπορο καπνού) ή βιομήχανου τσιγάρων και του καλλιεργητή καπνού. Το συμβόλαιο περιέχει τρία σημαντικά στοιχεία:

- την τιμή που πρόσφερε ο αγοραστής για τις διάφορες ποιότητες καπνού
- τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή που ο αγοραστής θα μεταφέρει το προϊόν από την αποθήκη του παραγωγού στη δική του αποθήκη

- μια υποκειμενική πρόβλεψη της ποιοτικής ταξινόμησης της παραγωγής καπνού.³³

Η ποιοτική ταξινόμηση του καπνού του παραγωγού βασίζεται στην υποκειμενική εκτίμηση του αγοραστή. Σε περίπτωση διαφωνίας, μια ειδική επιτροπή του Εθνικού Οργανισμού Καπνού πραγματοποιεί μια ανεξάρτητη τελική εκτίμηση του προϊόντος.

Ο καπνός αγοράζεται κυρίως από εμπόρους καπνού και από βιομήχανους τσιγάρων και τον ελληνικό μηχανισμό παρέμβασης. Το 1989, οι έμποροι καπνού αγόρασαν σχεδόν το 83% του καπνού που πωλήθηκε, οι βιομήχανοι τσιγάρων απορρόφησαν σχεδόν το 4,5% και ο κρατικός μηχανισμός παρέμβασης το υπόλοιπο 12,5%. Το 1993, οι έμποροι καπνού απορρόφησαν σχεδόν το σύνολο της ελληνικής παραγωγής καπνού ενώ οι βιομήχανοι τσιγάρων περιορίστηκαν στο 1% του προϊόντος. Την ίδια χρονιά, οι έμποροι καπνού απορρόφησαν το σύνολο της παραγωγής των Μπέρλεϋ, το 99% της παραγωγής των Βιρτζίνια και το 98,7% της παραγωγής ανατολικού καπνού.

Ο κρατικός μηχανισμός παρέμβασης σταμάτησε να αγοράζει καπνό το 1991 λόγω των δραστικών περιορισμών του πλεονάσματος της παραγωγής. Μέχρι το 1991, το πλεόνασμα της παραγωγής το απορροφούσε ο οργανισμός παρέμβασης για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στις τιμές παρέμβασης. Ο καπνός αυτός

---

³³ Βλέπε βιβλιογραφία: Πάτρας Ν. «Καπνική οικονομία και καπνική πολιτική», σελ. 68

δημοπρατούνταν στις Βρυξέλλες (Κανονισμός 1618/95) αλλά κάποιες ποσότητες έμεναν αδιάθετες. Το 1995, ο ελληνικός οργανισμός παρέμβασης είχε απόθεμα σχεδόν οκτώ χιλιάδων τόνων, από το οποίο περισσότερο από το 50% αποτελούσε ο Μπασμάς. Το συνολικό απόθεμα καπνού στην Κοινότητα (κυρίως ελληνικά και ιταλικά αποθέματα) δεν ξεπερνά το 2% της συνολικής παραγωγής καπνού παρουσιάζοντας μάλιστα τάση μείωσης.

Οι εξαγωγές καπνού σε φύλλα υπολογίζονται σχεδόν στο 4% των συνολικών εξαγωγών της Ελλάδας. Από το 1990, η ποσότητα εξαγωγής καπνού μειώνεται ελαφρά. Η ποσότητα των εισαγόμενων φύλλων καπνού αυξάνεται, αλλά το 1993 έδειχνε μια μικρή μείωση. Το εμπορικό ισοζύγιο κυμαίνεται γύρω στους εκατό χιλιάδες τόνους. Η αξία των εξαγωγών αυξάνεται συνεχώς σε τρέχουσες αξίες. Η αξία των εισαγωγών αυξήθηκε μέχρι το 1992 και μειώθηκε ελαφρά το 1993. Η αξία του εμπορικού ισοζυγίου διαρκώς αυξάνεται (διάγραμμα 1).

Ο ανατολικός καπνός έφτασε σχεδόν στο 77% της ποσότητας του εξαγόμενου καπνού το 1993. Τα Βιρτζίνια έφτασαν περίπου στο 15% ενώ τα Μπέρλεϋ μόνο στο 4,5% (διάγραμμα 2). Σχετικά με την αξία των εξαγωγών, ο ανατολικός καπνός έφτασε στο 82,5% της συνολικής αξίας εξαγωγών και τα Βιρτζίνια στο 13%, ενώ τα Μπέρλεϋ μόνο στο 3,8% (διάγραμμα 2). Οι εισαγωγές αφορούν κυρίως τον καπνό Βιρτζίνια που αντιστοιχούσε στο 50% της συνολικής ποσότητας εισαγομένου καπνού, ενώ η αξία του έφτασε σχεδόν στο 40% της

συνολικής αξίας του εισαγόμενου καπνού. Ο ανατολικός καπνός έφτασε στο 7%, ενώ τα Μπέρλεϋ μόνο στο 4% της συνολικής ποσότητας εισαγόμενων φύλλων καπνού.

Οι εξαγωγές των ελληνικών φύλλων καπνού κατευθύνονται κυρίως στην Ευρώπη. Μόνο οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εισάγουν το 30% της ποσότητας των ελληνικών εξαγωγών και σχεδόν το 40% της συνολικής αξίας των ελληνικών εξαγωγών φύλλων καπνού (διάγραμμα 3). Όλες μαζί οι ευρωπαϊκές χώρες εισάγουν σχεδόν το 63% της συνολικής ποσότητας των ελληνικών εξαγόμενων φύλλων καπνού και σχεδόν το 58% της συνολικής αξίας των ελληνικών φύλλων καπνού που εξάγονται. Οι χώρες της αμερικανικής ηπείρου είναι ο δεύτερο μεγαλύτερος εισαγωγέας καπνού και ακολουθούνται από χώρες της Ασίας και της Αφρικής (διάγραμμα 3).

Η ελληνική αγορά καπνού έχει εξαγωγικό προσανατολισμό και εξαρτάται έτσι πολύ από τις διεθνείς αγορές καπνού. Οι πολιτικές αναφορικά με τις εξαγωγές των μεγάλων διεθνών παραγωγικών χωρών όπως η Βραζιλία, η Κίνα, οι Η.Π.Α., η Τουρκία, το Μαλάουι και άλλες επηρεάζουν τις διεθνείς αγορές. Πλεονάσματα παραγωγής στις χώρες αυτές τις ανάγκασαν να ακολουθήσουν πολύ επιθετική εξαγωγική πολιτική με μειωμένες τιμές, μεγάλες επιδοτήσεις του κόστους μεταφοράς κ.λ.π. Ακόμη, οι χώρες αυτές έχουν μειωμένες δαπάνες παραγωγής και αυξημένες αποδόσεις για τα Βιρτζίνια και Μπέρλεϋ. Ως αποτέλεσμα, οι διεθνείς τιμές των ποικιλιών αυτών μειώνονται.

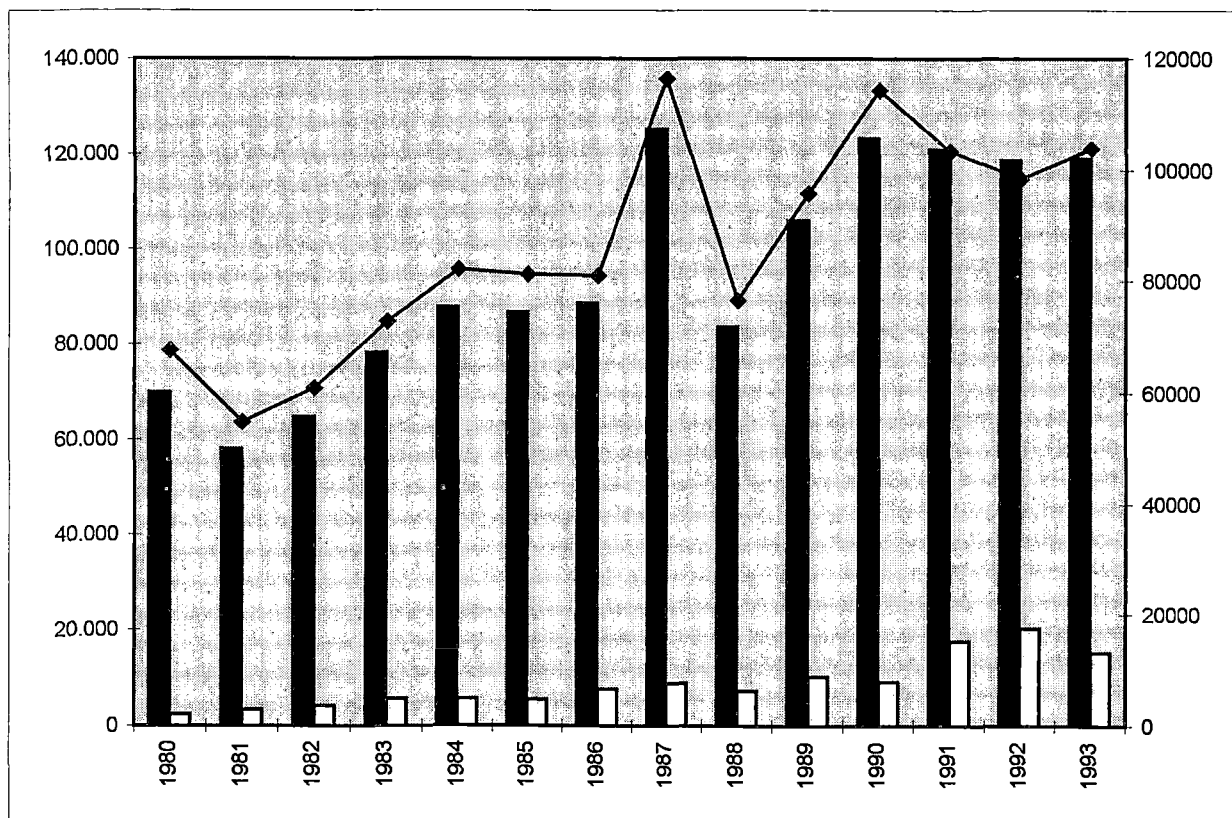
Αναφορικά με τον ανατολικό καπνό, η πολιτική της Τουρκίας να μειώσει τα τεράστια αποθέματα του καπνού της με μεγάλες επιδοτήσεις τιμών μπορεί να δημιουργήσει βραχυπρόθεσμα προβλήματα στον ελληνικό τομέα παραγωγής καπνού.³⁴

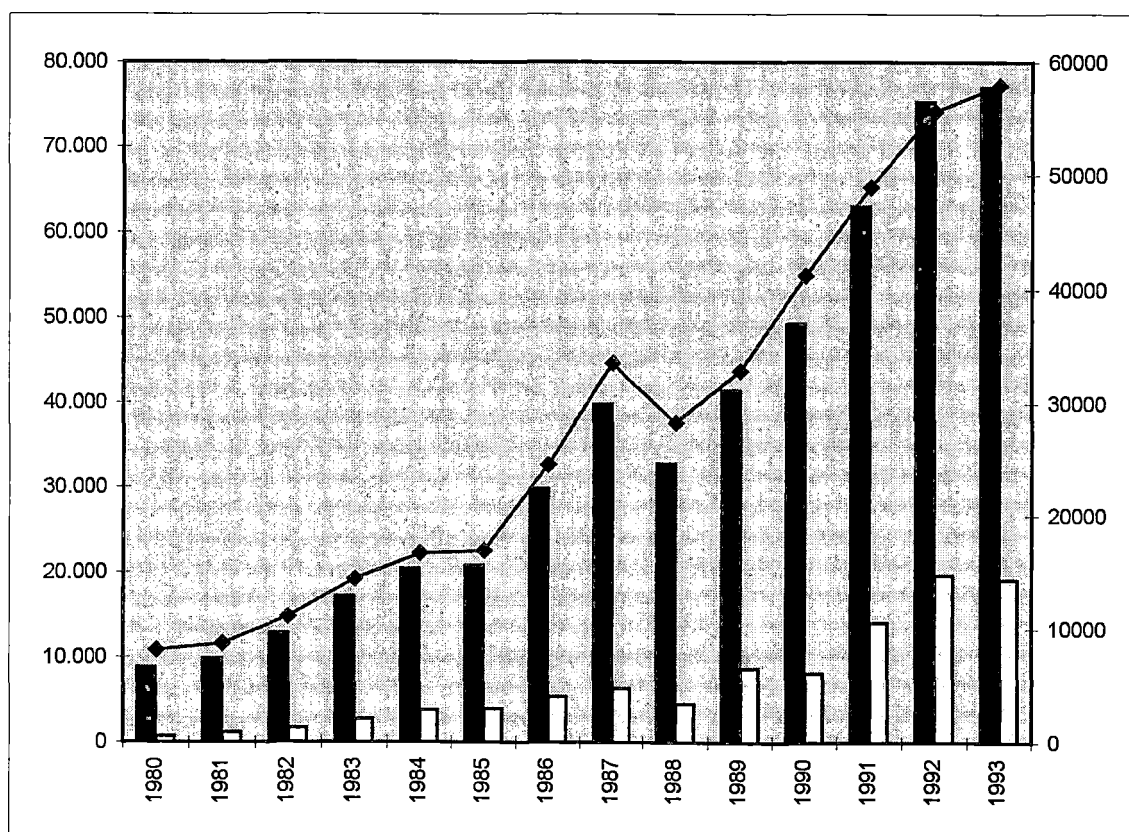
³⁴ Βλέπε βιβλιογραφία: Δημαρά Ε. - Σκούρας Δ., «Η καλλιέργεια του καπνού στην Ελλάδα», σελ. 107

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 23
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΑΠΝΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟ
ΙΣΟΖΥΓΙΟ 1980 - 1993

ΕΤΟΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ
1980	69.923	2480	67443
1981	58031	3427	54604
1982	64846	4141	60705
1983	78247	5602	72645
1984	87825	5701	82124
1985	86751	5583	81168
1986	88639	7626	81013
1987	125202	8950	116252
1988	83725	7322	76403
1989	105986	10241	95745
1990	123331	9161	114170
1991	120981	17620	103361
1992	118692	20300	98392
1993	119062	15274	103788

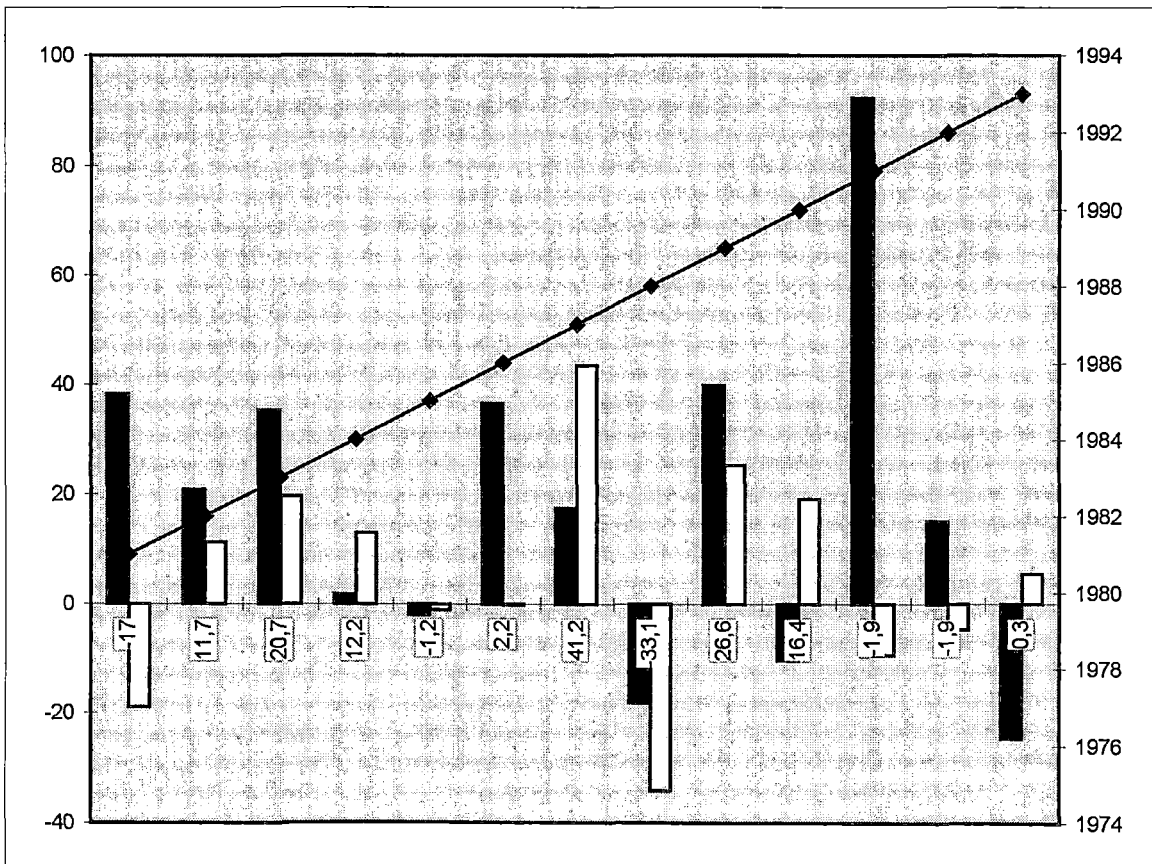
ΕΤΟΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ
1980	8.769	656	8113
1981	9865	1167	8698
1982	12774	1695	11079
1983	17135	2738	14397
1984	20424	3775	16649
1985	20792	3901	16891
1986	29857	5346	24511
1987	39877	6342	33535
1988	32780	4515	28265
1989	41541	8691	32850
1990	49319	8125	41194
1991	62988	14070	48918
1992	75321	19678	55643
1993	77040	19093	57947

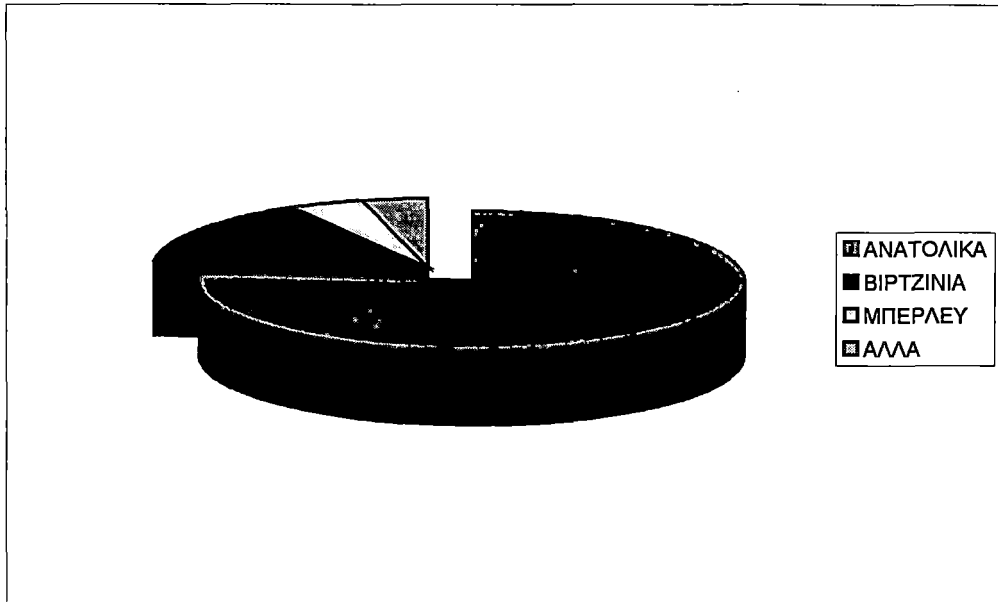
ΕΤΗΣΙΑ ΑΛΛΑΓΗ

ΕΞΑΓΩΓΩΝ	ΕΞΑΓΩΓΩΝ	ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ	ΕΤΟΣ
-17	38	-19	1981
11,7	20,8	11,2	1982
20,7	35,3	19,7	1983
12,2	1,8	13	1984
-1,2	-2,1	-1,2	1985
2,2	36,6	-0,2	1986
41,2	17,4	43,5	1987
-33,1	-18,2	-34,3	1988
26,6	39,9	25,3	1989
16,4	-10,5	19,2	1990
-1,9	92,3	-9,5	1991
-1,9	15,2	-4,8	1992
0,3	-24,8	5,5	1993

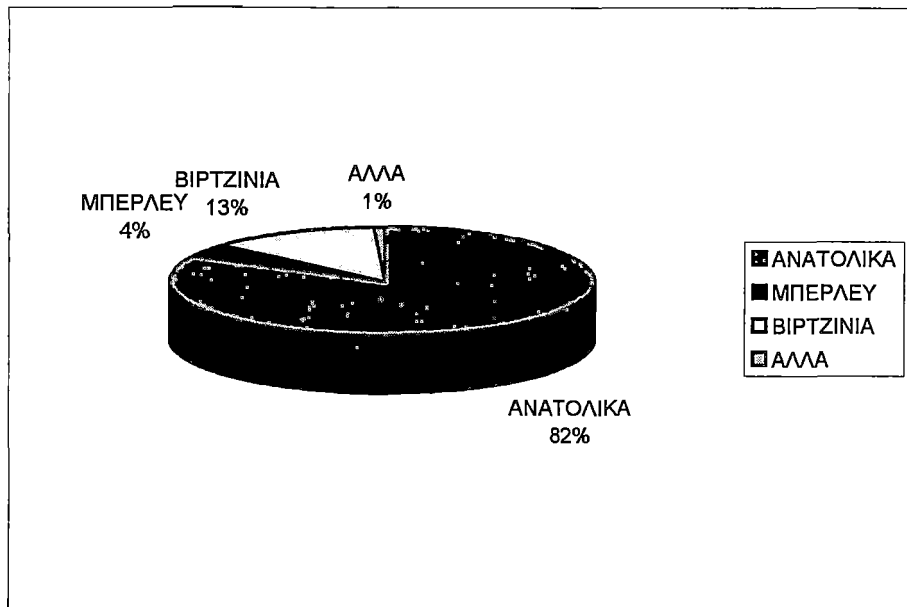

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΚΑΠΝΟΥ ΚΑΤΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ 1993

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ	76,6
ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ	15,2
ΜΠΕΡΛΕΥ	4,4
ΑΛΛΑ	3,8

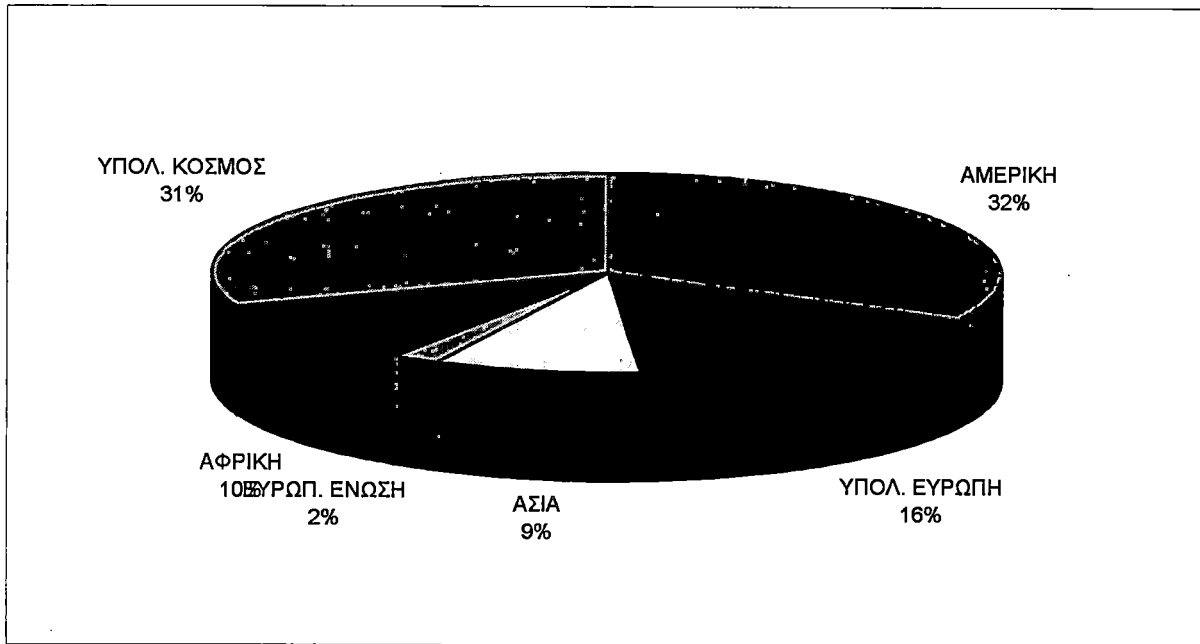

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ	82,5
ΜΠΕΡΛΕΥ	3,8
ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ	13
ΑΛΛΑ	0,7

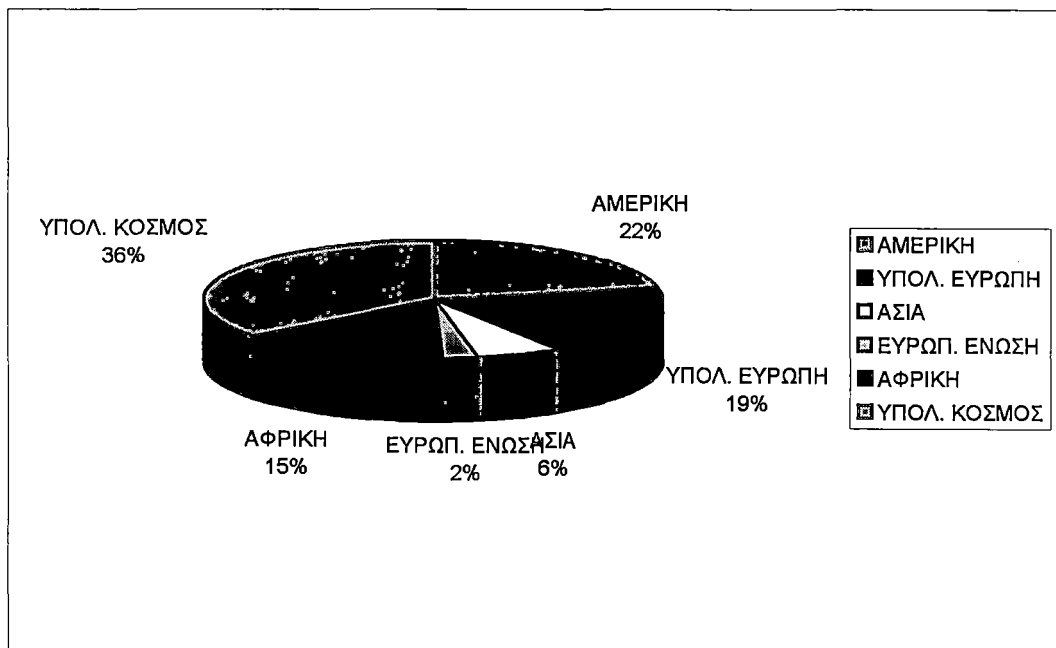
**ΚΥΡΙΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΞΑΓΩΓΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΠΝΟΥ
ΣΕ ΦΥΛΛΑ, 1993**

ΑΜΕΡΙΚΗ	32,4
ΥΠΟΛ. ΕΥΡΩΠΗ	16,2
ΑΣΙΑ	8,7
ΕΥΡΩΠ. ΕΝΩΣΗ	2
ΑΦΡΙΚΗ	10,2
ΥΠΟΛ. ΚΟΣΜΟΣ	30,5

% ΠΟΣΟΤΗΤΑΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ

ΑΜΕΡΙΚΗ	21,8
ΥΠΟΛ. ΕΥΡΩΠΗ	19
ΑΣΙΑ	6,2
ΕΥΡΩΠ. ΕΝΩΣΗ	2,4
ΑΦΡΙΚΗ	15
ΥΠΟΛ. ΚΟΣΜΟΣ	35,6

% ΑΣΙΑΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ

ΚΕΦ. 4 - Ο ΚΑΠΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ***Ο ΚΑΠΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ***

Ο ελληνικός καπνός είναι ένα πολύ σημαντικό προϊόν για την εθνική καθώς και την ευρωπαϊκή αγροτική οικονομία. Στην Ελλάδα ο καπνός καλλιεργείται από σχεδόν 71.000 αγροτικά νοικοκυριά, που αναλογούν περίπου στο 10% όλων των ελληνικών αγροτικών νοικοκυριών. Η καλλιέργεια του καπνού καταλαμβάνει σχεδόν 75.000 εκτάρια που φθάνει μόλις στο 1,6% της συνολικά χρησιμοποιούμενης γης στην Ελλάδα. Η παραγωγή καπνού έφτασε το 1994 σχεδόν το 4,5% της συνολικής αξίας της ελληνικής αγροτικής παραγωγής και το 5,3% της συνολικής αξίας της φυτικής παραγωγής (Πίνακας 24).

ΠΙΝΑΚΑΣ 24: ΈΚΤΑΣΗ & ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

Προϊόν	ΕΛΛΑΔΑ			ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ		
	000 ha	% της συνολικής Χ.Γ.Γ.	% της συνολικής φυτικής παραγωγής	000 ha	% της συνολικής Χ.Γ.Γ.	% της συνολικής φυτικής παραγωγής
Ψάρια λαχανικά	134	2,5	12,8	1.714	1,3	9,5
Αιόθενδρα	683	11,8	7,9	4.269	3,3	1,8
Ψάρια φρούτα	1.036	18,0	7,5	11.409	8,9	4,7
Καπνός	75	1,6	5,3	201	0,2	0,7
Άρι	936	15,5	4,3	15.830	12,0	6,2

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή 1995. Η κατάσταση της γεωργίας στην Κοινότητα - 1994, Έκθεση, Λουξεμβούργο, Γραφείο επίσημων εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Είναι προφανές ότι ο καπνός είναι μια πολύ εντατική καλλιέργεια κατάλληλη για τη δομή της ελληνικής εκμετάλλευσης. Είναι το κύριο εξαγωγικό προϊόν. Οι Πίνακες 25 και 26 δείχνουν τη σημασία του καπνού μεταξύ των άλλων ελληνικών προϊόντων για τις εξαγωγές.³⁵

ΠΙΝΑΚΑΣ 25: ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΓΙΑ ΚΥΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ΠΡΟΪΟΝ	ΕΤΟΣ				
	1989	1990	1991	1992	1993
Ελαιόλαδο	148.704	108.355	71.738	209.296	125.962
Φύλλα καπνού	105.988	123.332	120.983	118.693	119.062
Φρέσκα σταφύλια	89.138	70.293	109.297	128.082	74.142
Ακατέργαστο βαμβάκι	198.561	69.149	93.933	71.916	176.602
Φρέσκα ροδάκινα	54.877	45.168	78.255	57.191	54.628
Ελιές	51.609	71.929	50.731	52.015	55.010
Σουλτανίνα	46.910	57.271	26.165	34.028	31.694
Σταφίδα	54.729	41.112	28.840	28.999	38.631

³⁵ Βλέπε βιβλιογραφία: Πρακτικά 1^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου για τον καπνό, σελ. 85

ΠΙΝΑΚΑΣ 26: ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΓΙΑ ΚΥΡΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ΠΡΟΪΟΝ	ΕΤΟΣ				
	1989	1990	1991	1992	1993
Ελαιόλαδο και ελιές	54.658,1	45.349,2	37.533,1	103.030,1	64.298,6
Φύλλα καπνού	41.541,1	49.318,8	62.988,3	75.321,0	77.040,0
Ακατέργαστο βαμβάκι	23.538,2	18.367,4	26.747,8	17.761,2	42.076,8
Φρέσκα ροδάκινα	8.450,2	6.183,5	14.652,4	6.597,6	7.957,6
Σουλτανίνα	9.315,7	10.652,5	11.628,1	15.006,4	10.533,3
Σταφίδα	8.238,7	9.763,5	5.630,5	7.578,4	7.875,0

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας

Ο ΚΑΠΝΟΣ ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ο καπνός είναι από τις βασικές εξαγωγές της Ελλάδας και ως εκ τούτου, μια σημαντική πηγή συναλλάγματος. Ακόμη, μια σημαντική πηγή συναλλάγματος είναι η στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τον ελληνικό καπνό.

Οι εγγυήσεις της ΕΓΠΤΕ στήριξαν τον ελληνικό καπνό με 548 εκατομμύρια ECU το 1993. Η στήριξη αποτελείται από επιδοτήσεις, επιστροφή και ειδική στήριξη για παραγωγούς με Μαύρα και Τσεμπέλια. Μέχρι το 1992 τα μέτρα στήριξης περιλάμβαναν και δαπάνες παρέμβασης. Οι πίνακες 27 και 28 δείχνουν την εξέλιξη της στήριξης του ΕΓΠΤΕ προς τον ελληνικό καπνό μεταξύ άλλων ελληνικών αγροτικών προϊόντων.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 27: ΣΤΗΡΙΞΗ ΑΠΟ ΕΓΠΤΕ - ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΕ ΕΚΑΤ. ECU**

ΠΡΟΙΟΝ	ΕΤΟΣ								
	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
τηρά	50,8	60,6	68,5	42,2	124,5	85,6	240,9	216,5	135,9
ρέσκα φρούτα και λαχανικά	314,4	192,7	230,4	172,8	297,4	407,7	322,7	340,9	447,1
ασί	34,6	14,2	12,0	14,4	25,5	17,6	92,6	23,8	59,9
απνός	352,1	283,9	251,9	251,7	278,2	413,6	447,0	461,9	548,0
λα τα άλλα προϊόντα	413,7	835,5	777,7	837,4	975,0	1.017,4	1.108,5	1.188,6	1.527,7
ίνολο	1.192,6	1.386,9	1.340,5	1.318,5	1.700,6	1.941,9	2.211,7	2.231,7	2.718,6
απνός ως % επί του συνόλου	29,5	20,5	18,8	19,1	16,3	21,3	20,2	20,7	20,2

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή 1995

**ΠΙΝΑΚΑΣ 28: Η ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΕΓΠΤΕ - ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΚΑΠΝΟ ΑΝΑ ΕΙΔΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΔΡΑΧΜΕΣ**

ΔΟΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΕΤΟΣ				
	1989	1990	1991	1992	1993
ιστροφή	3.107	4.388	5.540	4.618	3.610
ρέμβαση	6.065	11.502	6.570	8.719	- 3.447
δοτήσεις	42.305	66.291	84.966	100.184	137.074
ριξη για αναδιάρθρωση	0	0	0	0	7.087
ολική στήριξη	51.477	82.181	97.076	113.521	144.324
ολική στήριξη σε εκατ. US \$	316	518	535	595	627

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας

Ο καπνός αντιστοιχεί σε περισσότερο από 20% της συνολικής στήριξης προς την ελληνική γεωργία, με τάση αύξησης σε απόλυτα

μεγέθη και διακύμανση σε ποσοστό γύρω στο 20. Το μεγαλύτερο τμήμα της στήριξης κατευθύνεται σε επιδοτήσεις. Η διακοπή της παρέμβασης επέτρεψε στην Κοινότητα να στηρίξει ένα πρόγραμμα αναδιάρθρωσης του ίδιου μεγέθους για τις πληρωμές παρέμβασης.

Ο καπνός είναι επίσης μια πολύ σημαντική πηγή εσόδων του κράτους μέσω της φορολογίας. Η φορολογία των προϊόντων καπνού άρχισε το 1883. Ο φόρος των προϊόντων καπνού μπορεί να φθάνει μέχρι το 60 - 70% της τελικής τιμής του προϊόντος. Το 1994 τα έσοδα από τη φορολογία έφθασαν τα 334 δισ. δραχμές και αποτελούσαν το 9,6% όλων των έμμεσων φόρων και το 5,7% των συνολικών εσόδων του ελληνικού κράτους.

Μια αύξηση της φορολογίας των προϊόντων καπνού θα έχει τις ακόλουθες επιδράσεις:

- μειωμένη κατανάλωση προϊόντων καπνού
- υποκατάσταση των ελληνικών προϊόντων καπνού με εισαγόμενα προϊόντα
- αυξημένα έσοδα για το ελληνικό κράτος
- όχι σημαντικές επιδράσεις στον ελληνικό τομέα καλλιέργειας καπνού.

Αντίθετα, ορισμένοι περιορισμοί υγείας αναφορικά με την περιεκτικότητα των τσιγάρων σε πίσσα μπορεί να έχουν πολύ σημαντικές επιδράσεις στον ελληνικό καπνό.³⁶

---

³⁶ Βλέπε βιβλιογραφία: Μανεσιώτης, «Καπνική οικονομία», σελ. 55

***ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ***

Το μεγαλύτερο τμήμα της ελληνικής παραγωγής καπνού εξάγεται. Οι ποσότητες του καπνού που αγοράστηκαν στις τιμές παρέμβασης μειώθηκαν δραστικά από το 1992. Η ποσότητα των αποθεμάτων φύλλων καπνού έχει μειωθεί σημαντικά. Οι προοπτικές του ελληνικού καπνού στις διεθνείς αγορές εξαρτώνται από την πολιτική εξαγωγών που ακολουθούν βασικοί ανταγωνιστές, δηλαδή η Τουρκία και άλλες χώρες που παράγουν καπνό ανατολικού τύπου. Η Ελλάδα πρέπει να διατηρήσει υψηλό ποιοτικό επίπεδο του ανατολικού καπνού και σταθερή παραγωγή διαχρονικά. Παράλληλα, η παραγωγή θα πρέπει να αναπροσανατολιστεί και να ανταποκριθεί στη ζήτηση των διεθνών αγορών.

Η καλλιέργεια του καπνού είναι πολύ σημαντική δραστηριότητα για την ελληνική γεωργία ασκείται από ένα μεγάλο αριθμό γεωργικών νοικοκυριών σε μειονεκτικές, μη ευνοημένες περιοχές της χώρας. Η καλλιέργεια του καπνού προσφέρει απασχόληση και μπορεί να διασφαλίσει βιώσιμα γεωργικά εισοδήματα στις περιοχές αυτές. Έτσι, η

καλλιέργεια του καπνού έχει τη δυνατότητα να γίνει βασικό εργαλείο ανάπτυξης και να αναβαθμίσει το βιοτικό επίπεδο κάτω από τις πλέον δύσκολες φυσικές συνθήκες. Επιπλέον, ο καπνός είναι ενσωματωμένος σε άλλους τομείς της οικονομίας με σημαντικές πολλαπλασιαστικές συνέπειες στην απασχόληση, το εισόδημα και το προϊόν. Ο τομέας της καπνοβιομηχανίας, που είναι άμεσα συνδεδεμένος με την παραγωγή του καπνού, είναι από τους πιο δυναμικούς βιομηχανικούς τομείς στην Ελλάδα, με υψηλό ρυθμό επενδύσεων, προστιθέμενης αξίας, τζίρου και περιθωρίων κέρδους. Ο ελληνικός τομέας καλλιέργειας είναι πολύ σημαντικό στοιχείο της ευρωπαϊκής γεωργίας, αφού η Ελλάδα είναι η μεγαλύτερη παραγωγός χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση με το μεγαλύτερο αριθμό παραγωγών και με τη μεγαλύτερη αξία παραγωγής.

Ο καπνός στηρίζεται έντονα από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η στήριξη του τομέα καλλιέργειας καπνού στην Ελλάδα φθάνει πάνω από το 20% της συνολικής στήριξης προς την ελληνική γεωργία.. Οι δαπάνες αυτές κατευθύνονται σε μειονεκτικές και μη ευνοημένες περιοχές της Ελλάδας και βοηθούν την τοπική ανάπτυξη, καθώς και τη βελτίωση του προϊόντος και την αναδιάρθρωση της γεωργικής παραγωγής. Η στήριξη του τομέα καλλιέργειας καπνού είναι άλλη μια πηγή συναλλάγματος για την ελληνική οικονομία. Ακόμη, το ελληνικό κράτος ωφελείται από τη φορολογία των προϊόντων καπνού. Η φορολογία αντιστοιχεί στο 10% των έμμεσων φόρων και στο 5,7% των συνολικών εσόδων του ελληνικού κράτους. Μια αυξημένη φορολογία των προϊόντων καπνού

ίσως δεν έχει σημαντικές συνέπειες στον ελληνικό τομέα καλλιέργειας καπνού.³⁷

---

³⁷ Βλέπε βιβλιογραφία: Δημαρά Ε. - Σκούρας Δ. «Η καλλιέργεια καπνού στην Ελλάδα», σελ. 105 - 112

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΠΝΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΟΥ 1950

Η αγροτική πολιτική για τον καπνό έχει μακρά ιστορία στην Ελλάδα. Ο καπνός είναι πολύ ευαίσθητος στις συνθήκες κάτω από τις οποίες παράγεται. Ο καπνός καλλιεργήθηκε σε μεγάλη έκταση στην Ελλάδα από την αρχή του αιώνα αυτού, χωρίς κάποιο σοβαρό έλεγχο από την πολιτεία. Οι στόχοι του παραγωγού αφορούσαν αυστηρά τη μεγιστοποίηση της παραγωγής χωρίς ιδιαίτερο προβληματισμό για την ποιότητα. Το 1925 η πολιτεία ίδρυσε τα πρώτα τρία τοπικά γραφεία για την «Προστασία του καπνού» στο Βόλο, την Καβάλα και τη Θεσσαλονίκη. Το 1930 ιδρύθηκε το Ινστιτούτο Καπνού της Δράμας από την ενοποίηση των τριών αυτών τοπικών γραφείων. Η περίοδος μέχρι το 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο είναι πολύ σημαντική για την πολιτική καπνού επειδή, παρά τα περιοριστικά μέτρα, έγινε προφανές ότι έπρεπε να υπάρξει άμεση δράση για τον κανονισμό της παραγωγής και της αγοράς του καπνού. Στην περίοδο αυτή, τα μέτρα σχετικά με την παραγωγή και πώληση του καπνού είναι τα ακόλουθα:

- Οι νόμοι 5010/1921 και 4660/1930 απαγόρευαν την καλλιέργεια του καπνού σε υγροβιότοπους και έλη, όπου η παραγωγικότητα είναι πολύ υψηλή και η ποιότητα πολύ χαμηλή. Το μέτρο αυτό αποσκοπούσε στην προστασία της διεθνούς εμπορίας του ελληνικού καπνού.
- Ο νόμος 5166/1931 απαγόρευσε τη συγκέντρωση ορισμένων φύλλων καπνού και εισήγαγε ένα σύστημα αγοράς του από την πολιτεία και καταστροφής της παραγωγής χαμηλής ποιότητας.
- Ο νόμος 5112/1931 απαγόρευσε την καλλιέργεια καπνού σε ορισμένους νομούς της Ελλάδας, για να ελέγχεται η ποσότητα και η ποιότητα της παραγωγής.
- Ο νόμος 1520/1939 απαγόρευσε την αλλαγή ποικιλιών καπνού σ' αυτές τις κοινότητες που χαρακτηρίστηκαν «καπνοπαραγωγές κοινότητες»,
- Οι νόμοι 523/1937, 706/1937 και 1575/1939 όρισαν την έννοια του καπνοπαραγωγού και επέβαλαν ορισμένους περιορισμούς για την παραγόμενη ποσότητα και την καλλιεργούμενη έκταση.

Η περίοδος μετά το 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο χαρακτηρίζεται από μια αλλαγή της προτίμησης του καταναλωτή σε τσιγάρα με αμερικανικό χαρμάνι, λόγω των αμερικανικών εφοδίων κατά τη διάρκεια του πολέμου. Από την άλλη, η ελληνική παραγωγή καπνού μειώθηκε στη διάρκεια του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου και χάθηκαν οι παραδοσιακές

αγορές για τις ελληνικές εξαγωγές εταιρείες καπνού. Η ζήτηση για ανατολικό καπνό μειώθηκε και τα αποθέματα καπνού αυξήθηκαν. Το 1947 η πολιτεία εισήγαγε το πρώτο σχέδιο επιδοτήσεων για τη βελτίωση της ποιότητας και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής βιομηχανίας καπνού, αλλά το σύστημα της ποιοτικής ταξινόμησης δεν συνέβαλε ουσιαστικά στην ποιοτική βελτίωση. Το συγκεκριμένο σύστημα άλλαξε το 1952 και η επιδότηση ήταν ένα ποσοστό επί της τιμής που διέφερε μεταξύ των καπνοπαραγωγών περιοχών. Αυτό το σύστημα ευνοούσε περιοχές που παρήγαγαν καπνό υψηλής ποιότητας. Την περίοδο μέχρι το 1953 η πολιτεία υιοθέτησε ένα σύστημα εγγυημένων τιμών, ίδρυσε ένα αυτόνομο οργανισμό για τον καπνό με κεντρικά και τοπικά γραφεία και εξέδωσε διάφορα διαγράμματα για τη λειτουργία της αγοράς του καπνού, συμπεριλαμβανομένου ενός εγκεκριμένου συστήματος για ποιοτική ταξινόμηση και μη περιορισμένο χρόνο εμπορίας κατά τη διάρκεια του έτους ώστε οι παραγωγοί από διαφορετικές αγορές να μπορούν να ανταγωνιστούν.³⁸

---

³⁸ Βλέπε βιβλιογραφία: Πάτρα Ν., «Καπνική Οικονομία και Πολιτική» σελ. 114 - 116

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΠΝΟΥ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Η πολιτική πριν από την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα καθορίστηκε πάνω σε ορισμένους άξονες που συνοψίζονται ως εξής:

- **Περιορισμοί παραγωγής:** Κάθε παραγωγός έπρεπε να έχει άδεια παραγωγής καπνού. Οι ποικιλίες καπνού, οι εκτάσεις και οι περιοχές παραγωγής καθορίστηκαν από την πολιτεία.
- **Περιορισμοί των βιομηχανιών παραγωγής τσιγάρων:** Οι Έλληνες βιομήχανοι τσιγάρων ήταν υποχρεωμένοι να αγοράζουν συγκεκριμένες ποσότητες καπνού ορισμένων ποικιλιών (κυρίως Τσεμπέλια και Μαύρα) για την παραγωγή τσιγάρων για την εσωτερική αγορά. Λόγω αυτών των περιορισμών δημιουργήθηκε μια τεχνητά υψηλή ζήτηση γι' αυτές τις ποικιλίες, που στην πραγματικότητα δεν βοήθησε τους παραγωγούς να αναπροσαρμόσουν την παραγωγή τους σε πιο κερδοφόρες και ανταγωνιστικές διεθνώς ποικιλίες.

- **Σύστημα ποιοτικής ταξινόμησης:** Η ποιοτική ταξινόμηση γινόταν ατομικά για κάθε παραγωγό και όχι σε σχέση με άλλους παραγωγούς της ίδιας περιοχής. Για παραγωγούς των οποίων το προϊόν είχε προορισμό εξωτερικές αγορές, η ταξινόμηση γινόταν από ειδικούς του Εθνικού Οργανισμού Καπνού της Ελλάδος. Για καπνό με προορισμό την εσωτερική αγορά, η ταξινόμηση γινόταν από επιτροπές που αποτελούσαν από κοινού παραγωγοί και ειδικοί του Εθνικού Οργανισμού Καπνού. Στα Μπέρλεϋ δεν υπήρχε ταξινόμηση.
- **Τιμές παρέμβασης:** Πριν από την περίοδο εμπορίας, κάθε χρόνο, η πολιτεία ήταν υποχρεωμένη να ανακοινώσει τις τιμές παρέμβασης που διέφεραν μεταξύ ποικιλιών, περιοχών και βαθμού ποιότητας. Παραγωγοί που δεν είχαν τη δυνατότητα να πουλήσουν το προϊόν τους μπορούσαν να το δώσουν στον Εθνικό Οργανισμό Καπνού στην τιμή παρέμβασης. Η τιμή παρέμβασης καθοριζόταν 10% χαμηλότερα από την προβλεπόμενη τιμή αγοράς, όμως για τις ανατολικές ποικιλίες η πολιτεία υπολόγιζε το κόστος παραγωγής και την τιμή των τσιγάρων στην εσωτερική αγορά. Για τα Μπέρλεϋ η τιμή της προηγούμενης χρονιάς αποτελούσε τη βάση για την εκτίμηση της τιμής παρέμβασης.
- **Άλλα μέτρα** ήταν η στήριξη του εισοδήματος του καπνοπαραγωγού, δάνεια με χαμηλό επιτόκιο, επιδοτήσεις για κεφαλαιουχικές επενδύσεις (ιδιαίτερα σε παραγωγούς Μπέρλεϋ), δάνεια με χαμηλό επιτόκιο σε αγοραστές καπνού ή εργοστάσια καπνού και μια ειδική

πολιτική δασμών και εμπορίου κατά του εισαγόμενου καπνού ή προϊόντων καπνού για την προστασία του εθνικού προϊόντος.³⁹

---

³⁹ Βλέπε βιβλιογραφία: Δημαράς Ε. - Σκούρας Δ., «Η καλλιέργεια καπνού στην Ελλάδα», σελ/ 58 - 59

**ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΠΝΟΥ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ**

Από το 1981 η Ελλάδα υιοθέτησε την Κοινή Αγροτική Πολιτική και την πολιτική καπνού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, που καθορίστηκε κυρίως με τον Κανονισμό 727/70 σχετικά με την Κοινή Οργάνωση της Αγοράς (ΚΟΑ) καπνού. Ο Κανονισμός 727/70 αποσκοπούσε στα εξής:

- εγγύηση του συνόλου της παραγωγής στην Κοινότητα
- καθορισμός τιμών παρέμβασης και τιμών στόχου
- εξασφάλιση επιδοτήσεων παραγωγής ανά κιλό παραγόμενου καπνού από τις διαφορετικές ποικιλίες καπνού
- εξασφάλιση ενός ολοκληρωμένου συστήματος παρέμβασης
- εξασφάλιση ενός ανταποδοτικού συστήματος,

Στις 16 κατηγορίες ποικιλιών καπνού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προστέθηκαν 10 ελληνικές κατηγορίες. Η υιοθέτηση της κοινοτικής πολιτικής καπνού είχε ορισμένες επιδράσεις στην εθνική

πολιτική καπνού εκείνης της εποχής. Με το κοινοτικό καθεστώς η Ελλάδα έπρεπε να καταργήσει το σύστημα των αδειών παραγωγής καπνού. Ακόμη έπρεπε να καταργηθεί οποιαδήποτε μορφή οικονομικής διάκρισης μεταξύ ποικιλιών για εξαγωγή και για εσωτερική κατανάλωση. Αυτό είχε άμεσες συνέπειες στις καπνοβιομηχανίες. Δεν ήταν πλέον υποχρεωμένες να αγοράζουν ορισμένες ποσότητες ανατολικών καπνών και οι εισαγωγές καπνού εναρμονίστηκαν με το κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο. Η ποιοτική ταξινόμηση δεν υπήρχε στην κοινοτική πολιτική και η Ελλάδα διατήρησε το σύστημα.

Το σύστημα της Κοινότητας για τις τιμές καπνού ήταν παρόμοιο με το ελληνικό σύστημα και περιείχε:

- τιμές στόχου
- τιμές παρέμβασης
- επιδοτήσεις (πριμ)

Οι τιμές στόχου ήταν η πρόβλεψη της Κοινότητας για το ύψος των τιμών της αγοράς ορίστηκαν στο 90% των τιμών στόχου, μειώθηκαν αργότερα στο 85% και τελικά στο 80% για ποικιλίες με πλεόνασμα. Οι τιμές παρέμβασης που προκύπτουν για τα δέματα καπνού εκτιμώνται με βάση την τιμή παρέμβασης για φύλλα καπνού συν τις δαπάνες επεξεργασίας και συσκευασίας. Η επιδότηση ήταν ένας μηχανισμός στήριξης της αξίας του προϊόντος. Οι τιμές στόχοι και οι τιμές

παρέμβασης σταμάτησαν με την κατάργηση του μηχανισμού παρέμβασης το 1992.

Η επιδότηση είναι το ποσό της κοινοτικής στήριξης ανά κιλό παραγόμενου καπνού. Οι επιδοτήσεις διαφέρουν ανά ποικιλία καλλιεργούμενου καπνού. Η επιδότηση πληρώνεται στον έμπορο και όχι στον παραγωγό. Το θέμα αυτό ήταν αντικείμενο διαφωνιών στον τομέα της καλλιέργειας του καπνού στην Ελλάδα. Κάποιοι θεωρούσαν ότι οι επιδοτήσεις έπρεπε να πληρώνονται άμεσα στους παραγωγούς, ενώ άλλοι ότι αυτές οι άμεσες πληρωμές θα περιέπλεκαν και θα καθυστερούσαν τις πληρωμές περισσότερο, δεδομένης της γραφειοκρατικής δομής του Υπουργείου Γεωργίας.

Για το εμπόριο με Τρίτες Χώρες η Κοινότητα εξασφάλισε μια επιδότηση στους αγοραστές (εμπόρους) καπνού. Οι επιδοτήσεις αφορούσαν φύλλα καπνού και δίνονταν σ' εκείνους τους παραγωγούς που είχαν συμβόλαια με παραγωγούς και έκαναν πρωτογενή επεξεργασία φύλλων καπνού και συσκευασία. Επιπλέον, το κοινοτικό σύστημα εξασφάλισε ανταπόδοση στις εξαγωγές με σκοπό να καλύψει τη διαφορά μεταξύ της διεθνούς και της κοινοτικής τιμής αγοράς. Το σύστημα αυτό σταμάτησε. Η διαφορά μεταξύ της επιδότησης και της τιμής στόχου είναι η πρόβλεψη της Κοινότητας για την τιμή της ελεύθερης αγοράς. Πάντως, η πραγματική διαφορά βρίσκεται πιο κοντά στη διαφορά μεταξύ τιμής παρέμβασης και επιδότησης, αν υπολογίσουμε ότι αυτή η τελευταία είναι η χαμηλότερη τιμή της

ελεύθερης αγοράς για τη χαμηλότερη ποιότητα του καπνού. Ακόμη περισσότερο, η διαφορά μεταξύ της επιδότησης και της τιμής παρέμβασης αντανακλά τον κίνδυνο διασφάλισης υψηλότερων τιμών στην ελεύθερη αγορά. Όσο μικρότερη είναι η διαφορά τόσο πιο πιθανό είναι να επιτευχθεί υψηλότερη τιμή στην ελεύθερη αγορά καπνού από την τιμή παρέμβασης. Τα Τσεμπέλια και τα Βιρτζίνια είχαν πολύ μικρές διαφορές μεταξύ επιδότησης και τιμών παρέμβασης μετά το 1985, γεγονός που μπορεί να εξηγήσει την αυξημένη παραγωγή στην περίοδο αυτή. Για τα Τσεμπέλια σημειώνεται επίσης ότι το 1989/1990 η επιδότηση ήταν ελαφρά μεγαλύτερη από την τιμή παρέμβασης. Όλες οι μη προωθούμενες ποικιλίες παρουσιάζουν μειωμένες τιμές παρέμβασης και επιδοτήσεις, γεγονός που αντανακλά τη βούληση της Κοινότητας να επιδιώξει μια αναδιαρθρωτική πολιτική μέσω, μεταξύ άλλων, ενός μηχανισμού τιμών. Να σημειωθεί ότι μετά το 1992 μόνο οι τιμές παρέμβασης και οι τιμές στόχου και η Κοινότητα διανέμει μόνο τις επιδοτήσεις.

Στο θεσμικό πλαίσιο της πολιτικής σταθεροποίησης των τιμών, το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας καθορίζει κάθε χρόνο μία Μέγιστη Εγγυημένη Ποσότητα (ΜΕΠ, Καν. ΕΟΚ 1114/88). Η πολιτική της Κοινότητας να ενθαρρύνει τη μεταστροφή προς ποικιλίες μεγάλης ζήτησης βασίστηκε κυρίως στην εφαρμογή των ΜΕΠ επιβάλλοντας πρόστιμα μέχρι 5% το 1998 και 15% το 1989 επί των τιμών

παρέμβασης και της επιδότησης. Οι ΜΕΠ για την Ελλάδα παρουσιάζονται στο πίνακα 28.

Ο Κανονισμός 2075/92, όπως τροποποιήθηκε αργότερα από τον Κανονισμό 1055/95, εισήγαγε ένα επίσημο σύστημα ποσοτώσεων στην παραγωγή φύλλων καπνού. Η Μέγιστη Εγγυημένη Ποσότητα καθορίστηκε στους 370.000 τόνους για το 1993 και στους 35.000 τόνους από το 1993 και μετά για την παραγωγή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στο σύνολό της. Για την Ελλάδα, οι ποσοτώσεις στην παραγωγή καθορίστηκαν στους 133.950 τόνους για το 1993 και στους 126.700 τόνους για το 1994, που τελικά παρέμειναν οι ίδιες και για την περίοδο 1995 - 97. Είναι προφανές ότι το σύνολο σχεδόν της μείωσης του όγκου παραγωγής στην Κοινότητα απορροφήθηκε από τις ελληνικές ποικιλίες. Η παραγωγή της Ελλάδας μειώθηκε από σχεδόν 180.000 τόνους το 1992 και 126.700 τόνους από το 1994 και μετά. Η μείωση είναι σχεδόν 53.000 τόνοι και η απώλεια σε αξία γεωργικού προϊόντος εκτιμάται σε 33 δρχ. δραχμές με ιδιαίτερα τοπικό χαρακτήρα αφού 10 από τα 33 δισ. της απώλειας αφορούν την Αιτωλοακαρνανία. Εκτιμάται ότι με το νέο σύστημα ποσοτώσεων η Ελλάδα θα ζημιωθεί 40 εκατ. δολάρια Η.Π.Α. από τη μείωση των εξαγωγών καπνού. Ο Κανονισμός 2075/92 πρόβλεψε την εγκατάλειψη των τιμών στόχου και των τιμών παρέμβασης, καθώς και της ανταπόδοσης.

Οι ποσοτώσεις δεν έχουν ξεπεραστεί για ορισμένες ποικιλίες ανατολικού καπνού όπως ο Μπασμάς και η Κατερίνη. Η παραγωγή των

Βιρτζίνια πάντως ήταν πάντα μεγαλύτερη από τις ΜΕΠ, επειδή πολλοί παραγωγοί υιοθέτησαν την καλλιέργεια και η δυνατότητα των επενδύσεών τους ήταν μεγάλη. Η αύξηση των ΜΕΠ, ιδιαίτερα για τα Βιρτζίνια, είναι ένα από τα βασικά αιτήματα των Ελλήνων αγροτών. Ένα τέτοιο αίτημα, πάντως, θα πρέπει να εξετασθεί μέσα στο γενικό πλαίσιο της αλλαγής της σύνθεσης των ποικιλιών και της διασφάλισης της μακρόχρονης ανοδικής ανάπτυξης του ελληνικού τομέα παραγωγής καπνού. Σήμερα τα Βιρτζίνια έχουν τη μεγαλύτερη στήριξη (σχέση επιδότησης προς την τιμή) από την Ε.Ε. Η καλλιέργεια των Βιρτζίνια δεν είναι ιδιαίτερα ελκυστική, αν λάβουμε υπόψη την πολιτική περαιτέρω μείωση της στήριξης ορισμένων καλλιεργειών, σύμφωνα με τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου.⁴⁰

---

⁴⁰ Βλέπε βιβλιογραφία: Δημαρά Ε - Σκούρας Δ. , «Η καλλιέργεια του καπνού στην Ελλάδα» σελ. 65-70

ΚΕΦ. 4 - ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΠΝΟΥ

***Η ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΠΝΟΥ ΚΑΙ
Η ΑΛΛΑΓΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΙΚΙΛΙΩΝ***

Η αναδιάρθρωση στην παραγωγή καπνού στην Ελλάδα ήταν πολύ εμφανής στα μέσα της δεκαετίας του '80. Κάποιες ποικιλίες όπως τα Τσεμπέλια και τα Μαύρα έπρεπε να περιοριστούν, κάποιες ποικιλίες όπως ο Μπασμάς και η Κατερίνη έπρεπε να διατηρηθούν στα ίδια επίπεδα, η παραγωγή των Μπέρλεϋ έπρεπε να σταθεροποιηθεί σε λίγο χαμηλότερα μεγέθη της τρέχουσας παραγωγής και η παραγωγή των Βιρτζίνια έπρεπε να αυξηθεί. Αργότερα, τα Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά και τα Μυρωδάτα συμπεριλήφθηκαν στις ποικιλίες που έπρεπε να περιοριστούν. Τα Καμπά Κουλάκ Κλασικά έπρεπε να διατηρηθούν στο ίδιο επίπεδο.

Το πρώτο πρόγραμμα αναδιάρθρωσης της παραγωγής καπνού παρουσιάστηκε το 1984 και εγκρίθηκε μέσω του Κανονισμού 355/77 σχετικά με την Κοινή Οργάνωση των Αγορών (ΚΟΑ). Το πρόγραμμα εκτιμήθηκε στα 8,02 δρχ. δραχμές το 1984 και αποσκοπούσε στη βελτίωση της επεξεργασίας, της προστασίας και αποθήκευσης των

ανατολικών καπνών, των Μπέρλεϋ και Βιρτζίνια με επενδύσεις με ξηραντήρια, αποθηκευτικούς χώρους κ.λ.π. Το πρόγραμμα εκτιμήθηκε ότι μπορούσε να προσφέρει 100.000 κυβικά μέτρα χώρων ξήρανσης, ισοδύναμα με 2.500 εκτάρια καλλιέργειας καπνού.

Μια δεύτερη προσέγγιση στην αναδιάρθρωση της παραγωγής καπνού προσφέρθηκε με τον Κανονισμό 797/85 για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των γεωργικών δομών. Πρόσφερε στήριξη για αντικατάσταση των ανατολικών ποικιλιών με Βιρτζίνια ή με άλλες εμπορεύσιμες ποικιλίες για μια περίοδο δέκα χρόνων. Η στήριξη ήταν υψηλότερη σε γεωργούς ορεινών ή μειονεκτικών περιοχών και σε νέους γεωργούς.

Τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (ΜΟΠ) εξασφάλισαν ειδικούς διακανονισμούς για την αντικατάσταση των ποικιλιών Τσεμπέλια και Μαύρα με Βιρτζίνια, σε έκταση σχεδόν 1.750 εκταρίων. Η στήριξη για την αντικατάσταση έφτανε σε 110.000 δραχμές ανά εκτάριο για τέσσερα χρόνια και η συμμετοχή της Κοινότητας έφτανε στο 50% του συνολικού κόστους. Ρα ΜΟΠ για τη Δυτική Ελλάδα και την Πελοπόννησο άρχισαν μετά το 1988. Το 1992 συνολικά 1.883 εκτάρια με Τσεμπέλια και Μαύρα είχαν αντικατασταθεί με Βιρτζίνια, ενώ υπήρχε για ένταξη ακόμη 847 εκταρίων μέχρι το 1994. Η συνολική έκταση που εντάχθηκε σ' αυτό το ΜΟΠ ήταν πολύ μεγαλύτερη από αυτή που είχε εκτιμηθεί στην αρχή του προγράμματος. Η πληρωμή για την αλλαγή της ποικιλίας γινόταν σε δύο

δόσεις, η πρώτη με 400 ECU ανά 10 στρεμ. και η δεύτερη με 330 ECU ανά 10 στρεμ. Το ίδιο περίπου συνέβη με το ΜΟΠ της Ανατολικής Κεντρικής Ελλάδας όπου συμπεριλήφθηκαν 278 στρ. καπνού. Ακόμη, το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Κεντρική και Δυτική Μακεδονία (1989 - 93) εκτιμά ότι συνολικά 1.100 στρ. ανατολικού καπνού αντικαταστάθηκαν από εμπορεύσιμες ποικιλίες.

Το 1990 με τον Κανονισμό 866/90 συνεχίστηκαν οι επενδύσεις σε μονάδες επεξεργασίας και αποθήκευσης. Από τη λειτουργία του Κανονισμού 355/77, μαζί με τα προγράμματα του Κανονισμού 866/90, πραγματοποιήθηκαν οι παρακάτω επενδύσεις:

- 453 ξηραντήρια για καπνό Βιρτζίνια ισοδύναμα με 4.814 στρ. που επιδοτήθηκαν με 11,4 δρχ. δρχ.
- 13 άλλα προγράμματα για προστασία και αποθήκευση, που επιδοτήθηκαν με 3,8 δισ. δραχμές .

Τα μεγέθη αυτά είναι πολύ σημαντικά επειδή το 1992 ο όγκος παραγωγής των Βιρτζίνια ξεπέρασε κατά πολύ όλες τις προσδοκίες και φυσικά τις ΜΕΠ. Η Κοινότητα αποφάσισε να μειώσει τον όγκο παραγωγής των Βιρτζίνια αλλά υπήρχε ήδη ένα πολύ μεγάλο επενδεδυμένο οικονομικό ποσό σε προγράμματα για τα Βιρτζίνια. Το 1993 η Κοινότητα εφάρμοσε τον Κανονισμό 881/93, που πρόσφερε στήριξη στους παραγωγούς για αλλαγή σε άλλες ποικιλίες ή άλλες

καλλιέργειες. Η κυριότερη στήριξη κατευθυνόταν σ' εκείνους τους παραγωγούς που πραγματοποίησαν επενδύσεις που παρέμειναν σε αδράνεια. Αυτό είναι μία σαφής ένδειξη για την απουσία κάποιου μακρόχρονου σχεδιασμού στην πολιτική καπνού τόσο από πλευράς Κοινότητας όσο και από πλευράς του ελληνικού κράτους.

Το 1992 θεσπίστηκε ένα τριετές πρόγραμμα από την Κοινότητα σχετικά με την αναδιάρθρωση στις ποικιλίες Τσεμπέλια και Μαύρα. Οι παραγωγοί μπορούσαν να επαναπροσανατολίσουν την παραγωγή τους προς άλλες εκτός του καπνού καλλιέργειες και να πάρουν αποζημίωση για μία περίοδο τριών χρόνων (1993 - 95) 2 ECU ανά κιλό φύλλων καπνού που παρήγαγαν κατά μέσο όρο τα τρία προηγούμενα του μέτρου αυτού έτη. Εάν ο παραγωγός επαναπροσανατόλιζε την παραγωγή του προς άλλες ποικιλίες καπνού, η αποζημίωση έφτανε τα 0,8 ECU με τους ίδιους όρους. Με αυτό τον κανονισμό 11.290 παραγωγοί άλλαξαν την καλλιέργεια. Σχεδόν 87% μεταστράφηκαν σε άλλες καλλιέργειες και 13% σε άλλες ποικιλίες καπνού.

Η αναδιάρθρωση της παραγωγής καπνού προωθήθηκε και με άλλα μέτρα σχετικά με την εμπορία του καπνού, την πληρωμή των τιμών παρέμβασης, την πληρωμή των επιδοτήσεων με τους Κανονισμούς 1469/70, 727/70, 2269/88, 1251/89 κ.λ.π.

Τέλος, η αναδιάρθρωση της παραγωγής καπνού σηματοδοτήθηκε και μέσω της πολιτικής τιμών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οι τιμές και οι υψηλότερες αποδόσεις ήταν αρκετές για να

έλξουν τους παραγωγούς, ωστόσο ακόμη και η πολιτική τιμών δεν έκανε σαφείς τις προθέσεις της Κοινότητας στους παραγωγούς. Το επόμενο παράδειγμα είναι διαφωτιστικό. Η επιδότηση για τα Τσεμπέλια ήταν μεγαλύτερη από την επιδότηση για τα Βιρτζίνια μέχρι τη σοδειά του 1986/1987, όταν οι επιδοτήσεις για τις δυο ποικιλίες έγιναν ουσιαστικό.

Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε και τις επιπτώσεις στον ελληνικό καπνό της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου, γνωστής ως GATT. Η GATT περιλαμβάνει δύο ενέργειες με άμεσες στον καπνό. Πρώτον, η επιδότηση του καπνού θα μειωθεί κατά 108 ECU ανά τόνο και δεύτερον, οι επιδοτούμενες ποσότητες θα μειωθούν κατά 21% ή αλλιώς κατά περίπου 16.800 τόνους, με την προϋπόθεση ότι οι εξαγωγές διατηρούνται γύρω στους 80.000 τόνους. Οι επιπτώσεις υπολογίζονται σε απώλεια εσόδων 11.865.000 ECU, που προκύπτει από απώλεια εσόδων 6.825.600 ECU λόγω μείωσης της επιδότησης στις κατά 21% μειωμένες ποσότητες εξαγωγών και κατά 5.040.000 ECU λόγω μείωσης της ποσότητας κατά 21%.⁴¹

---

⁴¹ Βλέπε βιβλιογραφία: Σαρρής: «Καπνική οικονομία», σελ. 110 - 120

ΠΙΝΑΚΑΣ 28

**ΜΕΓΙΣΤΕΣ ΕΓΓΥΗΜΕΝΕΣ ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ & ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΤΑ ΕΤΗ 1991 - 1994**

ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΚΑΠΝΟΥ	1991			1992			1993			1994		
	ΜΕΠ	ΠΡΑΓΜ. ΠΑΡΑΓ.	ΥΠΕΡΠΑΡ ΑΓΩΓΗ	ΜΕΠ	ΠΡΑΓΜ. ΠΑΡΑΓ.	ΥΠΕΡΠΑΡ ΑΓΩΓΗ	ΜΕΠ	ΠΡΑΓΜ. ΠΑΡΑΓ.	ΥΠΕΡΠΑΡ ΑΓΩΓΗ	ΜΕΠ	ΠΡΑΓΜ. ΠΑΡΑΓ.	ΥΠΕΡΠΑΡ ΑΓΩΓΗ
ΜΠΑΣΜΑΣ	30000	26743	-10,8	30000	23053	-23,1	27500	23643	-14,0	26100	23276	-10,8
ΚΑΤΕΡΙΝΗ	23000	20147	-12,4	23000	18862	-18,2	23400	21320	-8,9	22250	22206	0
ΚΑΜΠΑ ΚΟΥΛΑΚ ΚΛΑΣΙΚΑ ΜΥΡΩΔΑΤΑ	30000	19806	-34,0	30000	19618	-34,6	20000	18360	-8,2	19550	17555	-10,2
ΚΑΜΠΑ ΚΟΥΛΑΚ ΜΗ ΚΛΑΣΙΚΑ ΤΣΕΜΠΕΛΙΑ ΜΑΥΡΑ	26500	30858	16,4	26500	28455	7,4	20650	18743	-9,2	15700	15105	-3,8
ΜΠΕΡΛΕΥ	11000	8651	-21,3	11000	13127	19,3	20000	11530	-7,0	12400	11700	-5,6
ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ	17000	39887	134,6	17000	71538	320,8	30000	37901	26,3	30700	29747	-3,1

Η ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΤΟΥ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΤΟ 1997

Το Δεκέμβριο του 1996 η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δημοσίευσε την έκθεση της προς το Συμβούλιο Υπουργών για την κοινή οργάνωση αγοράς (ΚΟΑ) του ακατέργαστου καπνού (Επιτροπή 1996). Η έκθεση αυτής της Επιτροπής δεν έχει, μέχρι τη στιγμή δημοσίευσης του παρόντος, γίνει αποδεκτή αλλά εμπεριέχει την ολοκληρωμένη άποψη της Επιτροπής για το μέλλον της καλλιέργειας του καπνού και παρά τις σημαντικές διαφωνίες που έχουν διατυπωθεί από πολλά κράτη - μέλη, θα αποτελέσει τη βάση και τον πυρήνα για τη διαμόρφωση της ΚΟΑ καπνού μετά το 1997.

Για την αναμόρφωση της ΚΟΑ καπνού, η Επιτροπή εξέτασε τρία εναλλακτικά σενάρια μελλοντικής δράσης. Πρώτον, τη σταδιακή αποδέσμευση της Κοινότητας από τον τομέα του καπνού. Δεύτερον, την οριστική μεταβολή του υπάρχοντος συστήματος του 1992, κυρίως του συστήματος ενισχύσεων. Τρίτον, τη ριζική μεταρρύθμιση της ΚΟΑ καπνού η οποία, με βάση τη μεταρρύθμιση του 1992, θα προσφέρει ένα ολοκληρωμένο σύνολο μέτρων για τη βελτίωση της

οικονομικής θέσης, της ποιότητας, της διαχειριστικής και διοικητικής οργάνωσης του τομέα και την προστασία του περιβάλλοντος. Η Επιτροπή απορρίπτει τα δύο πρώτα εναλλακτικά σενάρια και διαγράφει τις μελλοντικές της προθέσεις για τη ριζική αναμόρφωση της ΚΟΑ καπνού παρουσιάζοντας μέτρα ριζικής μεταρρύθμισης. Πριν παρουσιάσουμε την επιλογή της Επιτροπής όμως, είναι σκόπιμο να εξετάσουμε τα σενάρια που απορρίφθηκαν και την επιχειρηματολογία της Επιτροπής που στήριξε την απόρριψή τους.

ΚΕΦ. 4 - ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΑΠΟΔΕΣΜΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΑ ΚΑΠΝΟΥ***ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΑΠΟΔΕΣΜΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ
ΤΗΣ ΚΟΑ ΚΑΠΝΟΥ***

Εάν ένα τέτοιο σενάριο είχε κάποια σοβαρή βάση, θα ήταν η πρώτη φορά που η Επιτροπή θα πρότεινε την κατάργηση μιας ΚΟΑ. Όμως, λαμβάνοντας υπόψη την κοινωνική και οικονομική σημασία ενός τέτοιου μέτρου και την αποτελεσματικότητά του ως προς τους επιδιωκόμενους στόχους, η Επιτροπή το απέρριψε. Είναι σκόπιμο όμως να αναφέρουμε τους λόγους για τους οποίους το μέτρο αυτό απερρίφθη.

Η σταδιακή αποδέσμευση και κατάργηση των ενισχύσεων στους παραγωγούς θα καταδίκαζε βραχυπρόθεσμα σε αφανισμό το μεγαλύτερο μέρος της κοινοτικής παραγωγής, με εξαίρεση ενδεχομένως ορισμένες περιοχές παραγωγής ανατολικού καπνού υψηλής ποιότητας στη Βόρεια Ελλάδα. Η προσωπική μας όμως άποψη είναι ότι αυτοί οι παραγωγοί (Μπασμά υψηλής ποιότητας) θα μπορούσαν να επιβιώσουν χωρίς τις κοινοτικές επιχορηγήσεις. Μια παρόμοια απόφαση θα καταδίκαζε επίσης σε αφανισμό τις μονάδες χωρικής επεξεργασίας

καπνού και τη βιομηχανία μεταποίησης επειδή δεν θα ήταν οικονομικά αποδοτική η μεταποίηση εισαγόμενου στην Κοινότητα καπνού σε φύλλα. Αυτές οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις θα ήταν περιφερειακά και τοπικά συσσωρευμένες επειδή τόσο η καπνοκαλλιέργεια όσο και η βιομηχανική μεταποίηση πραγματοποιούνται συνήθως στις ίδιες περιοχές. Η συνολική επίπτωση υπολογίζεται από την έκθεση σε 135.000 θέσεις άμεσης εργασίας στην καλλιέργεια και σε 18.000 θέσεις άμεσης εργασίας στη μεταποίηση, χωρίς να υπολογίζονται οι πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις στην απασχόληση από την καπνοκαλλιέργεια, τη χωρική επεξεργασία και μεταποίηση, οι οποίες είναι πραγματικά υψηλές λόγω της ισχυρής διασύνδεσης της δραστηριότητας αυτής με τους άλλους κλάδους της οικονομίας. Η Επιτροπή αναφέρει ότι ένα τέτοιο μέτρο δεν θα ήταν ούτε αποτελεσματικό ούτε και συμβατό με την αντικαπνιστική εκστρατεία μια και απλά θα αυξάνονταν οι εισαγωγές καπνού από Τρίτες Χώρες προς την Κοινότητα, είτε σε μορφή έτοιμων προϊόντων καπνού είτε σε μορφή καπνού σε φύλλα. Η Επιτροπή δέχεται συνεπώς ότι η καπνοκαλλιέργεια και η αντικαπνιστική πολιτική είναι ασύνδετες ενέργειες και η δεύτερη δεν θα πρέπει να επηρεάζει την πρώτη.

Είναι σημαντικό επίσης να αναφέρουμε ότι η Επιτροπή στην εξέταση αυτού του σεναρίου - κατάργησης αναλύει με σαφή τρόπο τις εναλλακτικές για την καπνοκαλλιέργεια δυνατότητες, σε περίπτωση που η κατάργηση της ΚΟΑ καπνού θα μπορούσε να έχει οποιαδήποτε βάση.

Η Επιτροπή περιληπτικά αναφέρει ότι τα καλλιεργούμενα με καπνό εδάφη είναι κατάλληλα για όλες τις γεωργικές καλλιέργειες, εξαιρεί όμως τα ελληνικά εδάφη στα οποία καλλιεργούνται ανατολικές ποικιλίες και είναι φτωχά, χέρσα και ακατάλληλα για άλλες καλλιέργειες. Ακόμη όμως και εάν τα εδάφη ήταν κατάλληλα, η οικονομική βιωσιμότητα μιας τέτοιας μετατροπής είναι αμφίβολη διότι δεν υπάρχει εφικτή και ορατή καλλιέργεια ή καλλιέργειες που θα μπορούσαν να απορροφήσουν 150.000 εκτάρια καλλιεργειών υψηλής εντάσεως εργασίας χωρίς οι ίδιες να τεθούν σε κίνδυνο οικονομικής ανισορροπίας. Η υποχρεωτική συνολική ανασυγκρότηση του τομέα καπνού ως αποτέλεσμα της πλήρους αποδέσμευσης της Κοινότητας από τον τομέα της καπνοκαλλιέργειας θα μπορούσε να αναζητηθεί σε οικονομικές δραστηριότητες εκτός γεωργίας, με την ευρεία έννοια του όρου. Αυτό όμως είναι αδύνατο, κυρίως για την Ελλάδα, μια και οι καπνοπαραγωγές περιφέρειες υπάγονται στον Στόχο 1 και πρόκειται για τις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες με αδυναμία απορρόφησης πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού από το δευτερογενή ή τριτογενή τομέα τους.

Τέλος, η Επιτροπή αναφέρει ότι η έλλειψη κοινοτικής οργάνωσης θα μπορούσε να υποκατασταθεί με τη δημιουργία εθνικών οργανώσεων αγοράς όπως γινόταν πριν από την εφαρμογή της πρώτης ΚΟΑ καπνού και συνεπώς όλη η επιχειρηματολογία υπέρ της ύπαρξης Κοινής Αγροτικής Πολιτικής δεν θα είχε καμία βάση στην

πράξη. Μια τέτοια εξέλιξη θα είχε επίσης τον κίνδυνο έναρξης επανεθνικοποίησης της ΚΑΠ και σε άλλους τομείς της γεωργικής οικονομίας της Κοινότητας, πράγμα που βρίσκεται εντελώς εκτός της σκέψης τόσο της Επιτροπής όσο και των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΚΕΦ. 4 - ΟΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΥΠΑΡΧΟΝΤΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

ΟΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΥΠΑΡΧΟΝΤΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Το σενάριο αυτό της Επιτροπής στηρίζεται στο γεγονός ότι η μεταρρύθμιση της ΚΟΑ καπνού του 1992 αξίζει συνολικής θετικής αξιολόγησης, με μόνη διαφορά ότι θα πρέπει να περιοριστούν οι δαπάνες, να εξυγιανθεί η αγορά και να καταπολεμηθεί η απάτη. Πρόκειται δηλαδή για ένα σενάριο που εξετάζει δημοσιονομικά μέτρα για την οριακή βελτίωση της υπάρχουσας ΚΟΑ. Εξετάζονται αναλυτικά δύο μέτρα αντικατάστασης του υπάρχοντος συστήματος ποσοστώσεων και ενισχύσεων πρώτον, με ένα σύστημα ενισχύσεων ανά εκτάριο και, δεύτερον, με ένα σύστημα άμεσης εισοδηματικής ενίσχυσης των καπνοκαλλιεργητών.

Για το πρώτο εναλλακτικό σύστημα, των ενισχύσεων ανά εκτάριο, η Επιτροπή αναφέρει ότι η κοινοτική ενίσχυση αντιπροσωπεύει κατά μέσο όρο το 80% του εισοδήματος που αποφέρει στο γεωργό ο καπνός και συνεπώς η εφαρμογή του θα εμπεριείχε τον πραγματικό κίνδυνο οι παραγωγοί να φυτεύουν καπνό χωρίς να τον συγκομίζουν και να μεταβληθούν σε «κυνηγούς πριμοδοτήσεων». Για την

αντιμετώπιση ενός τέτοιου φαινομένου θα έπρεπε να διενεργείται έλεγχος στην παράδοση του προϊόντος, πράγμα που θα είχε ως επίπτωση αυτό ακριβώς που προσπαθεί να αντιμετωπίσει το σύστημα, δηλαδή τη δημοσιονομική επιβάρυνση και την πολύπλοκη διοικητική διαχείριση του υπάρχοντος καθεστώτος. Επιπλέον, θα έπρεπε να γίνεται ακριβής έλεγχος των εκτάσεων, πράγμα που είναι αδύνατο εάν λάβει κανείς υπόψη, πρώτον, το μικρό μέγεθος των συνολικά καλλιεργούμενων με καπνό εκτάσεων ανά εκμετάλλευση (ο κοινοτικός μέσος όρος είναι περίπου 1,1 εκτάρια ή αλλιώς 11 στρέμματα), δεύτερον, τον κατακερματισμό των εκμεταλλεύσεων και την εναλλαγή της καλλιέργειας στα διάφορα αγροτεμάχια μιας εκμετάλλευσης και, τρίτον, το μεγάλο αριθμό των μέχρι σήμερα δηλωθέντων καπνοπαραγωγών (άνω των 135.000 σε όλη την Κοινότητα).

Το δεύτερο εναλλακτικό σύστημα, της άμεσης εισοδηματικής ενίσχυσης στους καπνοκαλλιεργητές, προτάθηκε ουσιαστικά από το Ελεγκτικό Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην έκθεσή του, που δημοσιεύθηκε το 1994. Σύμφωνα με την έκθεση αυτή, ένα σύστημα άμεσης εισοδηματικής ενίσχυσης θα εξοικονομούσε το μισό των πόρων του προϋπολογισμού που διατίθενται σήμερα στον τομέα του καπνού. Η έκθεση της Επιτροπής (Επιτροπή 1996) αφού αποδεικνύει τους λανθασμένους υπολογισμούς του μέσου καθαρού εισοδήματος ανά εκτάριο καπνού που προβάλλει το Ελεγκτικό Συνέδριο (σταθμισμένος κοινοτικός μέσος 4.275 ECU / εκτάριο και όχι 2.655 ECU / εκτάριο

όπως ισχυρίζεται το Ελεγκτικό Συνέδριο), καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η συνολική αντισταθμιστική ενίσχυση (954 εκατ. ECU) προσεγγίζει κατά πολύ την τρέχουσα συνολική δαπάνη (1.115 εκατ. ECU) και συνεπώς δεν επιφέρει καμία δημοσιονομική βελτίωση, ενώ επιβαρύνει δημοσιονομικά με επιπλέον ελέγχους και περιπλέκει τη διοικητική διαχειριστική. Αξίζει όμως να σημειώσουμε ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο στην έκθεση του 1994, για να στηρίξει τις θέσεις του, προβάλλει το, επιεικώς απαράδεκτο, επιχείρημα ότι το καθεστώς άμεσης εισοδηματικής ενίσχυσης θα συνέβαλε στη μείωση της παραγωγής καπνού και θα συμφωνούσε με τις προσπάθειες που καταβάλλει η Κοινότητα για την καταπολέμηση του καπνίσματος για λόγους υγείας. Αυτό το επιχείρημα είναι αβάσιμο, διότι η μείωση της παραγωγής καπνού στην Κοινότητα, με οποιοδήποτε σύστημα και εάν επιτευχθεί (κατάργηση ΚΟΑ, ενισχύσεις ανά εκτάριο, άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις, μείωση προμοδοτήσεων), θα έχει ως πραγματική συνέπεια την υποκατάσταση της εγχώριας παραγωγής με αυξημένες εισαγωγές από Τρίτες Χώρες και καμιά επίπτωση στη μείωση του καπνίσματος.

ΡΙΖΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΑ ΚΑΠΝΟΥ

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Οι προτάσεις της Επιτροπής διαρθρώνονται γύρω από οκτώ κεντρικούς άξονες παρεμβάσεων που σκοπό έχουν να αποτελέσουν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο πολιτικής για ριζική μεταρρύθμιση και την εκ νέου οργάνωση της ΚΟΑ καπνού. Οι παρεμβάσεις αυτές είναι :

- τροποποίηση του καθεστώτος πριμοδοτήσεων
- πρόβλεψη για ένα σύστημα εκούσιας εξόδου (εγκατάλειψης) από τον τομέα
- τροποποίηση του καθεστώτος ποσοτώσεων και των κατωφλίων εγγύησης
- μέτρα για την απλούστευση της διοικητικής διαχείρισης της ΚΟΑ
- αύξηση της αμοιβής στην ποιοτική παραγωγή
- κίνητρα για την προστασία του περιβάλλοντος
- κίνητρα για την παραγωγή ποικιλιών με λιγότερο βλαβερά χαρακτηριστικά

- κέντρα για την ενημέρωση των παραγωγών και την ενίσχυση των ελέγχων.

Αξίζει να αναφερθούμε αναλυτικότερα και να σχολιάσουμε κυρίως τα τρία πρώτα μέτρα των προτεινόμενων από την Επιτροπή ρυθμίσεων.

Η Επιτροπή, παρακινούμενη από το Συμβούλιο Υπουργών (Ιούνιος 1995) που της ανέθεσε να εξετάσει τη δυνατότητα κλιμάκωσης της παρεχόμενης στήριξης στον καπνό σε συνάρτηση με την ποιότητά του, προτείνει ένα σύστημα πριμοδότησης που θα αποτελείται από ένα σταθερό και ένα μεταβλητό μέρος. Το σταθερό μέρος εξασφαλίζει την κοινωνική συνιστώσα των επιδοτήσεων παρέχοντας ένα κατώτατο εισόδημα για τους καπνοκαλλιεργητές. Το μεταβλητό μέρος της πριμοδότησης εισάγει μία οικονομική συνιστώσα, στόχος της οποίας είναι η παραγωγή καλύτερης ποιότητας καπνού προσαρμοσμένης στις ανάγκες της εσωτερικής αγοράς. Στην πράξη προτείνεται η εφαρμογή του συστήματος κλιμακούμενης επιδότησης με τρεις πρακτικές λύσεις. Πρώτον, η εκτίμηση της ποιότητας του καπνού, αντί για άλλες μεθόδους που έχουν κατά καιρούς εφαρμοστεί (εμπειρογνώμονες, διοικητικές ταξινομήσεις κ.λ.π.), προτείνεται να γίνεται με βάση την τιμή αγοράς του. Δεύτερον, προτείνεται το μεταβλητό μέρος της επιδότησης να κυμαίνεται μεταξύ 35% και 45% της συνολικής επιδότησης, έτσι ώστε να υπάρχει ένα μεγαλύτερο περιθώριο διακύμανσης και ανταμοιβής της

ποιοτικά καλής παραγωγής. Προτείνεται το μεταβλητό μέρος να μην είναι το ίδιο για όλες τις ποικιλίες καπνού αλλά μεγαλύτερο για εκείνες τις ποικιλίες των οποίων η σημερινή αναλογία τιμής / επιδότησης είναι χαμηλότερη. Τρίτον, προτείνεται η εφαρμογή της κλιμάκωσης μέσω της αύξησης της ενίσχυσης στις ενώσεις παραγωγών.

Όλα τα κράτη - μέλη, εκτός της Ισπανίας, εκδήλωσαν την αποδοχή της αρχής σύνδεσης της επιδότησης με την αγοραία τιμή και την εφαρμογή της μέσω κάθε ένωσης παραγωγών. Η Ελλάδα μαζί με την Ιταλία και την Πορτογαλία, αν και αποδέχονται την αρχή του μέτρου, αντιπρότειναν χαμηλότερο ποσοστό διαμόρφωσης και διακύμανσης του μεταβλητού μέρους της επιδότησης και την προοδευτική, σε αντιδιαστολή με την άμεση, διαμόρφωση του μεταβλητού μέρους στην τελική του τιμή. Η Ισπανία δεν δέχεται ούτε τη διαμόρφωση του μεταβλητού μέρους σε επίπεδα άνω του 10% αλλά ούτε και τη σύνδεσή του με την αγοραία τιμή. Η Γαλλία, η Γερμανία, το Βέλγιο, η Αυστρία και όλα τα μη παραγωγά κράτη-μέλη αποδέχονται και την αρχή του μέτρου και την προτεινόμενη διαμόρφωση του μεταβλητού μέρους.

Η Επιτροπή δέχεται ότι το μέτρο της κλιμάκωσης της ενίσχυσης μέσω της χορήγησής της στις ενώσεις παραγωγών παρουσιάζει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Στα πλεονεκτήματα η Επιτροπή περιλαμβάνει το γεγονός ότι ο έλεγχος και η διαχείριση του συστήματος είναι απλούστερα, μια και την ευθύνη αναλαμβάνει η ένωση παραγωγών, η δε εφαρμογή είναι εύκολη, μια και μπορεί να βασιστεί

στο ισχύον καθεστώς, στοιχείο του οποίου αποτελεί μια ειδική ενίσχυση ύψους 10% της παρούσης επιδότησης. Στα μειονεκτήματα σημειώνεται ότι το σύστημα συγκρίνει την αξία των παραγόμενων ποσοτήτων καπνού στο εσωτερικό μιας μόνο ένωσης παραγωγών και έτσι ένας παραγωγός που παράγει καπνό κατώτερης αξίας από τον καπνό ενός άλλου παραγωγού μιας άλλης ένωσης μπορεί να αμειφθεί με συνολικά ανώτερο ποσό. Αυτό το μειονέκτημα προτείνεται να περιορισθεί με μηχανισμούς που θα προβλέπουν αυστηρότερους όρους αναγνώρισης των ενώσεων παραγωγών, αύξηση του ελάχιστου αριθμού των μελών τους και αύξηση των ελάχιστων ποσοτήτων των ποσοστώσεων που κατέχουν.

Το μέτρο της εκούσιας εξόδου, που κακώς αναφέρεται ως εγκατάλειψη από την Επιτροπή, προτίθεται να διευκολύνει τον προσανατολισμό των καπνοπαραγωγών σε άλλες καλλιέργειες σε μεμονωμένη και εθελούσια βάση, ακόμη και με ένα οργανωμένο σχέδιο σε τοπική κλίμακα. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή προτείνει μέτρα σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο. Σε ατομικό επίπεδο προτείνεται η εφαρμογή προγραμμάτων αλλαγής προς άλλες γεωργικές καλλιέργειες και οριστική έξοδος από την παραγωγή είτε με ενισχύσεις εξαγοράς των ποσοστώσεων είτε με μορφή πρόωρης συνταξιοδότησης για οριστική παύση της καλλιέργειας ή για δάσωση των αγροκτημάτων. Οι ενισχύσεις εξαγοράς των ποσοστώσεων (buy-backs) προτείνεται να έχουν τη μορφή ομολογιών βάσει των οποίων η Κοινότητα θα

πραγματοποιεί ετήσιες φθίνουσες πληρωμές για ένα διάστημα 7-10 ετών. Οι ομολογίες αυτές προτείνεται να μπορούν να πωληθούν στην ιδιωτική αγορά. Σε συλλογικό επίπεδο η Επιτροπή προτείνει μέτρα περιφερειακού και τοπικού χαρακτήρα, που περιλαμβάνουν ενέργειες πληροφόρησης, κατάρτισης, παροχής συμβουλών, τεχνικής βοήθειας και οικονομικής ανάπτυξης, για την εξασφάλιση εναλλακτικών δραστηριοτήτων απασχόλησης. Τα μέτρα αυτά μπορεί να χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο των ενεργειών των Στόχων 1 και 5β των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Στο μέτρο αυτό όλες οι καπνοπαραγωγές χώρες είχαν και εξέφρασαν σημαντικές επιφυλάξεις, ενώ οι μη καπνοπαραγωγές χώρες, με εξαίρεση το Λουξεμβούργο, που εξέφρασε κάποιες επιφυλάξεις σχετικά με την εξαγορά των ποσοστώσεων, ήταν σαφώς υπέρ της εφαρμογής ενός τέτοιου μέτρου. Η Ελλάδα, όπως και η Ισπανία, η Ιταλία και η Πορτογαλία, αντιτίθεται πλήρως στο μέτρο, η Γαλλία μόνο στην εξαγορά των ποσοστώσεων, ενώ η Γερμανία και το Βέλγιο μπορεί να μέτρο εάν τεθούν περιορισμοί που θα μειώσουν τον κίνδυνο ολοκληρωτικής εξόδου από την καπνοκαλλιέργεια. Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε ότι η Επιτροπή είναι διατεθειμένη να θέσει κάποια όρια για την εξαγορά των ποσοστώσεων, ιδίως στις ποικιλίες των ομάδων I, II, III και V που περιλαμβάνουν τα υψηλής ποιότητας ανατολικά καπνά. Η προσωπική μας άποψη είναι πως, με δεδομένη τη δυσκολία επαναπροσανατολισμού των Ελλήνων καπνοκαλλιεργητών, την

αδυναμία εξεύρεσης εξω-γεωργικής απασχόλησης, την αποτυχία του μέτρου πρόωρης συνταξιοδότησης και την απροθυμία ανάληψης ενεργειών δάσωσης, όπως εξηγείται στο επόμενο κεφάλαιο, η μόνη διέξοδος θα είναι η πρόσκαιρη απολαβή οφέλους μέσω εξαγοράς των ποσοστώσεων. Αυτό όμως ενέχει τον πραγματικό κίνδυνο της εξόδου από την καπνοκαλλιέργεια, η οποία θα δημιουργήσει τρομακτικά προβλήματα στην ελληνική ύπαιθρο και μάλιστα σε συγκεκριμένες καπνοπαραγωγές περιφέρειες που παράγουν είτε χαμηλής ποιότητας ανατολικού τύπου καπνά είτε θερμοξηραινόμενες ποικιλίες τύπου Βιρτζίνια, αλλά χωρίς να έχουν εξασφαλίσει οικονομικά βιώσιμες ποσοστώσεις.

Το τρίτο κατά σειρά μέτρο που προτείνει η Επιτροπή είναι αυτό της τροποποίησης του καθεστώτος ποσοστώσεων και των κατωφλίων εγγύησης. Το καθεστώς αυτό παρουσιάζεται άκαμπτο στον καθορισμό των ποσοστώσεων ανά ομάδα ποικιλιών και ανά χώρα, καθώς και στο χρονικό προγραμματισμό κατανομής των ποσοστώσεων. Για να γίνει πιο ελαστικό το καθεστώς των ποσοστώσεων η Επιτροπή προτείνει, πρώτον, τη δυνατότητα μεταφοράς ποσοστώσεων μεταξύ των ομάδων ποικιλιών και συνεπώς και μεταξύ χωρών, δεύτερον, να διευκολυνθεί η μεταφορά ποσοστώσεων σε ετήσια ή μόνιμη βάση στο εσωτερικό μιας ομάδας ποικιλιών με μηχανισμούς που θα διευκολύνουν την οριστική μεταβίβαση των ποσοστώσεων μεταξύ των παραγωγών και, τρίτον, τη

δημιουργία εθνικών αποθεματικών ποσοστώσεων για να γίνει η διαχείριση του καθεστώτος ελαστικότερη.

Στις προτάσεις αυτού του μέτρου και κυρίως στην τροποποίηση του συστήματος των ποσοστώσεων η Επιτροπή συνάντησε καθολική αποδοχή από τα κράτη - μέλη, με εξαίρεση το Ενωμένο Βασίλειο και τη Σουηδία, που πρότειναν να μειωθούν οι ποσοστώσεις των ποικιλιών χαμηλής ποιότητας χωρίς να έχουν τη δυνατότητα μεταφοράς. Η τροποποίηση του καθεστώτος των ποσοστώσεων είναι πολύ σημαντική για όλους του εμπλεκόμενους στην αγορά του καπνού οργανισμούς. Πιστεύουμε ότι ένα ελαστικό σύστημα ποσοστώσεων θα βοηθήσει αποτελεσματικά τους δραστήριους παραγωγούς να δημιουργήσουν οικονομικά βιώσιμες εκμεταλλεύσεις και τους κρατικούς οργανισμούς να ξεπεράσουν τα προβλήματα προγραμματισμού της παραγωγής που έχουν παρουσιαστεί τελευταία, ιδιαίτερα στις υψηλής ποιότητας ανατολικές ποικιλίες καπνού.

Τα άλλα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή περιλαμβάνουν ένα, ακόμα ασαφές, σύστημα συμβάσεων καλλιέργειας με διαπραγμάτευση που σκοπό έχει να αυξήσει τον ανταγωνισμό των μεταποιητών και ενδεχομένως τις τιμές για καπνά ποιότητας. Ασαφή επίσης ως προς την εφαρμογή τους είναι τα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος από την καπνοκαλλιέργεια, που περιλαμβάνουν ορθολογική χρήση λιπασμάτων, ολοκληρωμένα συστήματα καταπολέμησης ασθενειών, συλλογή απορριμμάτων, χρησιμοποίηση αποδοτικών συστημάτων

άρδευσης και ενέργειες κατάρτισης και πληροφόρησης. Η Επιτροπή επίσης προτείνει την ανάληψη δράσης από πλευράς του Ταμείου Έρευνας και Ενημέρωσης στον τομέα του καπνού με σκοπό την προώθηση παραγωγής λιγότερο βλαβερών ποικιλιών καπνού και καλλιεργητικών μεθόδων που μειώνουν την περιεκτικότητά τους σε πίσσα, βαρέα μέταλλα και νικοτίνη. Τέλος, η Επιτροπή προτείνει να ενισχυθούν οι έλεγχοι τόσο στις δηλούμενες εκτάσεις όσο και στα αποθέματα.

Η Επιτροπή κλείνει τις μεταρρυθμιστικές της προτάσεις προβάλλοντας την ανάγκη συνέχισης της διεπαγγελματικής συνεργασίας στον τομέα του καπνού και την ανάγκη προώθησης μεγαλύτερης συνεργασίας ανάμεσα στους φορείς του κλάδου (παραγωγούς, πρώτους μεταποιητές και τελικούς μεταποιητές), ώστε να ενισχυθούν οι προσπάθειες για την ποιοτική βελτίωση του προϊόντος και την προσαρμογή της προσφοράς στη ζήτηση.⁴²

---

⁴² Βλέπε βιβλιογραφία: Δημαρά Ε - Σκούρας Δ., «Η καλλιέργεια του καπνού στην Ελλάδα» σελ. 80 - 95

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α Τ Α

Η Ελλάδα είναι μια από τις κυριότερες χώρες παραγωγής ανατολικού καπνού στον κόσμο. Στις ανατολικές ποικιλίες καπνού που δεν αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα διάθεσης περιλαμβάνονται οι Μπασμάς, Κατερίνη, Μυρωδάτα και Καμπά Κουλάκ Κλασικά, ενώ οι ποικιλίες Τσεμπέλια, Μαύρα και Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά υποβάλλονται σε εκτεταμένα προγράμματα αναδιάρθρωσης με σκοπό τη μείωση της παραγωγής τους. Η Ελλάδα παράγει επίσης Μπέρλεϋ και Βιρτζίνια. Τα Βιρτζίνια άρχισαν να καλλιεργούνται το 1982 και αυξήθηκαν γρήγορα λόγω των πολύ καλών προοπτικών αγοράς μέχρι το 1992. Από τη διαχρονική εξέταση της ανάπτυξης του καπνού στην Ελλάδα μπορούν να βγουν τα παρακάτω συμπεράσματα.

Την περίοδο 1981 - 88 η καλλιεργούμενη έκταση αυξήθηκε ή παρέμεινε σταθερή για όλες τις ποικιλίες εκτός των Καμπά Κουλάκ Κλασικά και Μη Κλασικά, για τις ανατολικές ποικιλίες, και των Μπέρλεϋ για τις μη ανατολικές ποικιλίες. Την περίοδο 1988 - 94 η καλλιεργούμενη έκταση μειώθηκε για όλες τις ποικιλίες λόγω της επιβολής των ΜΕΠ και αργότερα του συστήματος των ποσοστώσεων. Η παραγωγή παρουσιάζει τις ίδιες ακριβώς τάσεις με την καλλιεργούμενη έκταση για κάθε ποικιλία καπνού.

Την περίοδο 1981 - 88 ο αριθμός των παραγωγών μειώθηκε ή παρέμεινε σταθερός για κάθε ποικιλία καπνού εκτός της Κατερίνης. Την περίοδο 1988-94 ο αριθμός των παραγωγών μειώθηκε για όλες τις ποικιλίες ανατολικού καπνού εκτός της Κατερίνης και αυξήθηκε για τις ποικιλίες μη ανατολικού τύπου. Η έκταση ανά παραγωγό αυξήθηκε την περίοδο 1981 - 88 για όλες τις ποικιλίες εκτός της Μπέρλεϋ. Την περίοδο 1988-94 η έκταση ανά παραγωγό μειώθηκε για όλες τις ποικιλίες εκτός της Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά, από τις ανατολικές ποικιλίες καπνού, και της Μπέρλεϋ από τις μη ανατολικές ποικιλίες καπνού. Την περίοδο 1981 - 88 η παραγωγή ανά παραγωγό αυξήθηκε για όλες τις ποικιλίες καπνού. Την περίοδο 1988 - 94 η παραγωγή ανά παραγωγό παρέμεινε σταθερή ή συνέχισε να αυξάνεται για όλες τις ποικιλίες εκτός της Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά.

Την περίοδο 1981 - 88 η απόδοση αυξήθηκε ή παρέμεινε σταθερή για όλες τις ανατολικές ποικιλίες καπνού και μειώθηκε για την Μπέρλεϋ. Την περίοδο 1988 - 94 οι αποδόσεις αυξήθηκαν για όλες τις ποικιλίες εκτός από μια ελαφρά μείωση για τα Τσεμπέλια.

Υπάρχει έκδηλη έλλειψη έρευνας αναφορικά με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση του καπνοπαραγωγού γεωργικού νοικοκυριού. Από την περιορισμένη μέχρι τώρα δημοσιευμένη έρευνα και τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια της μελέτης αυτής, μπορεί να γίνει μια αμυδρή περιγραφή της καπνοπαραγωγού οικογένειας. Οι καλλιεργητές καπνού είναι μεγαλύτερης ηλικίας και

χαμηλότερης εκπαίδευσης στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές και νεότεροι από ό,τι στις πεδινές. Οι μουσουλμάνοι αντιστοιχούν στο 60% των καπνοπαραγωγών νοικοκυριών στους νομούς Κομοτηνής και Ξάνθης. Η διαδοχή είναι πολύ μικρή αφού οι νεότερες γενιές δεν επιθυμούν να ενταχθούν σε δραστηριότητες παραγωγής καπνού. Ο χαμηλός βαθμός διαδοχής μπορεί να αποδοθεί στα χαμηλά εισοδήματα και στη σκληρή ζωή με την οποία συνδέεται η καλλιέργεια ορισμένων ποικιλιών καπνού, ειδικά του Μπασμά.

Η έρευνα πρέπει να επικεντρωθεί σε μια καλύτερη κατανόηση του καπνοπαραγωγού νοικοκυριού. Η κοινωνική τους λειτουργία και η οικονομική τους θέση μέσα στο ευρύτερο περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν πρέπει να γίνει αντικείμενο λεπτομερούς εξέτασης. Τα αποτελέσματα θα επιτρέψουν στους αγροτικούς αναλυτές να διασφαλίσουν την επιβίωση και να βοηθήσουν την ανάπτυξη του καπνοπαραγωγού νοικοκυριού. Αυτός είναι ένας σημαντικός στόχος πολιτικής που δεν θα πραγματοποιηθεί εύκολα εάν λείπει αυτό το κρίσιμο κομμάτι πληροφόρησης.

Το σύστημα τιμών του καπνού το αποτελούσαν διάφορες τιμές μέχρι το 1992. Από τότε η τιμή που παίρνει ο παραγωγός αποτελείται από μια τιμή αγοράς και μια επιδότηση. Η επιδότηση είναι κοινή για όλους τους παραγωγούς και πληρώνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ η τιμή αγοράς εξαρτάται από το συμβόλαιο παραγωγής που υπογράφεται από τον παραγωγό και τον αγοραστή καπνού. Οι τιμές

που πήραν οι παραγωγοί για φύλλα καπνού δείχνουν μια ανοδική τάση σε τρέχουσες αξίες. Ωστόσο, η εξέταση των αποπληθωρισμένων τιμών δείχνει μια καθοδική τάση για όλες τις ανατολικές ποικιλίες καπνού εκτός από τα Τσεμπέλια και τα Μαύρα. Οι πραγματικές τιμές των Μπέρλεϋ αυξάνονται και των Βιρτζίνια κυμαίνονται γύρω από την τιμή βάσης του 1985.

Υπάρχουν πολύ λίγες μελέτες που εξετάζουν το κόστος παραγωγής του καπνού. Το κόστος παραγωγής είναι πολύ σημαντικό για τον καθορισμό των οικονομικών αποτελεσμάτων ορισμένων ποικιλιών και τη σπουδαιότητά τους για τη γεωργική οικογένεια. Από μια μελέτη των δαπανών παραγωγής διαφόρων ποικιλιών καπνού συμπεράναμε τα εξής για τις αντίστοιχες ποικιλίες:

- *Μπασμάς* : Η εργασία αντιστοιχεί στο 80% των αναλογικών δαπανών και σχεδόν στο 60% των συνολικών δαπανών. Το οικογενειακό εισόδημα είναι αρκετά καλό, αλλά, εάν το μέσο μέγεθος των εκμεταλλεύσεων Μπασμά αυξηθεί, η χρήση των μηχανημάτων και των άλλων συντελεστών παραγωγής θα γίνει ορθολογική και το εισόδημα της οικογένειας θα αυξηθεί.
- *Τσεμπέλια*: Η εργασία αντιστοιχεί σχεδόν στο 60% των συνολικών δαπανών παραγωγής. Το επιχειρηματικό κέρδος για τα Τσεμπέλια ήταν αρνητικό το 1989 και αναμένεται σε ακόμη χειρότερη θέση

σήμερα. Το οικογενειακό εισόδημα για τα Τσεμπέλια είναι επίσης χαμηλό.

- *Μπέρλεϋ*: Οι δαπάνες εργασίας αντιστοιχούν μόλις στο 40% των συνολικών δαπανών παραγωγής. Τα Μπέρλεϋ είναι μια επικερδής καλλιέργεια που διασφαλίζει ένα αρκετά καλό οικογενειακό εισόδημα..
- *Βιρτζίνια*: Οι δαπάνες εργασίας είναι οι μικρότερες μεταξύ όλων των ποικιλιών καπνού και αντιστοιχούν μόνο στο 33% των συνολικών δαπανών παραγωγής. Τα Βιρτζίνια ήταν κερδοφόρα καλλιέργεια μέχρι το 1992 αλλά, μετά την επιβολή των αυστηρών ποσοστώσεων, η παραγωγή ανά παραγωγό μειώθηκε και συνεπώς και το οικογενειακό εισόδημα. Επιπλέον, οι παραγωγοί Βιρτζίνια αντιμετώπισαν σοβαρά προβλήματα με επενδύσεις που έκαναν πριν και κατά τη διάρκεια του 1992, και μετά την επιβολή των ποσοστώσεων δεν μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σύμφωνα με τη δυνατότητά τους, Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η στήριξη των Βιρτζίνια (η σχέση τιμής αγοράς προς την επιδότηση) είναι η μεγαλύτερη μεταξύ όλων των ποικιλιών καπνού.

Ο καπνός εξαρτάται από την αξιοποίηση της διαθέσιμης εργασίας. Οι ανατολικές ποικιλίες είναι «έντασης εργασίας» ενώ τα Μπέρλεϋ και τα Βιρτζίνια εξαρτώνται περισσότερο από τη χρήση μηχανημάτων και λιπασμάτων. Υπολογίζοντας το επιχειρηματικό κέρδος, μόνο τα Βιρτζίνια και τα Μπέρλεϋ δείχνουν θετικά

αποτελέσματα. Δεδομένων των υφιστάμενων ποσοτήτων των ποσοστώςσεων, όλες οι ανατολικές ποικιλίες πρέπει να υποστούν λεπτομερή αναδιοργάνωση για να είναι σε θέση να προσφέρουν ένα βιώσιμο οικογενειακό εισόδημα. Θεωρούμε ότι το μέσο μέγεθος της εκμετάλλευσης με αυτές τις ποικιλίες πρέπει να αυξηθεί. Η αύξηση του μεγέθους των εκμεταλλεύσεων που παράγουν καπνό είναι ένα μεγάλο ζήτημα που πρέπει να εξεταστεί ταυτόχρονα με το ζήτημα της διανομής των αδειών παραγωγής και του επιμερισμού των ποσοστώςσεων παραγωγής.

Η αξία της παραγωγής καπνού έχει διπλασιαστεί σε τρέχουσες τιμές από το 1985. Ωστόσο, σε σταθερές τιμές, η αξία παραγωγής έχει μειωθεί για τον ανατολικό καπνό και έχει αυξηθεί για τα Βιρτζίνια και τα Μπέρλεϋ. Η ακαθάριστη αξία παραγωγής ανά παραγωγό παρουσιάζει μια τελείως διαφορετική τάση. Σε σταθερές τιμές παρατηρούμε μια αύξηση για όλες τις ανατολικές ποικιλίες εκτός των Καμπά Κουλάκ Κλασικά. Η ακαθάριστη αξία παραγωγής ανά εκτάριο έχει αυξηθεί μόνο για τα Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά, Τσεμπέλια και Μαύρα, αλλά μειώθηκε για όλες τις άλλες ανατολικές ποικιλίες.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΠΝΟΥ

Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα το 1981 έφερε λίγες αλλαγές στην εθνική πολιτική καπνού. Τα κύρια χαρακτηριστικά της πολιτικής καπνού μέχρι το 1992 ήταν ο μηχανισμός παρέμβασης για αγορά των αδιάθετων ποσοτήτων φύλλων καπνού, ένα σύστημα επιστροφής (επιδοτήσεις εξαγωγών) για εξαγόμενο σε τρίτες χώρες καπνό και μια επιδότηση που πληρωνόταν για κάθε κιλό παραγόμενου καπνού. Αυτά τα χαρακτηριστικά της πολιτικής ήταν ουσιαστικά η εγγύηση για τη συνολική παραγωγή καπνού στην Κοινότητα. Το 1992, η ΚΟΑ για τον καπνό αναμορφώθηκε. Επιβλήθηκε ένα σύστημα πολύ αυστηρών ποσοτώσεων και η παραγωγή πάνω από το όριο της ποσόστωσης δεν στηρίζεται με επιδοτήσεις. Ο μηχανισμός παρέμβασης επίσης σταμάτησε μαζί με την επιστροφή.

Η αναμόρφωση της ΚΟΑ καπνού είχε πολύ σοβαρές συνέπειες στην παραγωγή καπνού στην Ελλάδα. Η παραγωγή ορισμένων ανατολικών ποικιλιών (Τσεμπέλια, Μαύρα, Καμπά Κουλάκ Μη Κλασικά) μειώθηκε και αυτό ήταν μια από τις επιτυχίες της ακολουθούμενης πολιτικής. Από την άλλη, η παραγωγή του Μπασμά και της Κατερίνης είναι πολύ κάτω από τα καθορισμένα όρια της ποσόστωσης. Στην

περίπτωση των Βιρτζίνια, η αναμορφωμένη πολιτική καθόρισε ποσόστωση στα όρια της παραγωγής πολύ κάτω από την παραγωγική δυνατότητα του επενδεδυμένου κεφαλαίου. Πρέπει να σημειωθεί ότι το επενδεδυμένο κεφάλαιο κατά ένα μέρος είχε χρηματοδοτηθεί με τα χρήματα των ίδιων των παραγωγών και κατά ένα μέρος από τους πόρους του ΕΓΠΤΕ. Έτσι, η Κοινότητα περιόρισε την ποσότητα μιας ποικιλίας που είχε στηρίξει τα αμέσως προηγούμενα χρόνια. Το γεγονός αυτό επέτεινε την έλλειψη εμπιστοσύνης των γεωργών προς τις αναμορφώσεις και εντολές της αγροτικής πολιτικής.

Η αγροτική πολιτική ήταν περισσότερο επιτυχής σε προγράμματα αναδιάρθρωσης για τις μη προωθούμενες ποικιλίες Τσεμπέλια και Μαύρα. Μέσω διαφόρων προγραμμάτων (Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα, Κανον. 881/93 κ.λ.π..) η Ευρωπαϊκή Ένωση περιόρισε τις παραγόμενες ποσότητες αυτών των ποικιλιών, αύξησε την ακαθάριστη αξία της παραγωγής ανά παραγωγό (ακαθάριστο εισόδημα) και την ακαθάριστη αξία της παραγωγής ανά εκτάριο. Οι πολιτικές αυτές επαναπροσανατόλισαν τους παραγωγούς προς άλλη αγροτική καλλιέργεια ή άλλες ποικιλίες καπνού.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι εναλλακτικές δραστηριότητες στην καλλιέργεια του καπνού για ένα καπνοπαραγωγό νοικοκυριό μπορεί να αναζητηθούν στην καλλιέργεια άλλων ποικιλιών καπνού, την καλλιέργεια άλλων αγροτικών προϊόντων και την ενασχόληση με μη γεωργικές δραστηριότητες. Η καλλιέργεια εναλλακτικών ποικιλιών αφορά ποικιλίες καπνού που έχουν καλύτερες προοπτικές αγοράς με την υφιστάμενη πολιτική καπνού (Μπασμάς, Κατερίνη, Καμπά Κουλάκ Κλασικά, Μυρωδάτα). Ένα εξαιρετικά παραμελημένο ζήτημα στην έρευνα για εναλλακτικές ποικιλίες καπνού ή εναλλακτικές δραστηριότητες στην καλλιέργεια του καπνού, γενικότερα, είναι η προσπάθεια βελτίωσης των χαρακτηριστικών του σημερινού προϊόντος. Η ποιοτική αναβάθμιση της παραγωγής γενικά ή η παραγωγή καπνού με ορισμένα επιθυμητά ποιοτικά χαρακτηριστικά θα γίνει ένα πολύ σημαντικό θέμα στο κοντινό μέλλον. Πρέπει να ερευνηθεί ο καθορισμός των οικονομικών μηχανισμών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να πείσουν τους γεωργούς να υιοθετήσουν

καλλιεργητικές πρακτικές που θα αναβαθμίσουν την ποιότητα του παραγόμενου καπνού.

Ο καπνός είναι από πολλές καλλιέργειες πιο κερδοφόρος, Εάν λάβουμε υπόψη ότι ο καπνός εκμεταλλεύεται εδάφη που δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για άλλες καλλιέργειες και χρησιμοποιεί την πλεονάζουσα οικογενειακή εργασία, μπορεί να γίνει εύκολα κατανοητό ότι είναι μια εξαιρετικά σημαντική καλλιέργεια για τις μειονεκτικές αγροτικές περιοχές της χώρας. Υπάρχουν καλλιέργειες που φαίνεται να είναι πιο κερδοφόρες από τον καπνό. Οι καλλιέργειες όμως αυτές απαιτούν μεγάλες επενδύσεις και γόνιμα εδάφη.

Οι μη γεωργικές εναλλακτικές στους καπνοπαραγωγούς είναι περιορισμένες για τους παρακάτω λόγους. Ο καπνός καλλιεργείται σε περιοχές που δεν έχουν αναπτύξει το δευτερογενή τομέα κι έτσι οι ευκαιρίες απασχόλησης ακόμη κι όταν υπάρχουν είναι ευκαιριακές και δεν μπορούν να εξασφαλίσουν σταθερή ροή συμπληρωματικού εισοδήματος. Ο καπνός καλλιεργείται σε περιοχές όπου ο τουρισμός δεν είναι αναπτυγμένος κι έτσι η ανάπτυξη μη γεωργικών δραστηριοτήτων στην εκμετάλλευση, όπως ο αγροτουρισμός, πρέπει να θεωρούνται ως μη βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις. Επιπλέον, οι δραστηριότητες εκτατικοποίησης είναι πολύ περιορισμένες στην Ελλάδα και δεν θα αποτελέσουν σοβαρές αφορμές για την ανάπτυξη εναλλακτικών δραστηριοτήτων στον καπνό στο κοντινό μέλλον.

Οι Έλληνες καπνοπαραγωγοί αποτελούν τη μεγαλύτερη ομάδα παραγωγής καπνού στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η στήριξη της παραγωγής καπνού από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια άλλη πηγή συναλλάγματος. Παίρνει τη μορφή άμεσων πληρωμών προς τους παραγωγούς μέσω του συστήματος της επιδότησης και έμμεσων πληρωμών για αναδιάρθρωση της αγροτικής παραγωγής. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η στήριξη της παραγωγής καπνού αντιστοιχεί στο 20% της συνολικής στήριξης της ελληνικής γεωργίας. Μερικοί ισχυρίζονται ότι με το σημερινό επίπεδο στήριξης του καπνού, άλλα αγροτικά προϊόντα δεν μπορούν να στηριχθούν αρκετά και να αναπτυχθούν, Αυτό είναι το επιχείρημα που χρησιμοποιήθηκε από τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σκοπό τη μείωση της στήριξης του ελληνικού καπνού. Το επιχείρημα αυτό πρέπει να αντιμετωπισθεί κατάλληλα. Η στήριξη του καπνού σε αυτό το στάδιο είναι κρίσιμη για τους Έλληνες καπνοπαραγωγούς για να προσαρμοστούν στη μεταβαλλόμενη ζήτηση των διεθνών αγορών, να αναπροσανατολίσουν την παραγωγή, να αυξήσουν την ποιοτική στάθμη και να ξεπεράσουν την ιδιαίτερη πίεση από τις αναμορφώσεις της ΚΑΠ.

Οι δραστηριότητες της καλλιέργειας του καπνού δημιουργούν ευκαιρίες απασχόλησης σε ορισμένες αγροτικές μειονεκτικές περιοχές της χώρας. Ακόμη, η καλλιέργεια του καπνού προσφέρει απασχόληση σε άλλους τομείς της οικονομίας και ειδικά στην καπνοβιομηχανία και το εμπόριο, που είναι από τους πιο δυναμικούς και ανοδικά κινούμενους

βιομηχανικούς τομείς. Η απασχόληση στη βιομηχανία καπνού και τσιγάρων είναι σημαντική και απασχολούσε περισσότερους από 12.000 εργαζόμενους το 1994. Οι επενδύσεις στον τομέα αυξάνονται καθώς και τα ακαθάριστα και καθαρά κέρδη, Η βιομηχανία καπνού συνδέεται με ένα μεγάλο εύρος εφελκόμενων δραστηριοτήτων και δημιουργεί απασχόληση και κέρδος στους τομείς χονδρικής και λιανικής πώλησης τσιγάρων.

Η φορολογία προϊόντων καπνού είναι μια βασική πηγή εσόδων του κράτους. Η φορολογία προϊόντων καπνού αντιστοιχεί σχεδόν στο 10% των έμμεσων φόρων και στο 5,7% των συνολικών εσόδων του ελληνικού κράτους. Αυξημένη φορολογία των προϊόντων καπνού ίσως δεν έχει άμεσες αρνητικές συνέπειες στην καλλιέργεια του καπνού στην Ελλάδα. Θα επηρεάσει βέβαια τους τομείς της βιομηχανίας τσιγάρων και του εμπορίου.

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

- Ανδρεάδης Θ. « Σκέψεις γύρω από το σύγχρονο πρόβλημα του Ελληνικού Καπνού», Αθήνα 1967
- Δούγκας Δ. «Εξαγωγές Ελληνικού Καπνού», ΑΤΕ, Διεύθυνση Μελετών και Προγραμματισμού, Αθήνα 1984
- Πρακτικά: 1^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου για τον καπνό, 4 - 6 Νοεμβρίου 1994 Αγρίνιο, Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Θεσσαλονίκη 1995
- Δημαρά Ε - Σκούρας Δ., «Η καλλιέργεια του καπνού στην Ελλάδα», Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Πατρών, Όμβρος, Αθήνα 1997
- Καφέ - Γιδωράκου Ισαβέλα., «Μελέτη της συμβολής του καπνού στη γεωργική ανάπτυξη των καπνοπαραγωγών κοινοτήτων των Ν. Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου, Καβάλας, Δράμας», Αθήνα 1980
- Πάτρα Ν., «Καπνική Οικονομία και Καπνική Πολιτική», Θεσσαλονίκη 1954
- Χαραλάμπους Κ., «Στοιχεία Μεθοδολογίας» Σχολή Διοίκησης και Οικονομία, Τμήμα Στελεχών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Εκμεταλλεύσεων, Μεσολόγγι 1995

- Μανεσιώτης, «Καπνική Οικονομία», Αθήνα 1989
- Σαρρής, «Καπνική Οικονομία», Αθήνα 1996